UCHWAŁA NR XXXV/233/2017
RADY MIEJSKIEJ W TUCHOWIE

z dnia 25 stycznia 2017 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016 – 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.) w związku z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r., poz. 1777 ze zm.), Rada Miejska w Tuchowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016 – 2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Tuchowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Tuchowie

mgr Ryszard Wrona

Autor: Wiktor Chrzanowski

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016-2023

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

TUCHÓW, 2016

Załącznik
do uchwały nr XXXV/233/2017
Rady Miejskiej w Tuchowie
z dnia 25 stycznia 2017 r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016-2023

Tuchów, listopad 2016

SPIS TREŚCI

1. Wstęp 7
2. Charakterystyka gminy w aspektach społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych i technicznych 9
   - 2.1. Zjawiska społeczne 10
   - 2.2. Zjawiska gospodarcze 20
   - 2.3. Zjawiska środowiskowe 22
   - 2.4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne 23
   - 2.5. Zjawiska techniczne 24
   - 2.6. Pozycja rozwojowa gminy Tuchów na tle powiatu i województwa 25
3. Metodologia wyboru obszaru zdegradowanEgo i obszaru rewitalizacji 27
4. Uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne, Środowiskowe i infrastrukturalne Jednostek Urbanistycznych 29
   - 4.1. Diagnoza zjawisk społecznych 29
     - 4.1.1. Czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym 29
     - 4.1.2. Czynniki bezpieczeństwa 39
     - 4.1.3. Czynniki demograficzne 40
     - 4.1.4. Aktywność mieszkańców 42
   - 4.2. Diagnoza zjawisk techniczno-środowiskowych 46
     - 4.2.1. Czynniki gospodarcze 46
     - 4.2.2. Czynniki przestrzenne 47
     - 4.2.3. Czynniki techniczno-środowiskowe 50
     - 4.2.4. Czynniki techniczne 53
   - 4.3. Jakość życia i dostępność usług 55
   - 4.4. Wybór obszaru zdegradowanego wraz z uzasadnieniem 55
5. Wskazanie obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem 58
     - 5.1.1. Podobszar 1: Tuchów – Centrum 61
     - 5.1.2. Podobszar 2: Tuchów – Klasztor 62
     - 5.1.3. Podobszar 3: Łowczów – Centrum 63
     - 5.1.4. Podobszar 4: Piotrkowice – Centrum 65
     - 5.1.5. Podobszar 5: Siedliska – Centrum 67
     - 5.1.6. Podobszar 6: Dąbrówka Tuchowska – Centrum 68
   - 5.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji 70
   - 5.3. Wskazanie kluczowych potrzeb rewitalizacyjnych 74
6. Wizja obszaru po rewitalizacji 75
7. Cele rewitalizacji oraz kierunki interwencji 76
   - 7.1. Cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej 76
   - 7.2. Cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów 77
   - 7.3. Cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru 79
   - 7.4. Cel strategiczny 4. Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa 80
8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne 82
   - 8.1. Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych 82
     - 8.1.1. Przebudowa stadionu MKS Tuchovia wraz z zagospodarowaniem „Skałki" w celu utworzenia ścieżki rekreacyjnej 83
     - 8.1.2. Modernizacja zabytkowego budynku Sokoła w Tuchowie wraz z rewitalizacją jego otoczenia 84
     - 8.1.3. Modernizacja kompleksu sportowego przy Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Tuchowie86
     - 8.1.4. Lipowe Wzgórze Kultury i Edukacji w Tuchowie 88
     - 8.1.5. Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego „Jestem potrzebny" 89
     - 8.1.6. Rewitalizacja terenu rekreacyjnego w Łowczowie 91
     - 8.1.7. Modernizacja przestrzeni publicznej na cele społeczne i gospodarcze w Siedliskach 92
     - 8.1.8. Adaptacja poddasza Zespołu Szkół w Siedliskach na cele przedszkola wraz z wybudowaniem windy93
     - 8.1.9. Modernizacja przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Siedliskach 94
     - 8.1.10. Rewitalizacja centrum Trzemesnej poprzez budowę wiaty turystycznej oraz zagospodarowanie punktu widokowego 95
     - 8.1.11. Rewitalizacja centrum Piotrkowic poprzez budowę parkingu oraz zagospodarowanie ciągów komunikacyjnych wokół zabytkowego kościoła parafialnego 96
     - 8.1.12. Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego 97
     - 8.1.13. Pełnia życia - program wspierania aktywności oraz doskonalenia jakości i dostępności usług socjalnych na rzecz osób starszych w gminie 99
     - 8.1.14. Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę 100

8.1.15. Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu ... 102
8.1.16. Budowa Domu Seniora ... 103
8.1.17. Zagospodarowanie terenu boiska trawiastego poprzez budowę budynku wielofunkcyjnego i infrastruktury towarzyszącej w Dąbrówce Tuchowskiej ... 104
8.2. Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 109
8.3. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 114
8.4. Plan finansowy ... 115
9. Kompleksowość i komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji ... 117
9.1. Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi ... 117
9.1.1. Komplementarność przestrzenna ... 117
9.1.2. Komplementarność problemowa ... 119
9.1.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna ... 119
9.1.4. Komplementarność międzyokresowa ... 119
9.1.5. Komplementarność źródeł finansowania ... 119
9.2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym ... 119
10. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji ... 124
10.1. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji ... 124
10.2. Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji ... 125
10.3. System obiegu informacji w instytucji odpowiedzialnej za zarządzanie programem ... 126
10.4. Promocja i informacja ... 126
10.5. System monitoringu i oceny skuteczności działań ... 127
10.6. Rodzaje monitoringu i wskaźniki monitoringu ... 128
10.6.1. Monitoring rzeczowy ... 128
10.6.2. Monitoring finansowy ... 128
10.6.3. Sprawozdawczość ... 129
10.7. Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania ... 130
10.8. Ocena Gminnego Programu Rewitalizacji ... 131
10.8.1. Ocena przed realizacją programu (ocena ex-ante) ... 131
10.8.2. Ocena w połowie okresu realizacji (ocena mid-term) ... 131
10.8.3. Ocena na zakończenie Programu (ocena ex-post) ... 131
10.8.4. Ocena bieżąca (ocena on-going) ... 132
10.8.5. Kryteria oceny ... 132
10.9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach ... 132
10.9.1. Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7, ust. 3 ... 132
10.9.2. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 15 ust 1 pkt 10) ... 132
10.9.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji ... 133
10.9.4. Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ... 133
10.9.5. Niezbędne zmiany w Wieloletniej Prognozie Finansowej ... 133
11. Partycypacja społeczna ... 134
11.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Gminnego Programu Rewitalizacji ... 134
11.1.1. Diagnozowanie obszaru zdegradowanego ... 134
11.1.2. Wyznaczanie obszaru rewitalizacji ... 136
11.1.3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji ... 137
11.1.4. Tworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji ... 137
11.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji ... 138
11.2.1. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji ... 138
11.2.2. Komitet Rewitalizacji ... 138
11.2.3. Partnerstwo – zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym ... 139
11.2.4. Instrumenty wsparcia beneficjentów działań rewitalizacyjnych ... 140
11.2.5. Instrumenty włączające społeczność lokalną w działania rewitalizacyjne ... 140
11.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów Gminnego Programu Rewitalizacji ... 141
12. Załącznik ... 142

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2014 roku ... 9
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2014 roku ... 11
Rysunek 3. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2014 roku ... 14

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Rysunek 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku . 20
Rysunek 5. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych w 2014 roku ... 22
Rysunek 6. Udział osób korzystających z wodociągu w ogóle ludności w 2014 roku ... 23
Rysunek 7. Udział osób starszych w ogóle ludności w 2014 roku – obszar wiejski ... 42
Rysunek 8. Udział osób starszych w ogóle ludności w 2014 roku – obszar miejski ... 42
Rysunek 9. Liczba NGO według rejestru powiat. na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – obszar wiejski ... 43
Rysunek 10. Liczba NGO według rejestru powiat. na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – obszar miejski ... 43
Rysunek 11. Frekwencja wyborcza w 2014 roku – obszar wiejski ... 44
Rysunek 12. Frekwencja wyborcza w 2014 roku – obszar miejski ... 44
Rysunek 13. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności w 2014 roku – obszar wiejski ... 47
Rysunek 14. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności w 2014 roku – obszar miejski ... 47
Rysunek 15. Liczba zabytków na 1 km^2 w 2014 roku – obszar wiejski ... 49
Rysunek 16. Liczba zabytków na 1 km^2 w 2014 roku – obszar miejski ... 49
Rysunek 17. Stężenie pyłu zawieszonego PM10 – kryterium ochrony zdrowia ... 51
Rysunek 18. Stężenie pyłu zawieszonego PM2,5 – kryterium ochrony zdrowia ... 51
Rysunek 19 Najbardziej zanieczyszczone miasta w Europie wg WHO ... 52
Rysunek 20. Zagrożenie azbestem – obszar wiejski ... 53
Rysunek 21. Zagrożenie azbestem – obszar miejski ... 53
Rysunek 22. Dostępność komunikacji publicznej, infrastruktury społecznej i rekreacyjnej w opinii mieszkańców ... 55
Rysunek 23. Obszar zdegradowany gminy Tuchów ... 57
Rysunek 24. Wskazanie podobszarów rewitalizacji na mapie podobszarów zdegradowanych w gminie Tuchów ... 60
Rysunek 25. Podobszar rewitalizacji Tuchów – Centrum – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru ... 61
Rysunek 26. Podobszar rewitalizacji Tuchów – Klasztor – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru ... 63
Rysunek 27. Podobszar rewitalizacji Łowczów – Centrum – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru ... 64
Rysunek 28. Zdegradowane obiekty sportowe i szkoła w Łowczowie ... 65
Rysunek 29. Podobszar rewitalizacji Piotrkowice – Centrum – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru ... 66
Rysunek 30. Niezagospodarowane tereny w okolicy kościoła w Piotrkowicach ... 66
Rysunek 31. Podobszar rewitalizacji Siedliska – Centrum – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru. ... 67
Rysunek 32. Infrastruktura sportowa z niezagospodarowanym terenem wokół boiska w Siedliskach ... 68
Rysunek 33. Podobszar rewitalizacji Dąbrówka Tuchowska – Centrum – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru ... 69
Rysunek 34. Centrum miejscowości Dąbrówka Tuchowska ... 69
Rysunek 35. Tereny po Państwowym Gospodarstwie Rolnymi i boisko trawiaste ... 70
Rysunek 36. Ogłoszenia dot. zbierana kart zadań do Gminnego Program Rewitalizacji ... 82
Rysunek 37. Obecne zagospodarowanie obszaru objętego projektem ... 83
Rysunek 38. Zniszczona ceglana fasada budynku wymagająca oczyszczenia i konserwacji oraz otoczenie obiektu ... 85
Rysunek 39. Niewykorzystane, w fatalnym stanie technicznym, piwnice budynku „Sokoła” ... 85
Rysunek 40. Obecne zagospodarowanie obszaru objętego projektem ... 88
Rysunek 41. Oddziaływanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ... 118
Rysunek 42. Praca warsztatowa nad problemami i potencjałami jednostek urbanistycznych w trakcie warsztatów rewitalizacyjnych 21 grudnia 2015 roku ... 135
Rysunek 43. Warsztaty rewitalizacyjne 26 stycznia 2016 roku ... 135
Rysunek 44. Ogłoszenia dot. konsultacji umieszczone na stronach BIP Urzędu Miejskiego i stronie internetowej Tuchowa ... 137

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Piramida wieku w 2014 roku ... 10
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności ... 11

Wykres 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego: gmina, powiat, województwo 12
Wykres 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w podziale na miasto i wieś 12
Wykres 5. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo 13
Wykres 6. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności 13
Wykres 7. Liczba komputerów w szkołach podstawowych w 2012 roku 14
Wykres 8. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych 15
Wykres 9. Wewnątrzgminne zróżnicowanie w zakresie skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych 15
Wykres 10. Liczba komputerów w szkołach gimnazjalnych w 2012 roku 16
Wykres 11. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych 16
Wykres 12. Wewnątrzgminne zróżnicowanie w zakresie skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych 17
Wykres 13. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca w gminie oraz województwie i powiecie 18
Wykres 14. Wewnątrz gminne zróżnicowanie w zakresie liczby udzielonych porad na jednego mieszkańca . 18
Wykres 15. Zasięg korzystania z pomocy społecznej 19
Wykres 16. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku 19
Wykres 17. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności: gmina, powiat, województwo 21
Wykres 18. Wewnątrzgminne zróżnicowanie w zakresie liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. 21
Wykres 19. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych na jednego mieszkańca 22
Wykres 20. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności: gmina, powiat, województwo 24
Wykres 21. Wewnątrzgminne zróżnicowanie w zakresie liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności 24
Wykres 22. Liczba korzystających z pomocy społ. na 100 mieszkańców – obszar wiejski 30
Wykres 23. Liczba korzystających z pomocy społ. na 100 mieszkańców – obszar miejski 30
Wykres 24. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby na 100 mieszkańców – obszar wiejski 31
Wykres 25. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby na 100 mieszkańców – obszar miejski 31
Wykres 26. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców – obszar wiejski 32
Wykres 27. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców – obszar miejski 32
Wykres 28. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców – obszar wiejski 33
Wykres 29. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców – obszar miejski 33
Wykres 30. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców – obszar wiejski 34
Wykres 31. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców – obszar miejski 34
Wykres 32. Liczba mieszkań socjalnych na 1 000 mieszkańców – obszar wiejski 35
Wykres 33. Liczba mieszkań socjalnych na 1 000 mieszkańców – obszar miejski 35
Wykres 34. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców – obszar miejski 39
Wykres 35. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców – obszar wiejski 39
Wykres 36. Liczba kolizji drogowych na 100 mieszkańców – obszar wiejski 40
Wykres 37. Liczba kolizji drogowych na 100 mieszkańców – obszar miejski 40
Wykres 38. Wskaźnik obciążenia demograficznego – obszar wiejski 41
Wykres 39. Wskaźnik obciążenia demograficznego – obszar miejski 41
Wykres 40. Liczba aktywnych czytelników na 1 000 mieszkańców – obszar wiejski 45
Wykres 41. Liczba aktywnych czytelników na 1 000 mieszkańców – obszar miejski 45
Wykres 42. Występowanie lokalnych podtopień i osuwisk – obszar wiejski 48
Wykres 43. Występowanie lokalnych podtopień i osuwisk – obszar miejski 48
Wykres 44. Liczba interwencji OSP na 1 tysiąc ludności – obszar wiejski 50
Wykres 45. Liczba interwencji OSP na 1 tysiąc ludności – obszar miejski 50

SPIS TABEL

Tabela 1. Porównanie wskaźników charakteryzujących analizowane zjawiska w 2014 roku 25

Tabela 2. Wskaźniki z zakresu społecznego – obszar wiejski 36
Tabela 3. Wskaźniki z zakresu społecznego – obszar miejski 38
Tabela 4. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych – obszar wiejski 45
Tabela 5. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych – obszar miejski 46
Tabela 6. Wskaźniki z zakresu aktywności mieszkańców – obszar wiejski 46
Tabela 7. Wskaźniki z zakresu aktywności mieszkańców – obszar miejski 46
Tabela 8. Wskaźniki z zakresu techniczno-środowiskowego 54
Tabela 9. Wskaźniki z zakresu techniczno-środowiskowego 54
Tabela 10. Wartości wskaźnika sum standaryzowanych dla zjawisk społecznych i techniczno-środowiskowych 56
Tabela 11. Wartości wskaźnika degradacji 56
Tabela 12. Mapa koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-technicznych na obszarze gminy Tuchów – badanie fokusowe 59
Tabela 13. Kluczowe wskaźniki obrazujące stan kryzysu obszaru rewitalizacji z powodu koncentracji problemów 59
Tabela 14. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze Tuchów 61
Tabela 15. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji Tuchów – Centrum 61
Tabela 16. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze Tuchów prawobrzeżny 62
Tabela 17. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji Tuchów – Klasztor 63
Tabela 18. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze Łowczów 63
Tabela 19. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji Łowczów – Centrum 64
Tabela 20. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze Piotrkowice 65
Tabela 21. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji Piotrkowice – Centrum 66
Tabela 22. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze Siedliska 67
Tabela 23. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji Siedliska – Centrum 67
Tabela 24. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze Dąbrówka Tuchowska 68
Tabela 25. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji Dąbrówka Tuchowska – Centrum 69
Tabela 26. Kluczowe problemy poszczególnych podobszarów rewitalizacji wraz z ich hierarchizacją 72
Tabela 27. Kluczowe problemy społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji 73
Tabela 28. Cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej 77
Tabela 29. Cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów 78
Tabela 30. Cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru 79
Tabela 31. Cel strategiczny 4. Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa 80
Tabela 32. Kryteria oceny projektów rewitalizacyjnych 82
Tabela 33. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Gminnego Programu Rewitalizacji 106
Tabela 34. Wskaźniki oddziaływania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuchów na lata 2016-2023 108
Tabela 35. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne - zadania inwestycyjne umieszczono w polu białym, zadania miękkie umieszczono w polach zaciemnionych 109
Tabela 36. Harmonogram rzeczowo-finansowy przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji 115
Tabela 37. Podsumowanie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do celów Gminnego Programu Rewitalizacji 116
Tabela 38. Powiązanie celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016-2023 do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego gminy, regionu i kraju 120
Tabela 39. Ramowy program realizacji procesu rewitalizacji w latach 2016-2023 125
Tabela 40. Częstotliwość sprawozdawczości z uwzględnieniem pomiaru wskaźników 130

1. WSTĘP

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza – wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniami gospodarki wolnorynkowej – spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach jednostek samorządu, takich jak degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W takiej sytuacji szczególnego znaczenia zaczęło nabierać **planowanie** oraz **realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych**, obejmujących sferę przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową, a tym samym odpowiadających na indywidualny zestaw zidentyfikowanych problemów danego obszaru.

Rewitalizację należy rozumieć jako ***wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji***.

Udział w takim procesie jest ważny dla wielu osób i podmiotów z obszaru objętego działaniami rewitalizacyjnymi – w tym dla samorządu gminy, mieszkańców tego miejsca, organizacji społecznych, przedsiębiorców, zaś w szczególny sposób wszystkich grup społecznych zagrożonych kryzysem na obszarze objętym procesami rewitalizacyjnymi.

Opracowanie *Gminnego Programu Rewitalizacji* zostało, w pierwszej kolejności, poprzedzone szczegółową diagnozą w szeroko rozumianym obszarze zagadnień **społecznych**, a w drugiej kolejności także **gospodarczych**, **przestrzenno-funkcjonalnych**, **technicznych i środowiskowych** (diagnoza została opracowana zgodnie z Ustawą *o rewitalizacji* z dnia 9 października 2015 roku [Dziennik Ustaw 2015, poz. 1777, tom 1] oraz *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* opracowanymi przez Ministra Infrastruktury i rozwoju [MIiR/H 2014-2020/20(01)/07/2015] w lipcu 2015 roku). Dopiero tak przeprowadzona analiza pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń, wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji wyznaczyć **obszar zdegradowany** i **obszar rewitalizacji**. To na nich ostatecznie zdefiniowano katalog działań, które – konsekwentnie wdrażane i realizowane – będą prowadziły do sukcesywnego wydźwignięcia się z sytuacji kryzysowej lub przynajmniej minimalizowania jej skutków. W programie ujęto działania, które w najbliższych latach winny być realizowane z wykorzystaniem **środków unijnych** (EFRR, EFS, EFRROW), ale co równie ważne także działania, które finansowane będą z innych **środków publicznych** oraz **prywatnych**. Połączenie aktywności wielu osób i instytucji, także różnych środków, w tym właśnie zarówno publicznych, jak i prywatnych pozwoli w sposób **kompleksowy** rozwiązać wszystkie zdiagnozowane w dokumencie problemy.

Szeroka partycypacja społeczna i współdecydowanie mieszkańców o kształcie *Gminnego Programu Rewitalizacji* było nadrzędnym celem dla koordynatorów procesu. To właśnie mieszkańcy mają największą wiedzę na temat potrzeb i problemów swojego otoczenia, a zatem to oni są najlepszym źródłem informacji dla lokalnych władz o tym co trzeba zrobić, aby stworzyć lepsze warunki życia w gminie. Do udziału w opracowywaniu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016-2023* zaproszono osoby i instytucje, które są odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów na obszarze gminy Tuchów, a także osoby i instytucje, które chcą w tym procesie uczestniczyć i czują się za niego odpowiedzialne. Zaproszenie do udziału w procesie wypracowywania programu było otwarte i dostępne dla wszystkich, m.in. poprzez zaproszenia publikowane na stronie internetowej gminy, ale też zaproszenia docierające za pośrednictwem instytucji zaufania społecznego.

Bezpośrednie włączenie społeczności lokalnej w proces rewitalizacji stwarzało możliwość dyskusji na otwartym forum, wymianę poglądów, czy zaproponowanie innowacyjnych i nieszablonowych rozwiązań dla obszarów kryzysowych. Warunkiem dobrej dyskusji jest jednak świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, o jego znaczeniu i skutkach, jakie za sobą niesie. Z tego względu dużą wagę przykładano do przekazania, jak największej liczbie mieszkańców, informacji o rewitalizacji w sposób zrozumiały i wyczerpujący. Uruchomiono podstronę na stronie internetowej gminy dot. rewitalizacji, wyznaczono osobę odpowiedzialną za informowanie mieszkańców o zachodzących procesach i ich konsekwencjach. Ponadto informacje

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

o prowadzonych pracach pojawiały się w lokalnych gazetach, na urzędowych tablicach ogłoszeń, a także na spotkaniach organizowanych przez urząd.

Istotnym elementem partycypacyjnego tworzenia *Programu* był cykl spotkań i warsztatów począwszy od tych wstępnych prowadzonych dla całej gminy, aż po kolejne przybliżenia – czyli warsztaty poświęcone obszarom zdegradowanym i obszarowi rewitalizacji, których zwieńczeniem była praca nad konkretnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Mieszkańcy także szeroko wypowiadali swoją opinię za pośrednictwem realizowanych ankiet, które dotyczyły jakości życia i problemów na terenie jednostek urbanistycznych, konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i ich hierarchizacji oraz zbierających zadania rewitalizacyjne.

Mieszkańcom i zainteresowanym podmiotom umożliwiono **włączenie** się w proces na każdym etapie i w wielu różnych formach, a całość działań, które doprowadziły do opracowania dokumentu, miała głęboko **partycypacyjny** charakter.

Analizując cały proces należy podkreślić, iż w sposób kompleksowy dotykał on w równej mierze zarówno zagadnień społecznych, jak i ekonomicznych, przestrzennych, technicznych, środowiskowych i kulturowych. Tak prowadzony proces tworzenia *Programu* pozwolił wybrać te obszary i działania rewitalizacyjne, które **koncentrują** się na najbardziej zdegradowanych obszarach w gminie, tj. tych, w których skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa. Co więcej, takie podejście do całości problemów zagwarantowało w ostatecznym rozrachunku pełną **komplementarność** w stosunku do postawionych na początku kwestii i to zarówno w wymiarze przestrzennym, jak i problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, a także w zakresie różnych źródeł finansowania (zarówno od strony dostępnych środków, jak i zaangażowanych stron).

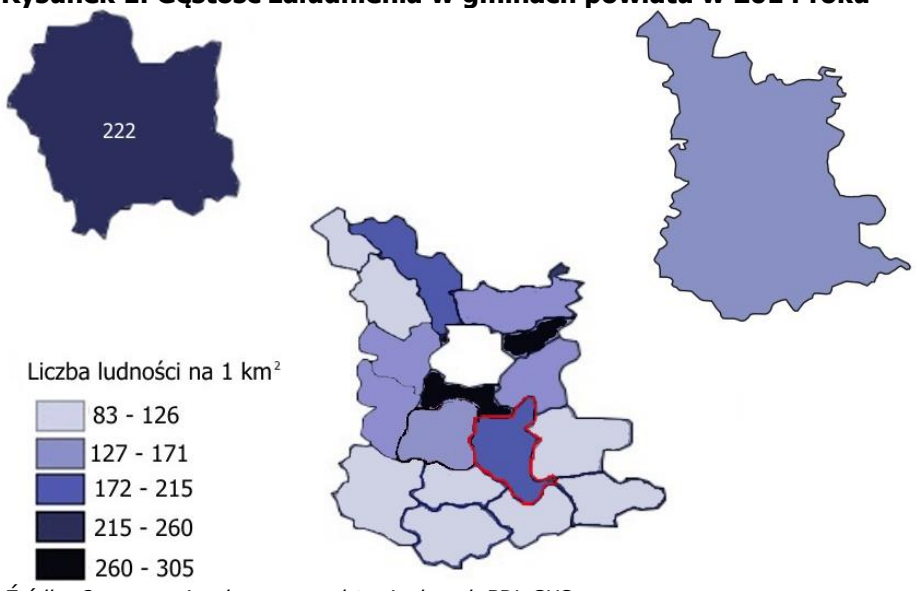
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY W ASPEKTACH SPOŁECZNYCH, GOSPODARCZYCH, ŚRODOWISKOWYCH, PRZESTRZENNYCH I TECHNICZNYCH

Na potrzeby *Gminnego Programu Rewitalizacji* (GPR) charakterystyka gminy Tuchów została przygotowana w sześcioletnim horyzoncie czasowym, dla lat 2009-2014. Ponadto, w celu lepszego zobrazowanie zjawisk – tło analiz stanowią analogiczne wskaźniki dla powiatu tarnowskiego oraz województwa małopolskiego, z tego samego okresu. Charakterystyka gminy składa się z analizy pięciu obszarów wyróżnionych zgodnie z definicją zawartą w *Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 i Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* przygotowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Obejmują one kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe.

Całościowe spojrzenie na gminę, a także odniesienie się do wartości średnich z poziomu powiatu i województwa pozwoliło w dalszej części prac nad dokumentem lepiej rozumieć i diagnozować procesy zachodzące wewnątrz gminy, a także ich skalę i na tej podstawie wyciągać wnioski co do istotności zdarzeń zachodzących w poszczególnych jednostkach urbanistycznych zdefiniowanych na poziomie gminy Tuchów. Pomimo, iż dokument odnosi się do sytuacji wewnętrznej gminy w prowadzonej analizie zjawisk nie można abstrahować od wartości średnich dla porównywalnych jednostek, bowiem tylko wtedy możliwe jest rzetelne wskazywanie czy dane zjawisko rzeczywiście jest, czy nie jest, problemem i przesądza o obiektywnych czynnikach obniżających jakość życia mieszkańców danej jednostki urbanistycznej.

Gmina Tuchów położona jest w centralnej części powiatu tarnowskiego, w północnej części Pogórza Ciężkowickiego i ma powierzchnię 99,9 km^2, przy czym 81,9% stanowi obszar wiejski. Gmina Tuchów ma korzystne położenie komunikacyjne, ze względu na drogę wojewódzką nr 977 przechodzącą przez jej środek. Droga ta stanowi także najkrótszy i najszybszy dojazd z Tuchowa do Tarnowa (21 minut), gdzie łączy się z drogą krajową nr 94 oraz autostradą A4, która umożliwi szybki i dogodny dojazd do Krakowa (76 minut)[1]. Tuchów zamieszkuje obecnie 18,2 tys. mieszkańców, z czego 37,0% jest mieszkańcami miasta. Liczba ludności ogółem gminy rosła od 2009 roku, w tym samym czasie na obszarze miejskim liczba mieszkańców wahała się, a na trenach wiejskich w latach 2011-2012 spadała, aby w ostatnich dwóch latach wzrosnąć o 34 osoby. Przełożyło się to także na rosnącą gęstość zaludnienia, która w ostatnich trzech lat wynosiła 182 osoby na km^2 (odpowiednio dla obszaru miejskiego 371 osób na km^2, dla obszaru wiejskiego 140 osób na km^2).

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w gminach powiatu w 2014 roku

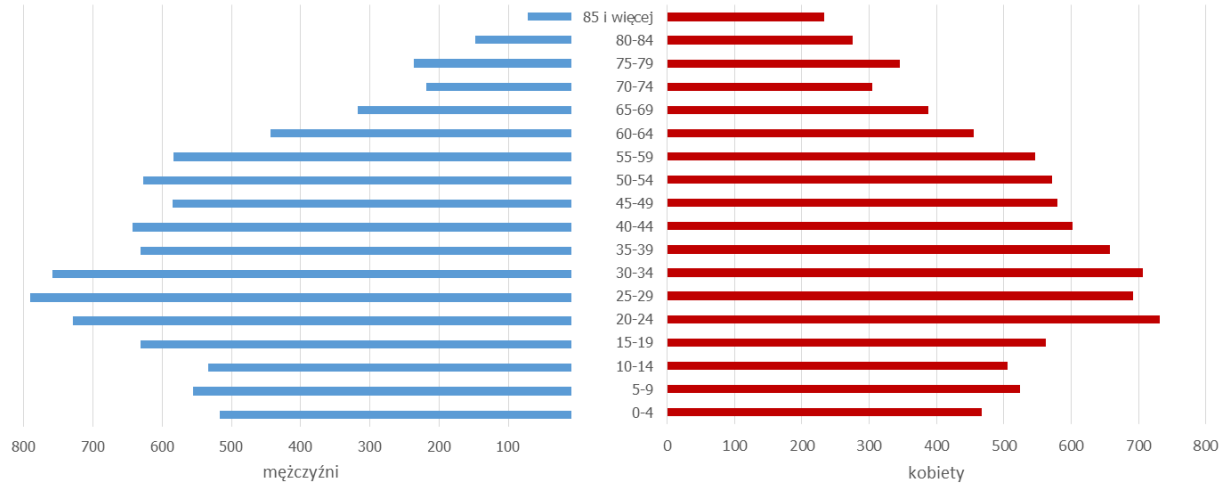

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

[1] Na podstawie Bazy Informacji Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

W całej gminie Tuchów (również w podziale na obszar miejski i wiejski) liczba kobiet była nieznacznie większa od liczby mężczyzn (współczynnik feminizacji wynosił 101). Zmiany demograficzne mające miejsce w całym kraju można było również zauważyć w gminie Tuchów, wykres przedstawiający piramidę wieku zwraca uwagę na niekorzystne jej zwężanie się w dolnej części, co jest związane z systematycznie malejącym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym – w roku 2009 było to 23,0%, a w roku 2014 spadło do zaledwie 20,8%.

Wykres 1. Piramida wieku w 2014 roku

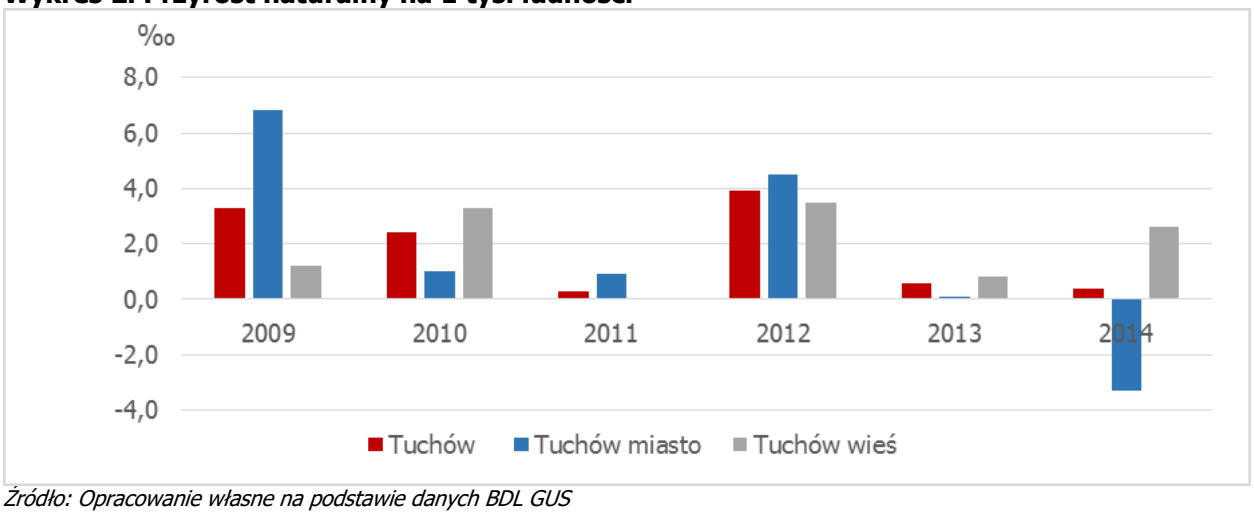
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.1. Zjawiska społeczne

Najbardziej istotnymi w kontekście GPR zgodnie z *Ustawą o rewitalizacji* i ministerialnymi wytycznymi są zjawiska społeczne, a w szczególności takie kwestia jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziomu edukacji lub kapitału społecznego oraz niewystarczający poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto do obszaru społecznego zostały przypisane również zagadnienia z zakresu demografii. Poniżej zaprezentowano syntetyczny przegląd podstawowych danych:

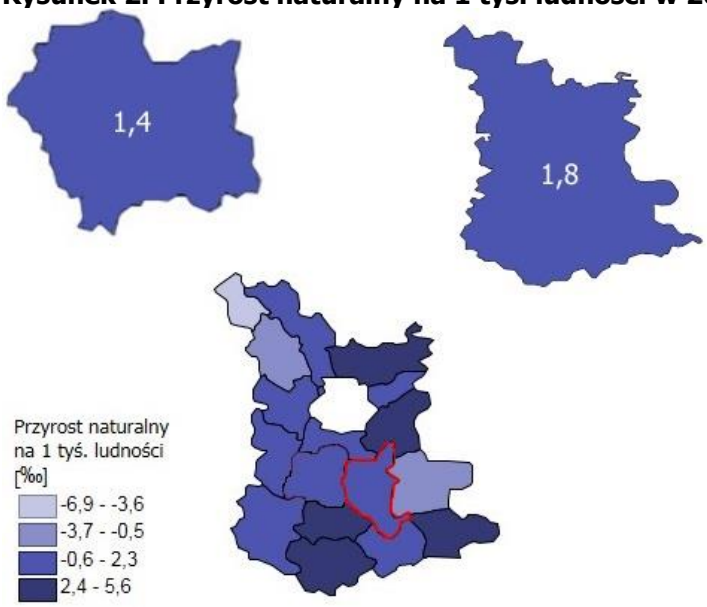
- Podobnie jak w województwie i powiecie tarnowskim, w gminie Tuchów w ostatnich latach liczba mieszkańców systematycznie rosła. Różnice występują natomiast na poziomie obszarów miejskich i wiejskich. W województwie w latach 2011-2013 można było zaobserwować zmniejszanie się populacji w miastach (rok 2014 niewielki wzrost), a systematyczny wzrost mieszkańców wsi. Gdy w Tuchowie w obszarze miejskim spadek ludności wystąpił tylko w 2013 roku, liczba mieszańców wsi rosła. W powiecie nastąpił spadek liczby ludności miejskiej i wzrost liczby ludności wiejskiej (dane dostępne tylko dla lat 2011-2014). Wzrost mieszkańców ogółem wynika z utrzymującego się, dodatniego przyrostu naturalnego. Dodatni przyrost naturalny w 2014 roku w gminie Tuchów wynika głównie z dużych wartości osiąganych przez obszaru wiejskiego, dla którego wskaźnik ten wynosił 2,6‰ (–3,3‰ dla obszaru miejskiego). Relacja pomiędzy przyrostem naturalnym dla gminy Tuchów, powiatu tarnowskiego i województwa była zmienna, podobnie jak dla obszarów miejskich i wiejskich Tuchowa.

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

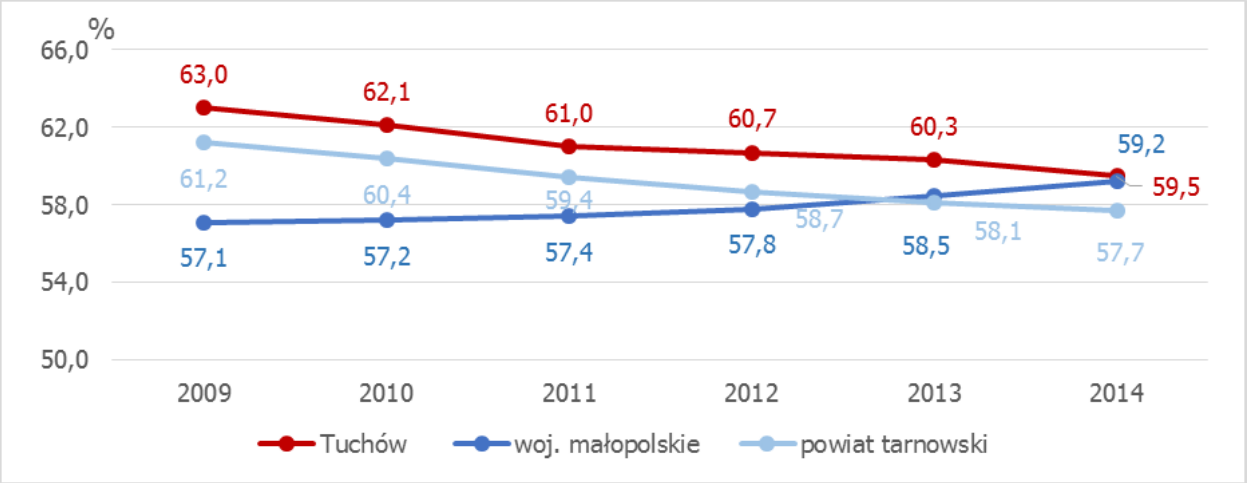
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

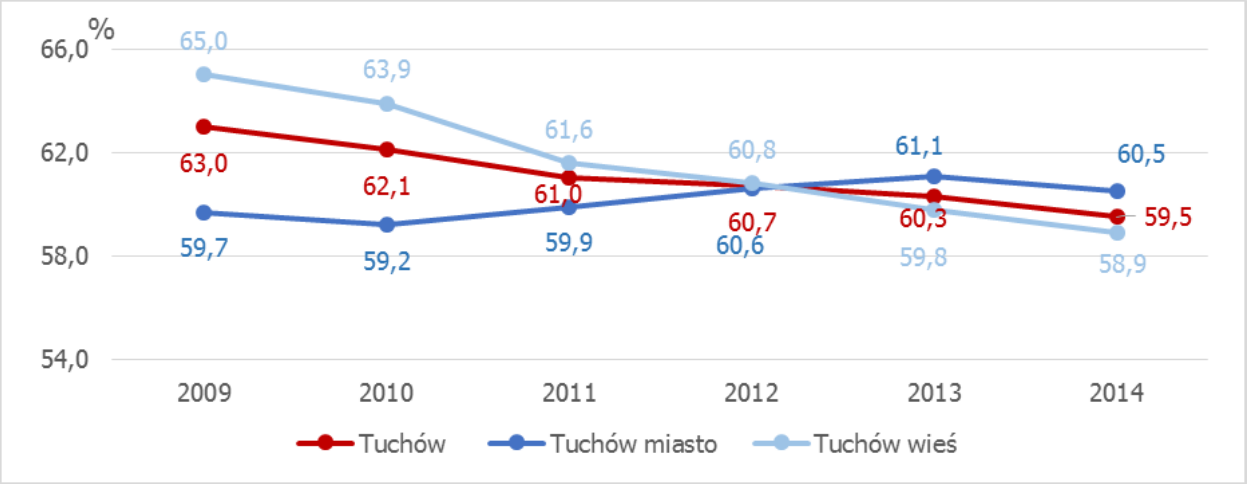
- Podobnie jak w powiecie, w gminie odnotowano korzystne zjawisko malejącego wskaźnika obciążenia demograficznego czyli liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. W przypadku Małopolski wskaźnik ten systematycznie wzrastał. Malejący wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Tuchów wynika głównie z wartości tego wskaźnika dla obszarów wiejskich, w mieście obciążenie osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym rosło.

Wykres 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

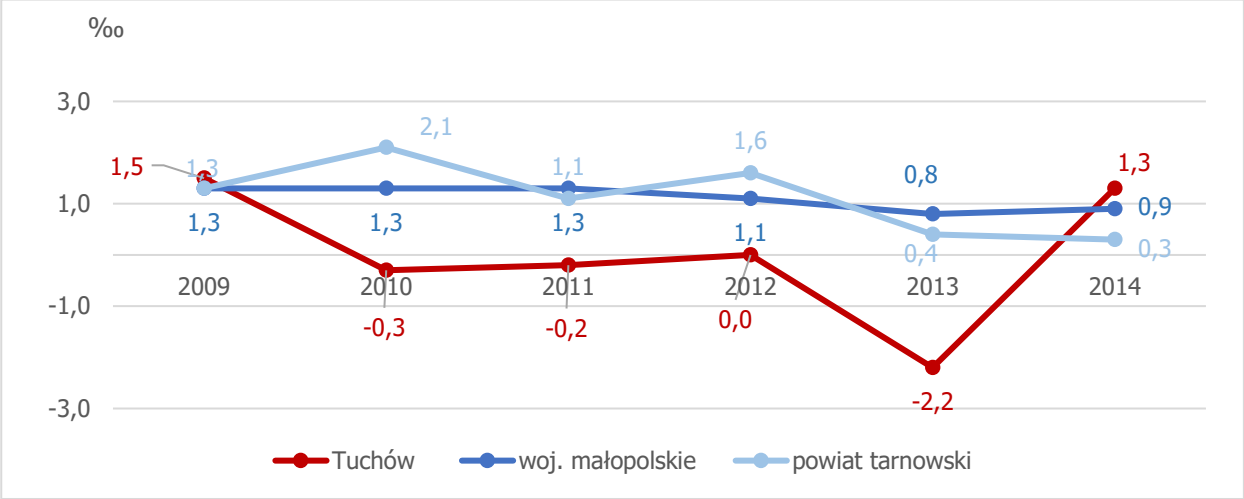
Wykres 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego w podziale na miasto i wieś

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

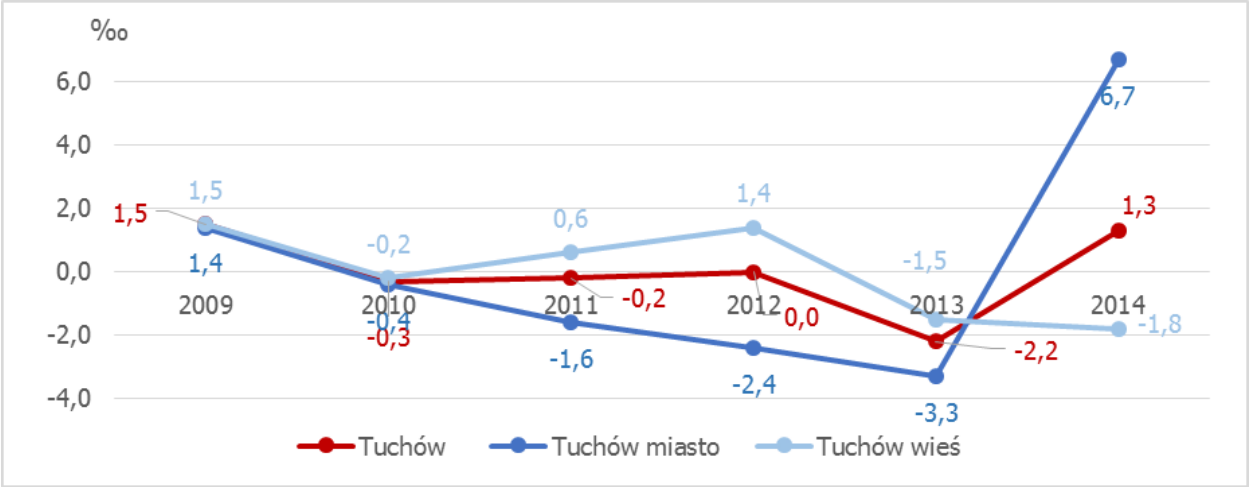
- W latach 2009-2014 saldo migracji, czyli różnica pomiędzy liczbą osób przyjeżdżających i wyjeżdżających na stałe do Tuchowa, wahało się pomiędzy wartościami dodatnimi i ujemnymi – największy odpływ ludności miał miejsce w roku 2013. Przyjmując w latach 2010-2013 wartości niższe niż w powiecie czy województwie. W 2014 roku więcej osób sprowadziło się do Tuchowa niż wyjechało, a omawiane saldo było wyższe niż w Małopolsce i powiecie tarnowskim. Do roku 2013 w mieście saldo migracji przyjmowało wartości ujemne, dopiero w roku 2014 przekroczyło zero i osiągnęło poziom plus 6,7‰. Natomiast na terenach wiejskich wskaźnik po początkowym wzroście od roku 2014 spada, a w dwóch ostatnich latach – przekroczył zero i przyjmuje wartości ujemne.

Wykres 5. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

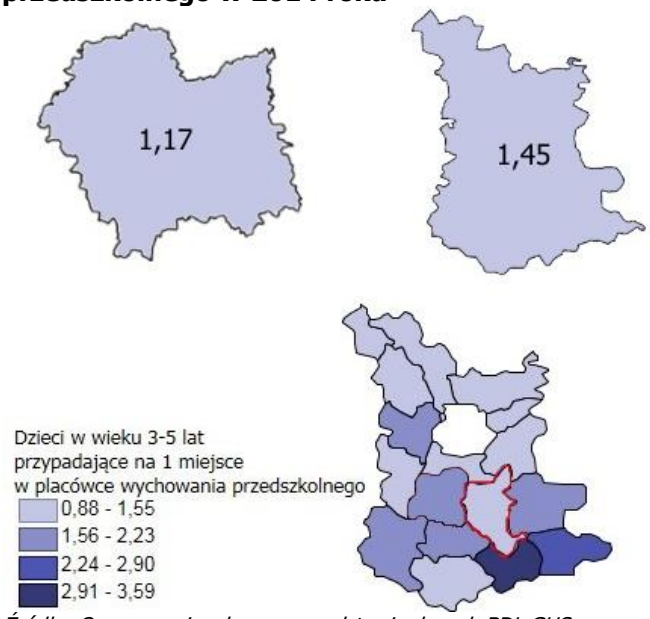
Wykres 6. Saldo migracji ogółem na 1 tys. ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Na obszarze gminy funkcjonuje obecnie 17 placówek wychowania przedszkolnego: 7 przedszkoli i 10 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, z czego 4 przedszkola usytuowane są w mieście i 3 na wsi, zaś wszystkie oddziały przedszkolne znajdują się na obszarach wiejskich. W ostatnim roku liczba przedszkoli spadła o jedno (z terenu miejskiego).
- Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego od roku 2010 spadała. W 2014 roku wyniosła 1,5 i co prawda była najniższa w odniesieniu do lat wcześniejszych, lecz ciągle dostępność przedszkoli jest gorsza niż w województwie oraz powiecie. Zarówno na obszarach wiejskich i miejskich liczba dzieci na jedno miejsce zmniejszała się, jednocześnie mieszkańcy wsi mieli większe problemy z dostępnością miejsc przedszkolnych od mieszkańców miasta. Wartość tego wskaźnika była w roku 2011 18-krotnie większa, a w 2014 roku 7-krotnie większa.

Rysunek 3. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W całym badanym okresie liczba szkół podstawowych w gminie Tuchów utrzymuje się na stałym poziomie i wynosi 11 placówek, z czego jedna znajdowała się w mieście, a 10 na wsi. W tym okresie liczba szkół w województwie wahała się, a w powiecie spadła w 2011 roku (w następnych latach bez zmian).
- W 2012 roku do użytku uczniów szkół podstawowych przeznaczono 187 komputerów, z czego 149 miało dostęp do Internetu. Większość komputerów skupiały szkoły podstawowe z obszarów wiejskich. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało średnio 7,97 ucznia, czyli o 1,25 mniej w porównaniu do Małopolski i 0,67 więcej niż w powiecie. Łatwiejszy dostęp do komputerów mieli uczniowie terenów wiejskich Tuchowa (5,88 ucznia na 1 komputer), dla miasta wskaźnik ten był czterokrotnie wyższy. Analogicznie prezentowała się sytuacja dla województwa i powiatu, dwukrotnie więcej dzieci przypadało na jeden komputer w mieście niż na wsi.

Wykres 7. Liczba komputerów w szkołach podstawowych w 2012 roku

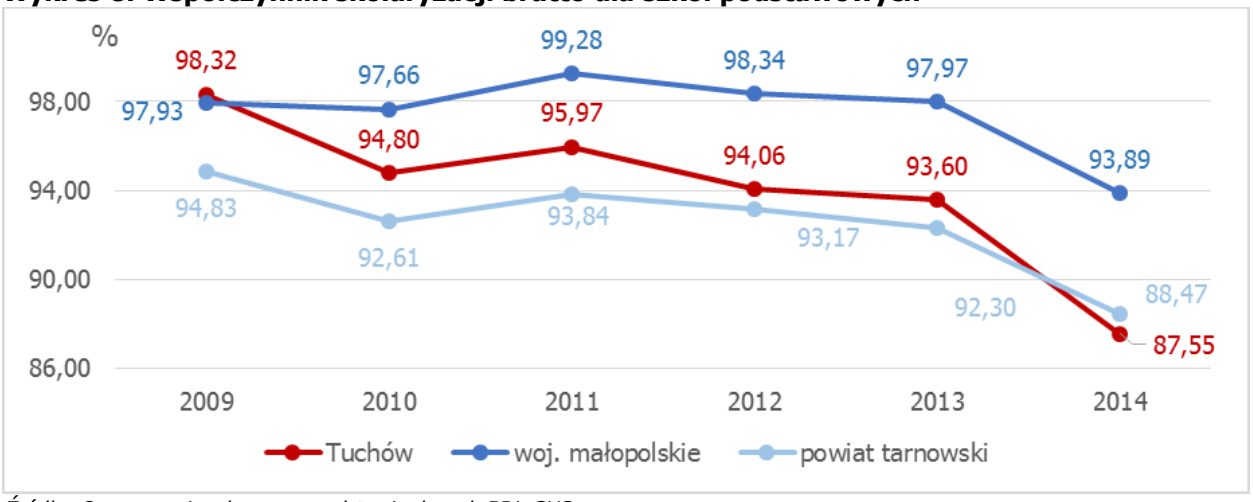
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto[2] dla szkół podstawowych wyniósł 87,55% i spadł o 7,72 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzednim. W tym czasie

[2] Udział wszystkich osób uczących się na danym poziomie do ogółu osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia.

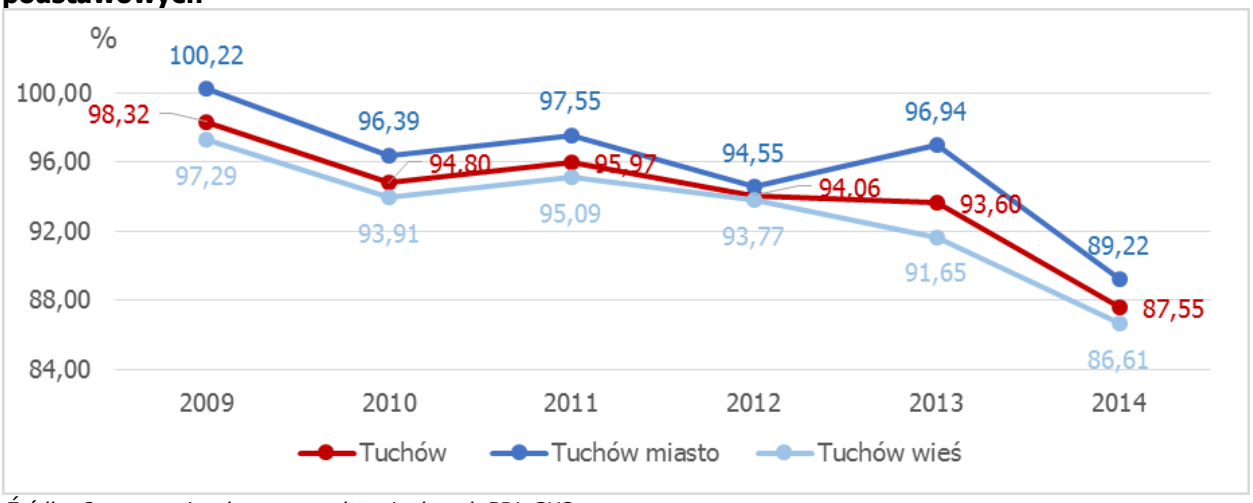
spadek odnotowano również w porównywanych jednostkach terytorialnych i wynosił on odpowiednio 4,08 punktu procentowego dla Małopolski i 3,83 punktu procentowego dla powiatu. W latach 2010-2013 współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w gminie Tuchów przyjmował wartości niższe niż w województwie i wyższe niż w powiecie, a w 2014 roku był niższy od wartości tego współczynnika dla obu porównywanych jednostek. Udział uczących się w szkołach podstawowych w liczbie osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia w latach 2009-2014 był zawsze wyższy w mieście, największa różnica w 2013 roku – 5,3 punkty procentowe.

Wykres 8. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 9. Wewnątrzgminne zróżnicowanie w zakresie skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych

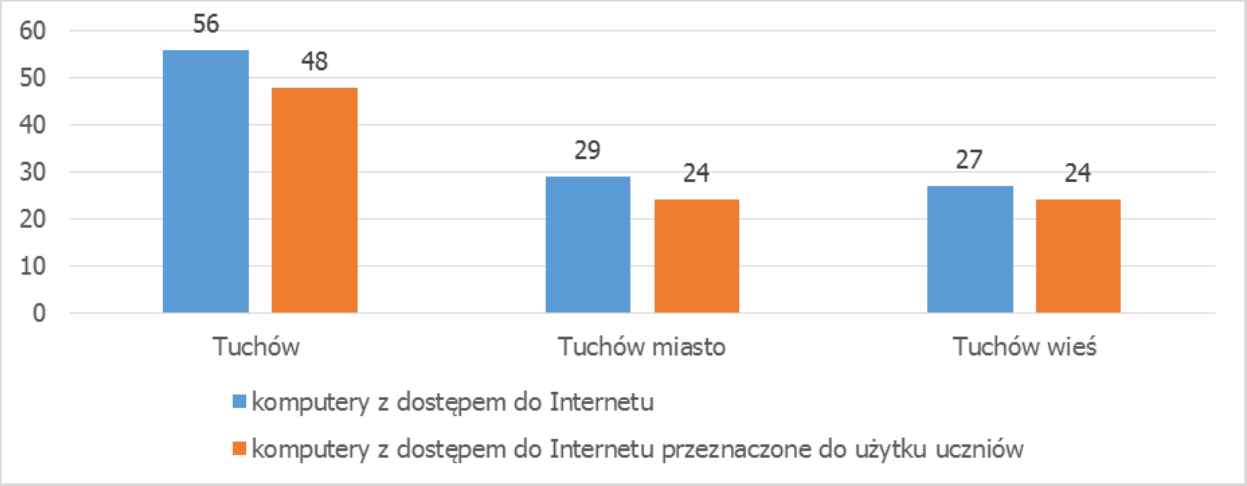

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Średni wyniki sprawdzianu w szkołach podstawowych w gminie Tuchów w 2014 roku wynosił 61,3%, a w 2013 roku 57,7%. W obu przypadkach wyniki te były niższe niż średni procentowy wynik dla całego województwa małopolskiego oraz powiatu.
- W całym analizowanym okresie liczba szkół gimnazjalnych utrzymywała się na stałym poziomie (5 placówek), natomiast w Małopolsce oraz powiecie tarnowskim w tym okresie odnotowano wzrost liczby szkół tego typu. 4 placówki znajdowały się na terenach wiejskich, a 1 w mieście.
- W 2012 roku do użytku uczniów szkół gimnazjalnych przeznaczono56 komputerów, z czego 48 miało dostęp do Internetu. Liczba komputerów z dostępem do Internetu w mieście i na wsi była bardzo zbliżona, a tych udostępnionym uczniom równa. Na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało średnio 13,15 ucznia, czyli o blisko 3 osoby więcej w porównaniu do Małopolski i powiatu. Łatwiejszy dostęp do komputerów mieli

uczniowie terenów miejskich Tuchowa (11,63 ucznia na 1 komputer), dla wsi wskaźnik ten wyniósł 14,67. Analogicznie prezentowały się dane dla województwa i powiatu.

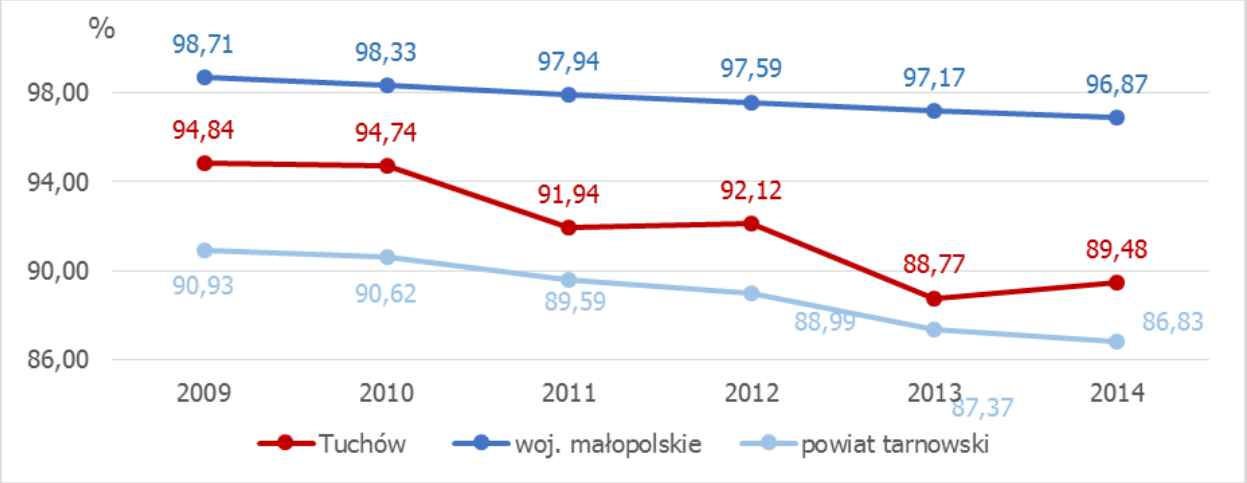
Wykres 10. Liczba komputerów w szkołach gimnazjalnych w 2012 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

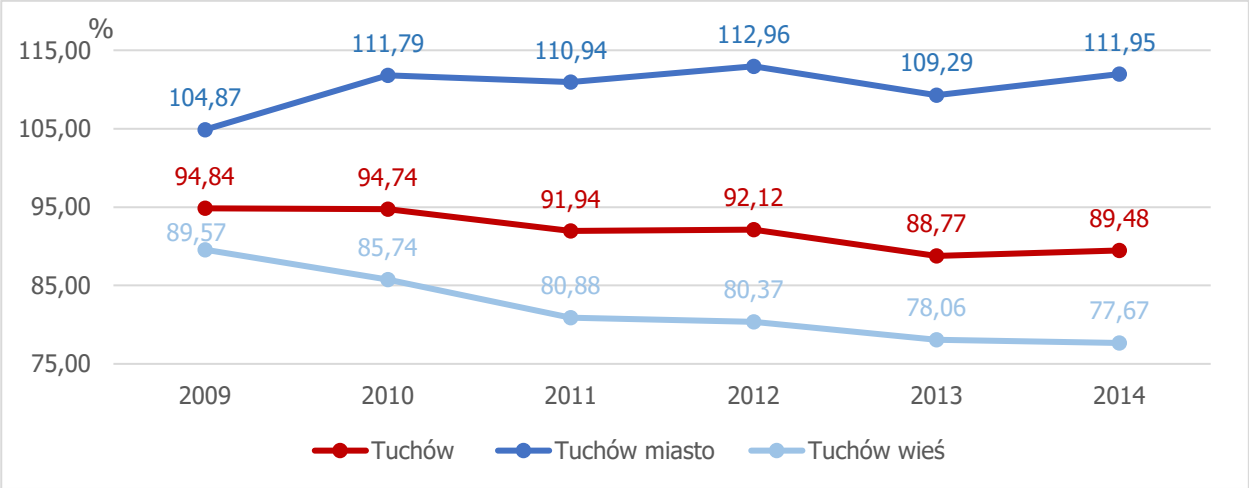
- W 2014 roku współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych wyniósł 89,78% i wzrósł o 0,71 punktu procentowego w stosunku do roku poprzedniego. Spadek o niecały punkt procentowy odnotowano natomiast w porównywanych jednostkach terytorialnych. W całym analizowanym okresie współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych w gminie Tuchów przyjmował wyraźnie niższe wartości niż w województwie, ale wyższe niż w powiecie. Udział uczących się w szkołach gimnazjalnych w liczbie osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi kształcenia, w latach 2009-2014 był zawsze wyższy w mieście, przekraczając poziom 100%, gdy na obszarach wiejskich w ostatnich dwóch latach nie przekroczył poziomu 80%. Można przypuszczać, że część dzieci z obszarów wiejskich kontynuuje edukację w gimnazjach w mieście.

Wykres 11. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 12. Wewnątrzgminne zróżnicowanie w zakresie skolaryzacji brutto dla szkół gimnazjalnych

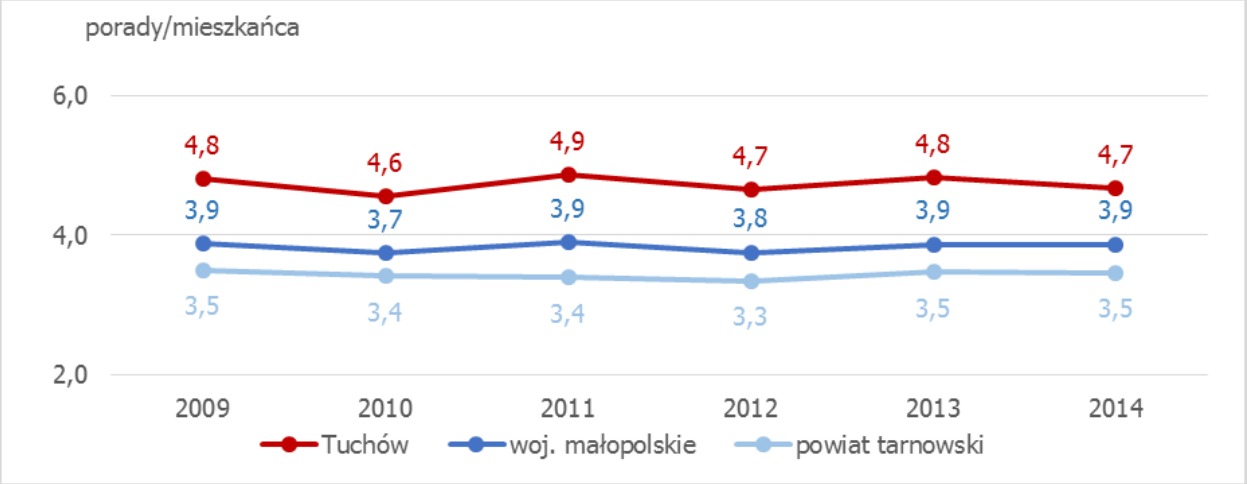

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Wyniki egzaminu gimnazjalnego w gminie Tuchów były niższe od wszystkich średnich dla województwa, oraz w przypadku części matematyczno-przyrodniczej od powiatu:
  - język polski: Tuchów – 68,3%, powiat – 68,0%, województwo – 70,3%,
  - matematyka: Tuchów – 45,6%, powiat – 46,7%, województwo – 50,33%,
  - historia i wiedza o społeczeństwie: Tuchów – 59,6%, powiat – 59,2%, województwo – 61,1%,
  - przedmioty przyrodnicze: Tuchów – 52,3%, powiat – 52,9%, województwo – 54,5%,
  - język angielski poziom podstawowy: Tuchów – 62,9%, powiat – 61,9%, województwo – 67,9%.

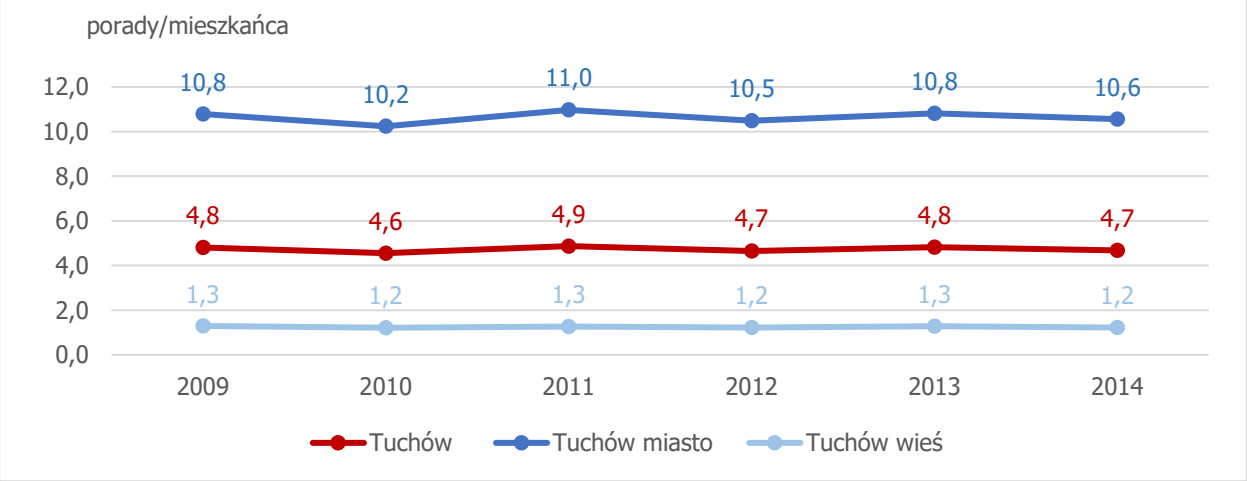
  Podobnie w 2013 roku średnie procentowe wyniki egzaminu gimnazjalnego były niższe niż wyniki w Małopolsce, ich relacja w stosunku do powiatu była zmienna.
- W gminie Tuchów w 2014 roku wg danych GUS działo 7 klubów sportowych (w 2012 roku o 1 więcej), w których liczba ćwiczących wzrosła z 511 osób do 523 osób. 61,4% ćwiczących w klubach było zapisanych do klubów w mieście, podobnie w województwie przeważali ćwiczących w miastach 57,1%, a odwrotnie było w powiecie 25,8%.
- Na terenie gminy działa 11 przychodni, w których udzielono łącznie 85,1 tys. porad medycznych – spadek o 2,2 tys. W porównaniu z rokiem poprzednim. 8 przychodni działało w mieście, a 3 na wsi. Z większą liczbą przychodni w mieście wiązała się również 9-krotnie większa liczba porad udzielonych na mieszkańca. W 2014 roku liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca w całej gminie wynosiła 4,7, dla miasta odpowiednio 10,6, a dla wsi 1,2. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca oscylowała wokół 3,1-3,3 i była nieznacznie mniejsza od liczby porad udzielonych na jednego mieszkańca województwa czy powiatu.

Wykres 13. Liczba udzielonych porad na jednego mieszkańca w gminie oraz województwie i powiecie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

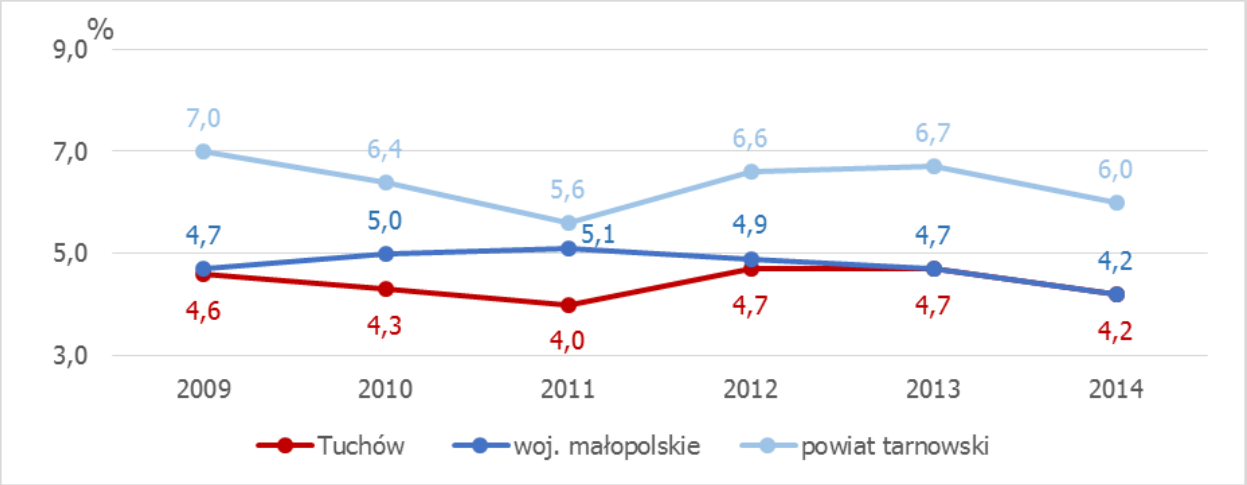
Wykres 14. Wewnątrz gminne zróżnicowanie w zakresie liczby udzielonych porad na jednego mieszkańca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Mieszkańcy gminy mieli do dyspozycji 6 aptek, z czego tylko 1 na obszarze wiejskim. Obciążenie liczbą osób od 2011 roku utrzymuje się na stałym poziomie 3,0 tys. osób, takim samym jak dla województwa i 0,8 tys. mniejszym dla powiatu. W 2014 roku liczba osób na jedną aptekę w mieście wynosiła 10,6 i była blisko 9-krotnie większa od wartości tego wskaźnika na wsi. Podobnie prezentowała się sytuacja w województwie i powiecie, apteki w miastach obsługiwały więcej osób niż apteki w obszarach wiejskich.
- Od 2009 r. W gminie funkcjonują 3 placówki stacjonarnej pomocy społecznej, 2 w mieście, 1 na wsi.
- W 2014 roku spadła zarówno liczba gospodarstw domowych, jak i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W przypadku województwa i powiatu sytuacja kształtowała się różnie: w powiecie, w ostatnim roku liczba gospodarstwa korzystających z tego rodzaju świadczeń spadła, a w województwie wzrosła. Natomiast, liczba gospodarstw poniżej kryterium dochodowego sięgających po te świadczenia dla obu porównywanych jednostek administracyjnych, spadła.
- W gminie Tuchów w latach 2009-2013 udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem, podobnie jak udział ludności poniżej kryterium dochodowego wahał się, aby w roku 2014 spaść. W analizowanym okresie udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego był zawsze wyższy od tego odsetka dla Małopolski czy powiatu.

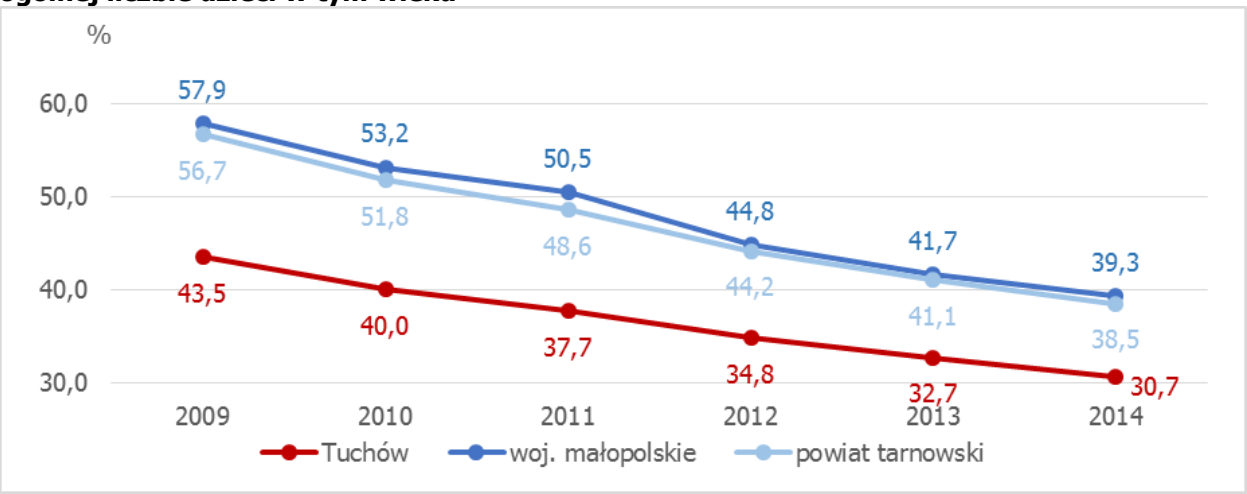
Wykres 15. Zasięg korzystania[3] z pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W przypadku wszystkich trzech analizowanych jednostek terytorialnych nastąpił spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci do lat 17 oraz spadek udziału dzieci w wieku do lat 17, które otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku. Udział ten, dla gminy Tuchów w latach 2009-2014, był zawsze niższy od kilku do kilkunastu punktów procentowych od średniej dla województwa i powiatu.

Wykres 16. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku

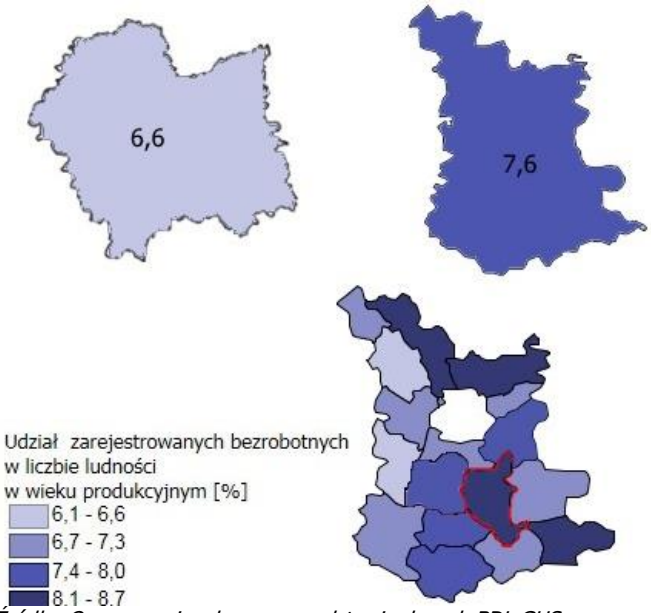

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W analizowanym okresie liczba zrejestrowanych, bezrobotnych mieszkańców gminy oscylowała w granicy 1 tys., natomiast ich udział w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym wahał się od 8,2% do 9,4%. Podobnie prezentowała się sytuacja w województwie małopolskim oraz powiecie tarnowskim. Zarówno w gminie Tuchów, Małopolsce i powiecie tarnowskim, kobiety stanowiły nieznacznie liczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych.

[3] Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

Rysunek 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2014 roku w gminie Tuchów działały 3 biblioteki, z czego 2 z nich były przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W mieście znajdowała się 1 biblioteka, która nie była przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Na terenach wiejskich działały 2 biblioteki o odpowiednio dostosowanej infrastrukturze. W ciągu ostatnich lat liczba czytelników rosła szybciej, niż wielkość księgozbioru, co oznacza malejącą liczbę książek dostępnych dla jednego czytelnika biblioteki. Jednocześnie mieszkańcy gminy Tuchowa mieli „gorszy" dostęp do księgozbioru od przeciętnego mieszkańca województwa, a lepszy od mieszkańca powiatu – na przestrzeni analizowanych lat liczba woluminów przypadających na 1 tys. ludności w gminie wahała się od 3,5 do 4,0 tys. Woluminów na 1 tys. ludności. Większy księgozbiór był oddany do dyspozycji osób z terenów wiejskich gminy o około 5 tys. Woluminów na 1 tys. mieszkańców.
- Biblioteki w gminie dysponowały 24 komputerami, które były udostępnione do użytku czytelników, wszystkie komputery były podłączone do Internetu. 74% komputerów było na wyposażeniu bibliotek z obszarów wiejskich. Podobnie w województwie i powiecie większa liczba komputerów była oddana do dyspozycji mieszkańców terenów wiejskich.

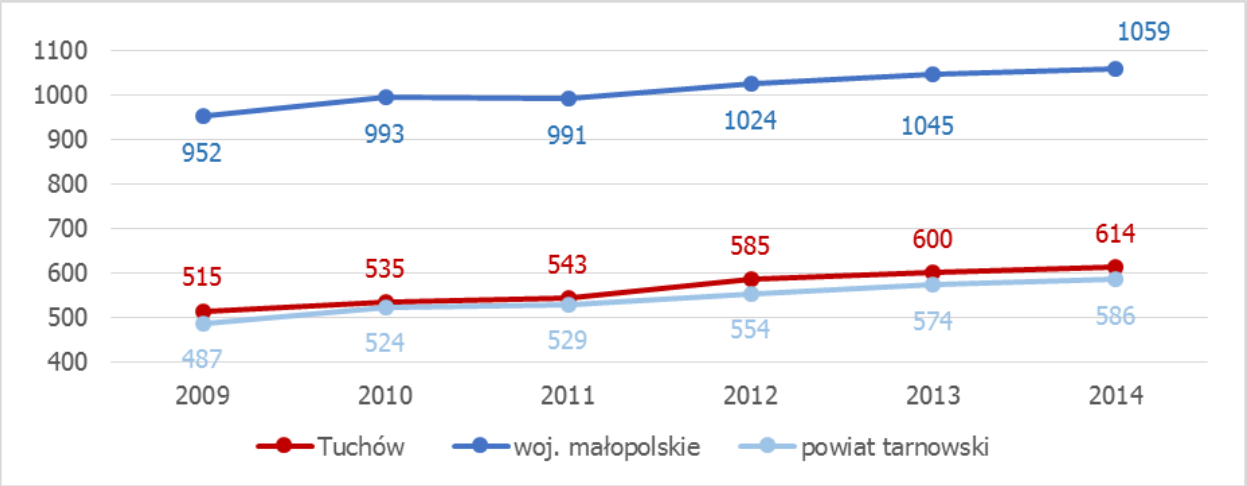
2.2. Zjawiska gospodarcze

Kolejnym obszarem, który został wytypowany zgodnie z *Ustawą* do analizy jest obszar gospodarczy. Koncentruje się on na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Sytuacja gminy Tuchów przedstawia się w tym zakresie w sposób następujący:

- W 2014 roku na terenie gminy do rejestru REGON były wpisane 1 116 podmioty gospodarcze – nastąpił wzrost w porównaniu z 2009 rokiem. Podobnie jak w województwie i odwrotnie niż w powiecie więcej podmiotów za swoją siedzibę miało miasto (dla Tuchowa 51,7%). Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w Sekcji G, w Dziale 47 – *sprzedaż detaliczna* (915 podmiotów), a następnie w Sekcji F, w Dziale 43 – *roboty budowalne specjalistyczne* (75 podmiotów). Pod względem wielkości dominowały mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 0-9 osób. Podobnie prezentowała się sytuacja w województwie i powiecie tzn.: liczba podmiotów systematycznie rosła, przeważały podmioty z Sekcji G w Dziale 47 oraz o wielkości zatrudnienia 0-9 osób. W całym badanym okresie w porównaniu z województwem i powiatem, w gminie Tuchów

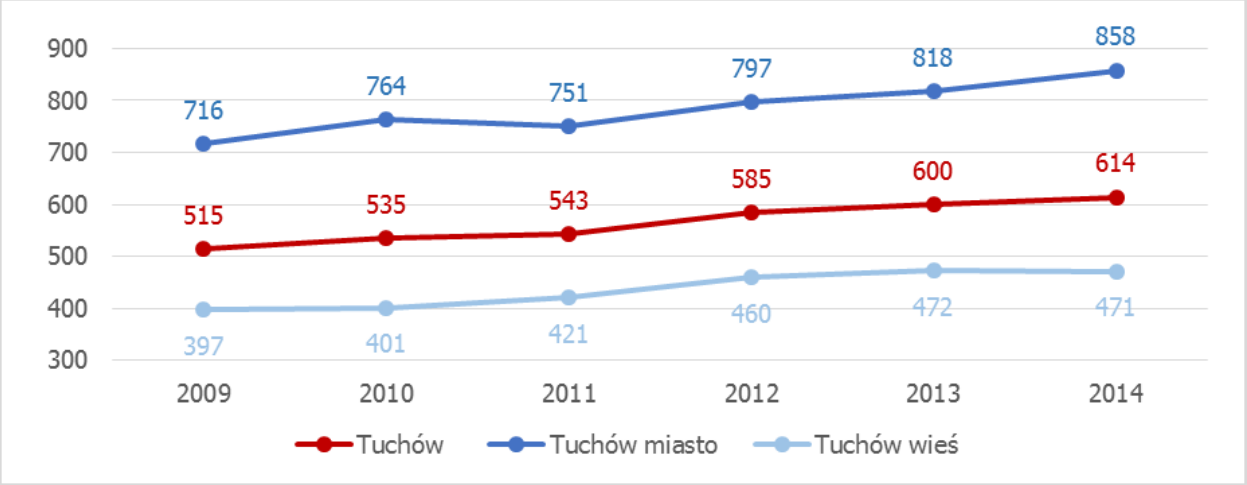
wskaźnik przedsiębiorczości przyjmował niższe wartości. We wszystkich analizowanych jednostkach większą przedsiębiorczością odznaczali się mieszkańcy miast.

Wykres 17. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 18. Wewnątrzgminne zróżnicowanie w zakresie liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys.

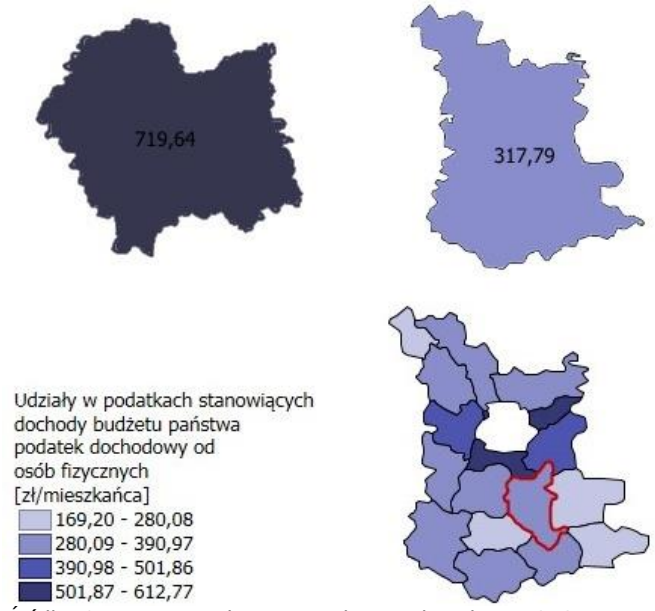

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- Ze względu na brak dostępnych danych przedstawiających wprost kondycję finansową mieszkańców gmin, do analizy wykorzystana została informacja o podatku dochodowym od osób fizycznych[4], którą jest pochodną przychodów mieszkańców.

[4] Pozycja z dochodów własnych gmin – udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT).

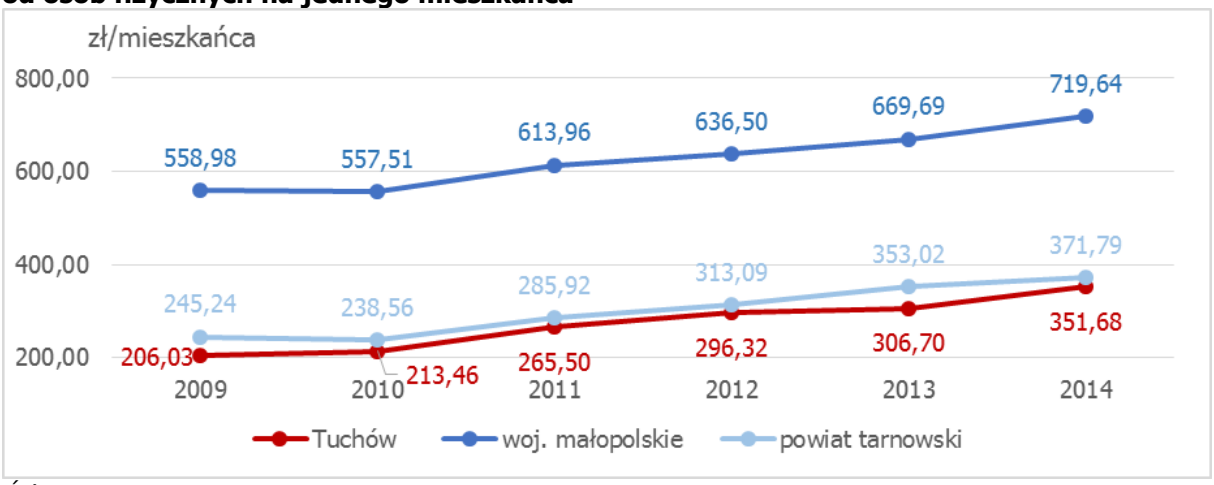
Rysunek 5. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób prawnych w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

- W 2014 roku pozycja ta w dochodach własnych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiła 351,68 zł, średnia dla gmin w powiecie 371,79 zł, natomiast przeciętna dla gmin w Małopolsce[5] była ponad 2 razy większa.

Wykres 19. Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, podatek dochodowy od osób fizycznych na jednego mieszkańca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.3. Zjawiska środowiskowe

Kolejnym obszarem zdefiniowanym w *Ustawie* i *Wytycznych*, w którym należy badać zjawiska kryzysowe są kwestie związane z jakością środowiska. Obszar ten powiązany jest ze standardami środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. Podstawowe dane dotyczące tego obszaru są następujące:

- Na terenie gminy Tuchów znajdują się parki krajobrazowe i obszar chronionego krajobrazu, które zajmują odpowiednio 26,6% i 73,4% powierzchni gminy.
- W gminie działa 1 oczyszczalnia ścieków, która obsługuje 41,6% ludności, czyli 3,3 punktu procentowego mniej niż w przypadku tego udziału dla powiatu i 21,3 punktu

[5] z miastami na prawach powiatów.

procentowego mniej niż odsetek ten wynosi dla województwa. W podziale gminy na obszar miejski i wiejski, sytuacja w 2014 roku prezentowała się następująco:

- obszar miejski: Tuchów – 91,5%, województwo – 93,8%, powiat – 33,3%,
- obszar wiejski: Tuchów – 12,2%, województwo – 75,7%, powiat – 40,5%.

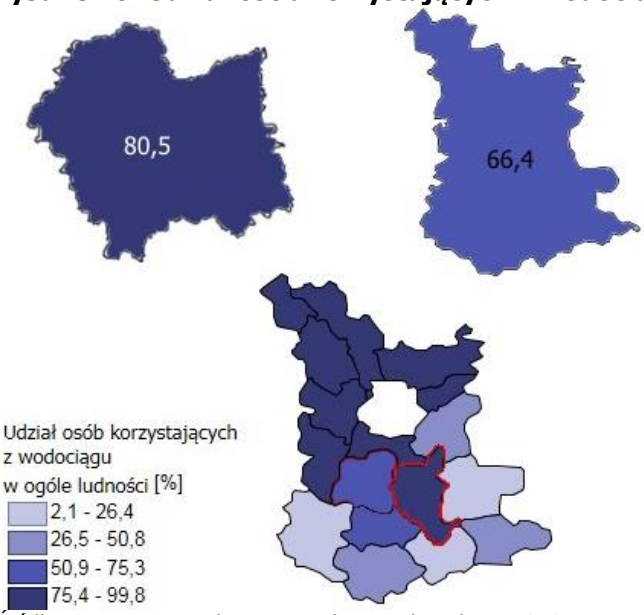
- W 2014 roku tylko 23,6% powierzchni gminy stanowiły lasy, dla województwa wskaźnik ten wynosił 28,7%, a dla powiatu 28,4%. W podziale gminy na obszar miejski i wiejski, sytuacja w 2014 roku prezentowała się następująco:
  - obszar miejski: Tuchów – 16,1%, województwo – 18,2%, powiat – 24,0%,
  - obszar wiejski: Tuchów – 25,3%, województwo – 29,2%, powiat – 22,1%.
- Według danych GUS, na terenie gminy w 2014 odnotowano 2 dzikie wysypiska śmieci, z których 1 zostało już zlikwidowane.

2.4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Czwartym z wytypowanych obszarów są zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, które charakteryzują: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury, dostęp i jakości podstawowych usług, dostępność komunikacyjna:

- W 2014 roku udział osób korzystających z wodociągu w ogólnej liczbie ludności wynosił 78,7%, natomiast wartość tego wskaźnika dla Małopolski wynosiła 80,5%, a dla powiatu tarnowskiego 66,4%. W podziale gminy na obszar miejski i wiejski, sytuacja w 2014 roku prezentowała się następująco:
  - obszar miejski: Tuchów – 80,4%, województwo – 95,1%, powiat – 74,9%,
  - obszar wiejski: Tuchów – 77,8%, województwo – 66,7%, powiat – 65,2%.

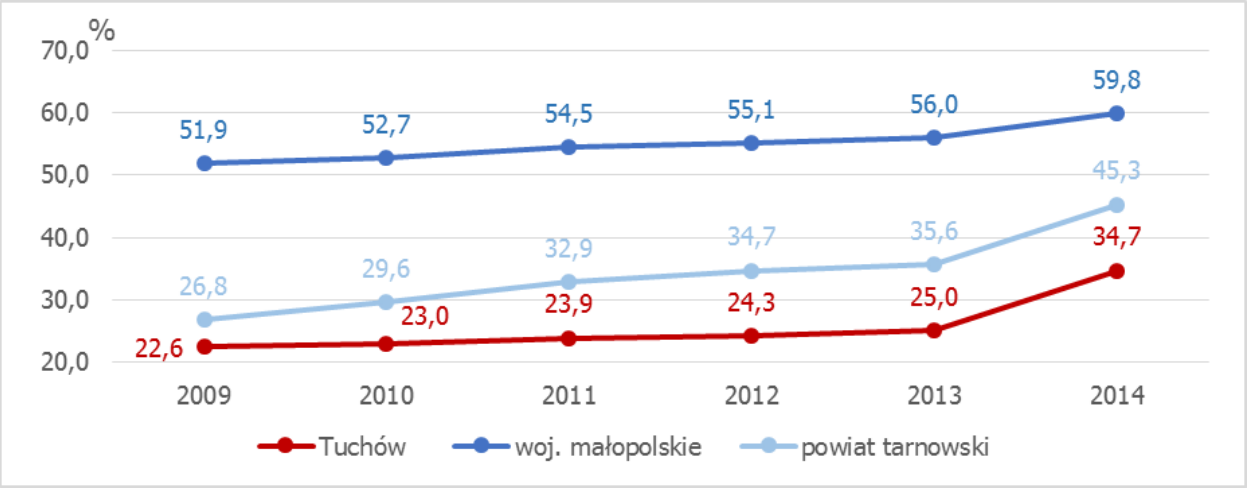
Rysunek 6. Udział osób korzystających z wodociągu w ogóle ludności w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

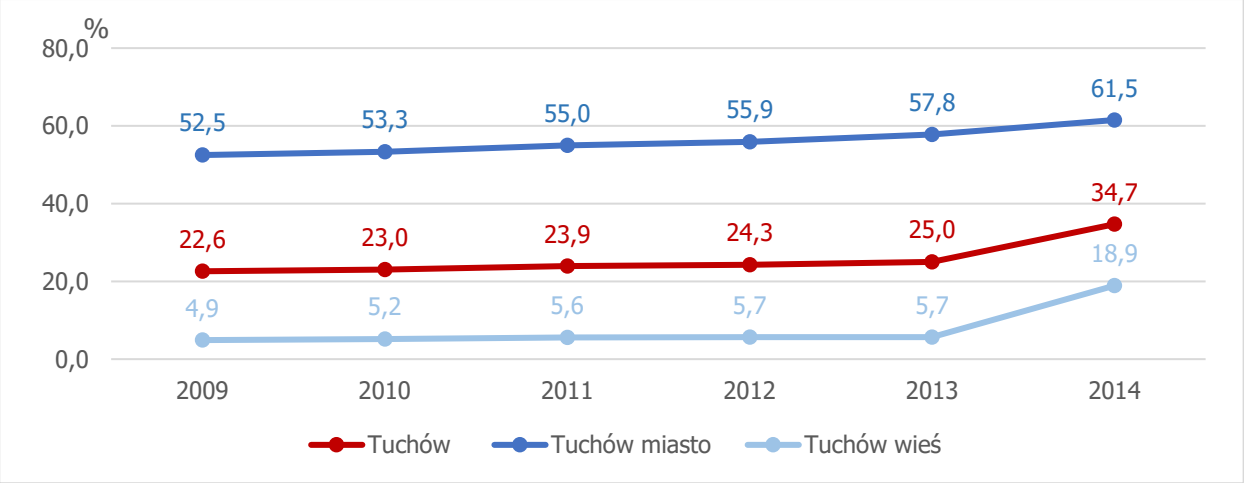
- Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 100 km^2 od roku 2009 systematycznie rosła do poziomu 100,4 km na km^2. W województwie wartość tego wskaźnika wynosiła 89,0, a w powiecie 97,5, również rosnąc od 2009 roku. Udział mieszkańców gminy korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosił 34,7% (59,8% województwo, 45,3% powiat) i wzrósł w porównaniu z 2009 rokiem o 12,1 punktu procentowego. W tym samym czasie w powiecie odnotowano wzrost o 18,5 punktów procentowych, a w województwie o 7,9 punktów procentowych.

Wykres 20. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności: gmina, powiat, województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wykres 21. Wewnątrzgminne zróżnicowanie w zakresie liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.5. Zjawiska techniczne

- W gminie było 4 667 mieszkań w 4 211 budynkach mieszkalnych (wzrosty od 2009 r.). Na jedno mieszkanie w całej gminie, zarówno na obszarze miejskim, jak i wiejskim, przypadały blisko 4 osoby. Prawie 40% zasobów mieszkaniowych znajdowało się na terenie miasta. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 87,0 m^2 czyli 22,4 m^2 na osobę. Mieszkania na obszarze miejskim były większe 0,7 m^2, a na terenie wiejskim o 0,4 m^2 mniejsze od średniej. Gmina dysponuje obecnie 21 mieszkaniami socjalnymi; 15 w mieście i 6 na wsi.
- W październiku 2015 roku do rejestru zabytków nieruchomych województwa małopolskiego wpisane były następujące obiekty:
  - Tuchów – układ urbanistyczny,
  - Tuchów – kościół parafialny pod wezwaniem św. Jakuba i otoczenie,
  - Tuchów – kościół klasztorny redemptorystów pod wezwaniem Nawiedzenia NMP, otoczenie i starodrzew,
  - Tuchów – cmentarz wojenny,
  - Tuchów – ratusz,
  - Tuchów – budynek „Sokoła”,

- Dąbrówka Tuchowska – cmentarz wojenny, kapliczka,
- Jodłówka Tuchowska – kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła,
- Karwodrza – zespół dworsko-parkowy,
- Lubaszowa – cmentarz wojenny,
- Piotrkowice – kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła,
- Siedliska – cmentarz wojenny,
- Siedliska – cmentarz wojenny,
- Zabłędza – cmentarz wojenny,
- Tuchów – cmentarz parafialny wraz z wydzieloną kwaterą wojenną z okresu i wojny światowej oraz drzewostanem w mieście Tuchów,
- Tuchów – kaplica Rozwadowskich z 1904 roku,
- Tuchów – drewniany ołtarz w kaplicy Rozwadowskich.

2.6. Pozycja rozwojowa gminy Tuchów na tle powiatu i województwa

Tabela 1. Porównanie wskaźników charakteryzujących analizowane zjawiska w 2014 roku

Wskaźnik	Tuchów	woj. małopolskie	powiat tarnowski
Gęstość zaludnienia	**182**	222	142
Wskaźnik obciążenia demograficznego	**59,5**	59,2	59,1
Kobiety na 100 mężczyzn	**101**	106	101
Przyrost naturalny na 1 tys. ludności	**0,4**	1,4	1,8
Saldo migracji na pobyt stały na 1 tys. ludności	**1,3**	0,9	0,6
Współczynnik skolaryzacji brutto - szkoły podstawowe	**87,55**	93,89	88,74
Współczynnik skolaryzacji brutto - szkoły gimnazjalne	**89,48**	96,87	93,57
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	**1,48**	1,17	1,45
Porady lekarskie ogółem na 1 mieszkańca	**4,7**	3,9	3,5
Ludność na 1 aptekę (w tys.)	**3,0**	3,0	3,8
Zasięg korzystania z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego (%)[6]	**6,5**	6,4	9,2
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	**39,3**	30,7	38,5
Ludność na 1 placówkę biblioteczną (w tys.)	**6,1**	4,4	3,1
Księgozbiór bibliotek na 1 000 ludności	**3 968,7**	3 252,4	4 419,6
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności	**209**	195	163
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	**17,8**	15,6	19,2
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	**8,2**	6,6	7,6
Udział pracujących mężczyzn na terenie gminy[7]	**40,2**	49,1	48,4
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	**614**	1 059	586
Lesistość[8]	**23,6**	28,7	28,4

[6] Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.
[7] Dane dla roku 2013.
[8] Wskaźnik lesistości (lesistość) - stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geograficznej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Udział ludności korzystającej z oczyszczalni w ludności ogółem	**41,5**	62,8	44,8
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności - wodociąg	**78,7**	80,5	66,4
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności - kanalizacja	**34,7**	59,8	45,3
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na 100 km^2	**155,9**	89,0	97,5
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m$^{2)}$	**87,0**	77,6	93,1
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	**22,4**	26,1	24,7
Mieszkania na 1 000 mieszkańców	**256,9**	336,1	265,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Jeżeli wskaźnik negatywnie odbiega od średniej dla województwa małopolskiego jest zaznaczany kolorem czerwonym.

3. METODOLOGIA WYBORU OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opracowano diagnozę, która została przeprowadzona na podstawie wiarygodnych i mierzalnych danych pozyskanych z: Urzędu Miejskiego w Tuchowie i jednostek organizacyjnych m.in. Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie, Biblioteki Publicznej w Tuchowie, Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Tuchowie, Komendy Powiatowej Policji, Głównego Urzędu Statystycznego, Starostwa Powiatowego w Tarnowie.

Dla przestrzennego określenia problemów i potencjałów gminę wyznaczono **jednostki urbanistyczne** zgodne z **sołectwami** na obszarze wiejskim i **osiedlami** na obszarze miejskim. Jest to podział naturalny dla mieszkańców gminy, obejmuje tereny zamieszkałe, mające podobną charakterystykę i zbliżoną liczbę ludności. Podział ten umożliwia przeprowadzenie analizy zróżnicowania wewnątrzgminnego. Biorąc pod uwagę, że rewitalizacja ma w pierwszej kolejności służyć poprawie jakości życia mieszkańców, uznano, że kwestie społeczne mają kluczowe i nadrzędne znaczenie dla wyznaczania obszaru zdegradowanego. Dla wyznaczonych jednostek przeprowadzono diagnozę wskaźników opisujących negatywne zjawiska społeczne takie jak: zakres korzystania z pomocy społecznej, ubóstwo, przestępczość, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, niewielka dostępność podstawowych usług w dziedzinie oświaty, zdrowia, kultury.

W celu wskazania obszarów wymagających rewitalizacji, na podstawie szeregu wskaźników opisujących problemy społeczne zbudowano tak zwany **wskaźnik syntetyczny**.

Pierwszym etapem budowy wskaźnika syntetycznego jest normalizacja zmiennych w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali tzw. skali niemianowanej, czyli nie związanej z jednostką miary. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń, ponieważ dzięki niemu różne rozpiętości zmiennych nie będą sztucznie nadawały wagi, czynnikom przyjmującym wartość z wyższych przedziałów. W trakcie normalizacji zmiennych przekształcono również destymulanty w stymulanty. Jako stymulanty, na potrzeby wskazania obszaru zdegradowanego, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość wstępowała w obszarach gminy kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców). Natomiast destymulantami były zmienne, których niższa wartość oznaczała bardziej problemowy obszar (np. liczba przedsiębiorstw na 1 000 mieszkańców). Obliczeń dokonano według następujących wzorów:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \min_i\{x_{ij}\}}{\max_i\{x_{ij}\} - \min_i\{x_{ij}\}} \text{ dla stymulant}$$

$$z_{ij} = \frac{\max_i\{x_{ij}\} - x_{ij}}{\max_i\{x_{ij}\} - \min_i\{x_{ij}\}} \text{ dla destymulant}$$

gdzie:
Xij – to wartość *i*-tego obszaru (np. sołectwo) dla *j*-tej zmiennej,
Zij – to zmienna po normalizacji.

Syntetyczną miarę, odzwierciedlającą sytuację obszarów w poszczególnych zakresach, utworzono przy użyciu metody sum standaryzowanych. Metoda sum standaryzowanych należy do grupy metod bezwzorcowych porządkowania liniowego, zgodnego ze wzorem:

$$S_i = \sum_{j=1}^{k} Z_{ij} \text{ i = 1 ,..., } n$$

Wskaźnik sum standaryzowanych został skonstruowany na bazie wskaźników cząstkowych zaprezentowanych w rozdziale 3. Wskaźniki cząstkowe zsumowano, uznając większe znaczenie niektórych wskaźników cząstkowych poprzez nadanie im wag różnych od 1. Wartość jaką przyjmowała waga dla konkretnego wskaźnika była wynikiem analizy ankiety przeprowadzonej

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany Strona 28

wśród mieszkańców gminy oraz wskazań z warsztatów rewitalizacyjnych. Za szczególnie uciążliwe w gminie Tuchów uznano problemy związane z korzystaniem z pomocy społecznej, bezpieczeństwem oraz niezadowalającą liczbą organizacji pozarządowych. Wszystkim wymienionym kwestiom przyznano wagę 4.

Dla każdego obliczonego dla jednostki urbanistycznej wskaźnika syntetycznego, zasadniczo daną referencyjną jest średni wskaźnik sum standaryzowanych dla całej gminy, obliczony jako średnia arytmetyczna wskaźników syntetycznych dla jednostek urbanistycznych. W analizie uwzględniono również pod uwagę rozrzut wskaźników syntetycznych, biorąc jako wielkość porównawczą 50% wartości maksymalnej wskaźnika syntetycznego.

Najwyższe wartości obliczonego wskaźnika sumarycznego oznaczają największą koncentrację negatywnych zjawisk społecznych na tych obszarach. Za obszar objęty kryzysem społecznym uznano wszystkie jednostki, w których wartość wskaźnika sumarycznego była wyższa niż zmienna referencyjna, w tym przypadku 50% wartości maksymalnej wskaźnika syntetycznego dla zjawisk społecznych.

Jednostki urbanistyczne, dla których **społeczny** wskaźnik syntetyczny będzie gorszy niż 50% wartości maksymalnej średniej dla gminy, mogą być potencjalnie uznane za zdegradowane, pod warunkiem występowania w nich dodatkowo co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk techniczno-środowiskowych:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska;
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- technicznych – w szczególności złego stanu obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, przede wszystkim w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Analizy zjawisk techniczno-środowiskowych dokonano w oparciu o: czynniki techniczne, środowisko gospodarcze, przestrzenne i przyrodnicze. Analogicznie, jak w przypadku zjawisk społecznych, został skonstruowany wskaźnik syntetyczny, a wskaźniki cząstkowe, poddano standaryzacji. Otrzymano sumaryczny wskaźnik czynników techniczno-środowiskowych, który określał koncentrację zjawisk negatywnych.

Ostatnim etapem diagnozy było wskazanie obszaru zdegradowanego, który wykazuje kumulację negatywnych zjawisk społecznych, a dodatkowo w analizowanych czynnikach techniczno-środowiskowych wykazują nagromadzenie negatywnych cech. Na bazie wcześniej obliczonych wskaźników sum standaryzowanych skonstruowano **wskaźnik degradacji obszaru,** wyliczony jako suma dwóch wcześniej uzyskanych wskaźników.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

4. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE, GOSPODARCZE, PRZESTRZENNE, ŚRODOWISKOWE I INFRASTRUKTURALNE JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH

Przedmiotem niniejszego rozdziału jest analiza czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych gminy Tuchów oraz wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Analizy dokonano zgodnie z zaleceniami wynikającymi z *Ustawy rewitalizacyjnej*, to znaczy w pierwszej kolejności dokonano pogłębionej analizy zjawisk społecznych, w tym w szczególności związanych z poziomem bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, niskiego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym czy kulturalnym. Ponadto przeanalizowano zjawiska techniczno-środowiskowe (gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne i techniczno-środowiskowe). Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych z jednoczesnym występowaniem jednego lub więcej negatywnych zjawisk w pozostałych obszarach pozwoliła wskazać i wyznaczyć obszary o największej kumulacji zjawisk kryzysowych. Gmina Tuchów jest gminą miejsko-wiejską. Charakterystyka Tuchowa zaprezentowana we wcześniejszym rozdziale pokazuje istotne różnice społeczne i techniczno-środowiskowe pomiędzy obszarem miejskim, a obszarem wiejskim gminy. To z kolei wymusza ich odrębną diagnozę. Z uwagi na ten fakt diagnoza każdego zjawiska i poszczególnych czynników będzie przedstawiana najpierw dla obszaru wiejskiego, a następnie obszaru miejskiego. Teren wiejski to 12 jednostek urbanistycznych: Buchcice, Burzyn, Dąbrówka Tuchowska, Jodłówka Tuchowska, Karwodrza, Lubaszowa, Łowczów, Meszna Opacka, Piotrkowice, Siedliska, Trzemesna, Zabłędza. Miasto Tuchów zostało podzielone na cztery jednostki urbanistyczne: Tuchów – Garbek, Tuchów – strona lewobrzeżna, Tuchów – strona prawobrzeżna, Tuchów – Kielanowice.

4.1. Diagnoza zjawisk społecznych

Diagnoza uwarunkowań społecznych w gminie Tuchów opierała się na zestawie wskaźników dotyczących:

- czynników społecznych;
- czynników bezpieczeństwa;
- czynników demograficznych;
- aktywności mieszkańców.

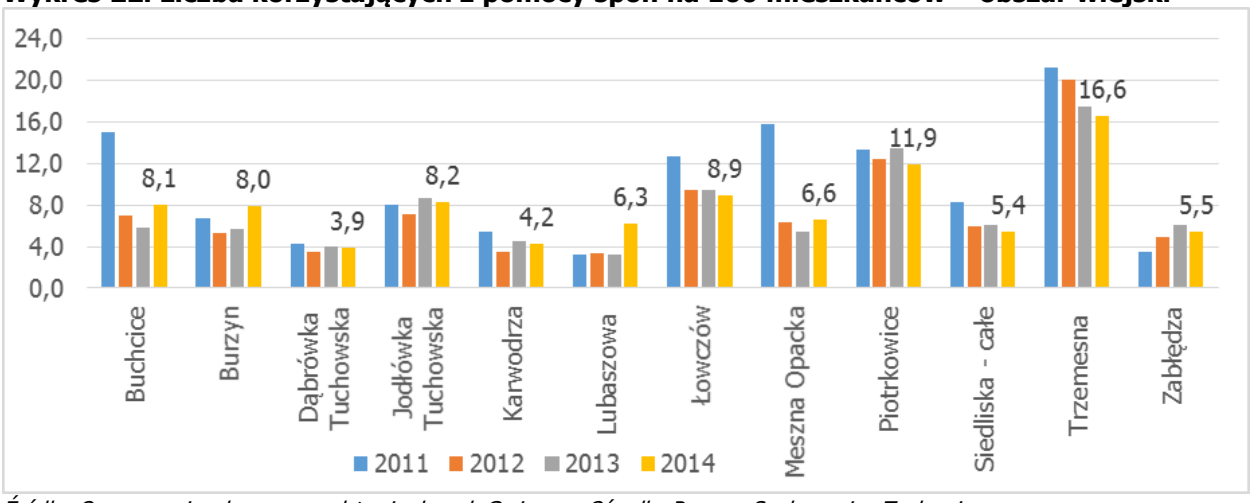
4.1.1. Czynniki związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego wytypowano listę 12 wskaźników, które poddano analizie w wymiarze terytorialnym i czasowym. Diagnoza uwzględniała wpływ wszystkich zmiennych, natomiast komentarz analityczny koncentruje się na kluczowych wskaźnikach.

W latach 2011-2014 liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców wahała się od 3,18 do 21,27. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeliczona na jednego mieszkańca, mówi o skali tego zjawiska i obrazuje sytuację materialno-bytową ludności danego sołectwa. W całym badanym okresie negatywnie pod względem omawianego wskaźnika wyróżniały się sołectwa: Trzemesna, Piotrkowice, i Łowczów.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

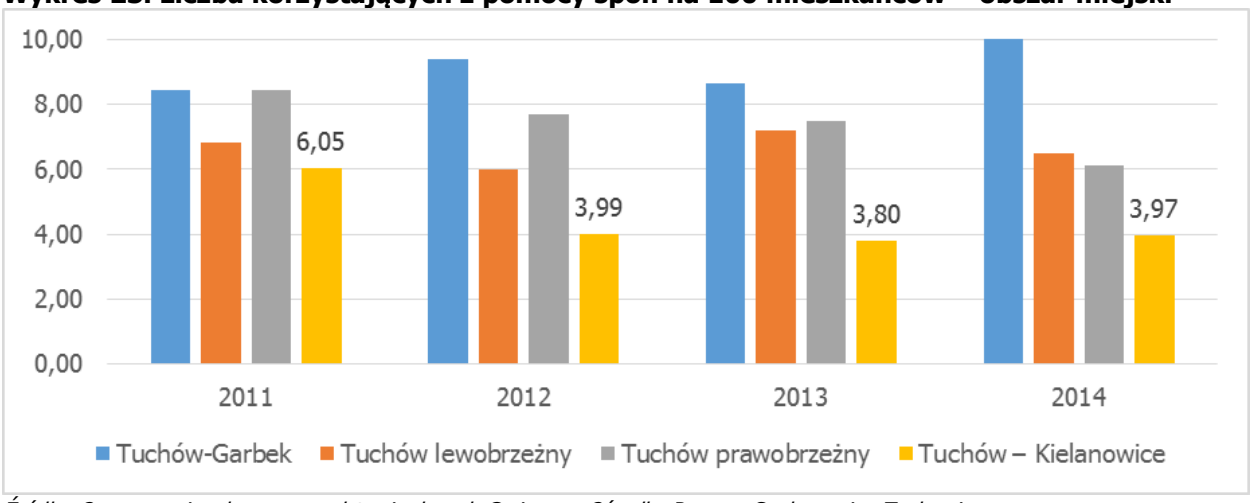
Wykres 22. Liczba korzystających z pomocy społ. na 100 mieszkańców – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

W mieście w latach 2011-2014 liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców wahała się od 3,97 do 10,10. W całym badanym okresie negatywnie pod względem omawianego wskaźnika wyróżniało się osiedle Tuchów – Garbek.

Wykres 23. Liczba korzystających z pomocy społ. na 100 mieszkańców – obszar miejski

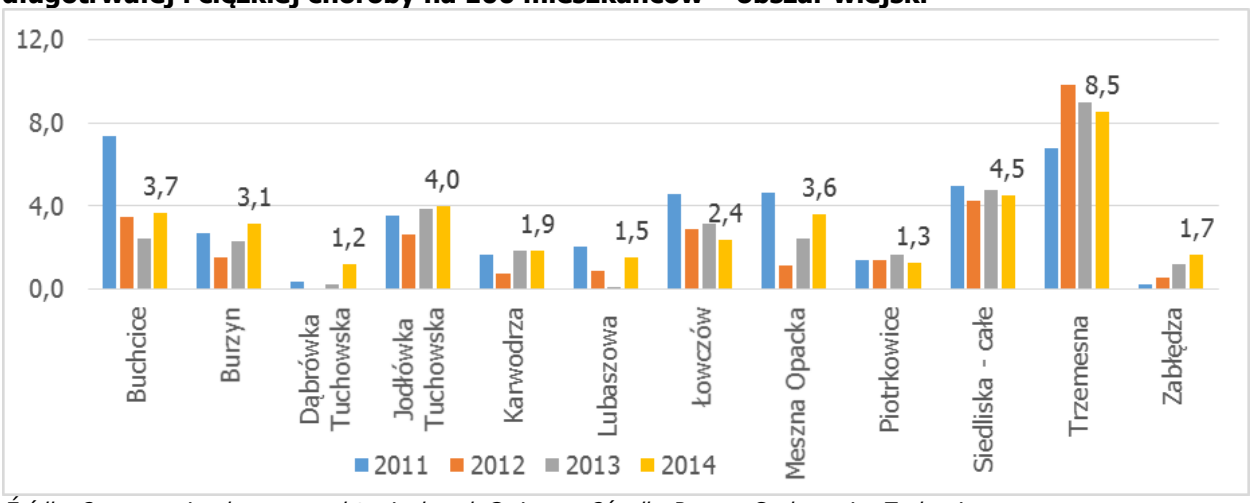

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

Jednocześnie należy podkreślić, iż w odniesieniu do całej gminy najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej jest niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo. Natomiast najrzadziej powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w gminie Tuchów jest potrzeba ochrony macierzyństwa, przemoc czy niebieska karta.

Długotrwała i ciężka choroba członka gospodarstwa domowego dezorganizuje życie rodziny. Niejednokrotnie w związku z podjęciem opieki nad taką osobą, członek rodziny zmuszony jest częściowo lub w całości zrezygnować z pracy zarobkowej. Ponadto osoby przewlekle chore mogą wymagać dodatkowo specjalistycznych zabiegów medycznych oraz drogich lekarstw, które istotnie obciążają budżet gospodarstwa domowego. W latach 2011-2014 liczba osób korzystających z tego powodu ze środków pomocy społecznej na 100 mieszkańców wahała się od 0,24 do 9,83. W całym badanym okresie negatywnie pod względem omawianego wskaźnika wyróżniały się sołectwa: Trzemesna i Siedliska.

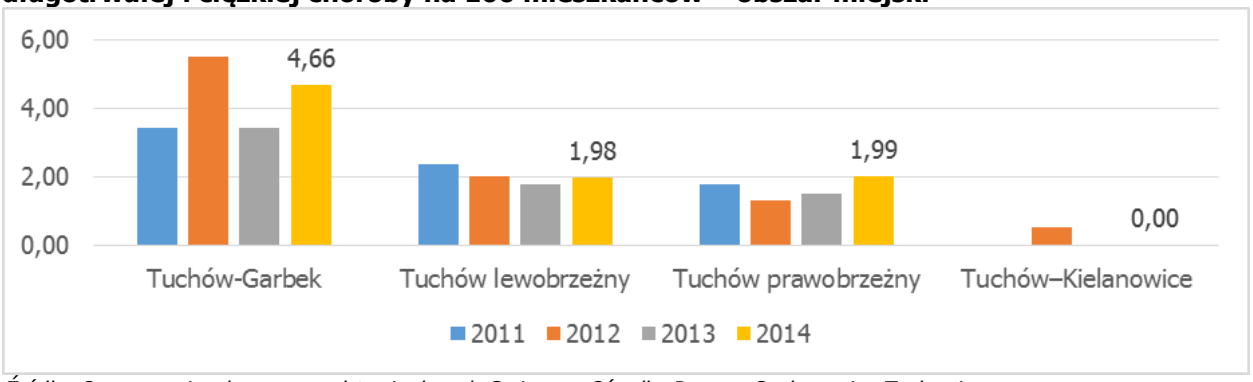
Wykres 24. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby na 100 mieszkańców – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

W latach 2011-2014 w mieście liczba osób korzystających z tego powodu ze środków pomocy społecznej na 100 mieszkańców wahała się od 0 do 5,48. W całym badanym okresie negatywnie pod względem omawianego wskaźnika wyróżniał się Tuchów – Garbek.

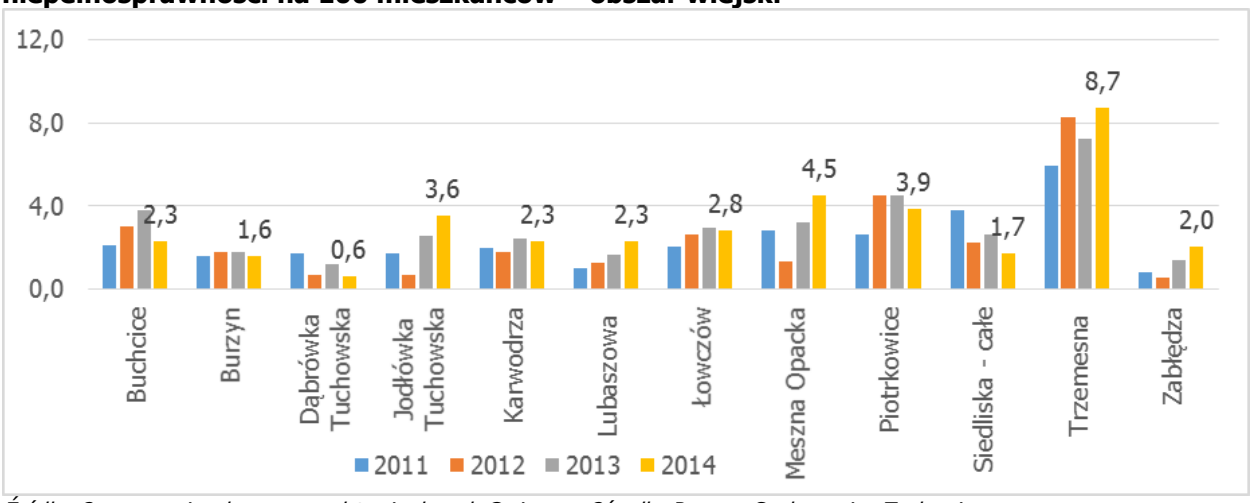
Wykres 25. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby na 100 mieszkańców – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

Osoby mające status niepełnosprawnych są to ludzie, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia, bądź uniemożliwia samodzielną egzystencje. Osoby te mogą mieć problem z podejmowaniem normalnej pracy zarobkowej, często też należą do grup objętych wykluczeniem społecznym. W przypadku liczby korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców, w całym badanym okresie najwięcej beneficjentów było w sołectwie Trzemesna oraz Piotrkowice, a w ostatnim roku również w Siedliskach. Natomiast w badanym okresie dla całego obszaru wiejskiego wskaźnik przyjmował wartości od 0,59 do 8,73.

Wykres 26. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

W mieście najwięcej beneficjentów korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców odnotowano w osiedlu Tuchów-Garbek. Natomiast w badanym okresie dla całego obszaru miejskiego wskaźnik przyjmował wartości od 0,53 do 4,72.

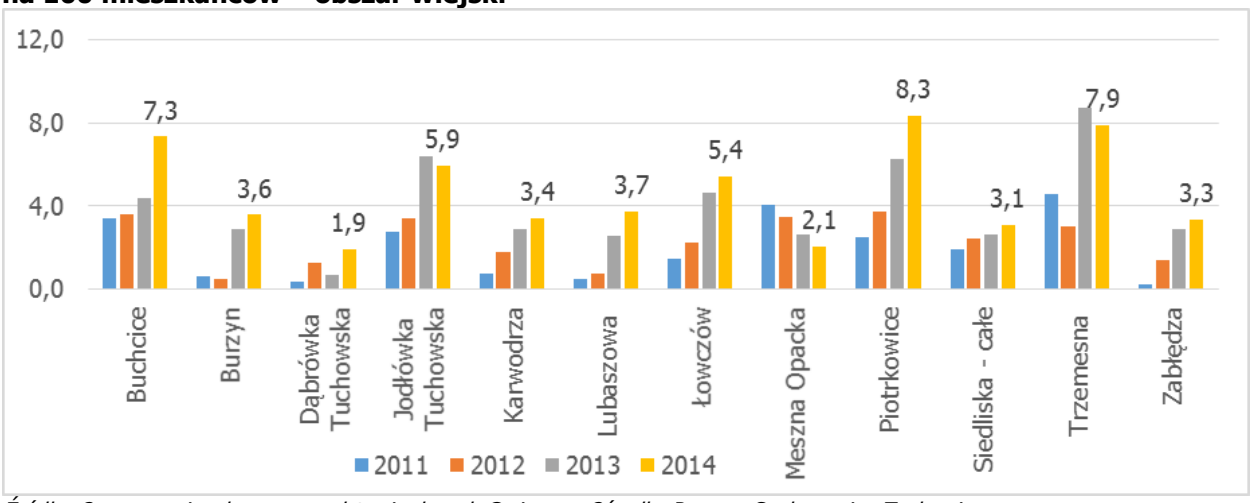
Wykres 27. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

Ubóstwo jest pojęciem związanym z niemożliwością zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych, w przypadkach skrajnego ubóstwa może wystąpić biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. W latach 2011-2014 liczba korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców przyjmowała wartości od 0,24 do 8,73. W całym badanym okresie najwyższe wartości tego wskaźnika wystąpiły w sołectwie Trzemesna, Piotrkowice i Buchcice.

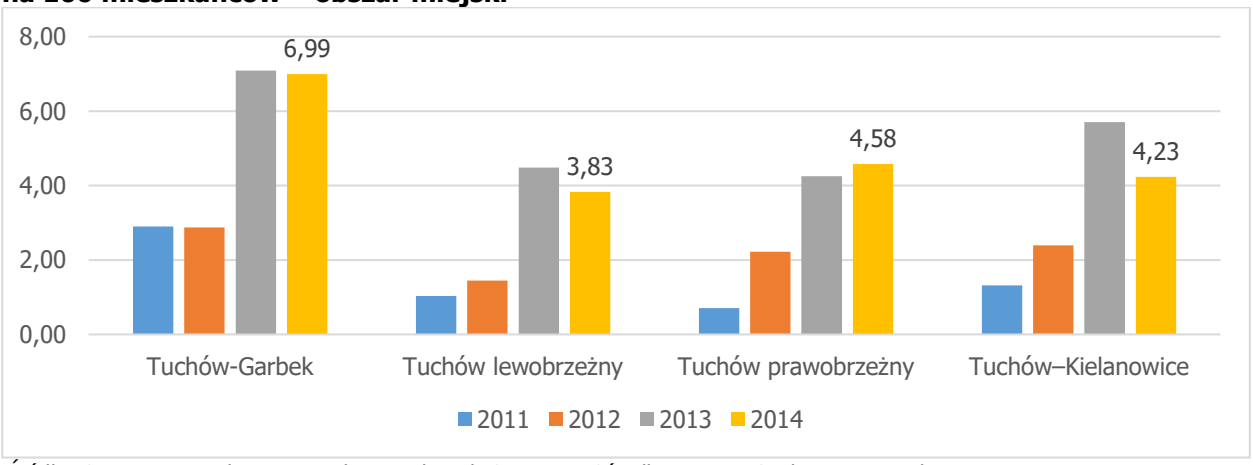
Wykres 28. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

W części miejskiej gminy Tuchów, w latach 2011-2014 liczba korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców przyjmowała wartości od 0,71 do 7,09. W całym badanym okresie najwyższe wartości tego wskaźnika wystąpiły w części miasta Tuchów-Garbek, choć w skali całego miasta nastąpił zauważalny wzrost takich osób w latach 2013-2014.

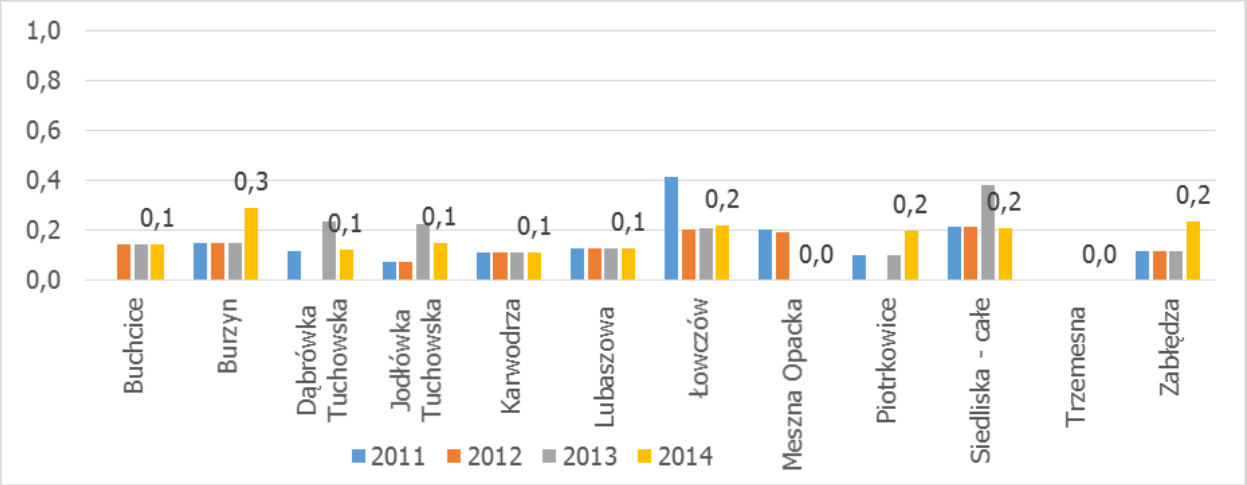
Wykres 29. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

Pomimo, iż dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie pokazały tego powodu jako jednej z głównych przyczyn sięgania po wsparcie ze środków pomocy społecznej, jednak wśród problemów podkreślonych w trakcie konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy Tuchów pojawiła się kwestia alkoholizmu. Alkoholicy są to osoby, które w skutek nadmiernego spożywania alkoholu wykazują wyraźne zaburzenia psychiczne, lub też objawy zakłócające ich zdrowie fizyczne i psychiczne, alkoholizm zakłóca ich stosunki z innymi osobami, ich zachowania społeczne i ekonomiczne. Konsekwencją alkoholizmu jest również pojawienie się zachowań mających szkodliwe następstwa zarówno emocjonalne jak i finansowe. Z problemem alkoholizmu spotykano się najczęściej w Siedliskach i Burzynie.

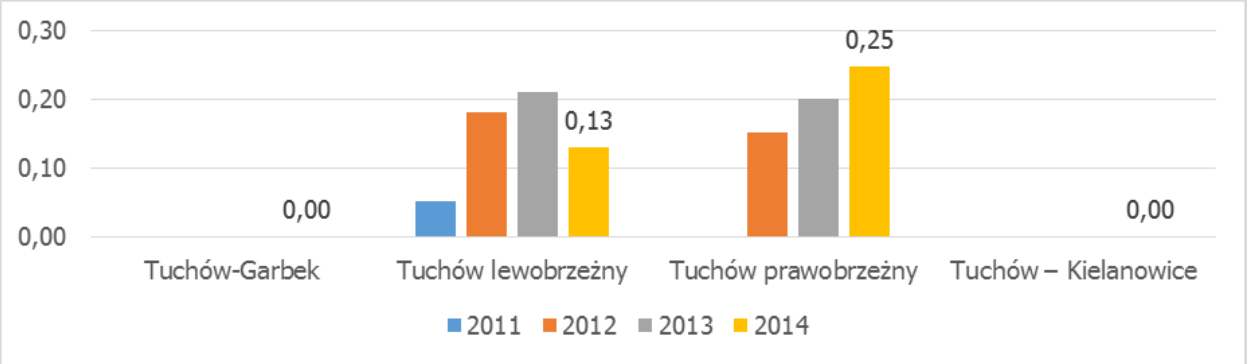
Wykres 30. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

W obszarze miejskim problem alkoholizmu najczęściej występował w lewo- i prawobrzeżnym Tuchowie.

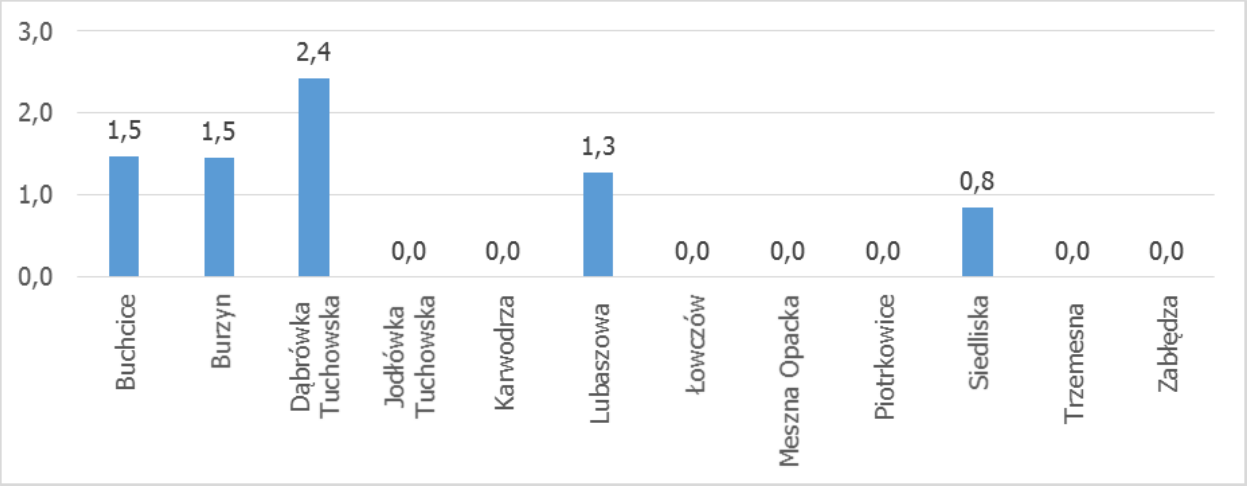
Wykres 31. Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

W przypadku przyznania przez sąd – mieszkańcowi gminy, który znajduje się w trudnej sytuacji materialnej i mieszkaniowej – mieszkania socjalnego, obowiązek zapewnienia lokalu mieszkaniowego spoczywa na gminie zamieszkania tej osoby. Mieszkanie socjalne jest lokalem wynajmowanym po przystępnej cenie głównie przez urzędy gmin. Czynsz za takie lokum jest kilkukrotnie mniejszy niż za mieszkanie o podobnej wielkości wynajmowane przez agencję mieszkaniową lub od prywatnego właściciela. Wysokość czynszu uzależniona jest od tego, ile właściciel musi wydać, by dostarczyć mieszkańcom wszystkich niezbędnych usług. Utrzymywanie przez gminę mieszkań socjalnych jest dodatkowym obciążeniem budżetu. Zatem ostatnim wskaźnikiem w tej grupie badanych danych, jest liczba mieszkań socjalnych na 1 000 mieszkańców. Wskaźnik ten w 2014 roku przyjmuje największe wartości w sołectwie Dąbrówka Tuchowska.

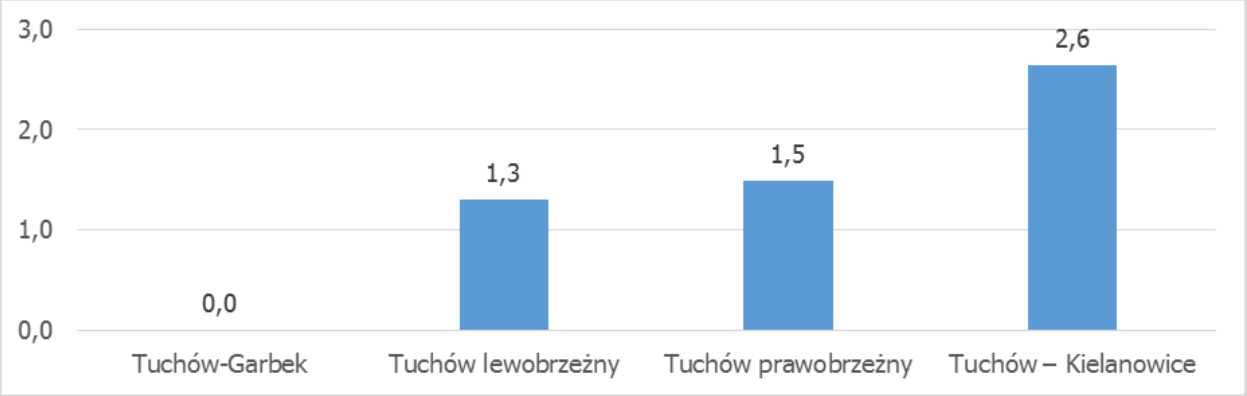
Wykres 32. Liczba mieszkań socjalnych na 1 000 mieszkańców – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

W mieście wskaźnik ten w 2014 roku przyjmował największe wartości dla osiedla Tuchów – Kielanowice.

Wykres 33. Liczba mieszkań socjalnych na 1 000 mieszkańców – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Tabela 2. Wskaźniki z zakresu społecznego – obszar wiejski

Jednostki urbanistyczne	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społ. korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowaw. i prowadz. gospod. dom. na 100 mieszkańców				Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Buchcice	15,06	6,94	5,81	8,06	0,00	0,14	0,15	0,15	0,28	1,16	2,03	2,20	1,98	1,51	0,76	1,51
Burzyn	6,73	5,26	5,71	7,96	0,15	0,15	0,15	0,29	1,28	1,26	0,82	0,80	1,78	1,12	1,38	1,60
Dąbrówka Tuchowska	4,23	3,44	4,04	3,88	0,12	0,00	0,24	0,12	2,59	0,59	0,95	1,58	0,60	1,20	1,39	1,00
Jodłówka Tuchowska	8,08	7,08	8,61	8,24	0,07	0,07	0,22	0,15	0,97	0,74	1,26	1,78	1,48	1,70	2,11	2,36
Karwodrza	5,42	3,53	4,52	4,21	0,11	0,11	0,11	0,11	1,33	0,99	0,44	0,89	1,61	1,43	5,57	3,60
Lubaszowa	3,29	3,40	3,18	6,27	0,13	0,13	0,13	0,13	0,00	0,63	0,00	0,77	2,47	0,62	1,02	5,08
Łowczów	12,63	9,45	9,47	8,93	0,41	0,21	0,21	0,22	0,41	1,23	1,05	1,09	2,80	2,10	1,76	1,43
Meszna Opacka	15,79	6,33	5,49	6,59	0,20	0,19	0,00	0,00	5,87	4,61	3,22	4,14	3,51	0,92	0,30	0,89
Piotrkowice	13,37	12,39	13,47	11,89	0,10	0,00	0,10	0,20	4,02	3,52	5,09	5,55	0,68	1,02	1,99	1,16
Siedliska – całe	8,25	6,01	6,12	5,42	0,21	0,21	0,38	0,21	1,79	1,83	1,44	1,30	1,48	1,41	1,67	1,36
Trzemesna	21,27	20,09	17,47	16,59	0,00	0,00	0,00	0,00	2,85	3,93	4,59	11,35	3,31	3,60	3,08	1,43
Zabłędza	3,44	4,96	6,10	5,48	0,12	0,12	0,12	0,24	0,95	0,94	2,51	3,10	0,39	0,79	1,00	0,80

Jednostki urbanistyczne	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu przemocy na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Buchcice	2,13	3,03	3,78	2,35	7,39	3,47	2,47	3,67	0,85	0,43	0,00	1,76	0,00	0,00	0,00	0,00
Burzyn	1,59	1,78	1,78	1,61	2,72	1,56	2,30	3,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,00	0,30	0,58
Dąbrówka Tuchowska	1,76	0,71	1,19	0,61	0,35	0,00	0,24	1,21	0,00	0,00	0,24	0,00	0,59	0,00	0,00	0,24
Jodłówka Tuchowska	1,72	0,66	2,60	3,56	3,52	2,65	3,86	4,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,29	0,30	0,00
Karwodrza	1,99	1,77	2,43	2,33	1,66	0,77	1,87	1,88	0,00	0,33	0,00	0,67	0,00	0,00	0,00	0,00
Lubaszowa	1,01	1,26	1,66	2,30	2,03	0,88	0,13	1,53	0,00	0,00	0,00	0,00	0,38	0,38	0,00	0,64
Łowczów	2,07	2,67	2,95	2,83	4,55	2,87	3,16	2,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Meszna Opacka	2,83	1,34	3,22	4,52	4,66	1,15	2,46	3,58	2,23	0,00	0,00	0,75	0,40	0,58	0,00	0,00
Piotrkowice	2,61	4,53	4,49	3,87	1,41	1,41	1,70	1,29	0,00	0,00	0,00	0,69	0,40	0,00	0,00	0,00
Siedliska – całe	3,83	2,26	2,66	1,72	4,98	4,26	4,77	4,54	0,09	0,00	0,00	0,00	0,17	0,43	0,13	0,00
Trzemesna	5,92	8,30	7,21	8,73	6,80	9,83	8,95	8,52	1,10	0,00	0,87	0,66	0,22	0,00	0,00	0,00
Zabłędza	0,83	0,59	1,44	2,03	0,24	0,59	1,20	1,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,47	0,24	0,00	0,00

Jednostki urbanistyczne	**Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców**				**Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców**				**Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku poprodukcyjnym**				**Liczba osób objętych niebieską kartą na 100 mieszkańców**			
	2011	**2012**	**2013**	**2014**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Buchcice	3,41	3,61	4,36	7,33	3,55	1,16	0,73	3,23	1,39	0,00	0,00	0,00	0,14	0,29	0,15	0,44
Burzyn	0,60	0,52	2,89	3,58	2,80	1,48	1,33	1,31	0,96	0,46	1,33	2,20	0,00	0,07	0,00	0,66
Dąbrówka Tuchowska	0,35	1,30	0,71	1,94	0,00	0,00	0,00	0,00	3,11	1,23	1,90	2,55	0,00	0,12	0,00	0,24
Jodłówka Tuchowska	2,77	3,39	6,38	5,94	1,95	2,06	2,08	2,67	1,89	3,28	3,16	2,43	0,00	0,07	0,07	0,07
Karwodrza	0,77	1,77	2,87	3,44	0,00	0,00	0,55	0,00	2,92	2,79	3,39	3,39	0,11	0,00	0,00	0,11
Lubaszowa	0,51	0,76	2,55	3,71	0,00	0,00	0,76	2,05	1,43	1,37	1,36	0,68	0,00	0,13	0,00	0,13
Łowczów	1,45	2,26	4,63	5,45	3,93	1,85	5,26	4,36	1,05	2,15	0,00	2,38	0,00	0,21	0,00	0,44
Meszna Opacka	4,05	3,45	2,65	2,07	4,05	2,30	3,22	0,00	2,63	2,47	2,41	2,35	0,20	0,19	0,19	0,38
Piotrkowice	2,51	3,73	6,29	8,33	4,02	5,74	5,69	5,85	2,03	1,32	1,91	1,85	0,00	0,10	0,20	0,20
Siedliska – całe	1,96	2,43	2,66	3,07	0,72	0,72	0,72	0,76	1,86	1,32	1,06	0,80	0,04	0,13	0,00	0,17
Trzemesna	4,61	3,06	8,73	7,86	5,92	5,90	5,24	1,31	9,38	6,35	6,35	3,08	0,00	0,00	0,00	0,00
Zabłędza	0,24	1,42	2,87	3,34	1,18	2,13	1,32	1,91	1,99	1,99	0,67	1,31	0,00	0,12	0,00	0,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

Tabela 3. Wskaźniki z zakresu społecznego – obszar miejski

Jednostki urbanistyczne	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społ. korzystających ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowaw. i prowadz. gospod. dom. na 100 mieszkańców				Liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Tuchów-Garbek	8,44	9,40	8,66	10,10	0,00	0,00	0,00	0,00	6,33	5,48	2,36	4,15	3,60	2,69	1,80	1,77
Tuchów lewobrzeżny	6,83	5,98	7,18	6,49	0,05	0,18	0,21	0,13	2,91	2,62	2,83	2,84	1,87	2,02	1,98	1,80
Tuchów prawobrzeżny	8,44	7,68	7,50	6,12	0,00	0,15	0,20	0,25	1,21	1,21	1,55	1,89	1,88	1,63	1,93	1,13
Tuchów–Kielanowice	6,05	3,99	3,80	3,97	0,00	0,00	0,00	0,00	1,05	0,80	1,90	1,06	2,22	1,79	1,36	0,90

Jednostki urbanistyczne	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej bądź ciężkiej choroby na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu przemocy na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Tuchów-Garbek	2,90	4,18	4,72	4,66	3,43	5,48	3,41	4,66	0,53	0,00	1,31	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tuchów lewobrzeżny	1,58	1,40	2,05	1,80	2,36	2,02	1,78	1,98	0,05	0,21	0,00	0,29	0,08	0,16	0,00	0,34
Tuchów prawobrzeżny	2,43	2,43	2,55	1,79	1,77	1,31	1,50	1,99	0,00	0,00	0,15	0,00	0,00	0,00	0,50	0,05
Tuchów-Kielanowice	0,53	1,86	1,90	1,85	0,00	0,53	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Jednostki urbanistyczne	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców				Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu wielodzietności na 100 mieszkańców				Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w wieku 65 lat i więcej na 100 osób w wieku poprodukcyjnym				Liczba osób objętych niebieską kartą na 100 mieszkańców			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Tuchów-Garbek	2,90	2,87	7,09	6,99	1,58	0,00	0,00	0,00	1,39	2,78	2,74	4,17	0,00	0,26	0,00	0,00
Tuchów lewobrzeżny	1,04	1,45	4,48	3,83	0,83	0,67	1,42	1,64	2,35	1,21	0,78	1,02	0,03	0,18	0,05	0,08
Tuchów prawobrzeżny	0,71	2,22	4,25	4,58	1,97	1,97	1,20	2,04	4,05	3,08	2,73	2,58	0,00	0,15	0,00	0,10
Tuchów-Kielanowice	1,32	2,39	5,71	4,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,47	0,00	0,00	0,00	0,27	0,00	0,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuchowie

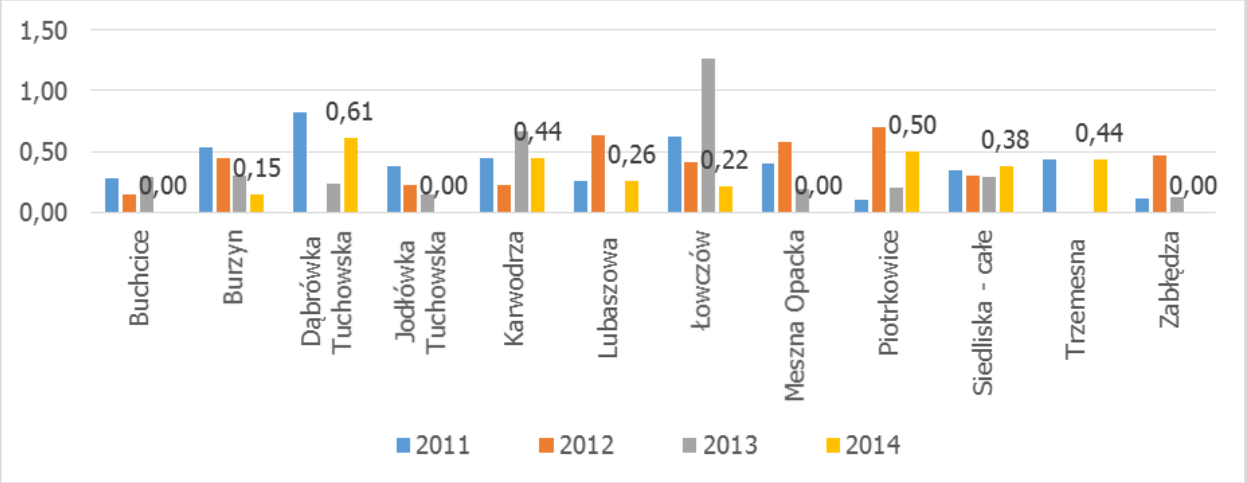
4.1.2. Czynniki bezpieczeństwa

Poczucie bezpieczeństwa jest jednym z podstawowych kryteriów oceny obszaru, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Przestępczość stanowi ważny czynnik wpływający na jakość życia mieszkańców. Za zapewnienie bezpieczeństwa na terenie gminy odpowiada Komisariat Policji w Tuchowie. W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego wykorzystano 10 wskaźników uzyskanych z Komisariatu, natomiast w podrozdziale omówiono trzy kluczowe wskaźniki (najwyższe wartości):

- liczbę przestępstw na 100 mieszkańców;
- liczbę wypadków drogowych na 100 mieszkańców;
- liczbę kolizji drogowych na 100 mieszkańców.

Liczba przestępstw ogółem na 100 mieszkańców pokazuje zagrożenie przestępczością w układzie terytorialnym. Najniższe poczucie bezpieczeństwa w 2014 roku mogli mieć mieszkańcy sołectwa Dąbrówka Tuchowska oraz Piotrkowic, a rok wcześniej Łowczowa. Zagrożenie przestępczością jest jednym z czynników podkreślanych przez mieszkańców gminy, jako duży problem.

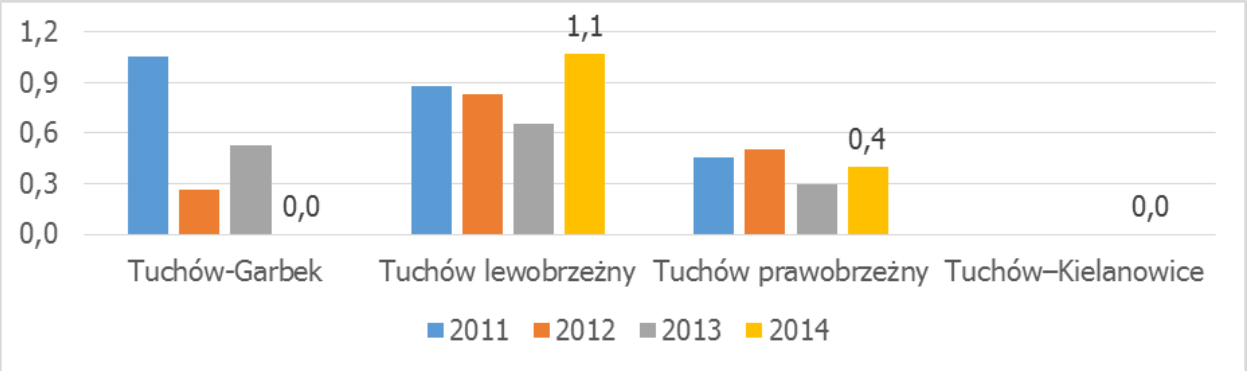
Wykres 34. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Tuchowie

W mieście natomiast najniższe poczucie bezpieczeństwa w 2014 roku mogli mieć mieszkańcy lewobrzeżnej części Tuchowa. Wśród przestępstw w mieście, dominowała kategoria kradzieże i rozboje, które najliczniej występowały w Tuchowie lewobrzeżnym (wartości z przedziału 0,55 do 1,1).

Wykres 35. Liczba przestępstw na 100 mieszkańców – obszar wiejski

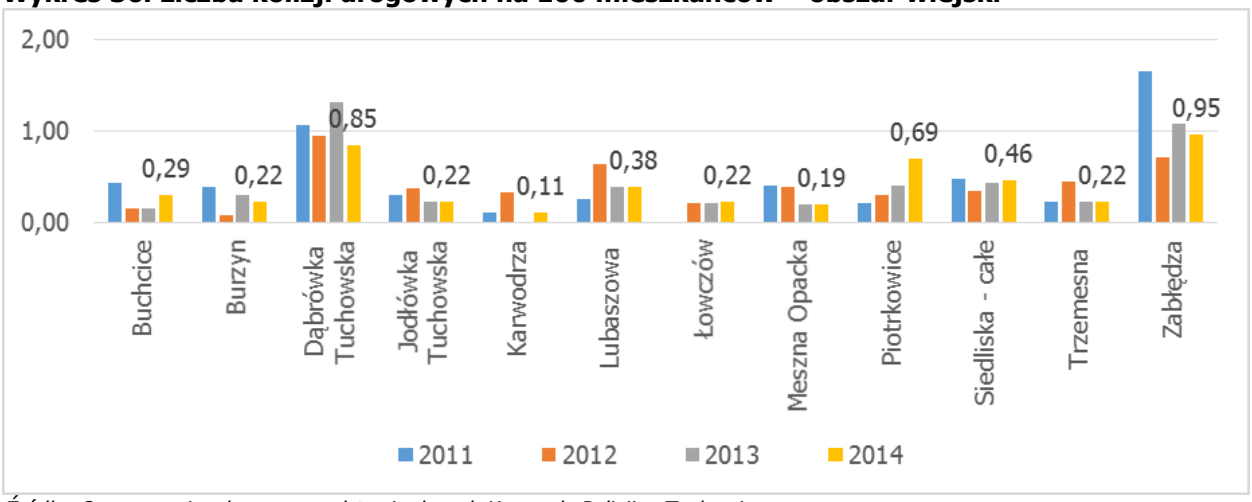

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Tuchowie

Przez obszar gminy przechodzi droga wojewódzka 977 Tuchów oraz inne drogi gminne, które generują przestępstwa i wykroczenia związane z ruchem drogowym. Wypadek drogowy jest zdarzeniem w ruchu drogowym, w którym jeden lub więcej uczestników zostało rannych lub

poniosło śmierć. W latach 2011-2014 wskaźnik ten przyjmował wartości od 0 do 0,35 na 100 mieszkańców. W 2014 największe wartości tego wskaźnika odnotowano w sołectwie Łowczów (0,22), a rok wcześniej w sołectwach Dąbrówka Tuchowska (0,24) i Buchcice (0,15). Inną formą wykroczenia, które występuje w ruchu drogowym jest kolizja. Jest to zdarzenie drogowe w wyniku którego uszkodzeniu uległo jedynie mienie, a nie osoby w nim uczestniczące. W badanym okresie wskaźnik ten przyjmował wartości od poziomu 0 do blisko 1,4 na 100 mieszkańców. W badanym okresie negatywnie wyróżniały się dwa sołectwa: Dąbrówka Tuchowska i Zabłędza, w obu przypadkach znajdują się one na trasie wspomnianej drogi wojewódzkiej.

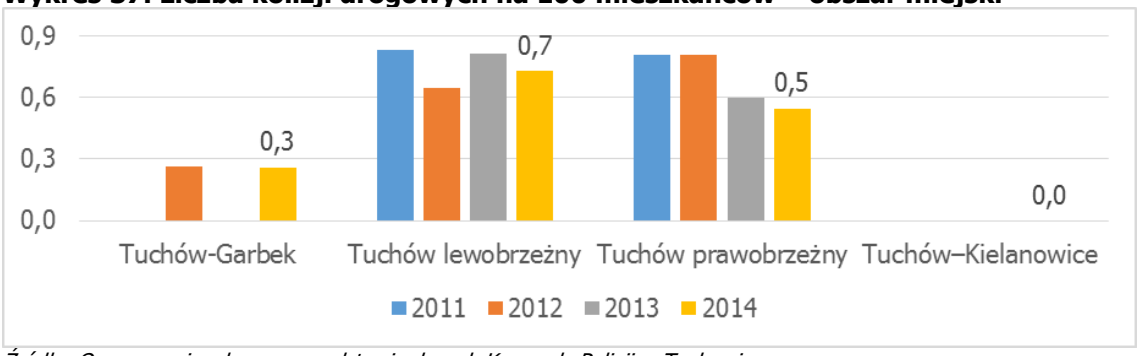
Wykres 36. Liczba kolizji drogowych na 100 mieszkańców – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Tuchowie

Na terenie miasta w latach 2011-2014 wskaźnik dotyczący wypadków przyjmował wartości od 0 do 0,26. W 2014 największe wartości tego wskaźnika odnotowano na obszarze Tuchów prawobrzeżny (0,1), a rok wcześniej w osiedlu Tuchów-Garbek (0,26). W badanym okresie wskaźnik związany z kolizjami przyjmował wartości od poziomu 0 do blisko 0,83 na 100 mieszkańców. W tym okresie negatywnie wyróżniały się Tuchów lewo- i prawobrzeżny.

Wykres 37. Liczba kolizji drogowych na 100 mieszkańców – obszar miejski

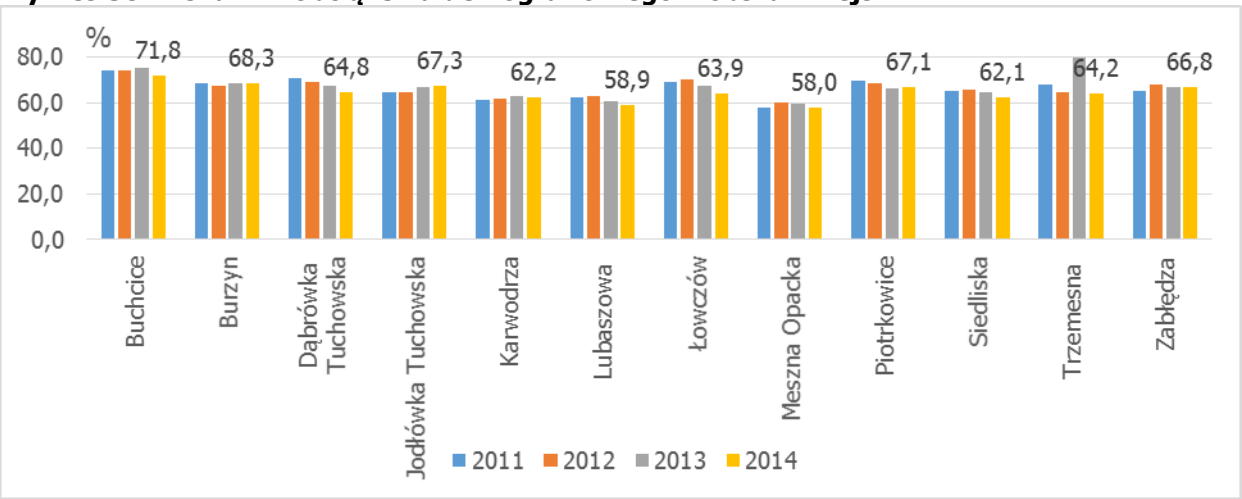

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Tuchowie

4.1.3. Czynniki demograficzne

Ze względu na szeroko dyskutowane problemy demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa w analizie zjawisk społecznych uwzględniono również dwa wskaźniki z tej dziedziny: wskaźnik obciążenia demograficznego oraz udziału osób starszych. Pierwszy z nich wskazuje na niekorzystną tendencję nadmiernego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym w sołectwie Buchcice (2011-2014), a w ostatnim roku również w sołectwie Burzyn.

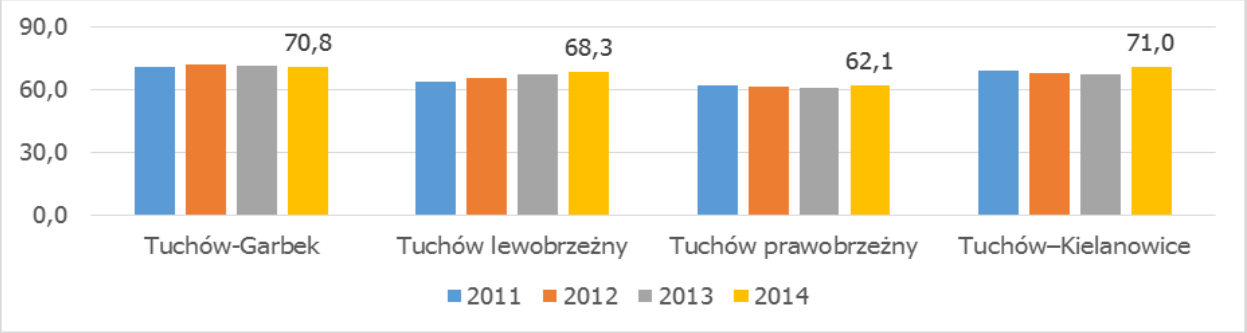
Wykres 38. Wskaźnik obciążenia demograficznego – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie miasta pokazuje niekorzystną tendencję nadmiernego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym w osiedlu Tuchów Grabek (2011-2014), a w ostatnim roku również Tuchów – Kielanowice.

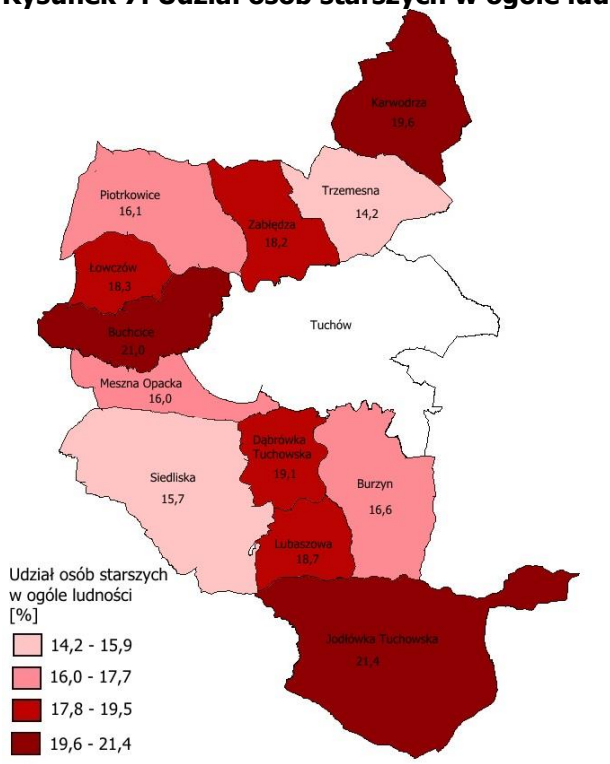
Wykres 39. Wskaźnik obciążenia demograficznego – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Drugi wskaźnik, tj. zwiększający się udział osób starszych, które w przyszłości mogą wymagać odpowiednio dostosowanych placówek do swoich potrzeb, najwyższe wartości przyjmuje w sołectwach Jodłówka Tuchowską i Buchcice.

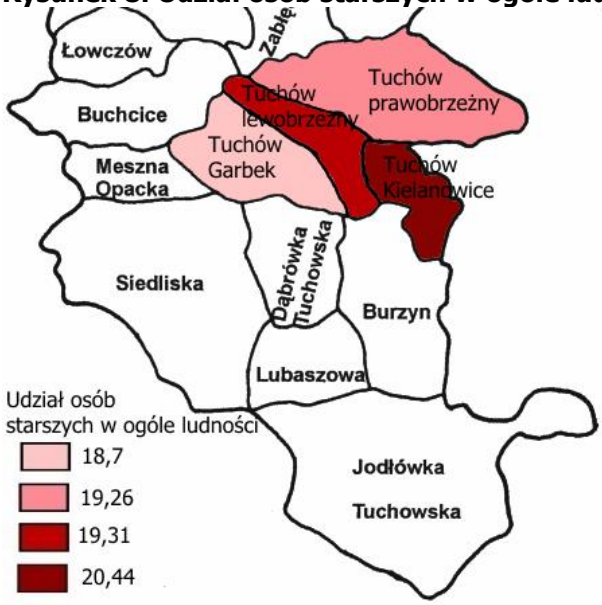
Rysunek 7. Udział osób starszych w ogóle ludności w 2014 roku – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

W mieście Tuchów udział osób starszych, miał najwyższe wartości dla lewobrzeżnej strony Tuchowa.

Rysunek 8. Udział osób starszych w ogóle ludności w 2014 roku – obszar miejski

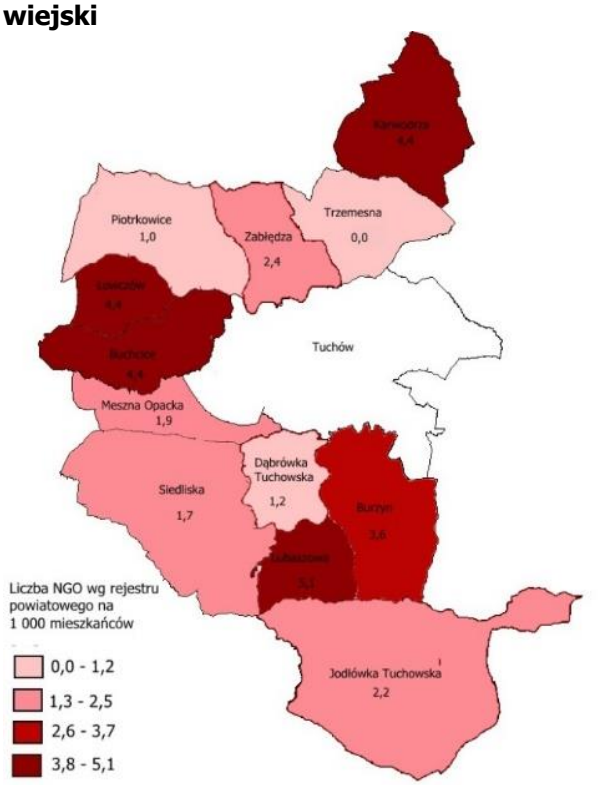
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

4.1.4. Aktywność mieszkańców

Aktywność społeczności lokalnej może mieć istotny wpływ na zmiany zachodzące w ich otoczeniu. Jednym z przejawów aktywności mieszkańców jest liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy, reprezentowana przez wskaźnik liczby NGO na 1 000 mieszkańców. Wskaźnik ten można interpretować jako współczynnik aktywności społeczeństwa obywatelskiego – im większa liczba jednostek tego rodzaju, tym bardziej aktywna jest lokalna społeczność. Ze względu na cel analizy (wytypowanie obszarów wymagających rewitalizacji) istotne jest wskazanie

sołectwa o najniższych wartościach omawianego wskaźnika. Na obszarach wiejskich gminy Tuchów – w pierwszej kolejności jest to Trzemesna (brak organizacji pozarządowych), a następnie sołectwa Piotrkowice i Dąbrówka Tuchowska.

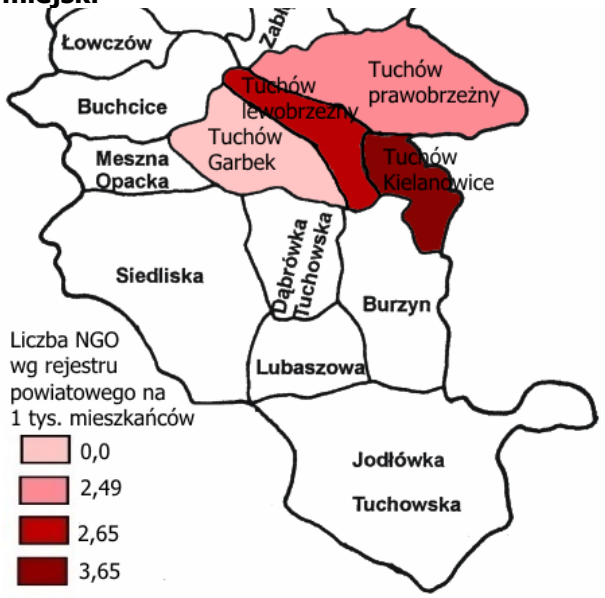
Rysunek 9. Liczba NGO według rejestru powiat. na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Tarnowie

W sferze miejskiej, najmniejszą aktywność podmiotów pozarządowych odnotowano w osiedlu Tuchów-Garbek (brak organizacji pozarządowych) a następnie Tuchów prawobrzeżny.

Rysunek 10. Liczba NGO według rejestru powiat. na 1 000 mieszkańców w 2014 roku – obszar miejski

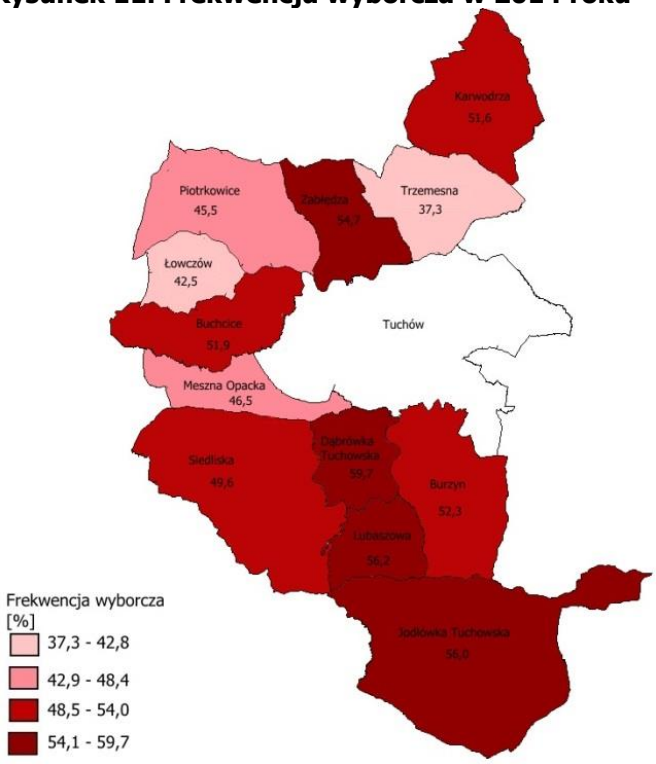

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Tarnowie

Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, dostępną dla każdego uprawnionego, jest głosowanie w wyborach. Analiza rozkładu przestrzennego frekwencji

w wyborach samorządowych, które miały miejsce w 2014 roku w poszczególnych sołectwach pozwoliła wskazać obszary gminy z najmniejszą aktywnością mieszkańców w tym zakresie na terenie sołectw: Trzemesna i Łowczów.

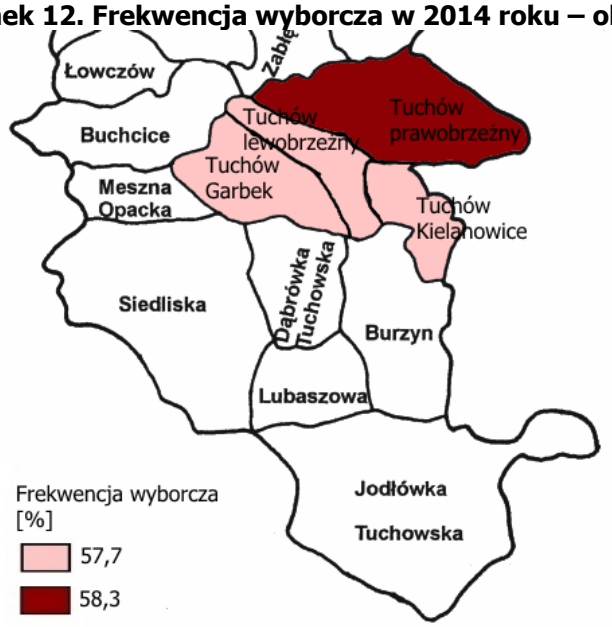
Rysunek 11. Frekwencja wyborcza w 2014 roku – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

W mieście najniższa frekwencja wyborcza mieszkańców miała miejsce na terenie osiedli: Tuchów – Kielanowice, Tuchów – Garbek, Tuchów lewobrzeżny.

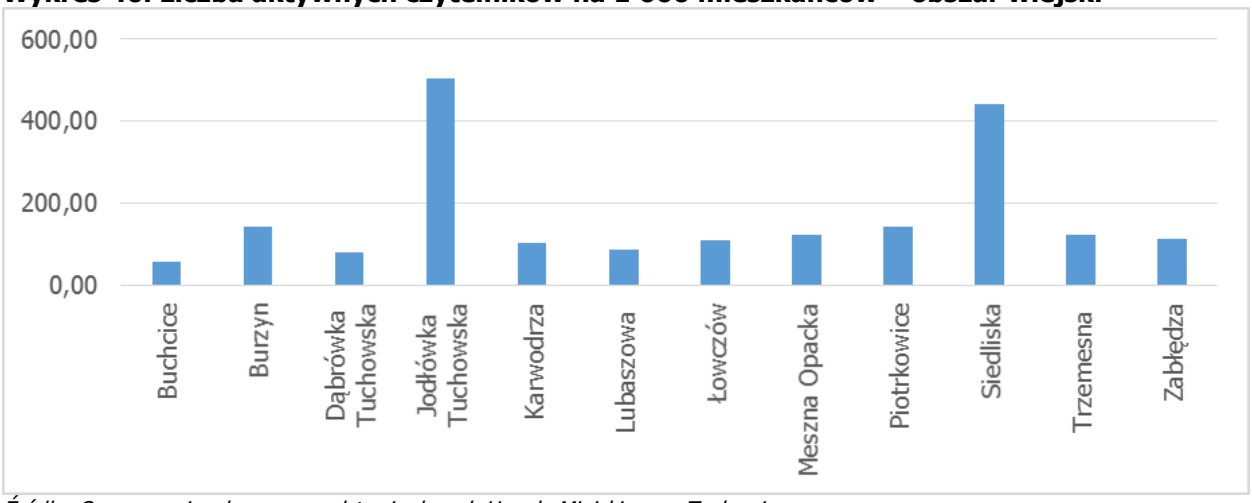
Rysunek 12. Frekwencja wyborcza w 2014 roku – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Ostatnim ze wskaźników opisujących aktywność mieszkańców jest liczba aktywnych czytelników korzystających z bibliotek publicznych z danego sołectwa i obszaru miasta. Analizując ten wskaźnik można stwierdzić, że najmniej aktywni są mieszkańcy sołectw: Buchcice i Dąbrówka Tuchowska – z pewnością jest to także funkcja odległości od najbliższej placówki filialnej.

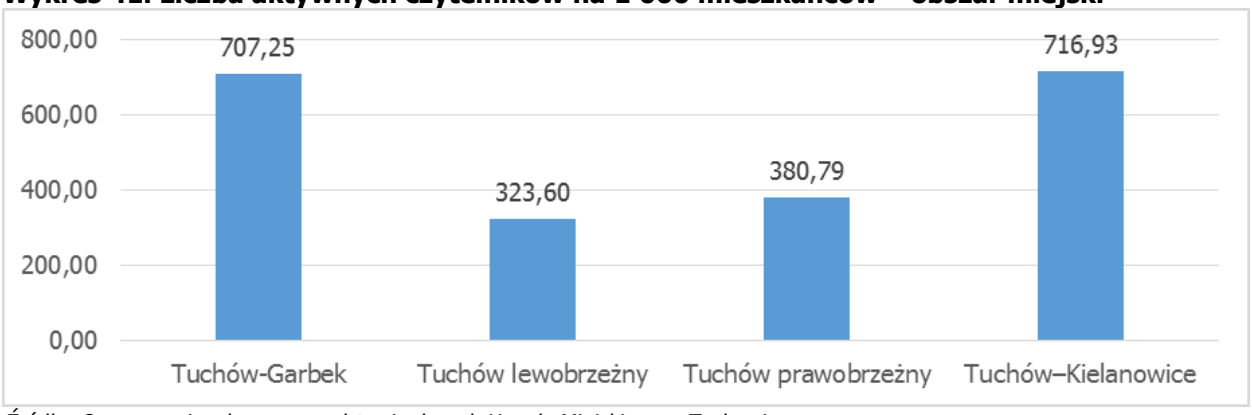
Wykres 40. Liczba aktywnych czytelników na 1 000 mieszkańców – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Poddając analizie ten wskaźnik na terenach miejskich można zauważyć, że najmniej aktywni czytelniczo są mieszkańcy lewobrzeżnej części Tuchowa.

Wykres 41. Liczba aktywnych czytelników na 1 000 mieszkańców – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Poniżej zaprezentowano wcześniej omówione dane w układzie tabelarycznym z uwzględnieniem konkretnych wartości dla poszczególnych badanych jednostek osadniczych.

Tabela 4. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych – obszar wiejski

Jednostki urbanistyczne	Wskaźnik obciążenia demograficznego				Udział osób starszych			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Buchcice	74,3	73,9	75,1	71,8	20,5	20,7	21,2	21,0
Burzyn	68,5	67,6	68,6	68,3	15,7	16,1	16,7	16,6
Dąbrówka Tuchowska	70,5	68,8	67,5	64,8	18,9	19,3	18,8	19,1
Jodłówka Tuchowska	64,5	64,8	66,9	67,3	19,8	20,2	21,2	21,4
Karwodrza	61,4	61,8	62,8	62,2	18,9	19,8	19,5	19,6
Lubaszowa	62,6	62,8	60,5	58,9	17,7	18,4	18,7	18,7
Łowczów	68,9	70,3	67,3	63,9	19,7	19,1	18,9	18,3
Meszna Opacka	57,8	60,3	59,5	58,0	15,4	15,5	15,7	16,0
Piotrkowice	69,8	68,6	66,4	67,1	14,9	15,3	15,7	16,1
Siedliska	65,3	65,5	64,6	62,1	16,0	16,1	16,0	15,7
Trzemesna	67,6	64,7	79,7	64,2	14,0	13,8	13,8	14,2
Zabłędza	64,8	68,1	66,5	66,8	17,9	17,8	17,9	18,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Tabela 5. Wskaźniki z zakresu czynników demograficznych – obszar miejski

Jednostki urbanistyczne	Wskaźnik obciążenia demograficznego				Udział osób starszych			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Tuchów-Garbek	70,7	71,7	71,6	70,8	19,0	18,8	19,2	18,7
Tuchów lewobrzeżny	63,6	65,5	67,6	68,3	18,7	19,2	20,1	20,4
Tuchów prawobrzeżny	61,9	61,6	61,0	62,1	17,5	18,0	18,3	19,3
Tuchów–Kielanowice	68,9	67,9	67,3	71,0	17,1	18,1	18,5	19,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Tabela 6. Wskaźniki z zakresu aktywności mieszkańców – obszar wiejski

Jednostki urbanistyczne	Frekwencja wyborcza	Liczba NGO wg rejestru powiatowego na 1 000 mieszkańców	Aktywność czytelnicza na 1 000 mieszkańców
	2014		
Buchcice	51,9	4,4	57,18
Burzyn	52,3	3,6	143,07
Dąbrówka Tuchowska	59,7	1,2	80,10
Jodłówka Tuchowska	56,0	2,2	504,08
Karwodrza	51,6	4,4	103,10
Lubaszowa	56,2	5,1	88,24
Łowczów	42,5	4,4	111,11
Meszna Opacka	46,5	1,9	122,41
Piotrkowice	45,5	1,0	141,72
Siedliska	49,6	1,7	442,49
Trzemesna	37,3	0,0	122,27
Zabłędza	54,7	2,4	114,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Tabela 7. Wskaźniki z zakresu aktywności mieszkańców – obszar miejski

Jednostki urbanistyczne	Frekwencja wyborcza	Liczba NGO wg rejestru powiatowego na 1 000 mieszkańców	Aktywność czytelnicza na 1 000 mieszkańców
	2014		
Tuchów-Garbek	57,4	0,0	**707,25**
Tuchów lewobrzeżny	57,4	3,7	**323,60**
Tuchów prawobrzeżny	58,3	2,5	**380,79**
Tuchów-Kielanowice	57,4	2,6	**716,93**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

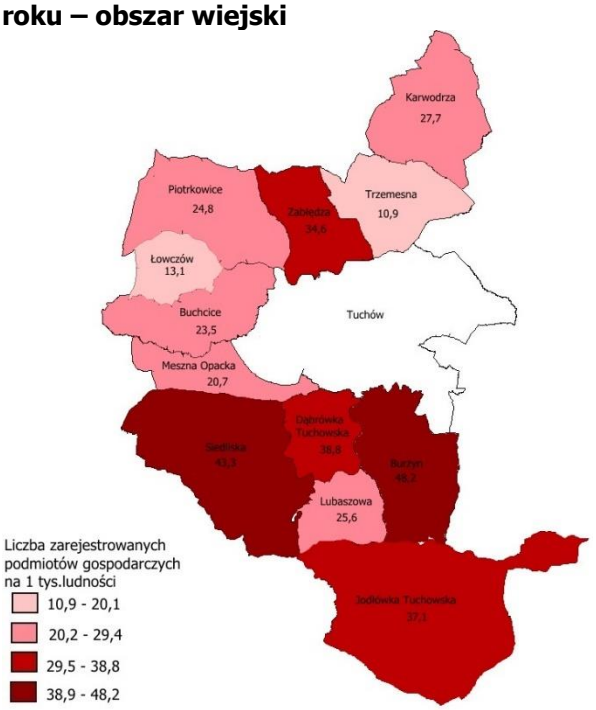
4.2. Diagnoza zjawisk techniczno-środowiskowych

Analizy zjawisk techniczno-środowiskowych przeprowadzono w oparciu o czynniki gospodarcze, przestrzenne, techniczne i środowiskowe.

4.2.1. Czynniki gospodarcze

Zgodnie ze wskaźnikami uwzględnionym w *Ustawie o rewitalizacji*, sytuacja kryzysowa w danym obszarze może być również związana z niskim poziomem przedsiębiorczości na analizowanym terenie. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest wypadkową wielu czynników: począwszy od kapitału ludzkiego, przez położenie gminy, na wsparciu władz lokalnych kończąc. Poziom przedsiębiorczości jest mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tysiąc mieszkańców. Wskaźnik przedsiębiorczości w sołectwach w 2014 roku wahał się od blisko 11 podmiotów do ponad 48 podmiotów na 1 tysiąc mieszkańców.

Rysunek 13. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności w 2014 roku – obszar wiejski

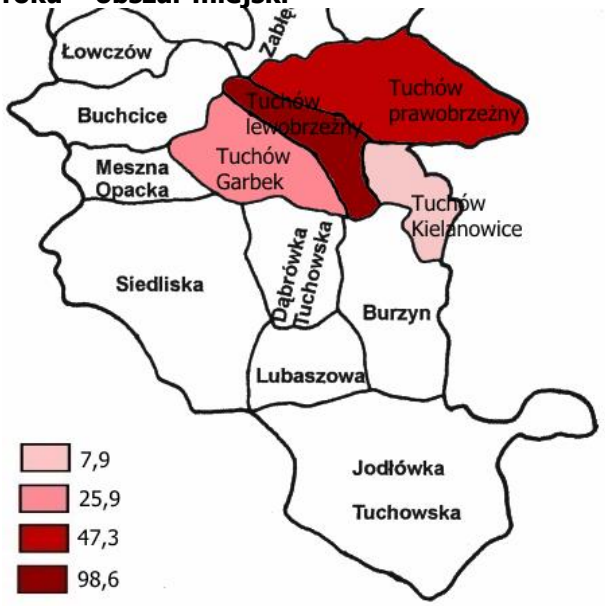

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

W gminie Tuchów najniższy poziom przedsiębiorczości odnotowano w sołectwach Trzemesna i Łowczów.

Wskaźnik przedsiębiorczości w osiedlach miasta Tuchów w 2014 roku wahał się od blisko 8 podmiotów do ponad 99 podmiotów na 1 tysiąc mieszkańców. W mieście Tuchów najmniej podmiotów gospodarczych było zarejestrowanych w osiedlu Tuchów – Kielanowice.

Rysunek 14. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 000 ludności w 2014 roku – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

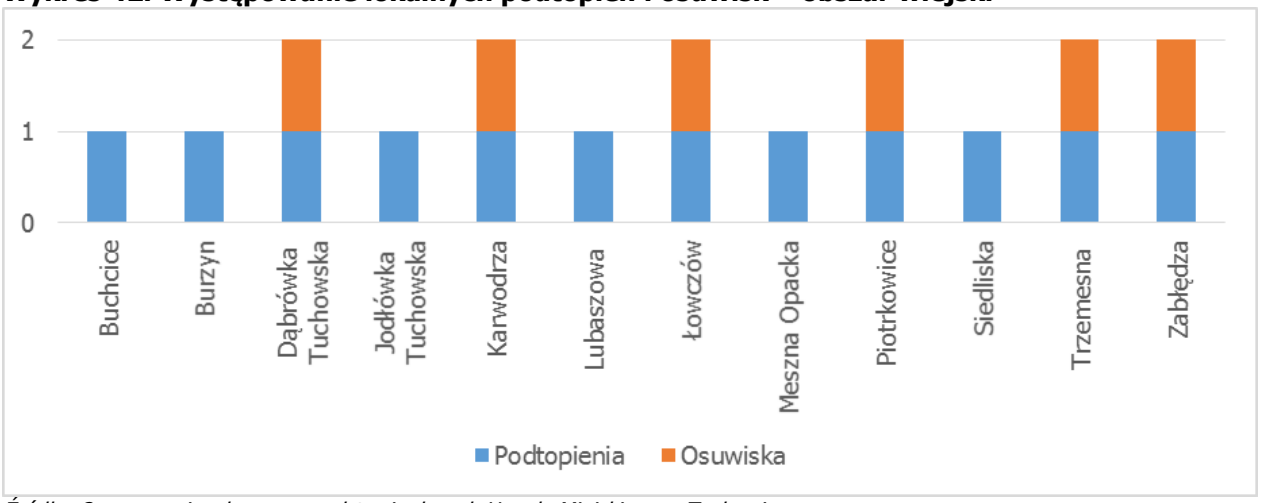
4.2.2. Czynniki przestrzenne

Czynniki przestrzenno-funkcjonalne charakteryzowane są poprzez: wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz stan tej infrastruktury w danym obszarze. W dalszej analizie wykorzystano cztery wskaźniki z tego zakresu:

- występowanie lokalnych podtopień;
- występowanie lokalnych osuwisk;
- liczbę zabytków wpisanych do rejestru zabytków na 1 km^2;
- liczba interwencji OSP na 1 tysiąc ludności.

Występowanie lokalnych podtopień i osuwiska na terenie sołectwa ma wpływ na standardy obiektów znajdujących się na ich terenie, poprzez wystawienie ich na niekorzystne czynniki mechaniczne. Sołectwa, na terenie których wystąpiły równocześnie oba te zjawiska to: Dąbrówka Tuchowska, Karwodrza, Łowczów, Piotrkowice, Trzemesna, Zabłędza.

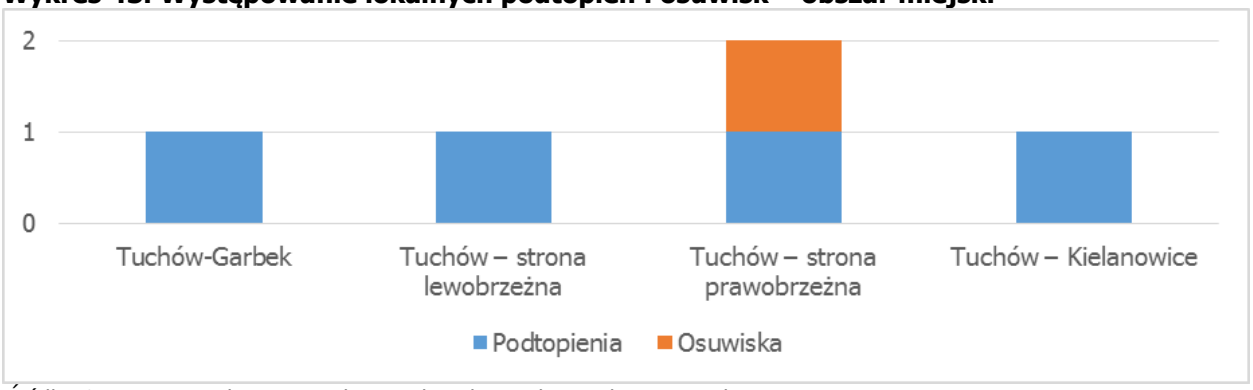
Wykres 42. Występowanie lokalnych podtopień i osuwisk – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

W terenach miejskich niekorzystne zjawiska związane siłami przyrody i działalnością człowieka również miały miejsce. Osiedlem, na którym wystąpiły równocześnie te dwa zjawiska był Tuchów prawobrzeżny.

Wykres 43. Występowanie lokalnych podtopień i osuwisk – obszar miejski

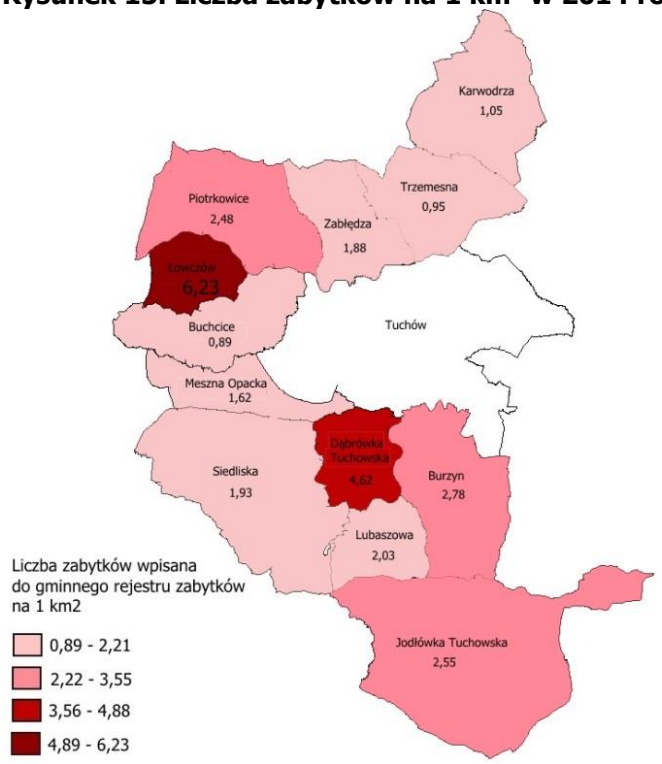

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Kolejnym analizowanym wskaźnikiem jest liczba zabytków na 1 km^2. W 2014 roku najwięcej zabytków, ujętych w gminnej ewidencji, było w sołectwach: Łowczów i Dąbrówka Tuchowska. Obiekty te – często o funkcjach mieszkaniowych – są bardzo często w złym stanie technicznym, co przekłada się na obraz stanu zasobu mieszkaniowego na obszarze gminy.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

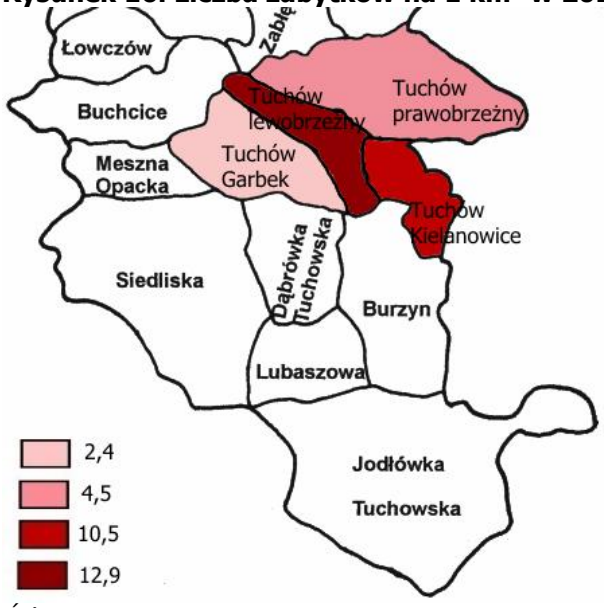
Rysunek 15. Liczba zabytków na 1 km² w 2014 roku – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

W części miejskiej gminy w 2014 roku najwięcej zabytków, ujętych w gminnej ewidencji, było w lewobrzeżnej części Tuchowa.

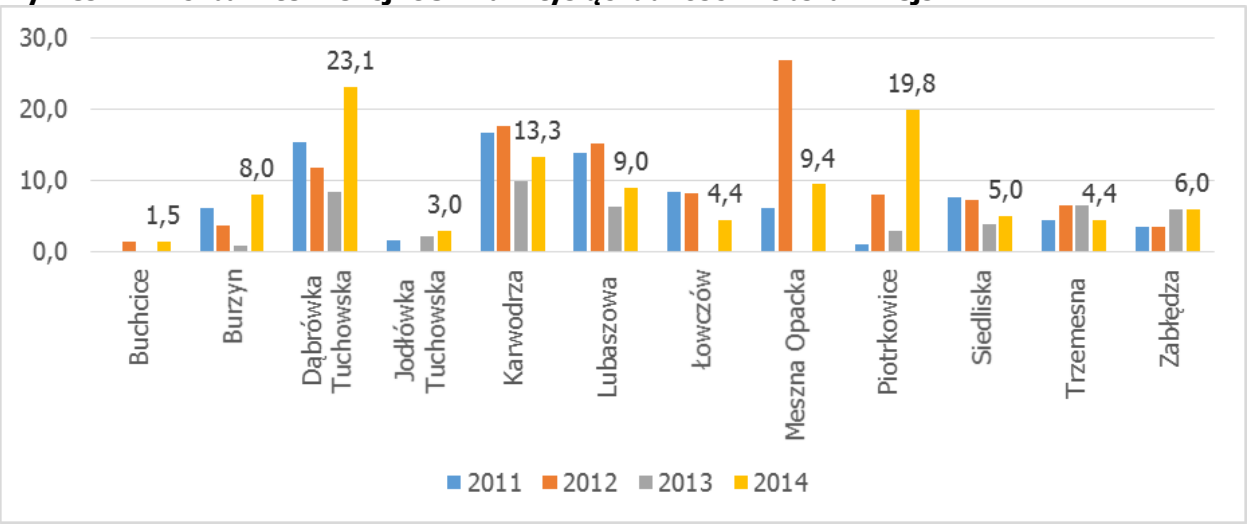
Rysunek 16. Liczba zabytków na 1 km² w 2014 roku – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Liczba interwencji Ochotniczej Straży Pożarnej może wynikać między innymi ze stanu urządzeń grzewczych, wypalania pól oraz innych zdarzeń losowych. W latach 2011-2014 wskaźnik ten przyjmował wartości z przedziału od prawie 1 do ponad 16 interwencji na tysiąc mieszkańców. W roku 2014 najwięcej interwencji na 1 mieszkańca było w sołectwach: Dąbrówka Tuchowska i Piotrkowice.

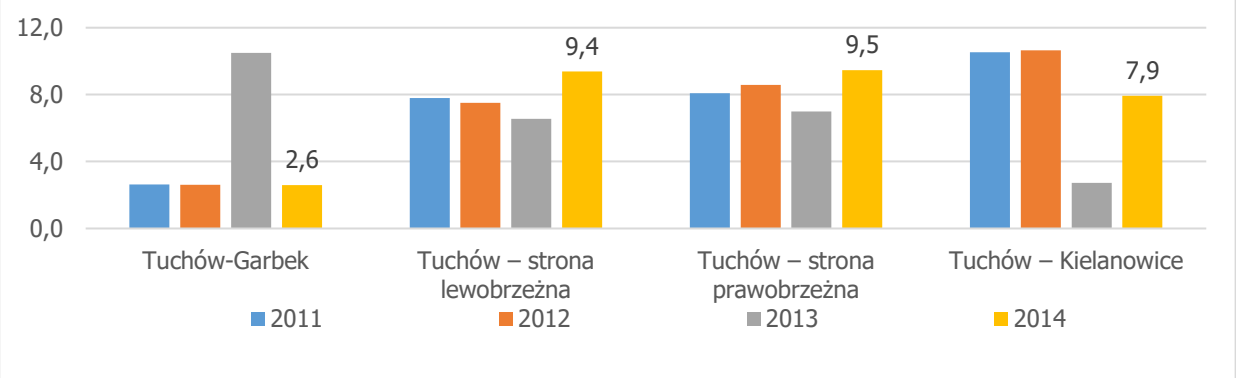
Wykres 44. Liczba interwencji OSP na 1 tysiąc ludności – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Dla obszaru miejskiego, w badanym okresie, wskaźnik ten przyjmował wartości z przedziału od prawie 3 do blisko 11 interwencji na tysiąc mieszkańców. W roku 2014 najwięcej interwencji na 1 000 mieszkańców było w lewo- i prawobrzeżnym Tuchowie.

Wykres 45. Liczba interwencji OSP na 1 tysiąc ludności – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ochotniczej Straży Pożarnej

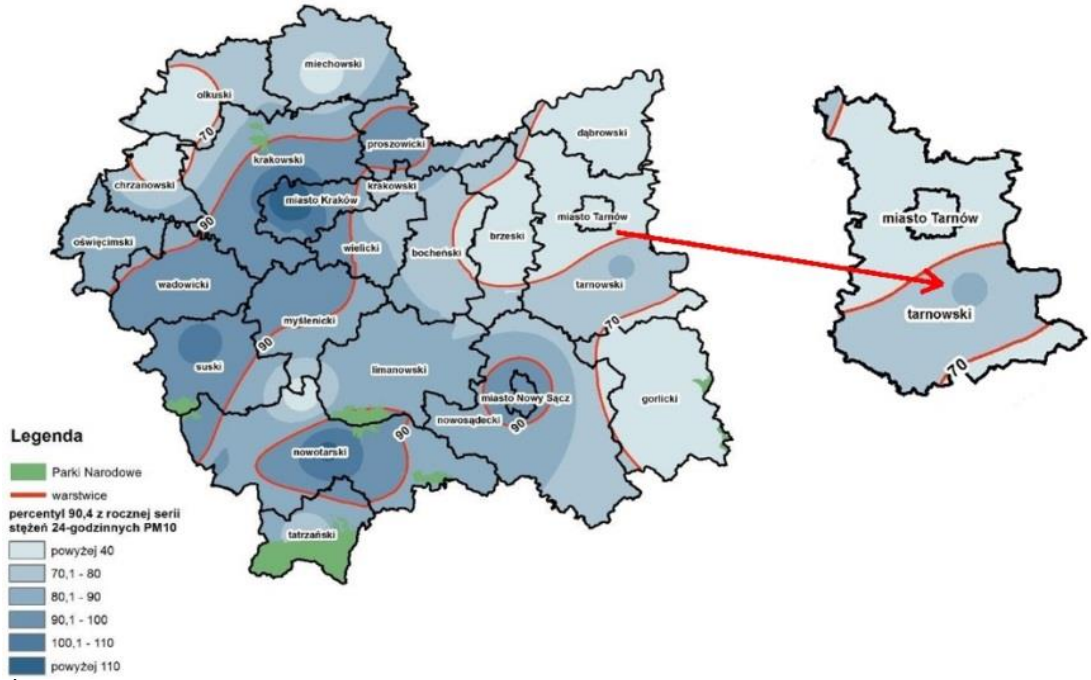
4.2.3. Czynniki techniczno-środowiskowe

Kolejną badaną grupą czynników, o której mowa w *Wytycznych* Ministerstwa są czynniki związane ze stanem technicznym zabudowy znajdującej się na terenie gminy oraz ze standardami środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska. W dalszej analizie wykorzystano dwa wskaźniki z tego zakresu:

- poziom zanieczyszczenia pyłami z palenisk domowych;
- zagrożenie azbestem.

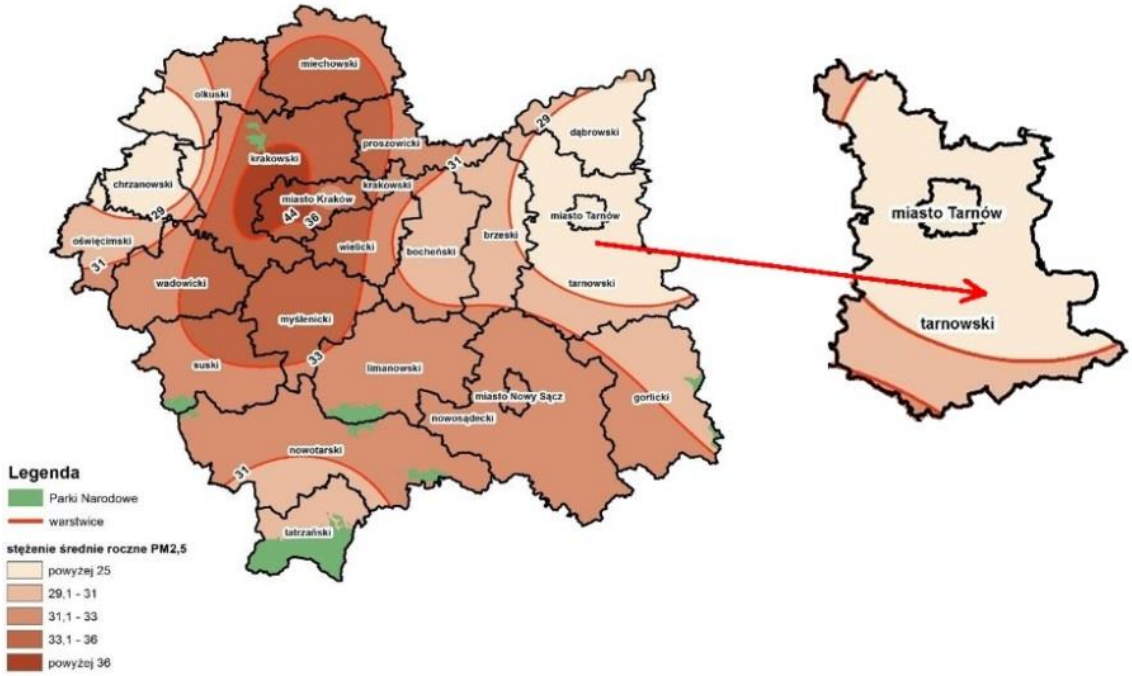
Dodatkowo diagnozę wzbogacono o analizę treści raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie pod tytułem *Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku*. Wskazuje on na przekroczenie emisji PM10 oraz PM2,5 (emisja pyłu zawieszonego o najdrobniejszych frakcjach mogących łatwo przedostać się do dróg oddechowych) z palenisk lokalnych.

Rysunek 17. Stężenie pyłu zawieszonego PM10 – kryterium ochrony zdrowia

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie

Rysunek 18. Stężenie pyłu zawieszonego PM2,5 – kryterium ochrony zdrowia

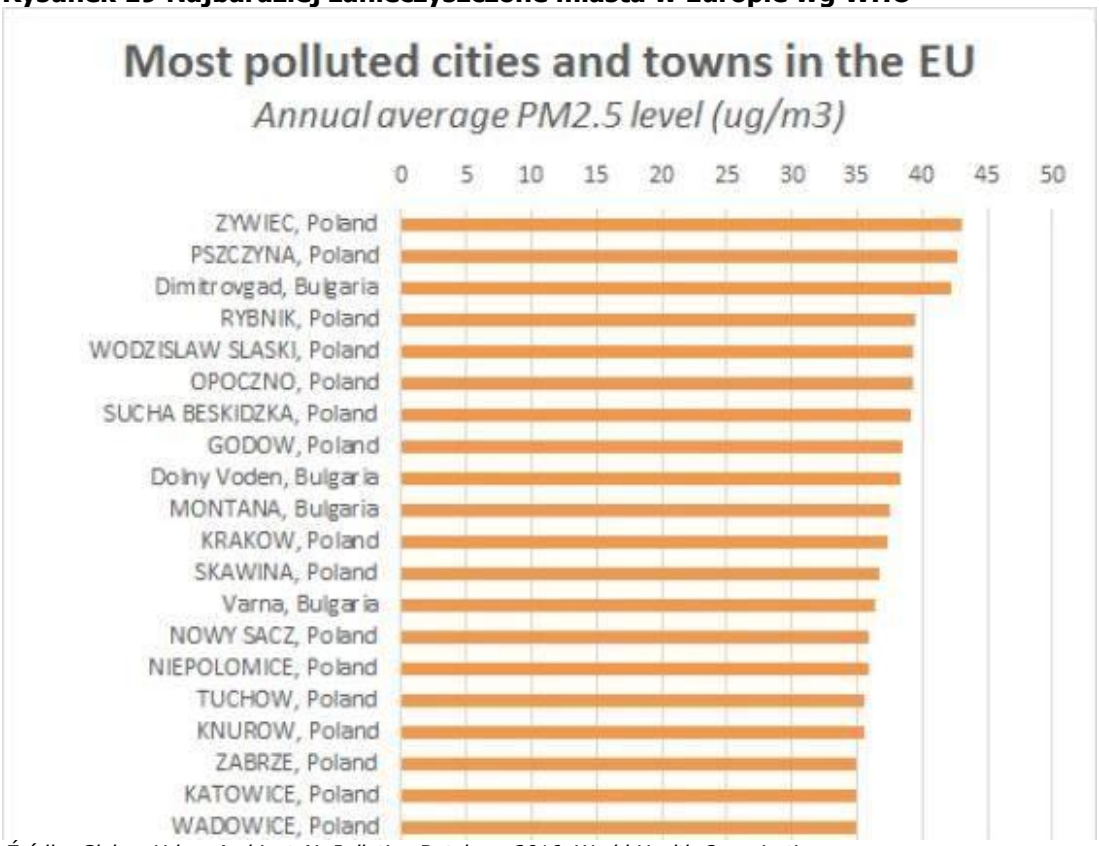

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2014 roku, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie

Mieszkańcy całej gminy Tuchów są równomiernie narażeni na emisję pyłów zawieszonych PM10 oraz PM2.5. Wysokie stężenie pyłów zawieszonych ma wpływ na zachorowalność mieszkańców na choroby układu oddechowego, alergie oraz choroby nowotworowe. Częstsze zapadanie na choroby układu oddechowego wiąże się z większą liczbą porad udzielanych przez lekarzy oraz istotnym zagrożeniem dla życia i zdrowia mieszkańców.

Bardzo złą sytuację pod względem jakości powietrza potwierdzają międzynarodowe badania. Raport Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) przedstawia pomiary jakości powietrza z ponad 3 tys. miast w 103 krajach. W pierwszej dziesiątce znajduje się aż siedem polskich miast, w pierwszej pięćdziesiątce jest ich aż 33. Tuchów plasuje się n 16 pozycji.

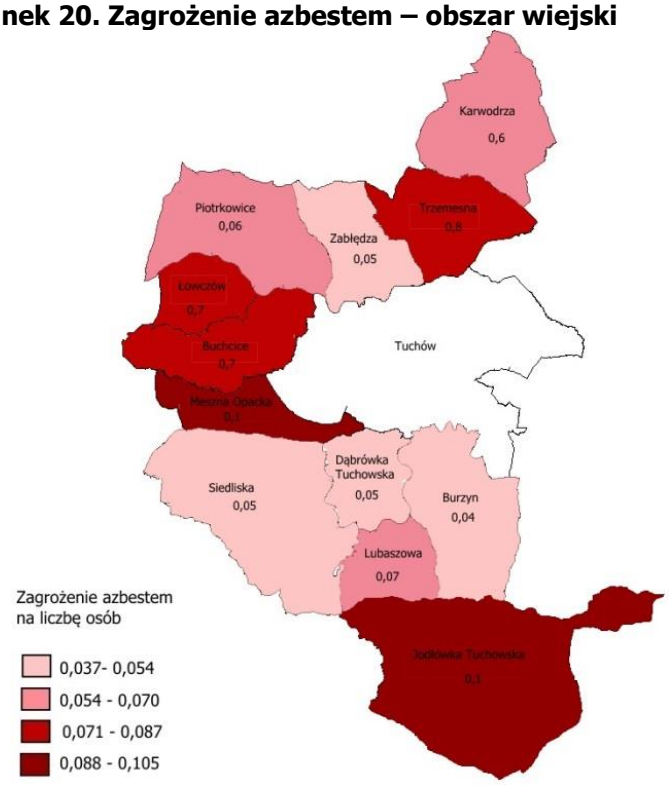
Rysunek 19 Najbardziej zanieczyszczone miasta w Europie wg WHO

Źródło: Globan Urban Ambient Air Pollution Database 2016, World Health Organization

Ostatnim wskaźnikiem z analizowanych czynników jest wskaźnik związany z narażeniem mieszkańców na szkodliwe działanie budynków zawierających wyroby z azbestu. Dowiedziono, że azbest ma oddziaływania rakotwórcze, dlatego powinien być niezwłocznie usuwany z budynków, jednakże usuwanie azbestu jest czynnością skomplikowaną i generującą znaczne koszty. W 2014 roku najwięcej osób było wystawionych na niekorzystne działanie azbestu w Jodłówce Tuchowskiej i Mesznie Opackiej.

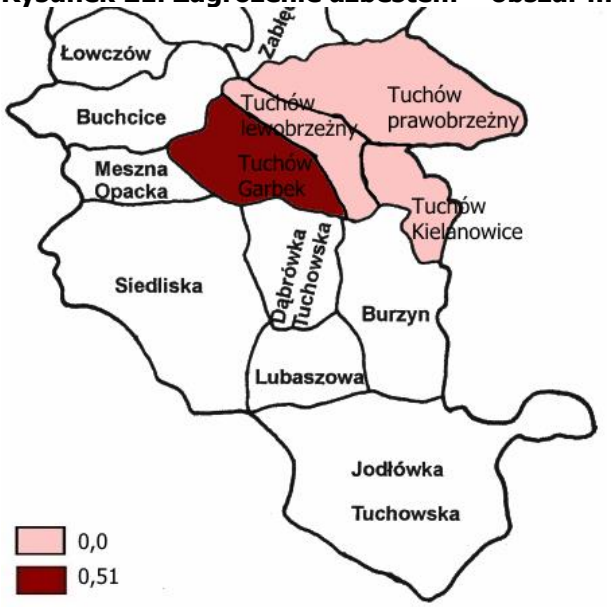
Rysunek 20. Zagrożenie azbestem – obszar wiejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

W mieście w 2014 roku budynki z azbestem wystąpiły tylko na osiedlu Tuchów-Garbek.

Rysunek 21. Zagrożenie azbestem – obszar miejski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Tuchów

4.2.4. Czynniki techniczne

Czynniki techniczne są reprezentowane przez plany miejscowego zagospodarowania, które ustalają przeznaczenie gruntów w gminie, określają sposób ich zagospodarowania i zabudowy. Stanowią informację dla mieszkańców i potencjalnych inwestorów o przeznaczeniu konkretnych terenów w gminie. Tylko trzy sołectwa: Trzemesna, Meszna Opacka, Karwodrza posiadają plany zagospodarowania, pozostałe dziewięć sołectw nie posiada takich planów. W części miejskiej gminy plan miejscowego zagospodarowania posiadał tylko Tuchów-Garbek.

Tabela 8. Wskaźniki z zakresu techniczno-środowiskowego

Jednostki urbanistyczne	Zjawiska gospodarcze	Zjawiska techniczne	Zjawiska przestrzenne							Zjawiska środowiskowe
	Liczba przedsiębiorstw na 1 tys. ludności	Plany miejscowe (%)	Podtopienia	Osuwiska	Liczba zabytków wpisana do gminnego rejestru zabytków na 1 km²	Liczba interwencji OSP na 1 tys. ludności				Zagrożenie azbestem na mieszkańca
		2014	2014	2014	2014	2011	2012	2013	2014	2014
Buchcice	23,5	0	1	0	0,9	0,0	1,4	0,0	1,5	0,07
Burzyn	48,2	0	1	0	2,8	6,0	3,7	0,7	8,0	0,04
Dąbrówka Tuchowska	38,8	0	1	1	4,6	15,3	11,8	8,3	23,1	0,05
Jodłówka Tuchowska	37,1	0	1	0	2,6	1,5	0,0	2,2	3,0	0,10
Karwodrza	27,7	1	1	1	1,1	16,6	17,7	9,9	13,3	0,07
Lubaszowa	25,6	0	1	0	2,0	13,9	15,1	6,4	9,0	0,06
Łowczów	13,1	0	1	1	6,2	8,3	8,2	0,0	4,4	0,07
Meszna Opacka	20,7	1	1	0	1,6	6,1	26,9	0,0	9,4	0,10
Piotrkowice	24,8	0	1	1	2,5	1,0	8,1	3,0	19,8	0,06
Siedliska	43,3	0	1	0	1,9	7,7	7,2	3,8	5,0	0,05
Trzemesna	10,9	1	1	1	0,9	4,4	6,6	6,6	4,4	0,08
Zabłędza	34,6	0	1	1	1,9	3,6	3,5	6,0	6,0	0,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Tabela 9. Wskaźniki z zakresu techniczno-środowiskowego

Jednostki urbanistyczne	Zjawiska gospodarcze	Zjawiska techniczne	Zjawiska przestrzenne							Zjawiska środowiskowe
	Liczba przedsiębiorstw na 1 tys. ludności	Plany miejscowe (%)	Podtopienia	Osuwiska	Liczba zabytków wpisana do gminnego rejestru zabytków na 1 km²	Liczba interwencji OSP na 1 tys. ludności				Zagrożenie azbestem na mieszkańca
		2014	2014	2014	2014	2011	2012	2013	2014	2014
Tuchów-Garbek	25,9	1	1	0	2,4	2,6	2,6	10,5	2,6	0,51
Tuchów lewobrzeżny	98,6	0	1	0	12,9	7,8	7,5	6,6	9,4	0,00
Tuchów prawobrzeżny	47,3	0	1	1	4,5	8,1	8,6	7,0	9,5	0,00
Tuchów-Kielanowice	7,9	0	1	0	10,5	10,5	10,6	2,7	7,9	0,00

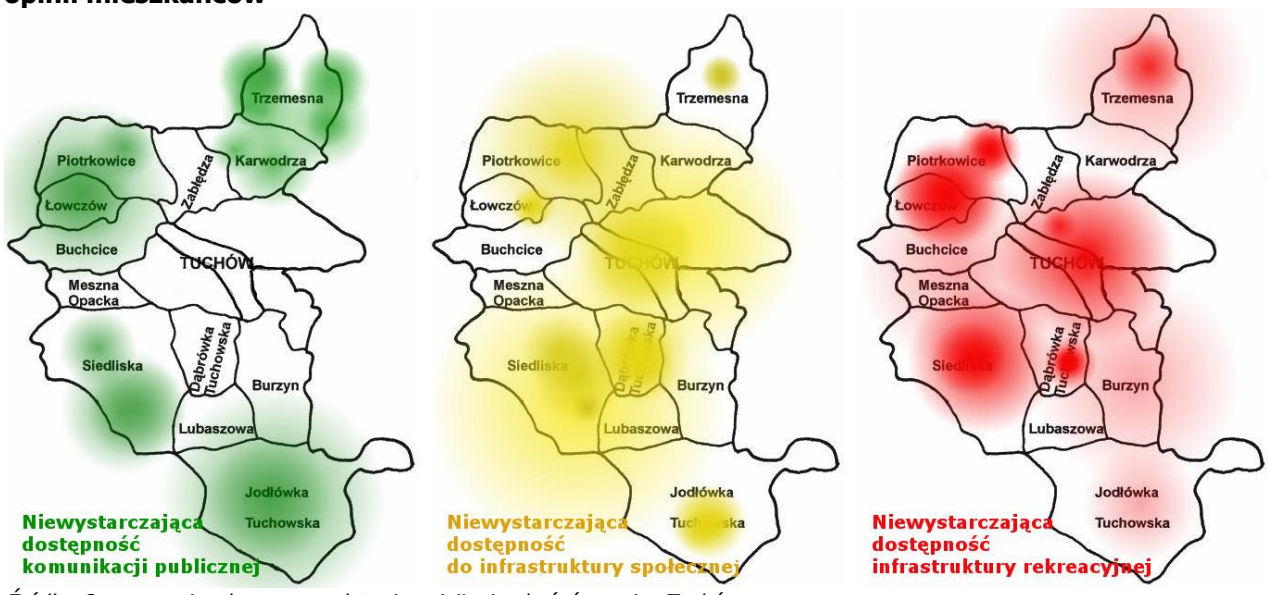
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tuchowie

4.3. Jakość życia i dostępność usług

W trakcie analiz badano dostępność usług społecznych i technicznych oraz subiektywne odczucie mieszkańców dot. jakości życia w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.

Mieszkańcy najczęściej podkreślali **niewystarczającą dostępność do miejsc do spędzania wolnego czasu i oferty dostosowanej do potrzeb**, co powoduje konieczność wyjazdów do Tarnowa. Respondenci wymieniali, że najbardziej uciążliwy jest brak dostępności do infrastruktury rekreacyjnej i miejsc dostosowanych do potrzeb seniorów oraz rodzin z dziećmi. Kolejny problem to **ograniczona mobilność mieszkańców części terenów wiejskich** spowodowana przede wszystkim niedostateczną komunikacją publiczną (przede wszystkim autobusową) – niska częstotliwość kursowania i złe dopasowanie rozkładów jazdy do potrzeb mieszkańców.

Rysunek 22. Dostępność komunikacji publicznej, infrastruktury społecznej i rekreacyjnej w opinii mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie opinii mieszkańców gminy Tuchów

4.4. Wybór obszaru zdegradowanego wraz z uzasadnieniem

Ostatnim etapem diagnozy było wskazanie obszaru zdegradowanego, który wykazuje kumulację negatywnych zjawisk społecznych oraz dodatkowo w pozostałych analizowanych zjawiskach wykazuje nagromadzenie negatywnych cech.

Na podstawie uzyskanego wskaźnika sum standaryzowanych dla zakresu **społecznego w części wiejskiej**, jako obszary o szczególnej koncentracji problemów w tym obszarze można wytypować następujące sołectwa: **Łowczów, Trzemesna, Piotrkowice, Siedliska, Dąbrówka Tuchowska, Burzyn, Buchcice i Meszna Opacka. W** mieście są to osiedla: **lewo- i prawobrzeżny Tuchów oraz Tuchów – Garbek**. W wymienionych sołectwach i osiedlach na uwagę zasługiwały problemy związane z ogólnym korzystaniem ze środków pomocy z powodu niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa. Mieszkańcy podkreślili dodatkowo uciążliwość problemów alkoholowych. Również bezpieczeństwo w tych sołectwach i osiedlach nie jest na zadowalającym poziomie. Niepokojące są również kwestie związane z niekorzystnymi zamianami demograficznymi, a w szczególności wskaźnika obciążenia demograficznego, którego najwyższe wartości wystąpiły w sołectwie Buchcice oraz osiedlach Tuchów – Kielanowice i Tuchów – Garbek.

Tabela 10. Wartości wskaźnika sum standaryzowanych dla zjawisk społecznych i techniczno-środowiskowych

Jednostki urbanistyczne	Zjawiska społeczne	Zjawiska techniczno-środowiskowe
Tuchów – strona lewobrzeżna	76,63	4,75
Tuchów – Garbek	54,84	4,80
Tuchów – strona prawobrzeżna	51,78	5,75
Łowczów	49,85	4,54
Trzemesna	47,12	4,96
Piotrkowice	44,99	4,48
Siedliska	44,14	3,53
Dąbrówka Tuchowska	39,74	6,80
Burzyn	39,18	3,24
Buchcice	39,02	1,90
Meszna Opacka	38,67	5,01
Jodłówka Tuchowska	35,39	3,40
Zabłędza	34,37	4,15
Karwodrza	33,61	7,14
Lubaszowa	30,14	4,39
Tuchów – Kielanowice	11,13	5,55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

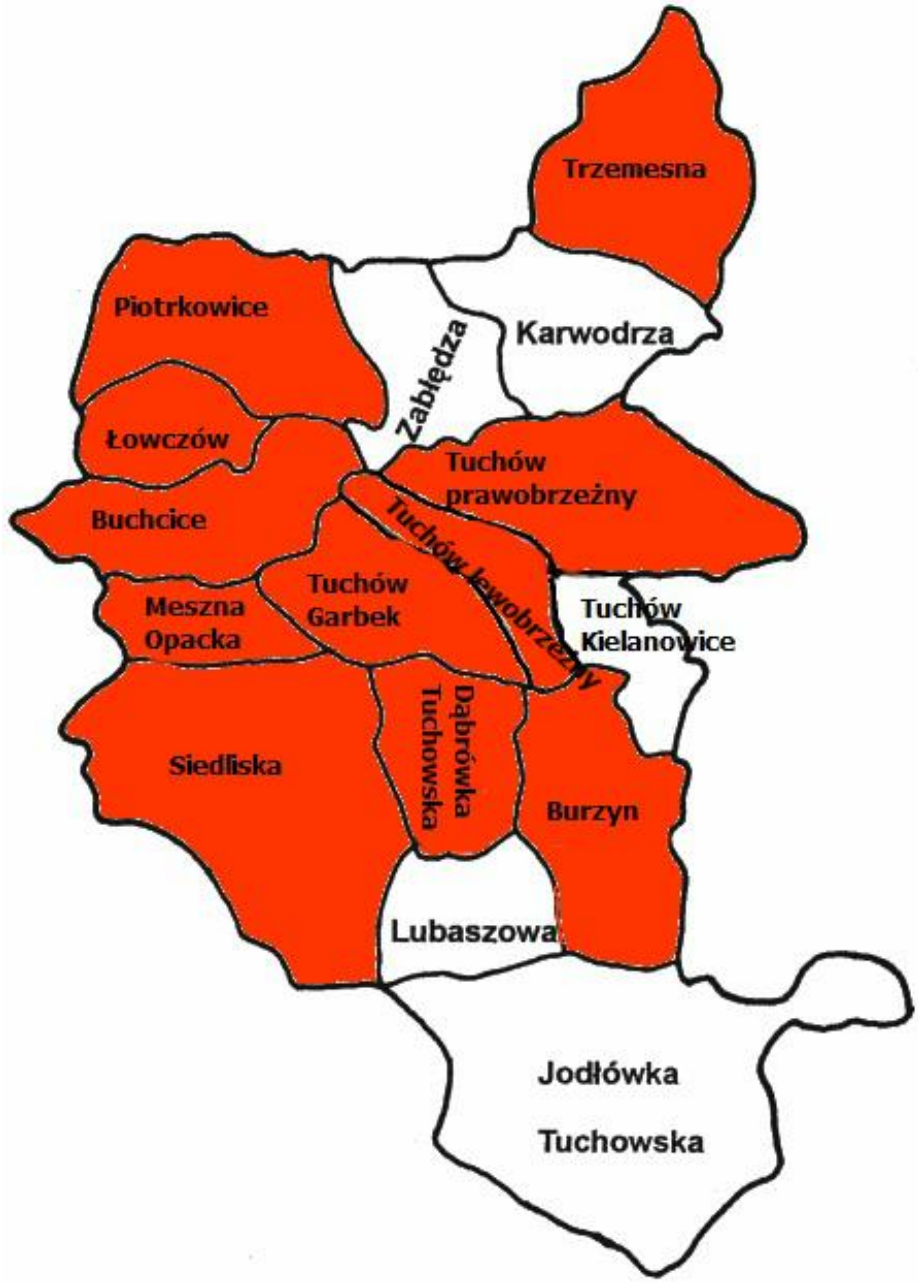
Opierając się na tak przeprowadzonym postępowaniu badawczym możliwe było wyznaczenie jednostek urbanistycznych, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego w pierwszej kolejności społecznych, a następnie w 4 pozostałych kwestiach – gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej.

Tabela 11. Wartości wskaźnika degradacji

Jednostki urbanistyczne	Wskaźnik degradacji	Zdiagnozowane problemy w poszczególnych aspektach rewitalizacji				
		społeczny	gospodarczy	przestrzenno-funkcjonalny	środowiskowy	techniczny
Tuchów – strona lewobrzeżna	81,38	x			x	
Tuchów-Garbek	59,64	x	x		x	x
Tuchów – strona prawobrzeżna	57,53	x		x	x	
Łowczów	54,4	x	x	x	x	
Trzemesna	52,08	x	x	x	x	x
Piotrkowice	49,47	x		x	x	
Siedliska	47,67	x			x	
Dąbrówka Tuchowska	46,54	x		x	x	
Meszna Opacka	43,67	x	x		x	x
Burzyn	42,41	x			x	
Buchcice	40,92	x	x		x	
Karwodrza	40,75			x	x	x
Jodłówka Tuchowska	38,79	x			x	
Zabłędza	38,52			x	x	
Lubaszowa	34,54				x	
Tuchów-Kielanowice	16,69		x		x	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pozyskanych danych

Rysunek 23. Obszar zdegradowany gminy Tuchów

Źródło: Opracowanie własne

5. WSKAZANIE OBSZARU REWITALIZACJI WRAZ Z UZASADNIENIEM

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy oraz badań ilościowych i jakościowych obecnej sytuacji w gminie Tuchów, a także **oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności wyrażone podczas warsztatów rewitalizacyjnych,** doprowadziły do **wyodrębnienia obszaru rewitalizacji na terenie gminy**, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów.

Specyfika pracy w mniejszych gminach sprawia, iż **przy określaniu obszaru rewitalizacji najistotniejszym czynnikiem są indywidualne opinie mieszkańców**. W procesie tworzenia dokumentu najistotniejsze dla wspólnoty samorządowej było **uwzględnienie wewnętrznej różnorodności obszarów wiejskich i miejskich**, bowiem specyfika problemów jest inna w przysiółku obejmującym kilka domów, inna w centrum dużej wsi, a jeszcze inna na osiedlu w mieście. Różnice w wielkości i gęstości zaludnienia jednostek urbanistycznych są niezmiernie ważne, gdyż szczególnie na terenach wiejskich gęstość zamieszkania zupełnie zmienia relacje społeczne i dlatego przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji kluczowe znaczenie miały opinie wyrażone przez mieszkańców. Poglądy te zostały wyrażone w trakcie badań fokusowych, szerokiej ankietyzacji oraz spotkań z mieszkańcami. Opinie zebrane w czasie badań, wskazujące koncentrację i charakterystykę problemów, były podstawą do ostatecznego definiowania granic podobszarów rewitalizacji, a **najistotniejsze z nich znalazły się w opisie każdego z podobszarów rewitalizacji z podziałem na problemy społeczne i pozostałe** (por. tabela *Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji).*

Analiza danych zastanych (*desk reaserch*), która opierała się na analizie danych i wskaźników w aspektach społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym i technicznym jako czynników obrazujących jakość życia na terenie jednostek urbanistycznych stanowiła punkt odniesienia do badań jakościowych i ilościowych. Wybór powyższych metod i technik badawczych podyktowany został specyfiką problematyki rewitalizacji, a jednocześnie pozwalał na skuteczne wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Badania ilościowe obejmowały:

- badania metodą CAWI mieszkańców dot. jakości życia w gminie Tuchów i poszczególnych sołectwach (liczba wypełnionych ankiet: 126, czas badania: 2015.11.26-2016.01.10)
- badania metodą CAWI liderów lokalnych dot. problemów i potencjałów sołectwa w gminie Tuchów (liczba wypełnionych ankiet: 20 ankiet, czas badania: 2015.11.26-2016.01.10). Do wyrażenia swoich opinii w badaniach zaproszono osoby mieszkające lub pracujące na obszarze Tuchowa, pełniące w różnych organizacjach i instytucjach zlokalizowanych na terenie gminy znaczące funkcje.

Badania jakościowe przeprowadzono z wykorzystaniem techniki zogniskowanych wywiadów grupowych. Na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizacji przeprowadzono 1 wywiad grupowy, w którym uczestniczyło łącznie 7 osób – członkowie organizacji pozarządowych, pracownik socjalny, urzędnicy, sołtysi.

Tabela 12. Mapa koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-technicznych na obszarze gminy Tuchów – badanie fokusowe

Źródło: Mapa z badania fokusowego w Urzędzie Miejskim w Tuchowie

Proces badawczy pozwolił określić lokalizację kluczowych problemów, a w konsekwencji wyznaczyć obszar rewitalizacji, **tylko tam gdzie na obszarze zdegradowanym była kumulacja problemów społecznych i minimum jeden kluczowy czynnik gospodarczy, środowiskowy, przestrzenny lub techniczny.**

Tabela 13. Kluczowe wskaźniki obrazujące stan kryzysu obszaru rewitalizacji z powodu koncentracji problemów

Problematyka	Wskaźnik	Gmina	Wskazany obszar rewitalizacji
Ubóstwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	4,79	5,01
Bezrobocie	Liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców wieku produkcyjnym	1,63	2,33
Przestępczość	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	3,08	5,15
Niski poziom kapitału społecznego	Liczba NGO na 1000 mieszkańców	2,45	2,05
Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	Aktywność czytelnicza na 1 tys. osób	350,66	228,27
Kluczowy czynnik (gospodarczy, środowiskowy, przestrzenny, techniczny) z kategorii pozostałych zjawisk negatywnych decydujący o wskazaniu obszaru	Jako kluczowe zjawisko negatywne dla obszaru wskazano wciąż braku odniesieniu do potrzeb w zagospodarowaniu przestrzeni publicznych		

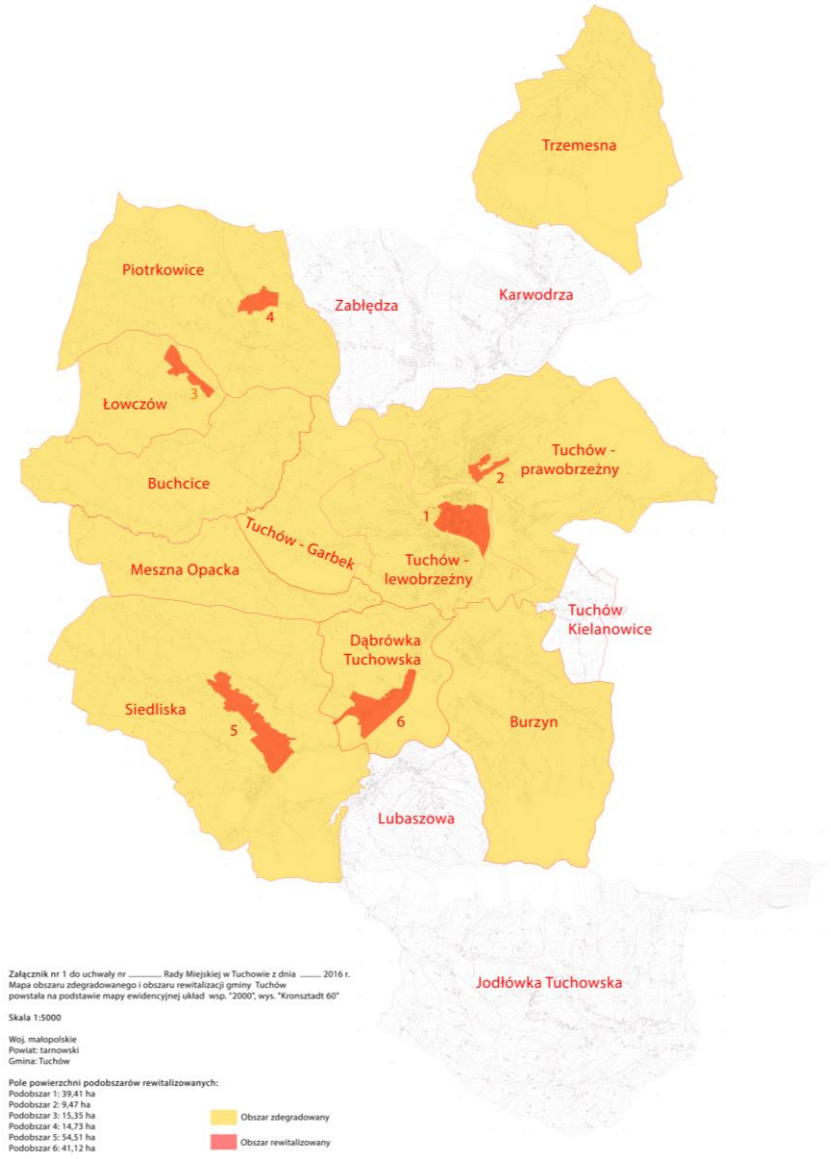
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Tuchowie

Szeroki udział mieszkańców na każdym etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gwarantuje, że wybrane obszary są odpowiedzią na rzeczywiste zapotrzebowanie mieszkańców gminy Tuchów. Trafne dopasowanie do postrzeganych i wskazywanych przez mieszkańców problemów pozwoli na podjęcie działań naprawczych, które dadzą oczekiwane przez społeczeństwo efekty.

Wyznaczono **obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni 174,59 ha (tj. 1,75% powierzchni gminy),** zamieszkały przez **2425 osób (tj. 13,35% populacji gminy Tuchów)**. Składa się on z sześciu podobszarów:

- Podobszar 1: Tuchów – Centrum
- Podobszar 2: Tuchów – Klasztor
- Podobszar 3: Łowczów – Centrum
- Podobszar 4: Piotrkowice – Centrum
- Podobszar 5: Siedliska – Centrum
- Podobszar 6: Dąbrówka Tuchowska – Centrum

Rysunek 24. Wskazanie podobszarów rewitalizacji na mapie podobszarów zdegradowanych w gminie Tuchów

Źródło: UM Tuchów

5.1.1. Podobszar 1: Tuchów – Centrum

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

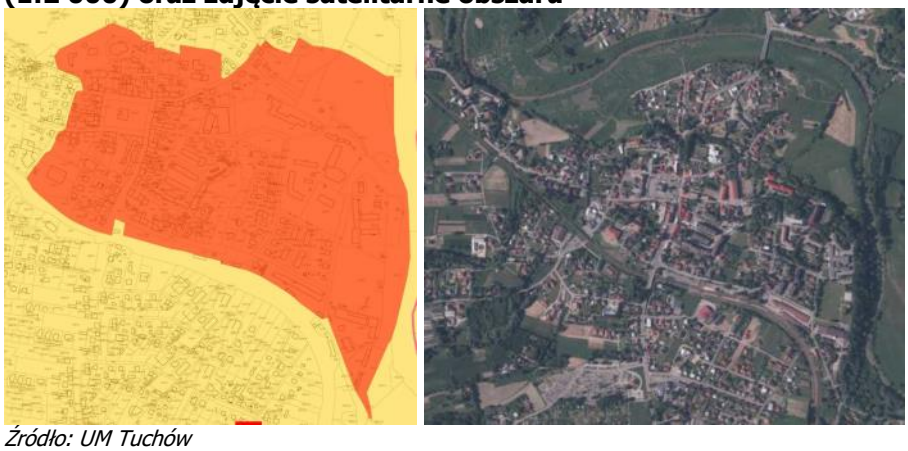
Tabela 14. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Tuchów*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Zagrożenie alkoholizmem. 2. Występujące zjawisko ubóstwa. 3. Wysoka liczba przestępstw, w tym szczególnie kradzieży i rozbojów, uszkodzenia mienia, a także kolizji drogowych. 4. Relatywnie niski udział w kulturze (pomimo dostępu do infrastruktury) mierzony poziomem czytelnictwa.	1. Duża liczba NGO zarejestrowanych na obszarze. 2. Aktywność w dziedzinie kultury. 3. Duża aktywność i zaangażowanie mieszkańców. Duży potencjał mieszkańców. 4. Infrastruktura sprzyjająca rozwojowi działań prospołecznych.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Relatywnie dużo starszych budynków, często w gorszym stanie technicznym. 2. Relatywnie duża liczba zdarzeń wymagająca interwencji służb kryzysowych (OSP).	1. Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Dobra dostępność komunikacyjna (drogowa i kolejowa). 3. Duża rezerwa terenów pod działalność gospodarczą. 4. Dogodne położenie. 5. Położenie w bliskości szlaków turystycznych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie obszar ***Tuchów – Centrum*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Tuchów lewobrzeżny**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 25. Podobszar rewitalizacji *Tuchów – Centrum* – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: UM Tuchów

TUCHÓW – Centrum

Tabela 15. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji *Tuchów – Centrum*

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)
1. Niedostateczna liczba miejsc, które spełniałyby na obszarze funkcje integracyjne dla mieszkańców. 2. Duża liczba osób korzystająca z pomocy społecznej. 3. Duża liczba osób niezaradnych życiowo i oczekujących wsparcia. 4. Niedostateczna aktywność społeczna w organizacjach pozarządowych.	1. Duża liczba obiektów zabytkowych wymagająca prac konserwatorskich. 2. Nieład przestrzenny i niefunkcjonalny układ komunikacyjny w obrębie rynku. 3. Niedostateczna estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznej na terenie osiedla mieszkaniowego. 4. Niewystarczająca efektywność energetyczna obiektów

5. Rosnące poczucie zagrożenia patologiami społecznymi (w szczególności alkoholizmem). 6. Rosnące ujemne saldo migracji. 7. Duża liczba wypadków komunikacyjnych na obszarze.	użyteczności publicznej. 5. Niewystarczająca efektywność energetyczna bloków na osiedlu. 6. Dekapitalizacja tkanki mieszkaniowej. 7. Zbyt duży poziom niskiej emisji. 8. Niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna i sportowo-rekreacyjna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: obszar miasta położony w kwadracie ulic Wróblewskiego – Ogrodowa – Kościuszki, Zielona, Szpitalna, Żeromskiego, Kolejowa.
Powierzchnia podobszaru: 39,41 ha.
Ludność podobszaru: 1 587 osób.
Opis podobszaru: obszar obejmujący ścisłe centrum Tuchowa. Na obszarze znajduje się zarówno historyczna zabudowa Rynku i najbliższej okolicy (budynki pochodzące z drugiej połowy XIX w.), jak również osiedla mieszkaniowe (bloki z lat 60. i 70.), a także tereny pokolejowe oraz funkcjonujące obiekty PKP. Na obszarze także relatywnie duża rezerwa terenów niezagospodarowanych, w tym zarówno należących do gminy, jak i osób prywatnych.

Kumulacja funkcji związanych z administracją, kulturą, edukacją i ochroną zdrowia na obszarze rewitalizowanym (Urząd Miasta, Dom Kultury z amfiteatrem, szkoły podstawowe i ponadgimnazjalne, szpital, instytucje opieki społecznej).

5.1.2. Podobszar 2: Tuchów – Klasztor

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 16. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Tuchów prawobrzeżny*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Relatywnie duża liczba osób objęta pomocą społeczną. 2. Zagrożenie alkoholizmem. 3. Występujące zjawisko ubóstwa. 4. Znaczący odsetek osób starszych. 5. Relatywnie duża liczba przestępstw, w tym szczególnie wypadków i kolizji drogowych (DW 975).	1. Duża liczba NGO zarejestrowanych na obszarze. 2. Duża aktywność obywatelska (wysoki udział w wyborach). 3. Duża aktywność i zaangażowanie mieszkańców. Duży potencjał mieszkańców. 4. Duża kreatywność mieszkańców.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Relatywnie duża liczba zdarzeń wymagająca interwencji służb kryzysowych (OSP).	1. Rozwijająca się przedsiębiorczość. 2. Dogodne położenie. 3. Położenie w bliskości szlaków turystycznych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie obszar ***Tuchów – Klasztor*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Tuchów prawobrzeżny**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 26. Podobszar rewitalizacji *Tuchów – Klasztor* – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: UM Tuchów

TUCHÓW – Klasztor

Tabela 17. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji *Tuchów – Klasztor*

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)
1. Brak poczucia bezpieczeństwa w czasie większych zgromadzeń (drobne kradzieże). 2. Miejsce gromadzenia się patologicznej młodzieży z rejonu Tuchowa. 3. Rosnące poczucie zagrożenia patologiami społecznymi (w szczególności alkoholizmem).	1. Duża liczba obiektów zabytkowych wymagająca prac konserwatorskich. 2. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej. 3. Niewystarczająca efektywność energetyczna obiektów klasztornych. 4. Zbyt wysoki poziom niskiej emisji. 5. Niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna i pielgrzymkowa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: obszar zlokalizowany na działkach nr: 682/2, 682/3, 683/3, 684/1, 688/1, 688/2, 690, 691, 692/1, 692/2, 693, 694, 695/1, 695/2, 696, 697, 698/1, 698/2, 701/1, 730/2, 726/1, 728/2, 729, 730/1, 730/2, 731, 732/1, 732/2, 745, 746, 2281/1, 2282 w rejonie ul. Wysokiej.

Powierzchnia podobszaru: 9,48 ha.

Ludność podobszaru: 138 osób.

Opis podobszaru: obszar obejmuje zabytkowe wzgórze klasztorne wraz z zabudowaniami kościelnymi. Obiekt pochodzący z 1682 roku wymagający dalszych prac rewitalizacyjnych z uwagi na duże znaczenie kulturowe i turystyczne. Obiekt ten jest zabytkiem. Jest miejscem kultu religijnego, a co za tym idzie miejscem rozwoju turystyki pielgrzymkowej. Obiekt wraz z otoczeniem wymaga ciągłych prac konserwatorskich, a także rozwoju poprzez rozbudowę infrastruktury towarzyszącej.

5.1.3. Podobszar 3: Łowczów – Centrum

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 18. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Łowczów*

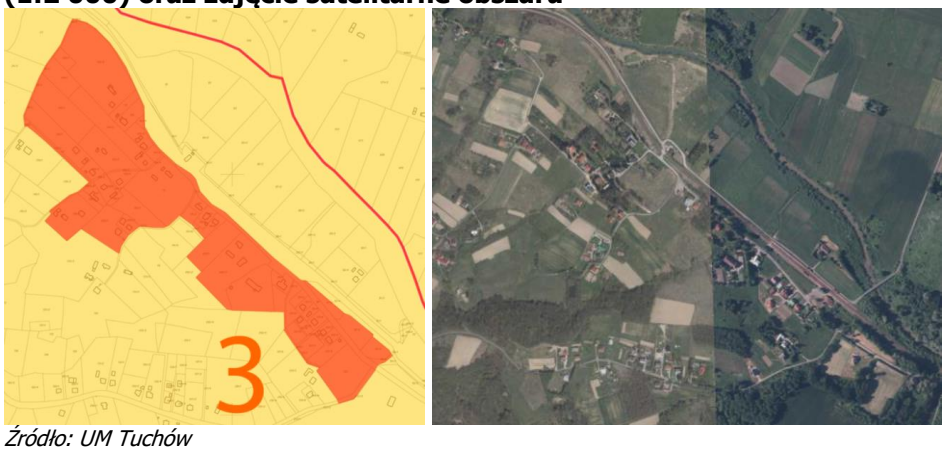
Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Relatywnie duża liczba osób objęta pomocą społeczną. 2. Wysokie zagrożenie alkoholizmem. 3. Zauważalna liczba osób pozostająca bez pracy.	1. Miejsce bezpieczne. 2. Duża aktywność i zaangażowanie mieszkańców. Duży potencjał mieszkańców. 3. Pracowitość, zaradność, etos pracy mieszkańców sołectwa.

	4. Znaczący odsetek osób starszych. 5. Występujące zjawisko ubóstwa. 6. Duża liczba rodzin wielodzietnych korzystająca z pomocy społecznej. 7. Zauważalny problem przemocy domowej. 8. Relatywnie duża liczba przestępstw, w tym szczególnie kradzieży. 9. Relatywnie niska frekwencja wyborcza.	
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Niski wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Relatywnie dużo starszych budynków, często w gorszym stanie technicznym. 3. Częściowo ciągle nie rozwiązany problem azbestu.	1. Zróżnicowany, atrakcyjny krajobraz. 2. Położenie w bliskości szlaków turystycznych i obiektów o dużym znaczeniu (Cmentarz Legionistów). 3. Dostęp do połączeń kolejowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie obszar ***Łowczów – Centrum*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Łowczów**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 27. Podobszar rewitalizacji *Łowczów – Centrum* – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: UM Tuchów

ŁOWCZÓW – Centrum

Tabela 19. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji *Łowczów – Centrum*

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)
1. Brak miejsca, które spełniałyby na obszarze funkcje integracyjne dla mieszkańców. 2. Są osoby starsze i niepełnosprawne potrzebujące opieki. 3. Występujące zjawisko ubóstwa. 4. Relatywnie duża liczba przestępstw, w tym szczególnie kradzieży w okolicach dworca. 5. Niedostateczna oferta zajęć sportowo-rekreacyjnych na obszarze.	1. Niedostateczna estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznej. 2. Brak elementów charakterystycznych dla centrum miejscowości. 3. Teren w centrum miejscowości bardzo ekstensywnie zagospodarowany. 4. Niewystarczająca efektywność energetyczna obiektów użyteczności publicznej. 5. Zbyt duży poziom niskiej emisji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: obszar w rejonie stacji kolejowej i szkoły ograniczony jest od północnego wschodu drogą powiatową 1400K i obejmuje działki w sąsiedztwie drogi, w tym budynek szkoły podstawowej, kaplicy, stacji kolejowej znajdujące się w centrum miejscowości. W północno zachodniej części obszar obejmuje również działki położone przy drogach gminnych odchodzących od drogi powiatowej w kierunki południowo-zachodnim.

Powierzchnia podobszaru: 15,35 ha.

Ludność podobszaru: 89 osób.

Opis podobszaru: obszar obejmujący obiekty mieszkaniowe, edukacyjne, kaplicę i kolejowe, pełniący funkcję centrum miejscowości. Obecnie bardzo słabo zagospodarowany, z dużą rezerwą terenów, które powinny pełnić społecznie użyteczne funkcje oraz budować tożsamość miejscowości.

Rysunek 28. Zdegradowane obiekty sportowe i szkoła w Łowczowie

Źródło: UM w Tuchowie, fot. Wiktor Chrzanowski

5.1.4. Podobszar 4: Piotrkowice – Centrum

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

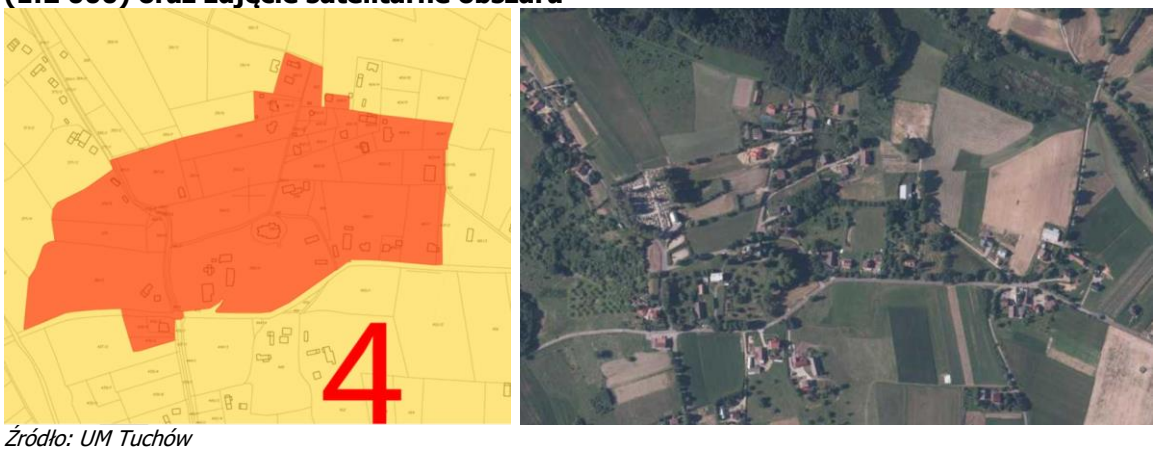
Tabela 20. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Piotrkowice*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Relatywnie duża liczba osób objęta pomocą społeczną, w tym z uwagi na bezradność i sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. 2. Wysoki wskaźnik ubóstwa. 3. Duża liczba rodzin wielodzietnych korzystająca z pomocy społecznej. 4. Zauważalny problem przemocy domowej. 5. Relatywnie duża liczba przestępstw, w tym szczególnie kradzieży, bójek.	1. Duża aktywność i zaangażowanie mieszkańców. 2. Zapewniona infrastruktura opieki nad dziećmi oraz infrastruktura edukacyjna. 3. Pracowitość, zaradność, etos pracy mieszkańców sołectwa. 4. Osadzenie w tradycji i kulturze regionalnej.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Bardzo niski wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Dużo starszych budynków, często w gorszym stanie technicznym. 3. Zauważalny problem azbestu.	1. Dogodne położenie. 2. Zróżnicowany, atrakcyjny krajobraz.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie obszar ***Piotrkowice – Centrum*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Piotrkowice**, ale także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 29. Podobszar rewitalizacji *Piotrkowice – Centrum* – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: UM Tuchów

PIOTRKOWICE – Centrum

Tabela 21. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji *Piotrkowice – Centrum*

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)
1. Starsi mieszkańcy potrzebują wsparcia. 2. Rozluźniają się więzi między ludźmi. 3. Coraz więcej ludzi nie ma wystarczających środków do życia. 4. Brak miejsca w przestrzeni publicznej, w którym mieszkańcy mogą się spotykać i spędzać razem czas. 5. Relatywnie duża liczba zakłóceń porządku. 6. Rosnące poczucie braku bezpieczeństwa.	1. Degradacja istniejącego drzewostanu. 2. Brak zagospodarowania terenów zielonych na obszarze rewitalizowanym 3. Niedostateczna estetyka oraz funkcjonalność przestrzeni publicznej. 4. Odczuwalne zanieczyszczenie powietrza – szczególnie w zimie - zbyt duży poziom niskiej emisji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: obszar w rejonie kościoła obejmuje budynek szkoły podstawowej, remizy OSP oraz cmentarz. Obszar położony jest w centrum miejscowości i jest ograniczony od południa drogą gminną (dz. 435), od zachodu działkami nr 381/2, 379, 378/4, od północy działkami nr 387/2, 392, 391/5, 403, 404/1, 402/10, 404/6, 404/7 oraz od wschodu działkami nr 404/7, 402/14, 401/1.

Powierzchnia podobszaru: 14,73 ha.

Ludność podobszaru: 47 osoby.

Opis podobszaru: obszar zlokalizowany w najstarszej części miejscowości przy skrzyżowaniu dróg XXX, od remizy OSP do okolic kościoła, stanowi naturalne centrum miejscowości. Obecnie bardzo słabo zagospodarowany, nie oferuje mieszkańcom żadnego miejsca wspólnych spotkań, rekreacji. Brak takiego miejsca wpływa dezintegrująco na lokalną społeczność, prowadzi do rozpadu więzi społecznych.

Rysunek 30. Niezagospodarowane tereny w okolicy kościoła w Piotrkowicach

Źródło: UM w Tuchowie, fot. Wiktor Chrzanowski

5.1.5. Podobszar 5: Siedliska – Centrum

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

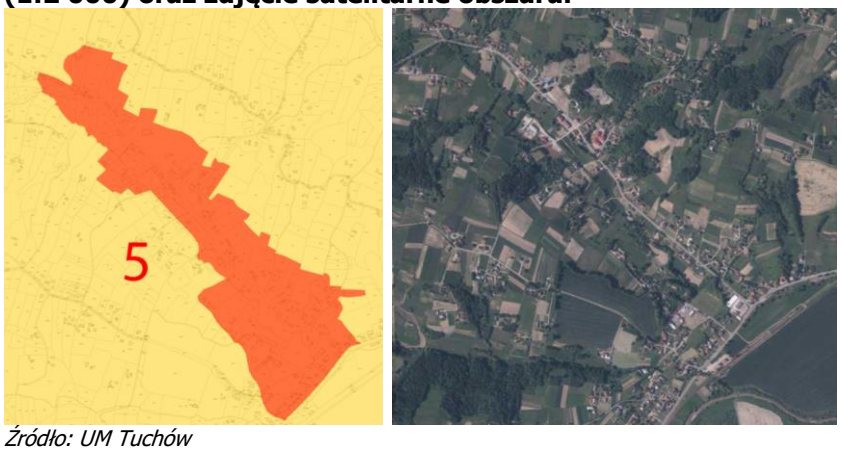
Tabela 22. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Siedliska*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Duże zagrożenie alkoholizmem. 2. Zdarzające się bójki i pobicia.	1. Aktywność w dziedzinie kultury regionalnej (prężnie działający zespół). 2. Osadzenie w tradycji i kulturze regionalnej. 3. Miejsce bezpieczne. 4. Zapewniona infrastruktura opieki nad dziećmi oraz infrastruktura edukacyjna. 5. Infrastruktura sprzyjająca rozwojowi działań prospołecznych (remiza, szkoła, dom kultury, hala sportowa, biblioteka). 6. Dostęp do opieki medycznej – ośrodek zdrowia.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Relatywnie duża liczba zdarzeń wymagająca interwencji służb kryzysowych (OSP). 2. Duża liczba starszych obiektów mieszkalnych.	1. Rozwijająca się przedsiębiorczość. 2. Dobre skomunikowanie sołectwa. 3. Zróżnicowany, atrakcyjny krajobraz. 4. Dogodne połączenie – droga wojewódzka. 5. Bezpieczeństwo – posterunek PSP.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie podobszar ***Siedliska – Centrum*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Siedliska**, ale także stwarzają realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą pozytywnie oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 31. Podobszar rewitalizacji *Siedliska – Centrum* – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru.

Źródło: UM Tuchów

SIEDLISKA – Centrum

Tabela 23. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji *Siedliska – Centrum*

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)
1. Miejsce gromadzenia się patologicznej młodzieży. 2. Rosnące poczucie zagrożenia patologiami społecznymi (w szczególności alkoholizmem). 3. Niedostateczna oferta zajęć sportowo-rekreacyjnych na obszarze. 4. Duża liczba wypadków komunikacyjnych na	1. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej. 2. Niedostateczna ilość obiektów infrastruktury otoczenia: parkingów i miejsc postojowych. 3. Zbyt duży poziom niskiej emisji. 4. Degradacja obecnej infrastruktury.

obszarze. 5. Niedostateczna liczba miejsc, które spełniałyby na obszarze funkcje integracyjne dla mieszkańców. 6. Obszar gromadzenia się osób wykluczonych społecznie i patologicznej młodzieży. 7. Rosnące poczucie braku bezpieczeństwa.	5. Brak wystarczającej infrastruktury umożliwiającej rozwiązywanie problemów społecznych. 6. Niedostateczna estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Położenie podobszaru: obszar obejmuje zwartą zabudowę zlokalizowaną przy drodze od stacji kolejowej do kościoła, wzdłuż drogi powiatowej nr 1398K oraz we fragmencie drogi wojewódzkiej 977 od działki nr 909/1 do 620/1.

Powierzchnia podobszaru: 54,51 ha.

Ludność podobszaru: 263 osoby.;

Opis podobszaru: obszar leży w bezpośrednim pobliżu kościoła, centrum kulturalno - edukacyjnego i ośrodka zdrowia. Na obszarze znajdują się również: stadion LKS Alfa Siedliska, cmentarz, sklepy spożywczo-przemysłowe oraz przedsiębiorstwa. Teren wymaga rewitalizacji oraz rozbudowy o infrastrukturę społeczną i rekreacyjną.

Rysunek 32. Infrastruktura sportowa z niezagospodarowanym terenem wokół boiska w Siedliskach

Źródło: UM w Tuchowie, fot. Wiktor Chrzanowski

5.1.6. Podobszar 6: Dąbrówka Tuchowska – Centrum

Diagnoza przeprowadzona w rozdziale 4, wsparta wynikami warsztatów oraz analizą ankiet zbieranych w trakcie konsultacji społecznych wskazuje na następujące deficyty i potencjały obszaru i jego otoczenia:

Tabela 24. Kluczowe zjawiska – negatywne i potencjały na obszarze *Dąbrówka Tuchowska*

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	1. Zauważalne zjawiska przemocy domowej. 2. Rosnąca liczba ludzi starszych. 3. Zauważalna liczba przestępstw, w tym kradzieży i rozbojów. 4. Relatywnie duża liczba wypadków i zdarzeń drogowych. 5. Niski wskaźnik udziału mieszkańców w kulturze liczony aktywnością czytelniczą. 6. Duża (relatywnie w stosunku do liczby mieszkańców) liczba rodzin oczekujących na mieszkania socjalne. 7. Niski wskaźnik aktywności społecznej, liczony liczba NGO na 1 000 mieszkańców.	1. Osadzenie w tradycji i kulturze regionalnej. 1. Duża aktywność mieszkańców z zakresie kultury fizycznej i sportu.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	1. Duży udział starszych budynków pozostających w gorszym stanie technicznym. 2. Duża liczba interwencji straży pożarnej.	1. Relatywnie wysoki wskaźnik przedsiębiorczości. 2. Dogodne położenie z bardzo dobrą dostępnością do drogi wojewódzkiej. 2. Korzystne zapisy w planie miejscowym w odniesieniu do obszaru.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych oraz wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty)

Jednocześnie obszar ***Dąbrówka Tuchowska – Centrum*** wskazany jako rewitalizowany charakteryzuje się największymi deficytami na obszarze zdegradowanym: **Dąbrówka Tuchowska**, a także stwarza realną możliwość kreowania pozytywnych zmian, które wpłyną zarówno na poprawę sytuacji na tym terenie, jak również będą oddziaływać na cały obszar zdegradowany.

Rysunek 33. Podobszar rewitalizacji *Dąbrówka Tuchowska – Centrum* – obrys z uwzględnieniem działek (1:2 000) oraz zdjęcie satelitarne obszaru

Źródło: UM Tuchów

DĄBRÓWKA TUCHOWSKA – Centrum

Tabela 25. Przesłanki wyboru podobszaru rewitalizacji *Dąbrówka Tuchowska – Centrum*

Aspekty społeczne	Aspekty pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)
1. Rosnąca liczba seniorów potrzebujących wsparcia. 2. Coraz więcej osób biednych korzystających z pomocy społecznej. 3. Zauważalna liczba przestępstw, w tym kradzieży i rozbojów. 4. Relatywnie duża liczba wypadków i zdarzeń drogowych. 5. Mało aktywni mieszkańcy, szczególnie młodzi ludzie (bierna postawa). 6. Rosnące poczucie zagrożenia patologiami społecznymi (w szczególności alkoholizmem). 7. Niedostateczna oferta zajęć sportowo-rekreacyjnych na obszarze. 8. Niedostateczna liczba miejsc, które spełniałyby na obszarze funkcje integracyjne dla mieszkańców.	1. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej. 2. Niedostateczna ilość obiektów infrastruktury otoczenia: parkingów i miejsc postojowych. 3. Brak obiektu pełniącego funkcje społeczne i aktywizujące.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników konsultacji społecznych (ankiety, warsztaty, badania fokusowe)

Rysunek 34. Centrum miejscowości Dąbrówka Tuchowska

Źródło: UM w Tuchowie, fot. Wiktor Chrzanowski

Położenie podobszaru: obszar obejmuje zwartą zabudowę wzdłuż drogi wojewódzkiej 977 od działki nr 288 do 347/11. Od południowego wschodu ograniczony jest linią kolejową. Natomiast od północnego zachodu ogranicza go ścisła zabudowa mieszkaniowa. Obszar stanowi centrum miejscowości zlokalizowany wokół drogi wojewódzkiej.

Powierzchnia podobszaru: 41,12 ha.
Ludność podobszaru: 301 osób
Opis podobszaru: obszar obejmuje część terenów po byłym Państwowym Gospodarstwie Rolnym przy drodze wojewódzkiej nr 977, teren boiska trawiastego oraz teren cmentarza z I Wojny Światowej. W obszarze tym znajduje się zdegradowany teren, który może zostać przeznaczony na cele rekreacyjno-sportowe z możliwością budowy budynku użyteczności publicznej i infrastruktury towarzyszącej. Od zakończenia działalności PGR teren ten ulega sukcesywnej degradacji, a obecnie coraz częściej dochodzi na tym obszarze do zjawisk patologicznych. Podobszar obejmuje również budynek szkoły w którym zlokalizowana jest również remiza OSP.

Rysunek 35. Tereny po Państwowym Gospodarstwie Rolnymi i boisko trawiaste

Źródło: UM w Tuchowie, fot. Wiktor Chrzanowski

5.2. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Po wyznaczeniu i przyjęciu uchwałą Rady Miejskiej granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dokonano pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji. Najważniejszym celem pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji było osadzenie procesu budowy programu rewitalizacji w lokalnym środowisku, bo tylko to gwarantuje trafność sformułowania celów rewitalizacji oraz adekwatność przedsięwzięć rewitalizacyjnych. To właśnie mieszkańcy obszaru rewitalizacji określili hierarchię zdiagnozowanych problemów, wskazując w ten sposób swoje priorytety w zakresie jakości życia. Co więcej, to właśnie mieszkańcy obszaru rewitalizacji, na kolejnych etapach procesu rewitalizacji, wskazywali swoje dążenia, pragnienia, aspiracje i potrzeby, które znalazły odzwierciedlenie w wizji i celach programu rewitalizacji.

Pogłębionej diagnoza obszaru rewitalizacji dokonano na podstawie analizy *desk research* zgromadzonych danych statystycznych i dwóch technik badań jakościowych:

- zogniskowanych wywiadów grupowych
- wywiadów z liderami lokalnymi z obszaru rewitalizacji.

Dane pierwotne, tj. pochodzących z indywidualnych rozmów z mieszkańcami oraz z badań fokusowych, zestawiono z danymi ilościowymi, zgromadzonymi podczas analizy *desk research* dokonanej w trakcie analizy sytuacji społeczno-gospodarczej. Pozwoliło to przeanalizować relację między skalą opisywanych zjawisk na obszarze rewitalizacji, a odczuciami mieszkańców. Analiza została dokonana w dwóch zasadniczych obszarach: społecznym i gospodarczym. Wynika to z faktu, że obecne pojmowanie procesów rewitalizacji zasadnicze cele interwencji *Programu* sytuuje głównie w sferach społecznej i gospodarczej, zaś działania techniczne i planistyczne są uzupełniające (narzędziowe) wobec celów społeczno-gospodarczych.

Szczegółowa analiza potwierdziła trafność wytyczenia obszaru rewitalizacji. Respondenci zgodzili się, iż zdiagnozowane obszary kryzysowe i obszar rewitalizacji mają istotne znaczenie dla gminy Tuchów, a równocześnie są obszarami, które koncentrują w sobie negatywne zjawiska społeczne i gospodarcze. Obszar rewitalizacji został zdiagnozowany jako objęty w całości koncentracją powiązanych ze sobą problemów bezrobocia, ubóstwa, bezpieczeństwa i niskiego poziomu uczestnictwa w życiu społecznym. Na tę koncentrację nakłada się szczególna skala problemów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym, w tym w szczególności niski poziom estetyki w niektórych częściach obszaru. Częściowo ciągle nie rozwiązane są także kwestie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej. Brakuje zarówno miejsc spędzania wolnego czasu jak i ciekawe oferty rekreacyjnej.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Pomimo dużej liczby zarejestrowanych przedsiębiorstw ciągle słaba jest ich kondycja (szczególnie na podobszarach na terenach wiejskich). W wielu miejscach widoczne jest zjawisko prowadzenia drobnej działalności handlowej i usługowej na minimalnym poziomie rentowności, bez inwestowania w rozwój. Spory odsetek firm zamyka też swoja działalność i dotyczy to często firm związanych z tradycyjnymi branżami na tym obszarze. Dodatkowo wskazywano na problemy związane z niskim poczuciem bezpieczeństwa, zarówno w przestrzeni publicznej, jak i ruchu drogowym. Na obszarze rewitalizacji stwierdzono także znaczący problem ekologiczny w postaci bardzo dużego przekroczenia poziomu emisji CO_2 oraz pyłów pochodzących głównie z niskiej emisji (spalanie w paleniskach domowy) – szczególnie dojmujący w okresach jesienno-zimowych, ale obecny także w pozostałych porach roku. **Kryzys w obszarze rewitalizacji ma więc charakter społeczny oraz gospodarczy, ekologiczny, techniczny i funkcjonalno-przestrzenny.**

Kolejnym etapem pogłębionej analizy było dokonanie hierarchizacji zidentyfikowanych problemów. Na podstawie wyników prowadzonych wywiadów nadano wagi poszczególnym problemom, co pozwoliło określić kluczowe problemy społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji, a w przyszłości pozwoli zwrócić szczególną uwagę na te problemy, które w odczuciu lokalnej społeczności wymagają podjęcia najpilniejszych interwencji, ale tym samym dają największą szansę na dokonanie realnej zmiany.

Tabela 26. Kluczowe problemy poszczególnych podobszarów rewitalizacji wraz z ich hierarchizacją

Problem	Wskaźnik	Podobszar 1: Tuchów – Centrum		Podobszar 2: Tuchów – Klasztor		Podobszar 3: Łowczów – Centrum		Podobszar 4: Piotrkowice – Centrum		Podobszar 5: Siedliska – Centrum		Podobszar 6: Dąbrówka Tuchowska – Centrum	
		Wartość wskaźnika	Ranga	Wartość wskaźnika	Ranga	Wartość wskaźnika	Ranga	Wartość wskaźnika	Ranga	Wartość wskaźnika	Ranga	Wartość wskaźnika	Ranga
Ubóstwo	Liczba osób zagrożonych ubóstwem na podobszarze rewitalizacji w odniesieniu do osób zagrożonych ubóstwem z obszaru zdegradowanego	**74%**	**6**	**47%**	**7**	**43%**	**9**	**33%**	**3**	**70%**	**8**	**85%**	**7**
Bezrobocie	Liczba klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu bezrobocia w odniesieniu do osób korzystających ze wsparcia z obszaru zdegradowanego	**85%**	**4**	**66%**	**6**	**100%**	**6**	**90%**	**4**	**54%**	**6**	**90%**	**9**
Rosnąca liczba osób starszych potrzebujących wsparcia	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w wieku 65 lat i więcej w odniesieniu do osób korzystających z pomocy społecznej w wieku 65 lat obszaru zdegradowanego	**84%**	**5**	**88%**	**9**	**100%**	**8**	**90%**	**9**	**66%**	**4**	**75%**	**3**
Niska aktywność społeczna	Liczba NGO na 1000 mieszkańców (średnia dla gminy - 2,43)	**3,65**	**1**	**2,49**	**5**	**2,18**	**7**	**0,99**	**8**	**1,68**	**7**	**1,21**	**2**
Brak poczucia bezpieczeństwa	Liczba przestępstw i wykroczeń na podobszarze rewitalizacji w odniesieniu do podobszaru zdegradowanego	**80%**	**7**	**75%**	**4**	**90%**	**3**	**76%**	**5**	**65%**	**2**	**53%**	**1**
Przedsiębiorczość	Liczba przedsiębiorstw na podobszarze rewitalizacji w odniesieniu do podobszaru zdegradowanego	**68%**	**3**	**24%**	**8**	**30%**	**5**	**27%**	**7**	**43%**	**1**	**39%**	**5**
Słaba dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej oferty rekreacyjno-sportowej	Procent osób z podobszaru rewitalizacji, które uważają, że jest słaba dostępność i jakość oferty rekreacyjno-sportowej (w badaniach ankietowych odpowiedź: przeciętna, słaba, bardzo słaba)	**56%**	**8**	**64%**	**3**	**78%**	**2**	**59%**	**6**	**67%**	**9**	**61%**	**6**
Poczucie zagrożenia w związku z podtopieniami i osuwiskami	Procent osób z podobszaru rewitalizacji wskazująca na problem z podtopieniami i osuwiskami	**20%**	**9**	**33%**	**1**	**83%**	**4**	**77%**	**2**	**52%**	**3**	**89%**	**8**
Zanieczyszczenie powietrza	Procent gospodarstw domowych wyposażonych w piece starego typu	**57%**	**3**	**62%**	**2**	**69%**	**1**	**72%**	**1**	**63%**	**5**	**73%**	**4**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników pogłębionej diagnoz obszaru rewitalizacji

Badania z udziałem osób z obszaru rewitalizacji – lokalnych pracodawców, liderów lokalnych, mieszkańców obszaru rewitalizacji **pozwoliły zatem zidentyfikować wiodące bariery rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.**

Tabela 27. Kluczowe problemy społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji

Podobszar rewitalizacji	Problem społeczny	Problem gospodarczy
Podobszar 1: Tuchów – Centrum	**Rosnąca liczba osób** korzystających z pomoc społecznej **(szczególnie wśród rodzin wielodzietnych) i deficyt usług społecznych**. Bardzo niepokojące wskaźniki demograficzne i stale rosnące saldo migracji.	Podobszar rewitalizacji w ujęciu statystycznym jest raczej obszarem aktywności gospodarczej (szczególnie, że jest to centrum gminy), a nie problemów jednak inny obraz wynika z **analizy jakościowej sfery gospodarczej** – niska rentowność mikroprzedsiębiorstw, zamykanie przedsiębiorstw.
Podobszar 2: Tuchów – Klasztor	**Rosnąca liczba osób objętych pomocą społeczną** przede wszystkim z powodu ubóstwa i bezrobocia. Znacząca grupa **mieszkańców w podeszłym wieku wymagająca wsparcia** i szerokiej oferty dostosowanej do potrzeb osób starszych.	Relatywnie duża liczba starszych budynków, często wyposażanych w piece starej generacji co powoduje **zanieczyszczenie powietrza**. Co jest szczególnie niekorzystne na terenach odwiedzanych przez turystów i pielgrzymów.
Podobszar 3: Łowczów – Centrum	**Koncentracja** powiązanych ze sobą problemów **ubóstwa, bezrobocia, problemów rodzin wielodzietnych**, nadużywanie alkoholu. Niska dostępność infrastruktury rekreacyjną, która wraz z atrakcyjną oferta stanowiłaby bodziec aktywizujący lokalną społeczność.	**Niska aktywność gospodarcza mieszkańców.** Słabe wyposażenie w infrastrukturę komunalną.
Podobszar 4: Piotrkowice – Centrum	**Nagromadzenie problemów społecznych wzajemnie powiązanych** (bezrobocie, ubóstwo, nałogi – przede wszystkim alkoholizm, rosnąca liczba osób – szczególnie starszych i niepełnosprawnych – wymagających wsparcia.).	Niska estetyka przestrzeni publicznej, która zniechęca do korzystania z tej przestrzeni, a także **słabe wyposażenie w infrastrukturę techniczną** co zniechęca do prowadzenia tu działalności gospodarczej.
Podobszar 5: Siedliska – Centrum	**Niska aktywność społeczna** i coraz częstsze zachowania izolacyjne i brak chęci do nawiązywania kontaktów międzyludzkich. **Jednocześnie brak atrakcyjnej oferty rekreacyjnej i kulturalnej** co motywowałby większą liczbę osób do spędzania wspólnie czasu, a tym samym do integracji.	**Niska aktywność gospodarcza mieszkańców.** Słabe wyposażenie w infrastrukturę komunalną
Podobszar 6: Dąbrówka Tuchowska – Centrum	Spadek aktywności mieszkańców, zniechęcenie i coraz **częstsze dziedziczenia ubóstwa.** Problemy obszaru **potęguje** coraz głębsze rozluźnianie się więzi społecznych i spadek **poczucia bezpieczeństwa** wynikający z koncentracji zdarzeń chuligańskich powodowanych m.in. przez młodzież, narażoną na zjawiska patologii społecznej gł. alkoholizmu.	Niska estetyka przestrzeni publicznej, która zniechęca do korzystania z tej przestrzeni, a także **słabe wyposażenie w infrastrukturę techniczną** co zniechęca do prowadzenia tu działalności gospodarczej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników pogłębionej diagnoz obszaru rewitalizacji (badania fokusowe i indywidualne wywiady pogłębione)

5.3. Wskazanie kluczowych potrzeb rewitalizacyjnych

W trakcie procesu tworzenia Programu Rewitalizacji - w toku licznych spotkań, warsztatów, ankiet i badań – definiowano szereg problemów oraz poszukiwano optymalnych dróg ich rozwiązywania. W sposób oczywisty ciągle jeszcze niezaspokojone są **podstawowe potrzeby mieszkańców – szczególnie peryferyjnych obszarów gminy Tuchów** – takie jak brak dostępu do dobrej jakości wody pitnej, brak możliwości łatwego i bezpiecznego dla środowiska odprowadzania ścieków, zła jakość dróg czy poczucie słabego skomunikowania z centrum gminy czy stolicą subregionu. Wydaje się – na pierwszy rzut oka, iż są to typowe problemy dotykające tkanki technicznej (infrastrukturalnej) czy przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej. Przy bliższym jednak poznaniu odczuć i opinii mieszkańców obszaru zdegradowanego należy stwierdzić, iż są to bardzo konkretne problemy dotykające podstawowych elementów jakości życia, a co za tym idzie wręcz wkraczające w obszar społeczny. I zaspokojenie tych – podstawowych – potrzeb jest dla mieszkańców gminy Tuchów fundamentalnie ważne.

Bardzo wiele potrzeb dotyka też kwestii związanych z poprawą zagospodarowania przestrzeni publicznych, zarówno w centrum Tuchowa, jak i w centrach poszczególnych miejscowości gminy, tak aby tworzyć warunki do integrowania się mieszkańców – z jednej strony poprzez estetyzację przestrzeni publicznych, z drugiej – poprzez tworzenie małej infrastruktury, która ułatwi budowanie tych relacji (porządkowanie polityki parkingowej w rejonie rynku, chaosu reklamowego, ale też tworzenie niewielkich skwerków, ławek, nowych nasadzeń zieleni, oświetlenia, nierzadko też elementów infrastruktury spotkań).

Ostatecznie potrzeby rewitalizacyjne zdefiniowano w postaci celów i głównych kierunków interwencji. Za najważniejsze dla siebie mieszkańcy gminy Tuchów uznali kwestie **związane z tworzeniem warunków dla szerokiej integracji społecznej**, właśnie przez wspominaną rewitalizację przestrzeni publicznych, **modernizację infrastruktury rekreacyjnej służącej tak poprawie zdrowia i kondycji mieszkańców Tuchowa, jak i tworzeniu dobrej jakości przestrzeni do spotkań i budowania wewnętrznych relacji**, wreszcie poprzez lepsze wykorzystanie już posiadanego zasobu budynków o funkcjach społecznych (remiz, świetlic, itp.) dla aktywizowania różnych grup społecznych. Równie ważne dla społeczności Tuchowa są kwestie związane z rozwojem gospodarczym i oparciem go o endogeniczne potencjały, a także stałe wzmacnianie poczucia lokalnej tożsamości, szczególnie poprzez pielęgnowanie i rozwijanie bogatej kultury i tradycji tych ziem. Ostatnia z poruszanych kwestii – co nie znaczy, że najmniej ważna - związana jest z podejmowaniem działań, które wzmocnią wewnętrzną integrację gminy, zmniejszą dysproporcje rozwojowe pomiędzy centrum, a obszarami peryferyjnymi i prowadzić będą do równomiernego rozwoju całej gminy.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

6. WIZJA OBSZARU PO REWITALIZACJI

Nadrzędnym celem podejmowanych działań – w perspektywie kilku najbliższych lat – jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy Tuchów, powstrzymanie degradacji obszarów znajdujących się w gorszym położeniu oraz przywrócenie miejscom wskazanym przez lokalną społeczność jako obszar wymagający rewitalizacji ich pierwotnych – ważnych z punktu widzenia lokalnego rozwoju – funkcji. Będzie się to odbywać poprzez szereg mniejszych i większych projektów, zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich", realizowanych w równej mierze przez samorząd i instytucje publiczne, jak i przez organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców i innych ważnych „aktorów" rozwoju lokalnego. Nadrzędną ideą przyświecającą tym działaniom i organizującym aktywność lokalnej społeczności jest wyprowadzenie wskazanych obszarów ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały ich degradację. Cele, kierunki interwencji oraz konkretne zadania rewitalizacyjne mają doprowadzić do przemiany zdegradowanych terenów we wszystkich pięciu aspektach:

- **społecznym** – poprzez zapobieganie patologiom społecznym – przestępczości, marginalizacji, wykluczeniu, ale też przeciwdziałaniu zmianom demograficznym, odbudowywaniu więzi społecznych i rodzinnych, wyrównywaniu szans rozwojowych dzieci i dorosłych z mniejszych i peryferyjnych ośrodków w stosunku do osób z obszarów lepiej zurbanizowanych, a poprzez to lepiej wyposażonych w infrastrukturę o charakterze społecznym. Niezwykłą wagę przykłada się także w tych procesach do rozwijania i wzmacniania trzeciego sektora, a co za tym idzie budowania społeczeństwa obywatelskiego;
- **gospodarczym** – poprzez stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na obszarach zdegradowanych nowych przedsiębiorstw;
- **przestrzenno-funkcjonalnym** – w tym zachowania dziedzictwa kulturowego przez remonty, modernizację i konserwacje zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz poprawa środowiska naturalnego;
- **technicznym** – poprzez dbałość o podstawową infrastrukturę techniczną (wodociągi, kanalizacja, drogi) – jako elementu zwiększającego atrakcyjność zamieszkania i w pewnym stopniu ograniczającego odpływ ludności, a także jedno z najważniejszych czynników lokalizacji przedsiębiorstw oraz poprawę stanu technicznego zarówno budynków prywatnych, jak i komunalnych;
- **środowiskowym** – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego, dbałość o tereny zielone na zurbanizowanych obszarach i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego.

Poniżej zaprezentowano wizję rewitalizacji – tj. opis stanu obszaru rewitalizowanego gminy Tuchów w perspektywie roku 2023 i kolejnych lat. Wypracowano ją z jednej strony w oparciu o prace warsztatowe i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty, nie zapominając także o wizji rozwoju całej gminy definiowanej na poziomie obowiązującej strategii rozwoju. Podejście takie gwarantuje spójność obu dokumentów strategicznych już na poziomie wizji i gwarantuje, iż deklarowane cele są zbieżne w myśleniu o rozwoju obszaru i w sposób zintegrowany i kompleksowy przyczyniać się będą do poprawy jakości życia mieszkańców gminy Tuchów. Wizję tę sformułowano w sposób następujący:

OBSZAR REWITALIZACJI GMINY TUCHÓW
Atrakcyjnym i bezpiecznym miejscem, z którym chcą wiązać swoją przyszłość obecni i przyszli mieszkańcy.
Obszarem z rozwiniętą infrastrukturą podstawową, dobrze prosperującą gospodarką, uporządkowaną przestrzenią i czystym środowiskiem

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

7. CELE REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI

Wyznaczone cele rewitalizacji oraz kierunki interwencji odpowiadają wcześniej zidentyfikowanym potrzebom i służą wykluczeniu, bądź ograniczeniu negatywnych zjawisk na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Głównym celem działań rewitalizacyjnych przewidzianych w *Gminnym Programie Rewitalizacji* jest **ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji w gminie Tuchów oraz wzmocnienie wewnętrznego potencjału tego obszaru w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju całej gminy**. Powyższy cel główny realizowany będzie przez cztery cele strategiczne, obejmujące wszystkie sfery procesu rewitalizacji (tj. społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową). Osiągnięcie celów strategicznych nastąpi poprzez realizację celów szczegółowych i kierunkowe działania rewitalizacyjne, dzięki którym negatywne zjawiska zostaną znacznie ograniczone lub całkowicie wyeliminowane.

7.1. Cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej

Cel strategiczny *Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej* skupia się przede wszystkim na **przeciwdziałaniu zdiagnozowanym problemom w sferze społecznej oraz na poprawie jakości życia** mieszkańców gminy Tuchów. Często podkreślanym problemem na obszarze zdegradowanym jest bardzo **niska aktywność społeczna, brak chęci do podejmowania działań służących dobru wspólnemu oraz rozluźniające się relacje międzyludzkie.** Jednym z elementów, który może służyć budowaniu (odbudowywaniu) oraz wzmacnianiu tożsamości lokalnej i zacieśnianiu więzi sąsiedzkich jest dobrze zorganizowana przestrzeń publiczna, która sprzyja i zachęca do integracji. Obecne deficyty w jakości przestrzeni publicznej na obszarze zdegradowanym stanowią istotną barierę w rozwijaniu tych więzi. Z jednej strony nie zachęcają społeczności do gromadzenia się czy wspólnej rekreacji, przyczyniają się do atomizacji społeczności, zamykania się we własnych domach i samochodach - nawet na krótkich dystansach mieszkańcy przemieszczają się samochodami, a nie pieszo. Z drugiej nie tworzą przestrzeni zachęcającej do rozwijania funkcji gospodarczych pogłębiając spadek atrakcyjności terenu. Jako kluczowe działania przeciwdziałające tej sytuacji powinno się podejmować kroki związane z rewitalizacją przestrzeni publicznych, rozwijania i poszerzania ich społecznie użytecznych funkcji, w tym placów zabaw, siłowni na wolnym powietrzu, miejsc spotkań. Działania te mają stworzyć warunki i dać impuls do rozwoju inicjatyw integrujących odnowioną strukturę przestrzenną ze społeczną. Mają przyczynić się również do otwarcia oddolnych przedsięwzięć społeczno-kulturalnych.

W związku z niewystarczającą liczbą zarówno miejsc i terenów rekreacyjno-wypoczynkowych dla mieszkańców z terenu objętego *Programem*, jak i oferty spędzania wolnego czasu, a także znacznym stopniem emigracji młodzieży do dużych miast, oraz zdiagnozowanymi niskimi aspiracjami i samooceną, szczególnie młodych ludzi, działania podejmowane w ramach *Programu* winny skupiać się na **wzmocnieniu społecznej roli sportu,** jako drogi prowadzącej do rozwoju, kształtowania i utrzymania zdrowia oraz kondycji. W celu stworzenia i poprawy warunków dla aktywnych form spędzania wolnego czasu warto rozbudowywać bazę sportowo-rekreacyjną (boiska, ścieżki rowerowo-piesze, siłownie na wolnym powietrzu) oraz wzbogacić ofertę zajęć rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży. Pamiętać należy także o dorosłych mieszkańcach (w tym seniorach) Tuchowa – o zapewnieniu dla nich miejsc rekreacji i wypoczynku. Stworzenie odpowiedniej bazy terenów, urządzeń i obiektów sportowych jest zatem także szansą rozwoju kulturowego i społeczno-gospodarczego Tuchowa.

Warto także pamiętać, iż bardzo wiele już zostało zrobione i wybudowane. Nie jest dziś zatem kwestią budowanie nowej infrastruktury, a lepsze wykorzystanie substancji już dostępnej – remiz, świetlic wiejskich czy szkół z ich infrastrukturą, szczególnie salami gimnastycznymi. Lepsze

zarządzanie tymi obiektami (czasem znajdowanie dla nich nowych/komplementarnych funkcji) i ich pełne udostępnienie może być doskonałą odpowiedzią na zdiagnozowany wysoki poziom bezrobocia, wykluczenia społecznego i postępujące rozluźnianie więzi społecznych. Lepsze wykorzystanie już posiadanych obiektów komunalnych może w znakomity sposób przyczynić się do aktywizacji różnych grup społecznych i być dobrą i relatywnie niskokosztową odpowiedzią na diagnozowane problemy i deficyty.

Tabela 28. Cel strategiczny 1. ***Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej***

CEL STRATEGICZNY I. TWORZENIE WARUNKÓW DLA SZEROKIEJ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	
Cel operacyjny	**1.1. Rewitalizacja przestrzeni publicznej dla odbudowy więzi społecznych** **Wiodące kierunki interwencji:** ○ przywrócenie centrom wsi utraconych funkcji integrujących mieszkańców na obszarach zdegradowanych; ○ świadome kształtowanie estetyki przestrzeni publicznej (m.in. konkursy); ○ urządzenie miejsc integracji na wolnym powietrzu (place rekreacyjne, skwery, miejsca do gier zespołowych); ○ budowa placów zabaw; ○ budowa siłowni na wolnym powietrzu.
Cel operacyjny	**1.2. Modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na obszarze rewitalizacji** **Wiodące kierunki interwencji:** ○ rewitalizacja ważnych obiektów sportowo-rekreacyjnych (stadionu MKS Tuchovia, boiska LO w Tuchowie, kompleksu sportowego w Siedliskach, Dąbrówce Tuchowskiej, Łowczowie, skateparku, zagospodarowanie „Skałki"); ○ przywrócenie do życia zaniedbanych boisk na terenach zdegradowanych (modernizacja boisk i organizacja zajęć); ○ rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej służącej mieszkańcom i tworzeniu oferty turystycznej (tworzenie tras spacerowych, biegowych, rowerowych, punktów widokowych, miejsc odpoczynku).
Cel operacyjny	**1.3. Lepsze wykorzystanie obiektów publicznych w celu aktywizacji wspólnot lokalnych** **Wiodące kierunki interwencji:** ○ projekty społeczne służące integracji różnych środowisk i grup wiekowych (projekty, które zaangażują zarówno młodzież jak i osoby starsze czego efektem będzie wzrost szacunku zaufania, a także poczucie odpowiedzialności za siebie nawzajem); ○ odbudowa i wzmocnienie wspólnot sąsiedzkich; ○ udostępnienie publicznego zasobu w celu integracji społecznej np. zapewnienie osoby i uruchomienie ogólnodostępnych miejsc (np. remiza, szkoła, obiekty sportowo-rekreacyjne) do codziennych spotkań; ○ działania profilaktyczne na rzecz wzmacnia funkcjonowania rodziny w tym m.in. tworzenie środowisk samopomocowych.

7.2. Cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów

Kolejny cel zdefiniowany jako *Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów* odnosi się do działań związanych z **poprawą kondycji gospodarczej obszaru rewitalizacji**, w tym tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy i przyciągania inwestorów. Warto tutaj opierać się przede wszystkim na dotychczasowych, ale tez nowoidentyfikowanych potencjałach Tuchowa (pszczelarstwie, przetwórstwie owoców leśnych, czy

coraz popularniejszym winiarstwie) i to w oparciu o te potencjały **budować lokalną specjalizację**.

Wyzwaniem dla władz samorządowych jest **dbałość o zrównoważony rozwój Tuchowa**. Liczba mieszkańców zagrożona wykluczeniem społecznym rośnie. Bez wsparcia osoby te, w związku z brakiem odpowiedniego potencjału własnego, pozostaną na marginesie społeczności lokalnej. **Do poprawy jakości życia grup zagrożonych marginalizacją dążyć należy przez wykorzystanie aktywności osób, rodzin i środowiska lokalnego** przy pełnym zaangażowaniu możliwości, środków i zasobów instytucji publicznych. W celu zatrzymania i odwrócenia negatywnych skutków patologii oraz tworzenia szans rozwoju osobom ze środowisk patologicznych, należy stworzyć warunki do usamodzielnienia się w życiu społecznym i zawodowym, tak aby nie byli oni uzależnieni od pomocy społecznej. Można to osiągnąć poprzez: promowanie liderów, zorganizowanie systemu wsparcia uzależnionego od poziomu aktywności mieszkańców, podejmowanie inicjatyw ułatwiających dialog międzypokoleniowy i przekazywanie pozytywnych wartości i postaw, wspieranie instytucji kultury realizujących bezpośrednie działania w środowiskach zagrożonych, wspieranie nowych form pracy instytucji pomocy społecznej w grupach problemowych. Aktywizacja mieszkańców to także wspomaganie organizacji pozarządowych - udoskonalanie systemu komunikowania się z NGO, cedowanie na nie części zadań oraz pełna transparentność w rozdziale środków grantowych na działalność tych instytucji.

Ten obszar działań obejmuje również **aspiracje miejscowej ludności** w kwestii zapewnienia wysokiej jakości oferty edukacyjnej i **stworzenie warunków do skutecznego** konkurowania młodego pokolenia z dziećmi i młodzieżą z większych ośrodków miejskich. Oznacza to prawdziwie podmiotowe traktowanie dzieci i młodzieży, jako obywateli, którzy w trakcie edukacji nie tylko zdobywają wiedzę i umiejętności, ale także zyskują niezależność i samodzielność, wzmacniają poczucie własnej wartości, uczą się kreatywności, ponoszenia odpowiedzialności za postępowanie i kierowanie własnym rozwojem oraz kształtują postawy obywatelskie. Należy pomagać w rozwoju szkół i placówek niepublicznych. Unowocześnić kształcenie zawodowe, modernizować jego bazę dydaktyczną oraz tworzyć warunki do ściślejszej współpracy szkół zawodowych z organizacjami pracodawców. Ogromne znaczenie w zapewnieniu wyrównywania szans edukacyjnych, ale także w przeciwdziałaniu patologiom wśród młodzieży, ma zagwarantowanie **atrakcyjnego i bogatego programu zajęć dodatkowych**, zarówno w zakresie zajęć sportowo-rekreacyjnych, jak również programu pozalekcyjnych zajęć pozwalających rozwijać dzieciom i młodzieży swoje pasje oraz zainteresowania.

Tabela 29. Cel strategiczny 2. *Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów*

CEL STRATEGICZNY II. OŻYWIENIE GOSPODARCZE I SPOŁECZNE POPRZEZ WYKORZYSTANIE LOKALNYCH POTENCJAŁÓW I ZASOBÓW	
Cel operacyjny	**2.1. Budowanie lokalnej specjalizacji w oparciu o posiadany potencjał**
	Wiodące kierunki interwencji: ○ wykorzystanie bogatej tradycji pszczelarskiej Ziemi Tuchowskiej; ○ rozwijanie przetwórstwa owoców leśnych; ○ budowanie i rozwijanie marki winiarskiej Ziemi Tuchowskiej; ○ uruchomienie targowiska produktów lokalnych.
Cel operacyjny	**2.2. Zwiększanie aktywności społecznej i obywatelskiej**
	Wiodące kierunki interwencji: ○ wzmocnienie trzeciego sektora poprzez przekazywanie zadań publicznych z zakresu polityku społecznej i oświaty; ○ wspieranie rozwoju wolontariatu jako formy angażowania się w sprawy społeczności lokalnych, podnoszenia wiedzy i umiejętności osobistych; ○ wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej dla rozwiązywania problemów grup defaworyzowanych;

	○ promowanie aktywnych postaw zawodowych wśród osób zagrożonych wykluczeniem.
Cel operacyjny	**2.3. Podnoszenie jakości edukacji dla wyrównania szans rozwojowych i poprawy konkurencyjności lokalnych zasobów ludzkich**
	Wiodące kierunki interwencji: ○ poprawa wyposażenia placówek edukacyjnych; ○ poprawa jakości kształcenia w szkołach na terenie zdegradowanym (m.in. organizacja zajęć pozalekcyjnych, tworzenie funduszy stypendialnych dla uzdolnionych uczniów); ○ promocja przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży; ○ wspieranie działań w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie powstawaniu patologii; ○ promowanie kształcenia ustawicznego, a także przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.

7.3. Cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru

Trzeci cel *Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru* to obszar działań związany z szeroko rozumianą kulturą, sztuką oraz tradycją. **Brak dostępności do oferty** kulturalnej i **miejsca spotkań z kulturą** bardzo mocno wybija się wśród głosów mieszkańców, zarówno jeśli chodzi o zagadnienie budowania własnej tożsamości w oparciu o lokalne dziedzictwo, jak i wykorzystania szerokich walorów kulturowych do tworzenia nowoczesnego i konkurencyjnego produktu turystycznego.

Dziedzictwo kulturowe **Tuchowa stanowi jeden z jego atutów,** dlatego warto podejmować działania zmierzające do jego zachowania, co przyczyni się do podniesienia rangi turystycznej miasta, jak i **wzmocnienia świadomości kulturalnej mieszkańców**, szczególnie wśród młodych ludzi. Istotnym elementem działań zmierzających do realizacji tego celu jest rewaloryzacja obiektów zabytków w centrum i tworzenie parku kulturowego w rejonie Rynku. Ożywienie kulturalne obszaru zdegradowanego wymaga realizacji większej liczby projektów artystycznych, wspierania instytucji i placówek kultury oraz działalności środowisk twórczych. Zwiększona powinna zostać oferta zajęć w instytucjach kultury prowadzonych przez gminę, ale także przez lokalne organizacje pozarządowe.

Tabela 30. Cel strategiczny 3. W*zmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru*

CEL STRATEGICZNY III. WZMOCNIENIE POCZUCIA LOKALNEJ TOŻSAMOŚCI POPRZEZ WYKORZYSTANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO OBSZARU	
Cel operacyjny	**3.1. Rewitalizacja zabytkowych obiektów na obszarze rewitalizacji**
	Wiodące kierunki interwencji: ○ modernizacja zabytkowych obiektów w centrum Tuchowa (budynki: „Sokoła”, ratusz); ○ program estetyzacji budynków na obszarach rewitalizacji; ○ wdrożenie zasad parku kulturowego w centrum Tuchowa; ○ kompleksowy program renowacji i ożywienia przydrożnych kapliczek.
Cel operacyjny	**3.2. Ożywienie kulturalne obszaru objętego kryzysem**
	Wiodące kierunki interwencji: ○ rozbudowa i poszerzenie oferty placówek kultury (m.in. rozbudowa biblioteki w Tuchowie, rozbudowa Domu Kultury w Tuchowie, budowa altany kulturalno-oświatowej w Piotrkowicach); ○ promowanie wartości kultury ludowej (m.in. budowa chat Pogórzańskich na obszarach zdegradowanych); ○ rozwijanie oferty zajęć kultury ludowej; ○ angażowanie lokalnej społeczności w tworzenie oferty kulturalnej w tym m.in.

	organizowanie wystaw lokalnych artystów o stworzenie kalendarza imprez i wydarzeń kulturalnych.
Cel operacyjny	**3.3. Rozwijanie turystyki pielgrzymkowej i historycznej**
	Wiodące kierunki interwencji: o rewitalizacja klasztoru oo. Redemptorystów w Tuchowie wraz z ożywieniem i zagospodarowaniem terenu wokół bazyliki; o rewaloryzacja cmentarzy wojennych.

7.4. Cel strategiczny 4. Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa

Ostatni cel - *Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa* skupia się na wyrównywaniu szans przede wszystkim na terenach wiejskich gminy Tuchów.

Jednym z najważniejszych czynników stymulujących rozwój i wpływających na konkurencyjność miejscowości jest infrastruktura techniczna. Dla mieszkańców, szczególnie obszarów wiejskich, brak dostępu do kanalizacji i wodociągu to wciąż kluczowa kwestia i problem społeczny. Dalszy rozwój infrastruktury podstawowej spowoduje, że mieszkańcy gminy będą wyposażeni w podstawowe, ogólnodostępne zdobycze cywilizacyjne, a tym samym ich życie stanie się łatwiejsze i nie różniące się od warunków życia mieszkańców miasta. Przyczyni się to również do zatrzymania migracji ludności obszarów zdegradowanych gminy oraz do jej szybszego rozwoju gospodarczego obszarów uznanych za znajdujące się w gorszym położeniu. Ponadto przedsięwzięcia związane bezpośrednio z rozwijaniem sieci infrastruktury podstawowej przyczynią się również do **osiągnięcia pozytywnych efektów w sferze środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej –** wzrost jakości przestrzeni publicznych, przywrócenie ładu przestrzennego.

Cel obejmuje także działania zmierzające do **poprawy mobilności mieszkańców obszaru** rewitalizacji. Dbałość o dobrej jakości drogi, rozwijanie ciągów pieszo-rowerowych, komunikacja publiczna dostosowana do potrzeb mieszkańców, wpłyną na poprawę jakości życia na terenach wiejskich.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków życia jest **poczucie bezpieczeństwa – osobistego oraz majątkowego**. Konieczne jest zatem podniesienie poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, zwiększenie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej, co przyczyni się do budowania bezpieczeństwa w miejscach zamieszkania.

Konieczne jest konsekwentne **ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza**, między innymi poprzez wdrażanie i szersze upowszechnianie nowych technologii w tym zakresie oraz OZE. Ważna jest również edukacja ekologiczna, która ma wpływ na podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Tabela 31. Cel strategiczny 4. W*zmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa*

CEL STRATEGICZNY IV. WZMACNIANIE INTEGRACJI WEWNĄTRZGMINNEJ ORAZ ZMNIEJSZANIE DYSPROPORCJI POMIĘDZY OBSZARAMI MIEJSKIMI I WIEJSKIMI TUCHOWA	
Cel operacyjny	**4.1. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez umożliwienie dostępu do podstawowej infrastruktury na obszarze rewitalizacji**
	Wiodące kierunki interwencji: o kompleksowe uzupełnienie sieci kanalizacyjnej; o kompleksowe uzupełnienie sieci wodociągowej; o uzupełnienie brakujących odcinków sieci gazowej.

Cel operacyjny	**4.2. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego i dostępności obszaru rewitalizacji**
	Wiodące kierunki interwencji: ○ poprawa infrastruktury drogowej; ○ poprawa bezpieczeństwa poprzez budowę chodników, bezpiecznych przejść, oświetlenie miejsc niebezpiecznych; ○ rozbudowa infrastruktury parkingowej (m.in. budowa Park&Ride); ○ poprawa płynności ruchu, a w konsekwencji standardów bezpieczeństwa przejść i dojazdów do szkół i przedszkoli (Kiss&Ride).
Cel operacyjny	**4.3. Poprawa jakości powietrza i efektywności energetycznej**
	Wiodące kierunki interwencji: ○ wymiana pieców węglowych i instalacja OZE w budynkach publicznych i prywatnych; ○ termomodernizacja budynków publicznych i prywatnych.
Cel operacyjny	**4.4. Poprawa poczucia bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji**
	Wiodące kierunki interwencji: ○ przeciwdziałanie zagrożeniu powodziami poprzez modernizację wałów powodziowych i inne działania prewencyjne; ○ doposażenie służb ratunkowych.

8. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

8.1. Lista podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W procesie prac nad *Programem* dokonano wyboru kluczowych projektów rewitalizacyjnych, które w najwyższym stopniu będą oferować kompleksowe rozwiązanie zdiagnozowanych problemów na obszarach kryzysowych i w znaczący sposób wpłyną na osiągnięcie założonych celów strategicznych i kierunków interwencji.

Identyfikacja projektów została przeprowadzona w ramach społecznego naboru projektów oraz w ramach wewnętrznego zgłaszania propozycji projektowych w trakcie warsztatów rewitalizacyjnych, a także innych spotkań, na których poruszono problem rewitalizacji np. zebrania sołeckie, komisje i posiedzenia radnych gminy.

Wyłonienia i uszeregowania projektów kluczowych do realizacji w ramach GPR dokonano w oparciu o opinie mieszkańców (**mieszkańcy dokonali hierarchizacji najważniejszych projektów** w formie ankiety przeprowadzanej od 11 kwietnia do 30 kwietnia 2016) oraz ocenę formalną i merytoryczną projektów, bazującą na obiektywnych kryteriach strategicznych, przeprowadzoną przez zespół pracujący nad *Programem*.

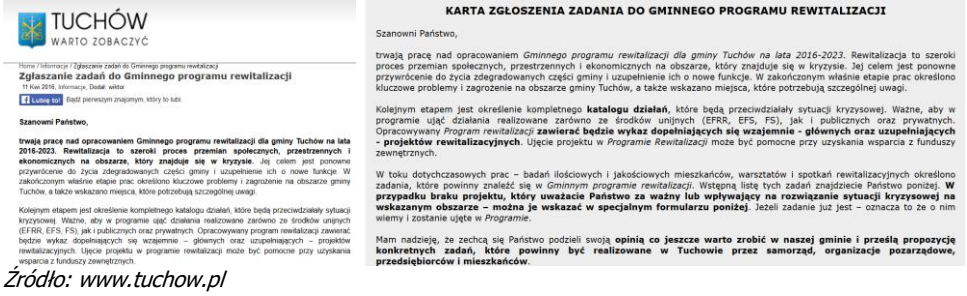
Tabela 32. Kryteria oceny projektów rewitalizacyjnych

Spójność terytorialna	Czy działania ujęte w projekcie będą realizowane na obszarze rewitalizacji?
Kompleksowość	Kompleksowość oddziaływania projektu na sfery: społeczną, infrastrukturalną, przestrzenną gospodarczą i środowiskową. Preferowane były projekty dotyczące kilku celów tematycznych.
Zasadność realizacji	Projekt bezpośrednio wpływa na poprawę zdiagnozowanych w analizie społeczno-gospodarczych sytuacji problemowych na rewitalizowanym obszarze.
Komplementarność	Projekt jest komplementarny bądź zintegrowany z innymi projektami realizowanymi lub planowanymi do realizacji.
Spójność strategiczna	Założone w projekcie działania są spójne ze zdiagnozowanymi celami i kierunkami działań ujętymi w opracowaniach strategicznych na poziomie gminy, powiatu lub województwa.
Wpływ na osiągnięcie założonych celów strategicznych	Określone w projekcie wskaźniki wpływają na osiągnięcie celu strategicznego.

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej przedstawiono 15 projektów zgłoszonych przez samorząd i jednostki samorządowe, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców w otwartej procedurze naboru kart zadań do *Gminnego Programu Rewitalizacji*. Zadania – poprzez stronę internetową gminy – zgłaszane były w ostatniej fazie prac nad *GPR*.

Rysunek 36. Ogłoszenia dot. zbierana kart zadań do Gminnego Program Rewitalizacji

TUCHÓW
WARTO ZOBACZYĆ

Zgłaszanie zadań do Gminnego programu rewitalizacji

Szanowni Państwo,

trwają pracę nad opracowaniem Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Tuchów na lata 2016-2023. Rewitalizacja to szeroki proces przemian społecznych, przestrzennych i ekonomicznych na obszarze, który znajduje się w kryzysie. Jej celem jest ponowne przywrócenie do życia zdegradowanych części gminy i uzupełnienie ich o nowe funkcje. W zakończonym właśnie etapie prac określono kluczowe problemy i zagrożenie na obszarze gminy Tuchów, a także wskazano miejsca, które potrzebują szczególnej uwagi.

Kolejnym etapem jest określenie kompletnego katalogu działań, które będą przeciwdziałały sytuacji kryzysowej. Ważne, aby w programie ująć działania realizowane zarówno ze środków unijnych (EFRR, EFS, FS), jak i publicznych oraz prywatnych. Opracowywany program rewitalizacji zawierać będzie wykaz dopełniających się wzajemnie – głównych oraz uzupełniających – projektów rewitalizacyjnych. Ujęcie projektu w programie rewitalizacji może być pomocne przy uzyskania wsparcia z funduszy zewnętrznych.

KARTA ZGŁOSZENIA ZADANIA DO GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Szanowni Państwo,

trwają pracę nad opracowaniem *Gminnego programu rewitalizacji dla gminy Tuchów na lata 2016-2023*. Rewitalizacja to szeroki proces przemian społecznych, przestrzennych i ekonomicznych na obszarze, który znajduje się w kryzysie. Jej celem jest ponowne przywrócenie do życia zdegradowanych części gminy i uzupełnienie ich o nowe funkcje. W zakończonym właśnie etapie prac określono kluczowe problemy i zagrożenie na obszarze gminy Tuchów, a także wskazano miejsca, które potrzebują szczególnej uwagi.

Kolejnym etapem jest określenie kompletnego **katalogu działań**, które będą przeciwdziałały sytuacji kryzysowej. Ważne, aby w programie ująć działania realizowane zarówno ze środków unijnych (EFRR, EFS, FS), jak i publicznych oraz prywatnych. Opracowywany *Program rewitalizacji* **zawierać będzie wykaz dopełniających się wzajemnie - głównych oraz uzupełniających - projektów rewitalizacyjnych**. Ujęcie projektu w *Programie Rewitalizacji* może być pomocne przy uzyskania wsparcia z funduszy zewnętrznych.

W toku dotychczasowych prac – badań ilościowych i jakościowych mieszkańców, warsztatów i spotkań rewitalizacyjnych określono zadania, które powinny znaleźć się w *Gminnym programie rewitalizacji*. Wstępną listę tych zadań znajdziecie Państwo poniżej. **W przypadku braku projektu, który uważacie Państwo za ważny lub wpływający na rozwiązanie sytuacji kryzysowej na wskazanym obszarze – można je wskazać w specjalnym formularzu poniżej**. Jeżeli zadanie już jest – oznacza to że o nim wiemy i zostanie ujęte w *Programie*.

Mam nadzieję, że zechcą się Państwo podzieli swoją **opinią co jeszcze warto zrobić w naszej gminie i prześlą propozycję konkretnych zadań, które powinny być realizowane w Tuchowie przez samorząd, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców i mieszkańców**.

Źródło: www.tuchow.pl

Ze zgłoszonych zadań na ostatnich warsztatach wybrano te, które mają największy potencjał dokonywania oczekiwanych zmian na obszarze rewitalizacji i obszarze zdegradowanym, zaś

pozostałe – których charakter jest nieco bardziej lokalny znalazły się na liście zadań komplementarnych (Lista *Uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych)*. Co ważne – kryterium umieszczenia zadania zarówno na liście podstawowej, jak i komplementarnej – było rozwiązywanie zdefiniowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, a nie kwalifikowalność w ramach 11 osi priorytetowej znajdują się *RPO WM 2014-2020.* Także zadania z listy zadań uzupełniających będą w najbliższym okresie systematycznie realizowane ze środków samorządu, jak i innych podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacyjne na obszarze gminy Tuchów.

8.1.1. Przebudowa stadionu MKS Tuchovia wraz z zagospodarowaniem „Skałki" w celu utworzenia ścieżki rekreacyjnej

Wnioskodawca: Miasto i Gmina Tuchów
Wartość projektu: 3 000 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2018 – grudzień 2020
Źródło finansowania: RPO WM, oś 11, środki własne
Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Tuchów – Centrum
Opis projektu: Przedmiotem projektu jest rewitalizacja kompleksu rekreacyjno-wypoczynkowego i przestrzeni publicznych w ścisłym centrum Tuchowa. W zakres projektu wejdzie m.in.:

- rozbudowa kompleksu rekreacyjnego o boisko ze sztuczną nawierzchnią;
- rozbudowa połączona z przebudową budynku szatni, dostosowanie go na potrzeb rekreacyjno-wypoczynkowych poprzez stworzenie przestrzeni komercyjnej pod wynajem (siłownia, fitness, itp.), budowa sanitariatów i przestrzeni dla organizacji pozarządowej;
- ogrodzenie obiektu;
- zagospodarowanie terenu tzw. „Skałki" na cele rekreacyjno-wypoczynkowe poprzez utworzenie ścieżki spacerowej z elementami małej architektury (ławki, oświetlenie, nawierzchnia z kruszywa, pielęgnacja zieleni) wraz z elementami siłowni plenerowej;
- kompleksowa rewitalizacja zieleni na obszarze objętym zagospodarowaniem;
- wykorzystanie OZE w celu podgrzewania c.w.u. oraz oświetlenia obiektu;
- dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych: tablice informacyjno-edukacyjne z wykorzystaniem prostego języka dla dzieci z upośledzeniem umysłowym i psychoruchowym.

Celem podejmowanych działań jest podniesienie standardu i jakości infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej w gminie Tuchów, a także poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu.

Rysunek 37. Obecne zagospodarowanie obszaru objętego projektem

Źródło: www.tuchovia.pl (fot. Sławomir Mikos oraz Jarosław Mirek)

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	**x**	**x**		

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjno-wypoczynkowych: 4,24 ha, zmodernizowany obiekt komunalny o funkcjach rekreacyjno-komercyjnych – 1 szt.

Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej infrastruktury - 85%. Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na rewitalizowanym obszarze - 2 szt.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej o odziaływaniu na cała gminę;
- zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca rekreacji i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszym pokoleniu;
- stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i integracji mieszkańców;
- rewitalizacja obiektu szatniowego i poszerzenie jego funkcji;
- rewitalizacja przestrzeni publicznych wraz z rewitalizacją zieleni i stworzenie atrakcyjnego i bezpiecznego miejsca spotkań i wypoczynku dla mieszkańców;
- realizacja zadania przyczyni się do zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, ale także innych grup wiekowych mieszkańców. Aktywizacja sportowa pozytywnie wpłynie na zagospodarowanie czasu wolnego oraz przyczyni się do zmniejszania się problemów społecznych, w szczególności wśród młodych ludzi;
- realizacja zadania będzie służyć wzmacnianiu tożsamości lokalnej, poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń publiczną, skutkujące w konsekwencji m.in. dbałością o porządek i estetykę otoczenia, odpowiedzialnością za poszczególne elementy przestrzeni.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1, 1.2, 1.3), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3).

Projekty powiązane:

- Modernizacja kompleksu sportowego przy Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.2);
- Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (lista podstawowa projekt nr 8.1.12);
- Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę (lista podstawowa projekt nr 8.1.14);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Zagospodarowanie terenu w Tuchowie poprzez zamontowanie urządzeń siłowni zewnętrznej (Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013, wartość projektu: 25 000 zł, okres realizacji: 2014).

8.1.2. Modernizacja zabytkowego budynku Sokoła w Tuchowie wraz z rewitalizacją jego otoczenia

Wnioskodawca: Miasto i Gmina Tuchów
Wartość projektu: 2 200 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: wrzesień 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: RPO WM, oś 6, środki własne
Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Tuchów – Centrum
Opis projektu: Przedmiotem projektu jest remont konserwatorski i poszerzenie funkcji zabytkowego budynku Sokoła.

W związku ze złym stanem budynku „Sokoła" konieczne są działania budowlane, remontowe i konserwatorskie. Największym problemem jest brak izolacji pionowej i poziomej, co z kolei powoduje bardzo częste zalewanie piwnic budynku, a w konsekwencji zawilgocenie całego

obiektu, wpływa też na osiadanie budynku. Inne problemy to m.in. nieestetyczne okna w części piwnicznej; ceglana fasada, wieżyczki, piwniczne sklepienia, drzwi zewnętrzne i schody do kapitalnego remontu; na części budynku brak kamiennego cokołu; otaczający skwer wymaga odwodnienia oraz oświetlenia. Aby udostępnić zabytkowe piwnice dla zwiedzających (dla Muzeum Miejskiego), należy podjąć pilne prace konserwatorsko-ratunkowe.

W zakres projektu wejdzie m.in.:

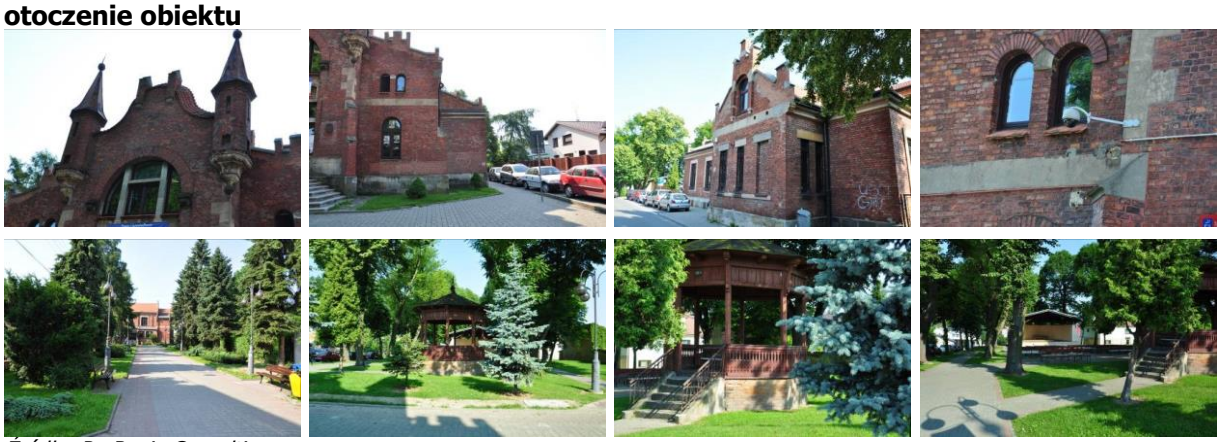
- wykonanie izolacji pionowej ścian piwnic;
- częściowe docieplenie ścian piwnic;
- podbicie fundamentów;
- renowacja, odnowienie elewacji z cegły;
- remont generalny wieżyczek wraz z wymianą pokrycia;
- czyszczenie i renowacja cokołu;
- przebudowa 3 wejść do budynku – schodów;
- wykonanie oddzielnego wejścia do piwnic;
- generalny remont piwnic (wykonanie instalacji elektrycznej i posadzki, renowacja ścian z cegły i tynkowanych)
- wymiana 3 szt. drzwi zewnętrznych oraz 2 szt. drzwi wewnętrznych;
- wstawienie okien piwnicznych;
- wymiana instalacji odgromowej;
- wykonanie iluminacji świetlnej budynku;

Planuje się także zagospodarowanie terenu wokół obiektu, w tym przede wszystkim czyszczenie i częściową wymianę betonowej kostki brukowej, przebudowę części instalacji zewnętrznej kanalizacji sanitarnej oraz montaż 6 lamp w otoczeniu budynku.

Oprócz prac konserwatorskich planuje się uruchomienie w piwnicach „Sokoła" Muzeum Miejskie w Tuchowie o powierzchni 79,60 m^2. Wykonane zostanie osobne wejście do muzeum, klatka schodowa oraz 3 pomieszczenia ekspozycyjne.

Celem projektu jest renowacja jednego z najważniejszych tuchowskich zabytków oraz udostępnienie szerokiemu gronu zwiedzających odrestaurowanego budynku „Sokoła" m.in. poprzez otwarcie w jego wnętrzach ogólnodostępnej ekspozycji, ukazującej historię Tuchowa.

Rysunek 38. Zniszczona ceglana fasada budynku wymagająca oczyszczenia i konserwacji oraz otoczenie obiektu

Źródło: ProRegio Consulting

Rysunek 39. Niewykorzystane, w fatalnym stanie technicznym, piwnice budynku „Sokoła"

Źródło: ProRegio Consulting

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x		**x**		**x**

Produkt projektu: Odnowiony zabytkowy obiekt - 1 szt.
Utworzona nowa instytucja kultury (Muzeum Miejskie) – 1 szt.

Rezultat: Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne – 800 osób. Wzrost zatrudnienia – 0,5 etatu.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- jeden z najcenniejszych zabytków Tuchowa, wymagający pilnych prac konserwatorskich i remontowych;
- otoczenie obiektu wymagające rewitalizacji i stworzenia oczekiwanej społecznie przestrzeni spotkań;
- stworzenie ważnej z punktu widzenia budowania lokalnej tożsamości placówki gromadzącej dokumenty i zabytki obrazującej historię i rozwój Tuchowa,
- wzmocnienie funkcji kulturalnej obszaru.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.3), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3), cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru (3.1, 3.2).

Projekty powiązane:

- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Remont i modernizacja Domu Kultury w Tuchowie (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wartość projektu: 200 000 zł, okres realizacji: 2009).
- Prace konserwatorskie przy kamiennej figurze św. Floriana przy ratuszu w Tuchowie (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, wartość projektu: 6 000 zł, okres realizacji: 2010);
- Remont i modernizacja sal edukacji kulturalnej i amfiteatru Domu Kultury w Tuchowie (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wartość projektu: 100 000 zł, okres realizacji: 2013);
- Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych w Tuchowie (Komisja Europejska w Brukseli, Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego, Program „Europa dla obywateli", wartość projektu: 49 000 euro, okres realizacji: 2011-2013).

8.1.3. Modernizacja kompleksu sportowego przy Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Tuchowie

Wnioskodawca: Powiat Tarnowski
Wartość projektu: 550 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: RPO WM, oś 11, środki własne
Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Tuchów – Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest remont boisk sportowych wraz z położeniem nowej nawierzchni, a także odnowa kompleksu lekkoatletycznego, w tym bieżni, skoczni i rzutni oraz wykonanie ogrodzenia i oświetlenia wokół kompleksu sportowego.

Szczegółowy zakres prac obejmuje:

- położenie nowej nawierzchni na boisku do piłki ręcznej o wymiarach 21 x 40 m;
- montaż nowych bramek do piłki ręcznej na boisku;
- montaż nowych ławeczek na terenie okalającym boisko;
- położenie nowej nawierzchni na boisku do piłki koszykowej o wymiarach 16 x 28 m;
- montaż nowych koszy na boisku do piłki koszykowej;
- montaż nowych ławeczek na terenie wokół boiska do piłki koszykowej;
- wykonanie bieżni lekkoatletycznej o długości 60 m;
- wykonanie skoczni do skoku w dal o długości 20 m;
- wykonanie rzutni do pchnięcia kulą;
- wykonanie oświetlenia całego kompleksu sportowego;
- wykonanie ogrodzenia wokół kompleksu sportowego.

Celem realizacji projektu jest poprawa i unowocześnienie bazy sportowej tuchowskich szkół. W wyniku realizacji projektu zostanie unowocześniona infrastruktura sportowo-rekreacyjna LO w Tuchowie, w tym m.in.:

- wyremontowane i odnowione boiska do piłki ręcznej o powierzchnia 840 m^2 i piłki koszykowej o powierzchnia 448 m^2;
- wybudowane: nowa bieżnia do biegów sprinterskich, skocznia do skoku w dal oraz rzutnia do pchnięcia kulą.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x		**x**		

Produkt projektu: Zmodernizowana i rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna – 1 szt.
Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej infrastruktury - 55%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja ważnej – zarówno dla szkoły, jak i społeczności Tuchowa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej;
- zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca rekreacji i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszym pokoleniu;
- stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i integracji mieszkańców.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1, 1.2, 1.3), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3).

Projekty powiązane:

- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Zagospodarowanie terenu w Tuchowie poprzez zamontowanie urządzeń siłowni zewnętrznej (Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013, wartość projektu: 25 000 zł, okres realizacji: 2014);
- Budowa altany drewnianej „wędkarskiej chaty" w Tuchowie (Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013, wartość projektu: 25 000 zł, okres realizacji: 2014).

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

8.1.4. Lipowe Wzgórze Kultury i Edukacji w Tuchowie

Wnioskodawca: Zgromadzenie Najświętszego Odkupiciela Dom Zakonny w Tuchowie
Wartość projektu: 5 186 976,42 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: RPO WM, oś 11, środki własne
Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Tuchów – Klasztor
Opis projektu: rewitalizacja części zabytkowego założenia klasztornego i adaptacja wybranych obiektów na cele społeczne.

Od szeregu lat Wspólnota Zakonna zajmuje się grupami wymagającymi wsparcia - dziećmi i młodzieżą zgromadzoną w grupie „Nadzieja", dorosłymi działającymi w Klubie Anonimowych Alkoholików czy grupą Caritas. Rozwijane są też działania, które zagospodarowują czas zarówno młodym, jak i dorosłym mieszkańcom Tuchowa – przy klasztorze rozwija swoją działalność Chór, Orkiestra, spotyka się grupa pszczelarzy czy interdyscyplinarna grupa współpracy w Kresami Wschodnimi.

W oczywisty sposób Klasztor pełni także funkcje związane z kultem, a to z kolei generuje duży ruch, zarówno samych mieszkańców, jak i pielgrzymów oraz turystów.

W ramach projektu planuje się następujące działania:

- przebudowę ogrodzenia wpisanego do rejestru zabytków stanowiącego mury oporowe i ambity;
- przebudowę wjazdów i wejść;
- przebudowę biegu głównych schodów zewnętrznych;
- remont nawierzchni ciągów komunikacyjnych;
- wykonanie izolacji przeciwwodnej ścian zewnętrznych przyziemia biblioteki oraz archiwum starodruków wraz z termomodernizacją obiektu;
- budowę i modernizację drogi łączącej parkingi i osiedle przy ul. Granicznej;
- przebudowę wejścia do zabytkowego kompleksu muzealnego wraz ze stworzeniem miejsca do rekreacji;
- budowę windy przystosowanej do transportu osób niepełnosprawnych w budynku klasztornym;
- adaptację pomieszczeń klasztornych na cele ekspozycji zabytków ruchomych, w tym bibliotecznych, a także na potrzeby zajęć edukacyjnych i tematycznych grup aktywności społecznej;
- zabezpieczenie przeciwpożarowe obiektu.

Efektem podjętych działań będzie m.in.:

- modernizacja i adaptacja budynku klasztornego z przeznaczeniem na cele społeczne, w tym adaptację trzech pomieszczeń wewnątrz budynku na cele społeczne o łącznej powierzchni ok. 180 m^2, budowę windy dla niepełnosprawnych wewnątrz budynku oraz ocieplenie jego ścian zewnętrznych;
- przebudowę wejścia do Sanktuarium wraz z utworzeniem miejsca do rekreacji. Powierzchnia utworzonego w ten sposób „deptaku" wyniesie ok. 1 891 m^2;
- przebudowę dróg wewnętrznych i budowę parkingu. Docelowo powstać powinien jeden ciąg komunikacyjny i połączony ze sobą zespół parkingów na powierzchni ok. 180 m^2.

Rysunek 40. Obecne zagospodarowanie obszaru objętego projektem

Źródło: http://www.wiktor.ch (fot. Wiktor Chrzanowski)

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x		**x**		**x**

Produkt projektu: Powierzchnia zaadaptowanego zabytku na cele społeczne – 180 m^2, Zrewitalizowana przestrzeń publiczna na cele społeczne – 4,47 ha.
Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej infrastruktury - 75%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- zabytkowe założenie klasztorne jest najbardziej rozpoznawalnym obiektem w Tuchowie – modernizacja i pełniejsze przystosowanie do nowych funkcji społecznych jest ważne zarówno z uwagi na zabytkową substancję, cele społecznie użyteczne, jak również rozwijanie turystyki pielgrzymkowej, a poprzez to tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego;
- wzmocnienie funkcji kulturalnej,
- wspieranie działań sprzyjających lokalnej samoorganizacji i aktywizacji społecznej;
- rozwój zaplecza instytucjonalnego sprzyjającego integracji różnych grup społecznych przede wszystkim osób będących w trudniejszej sytuacji w obszaru rewitalizacji.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.2, 2.3), cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru (3.1, 3.2, 3.3).

Projekty powiązane:

- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego „Jestem potrzebny" (lista podstawowa projekt nr 8.1.5);
- Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę (lista podstawowa projekt nr 8.1.14);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Remont i modernizacja sal edukacji kulturalnej i amfiteatru Domu Kultury w Tuchowie (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wartość projektu: 100 000 zł, okres realizacji: 2013);
- Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych w Tuchowie (Komisja Europejska w Brukseli, Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego, Program „Europa dla obywateli", wartość projektu: 49 000 euro, okres realizacji: 2011-2013).

8.1.5. Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego „Jestem potrzebny"

Wnioskodawca: Zgromadzenie Najświętszego Odkupiciela Dom Zakonny w Tuchowie
Wartość projektu: 500 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: RPO WM, oś 9.2.3, środki własne
Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Tuchów – Klasztor
Opis projektu: W ramach działania planowane jest utworzenie placówki wsparcia dziennego „Jestem potrzebny" oferującej usługi społeczne dla:

- osób z grupy AA i ich rodzin;

- dzieci i młodzieży (w tym osób ze Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Nadzieja”);
- osób korzystających z parafialnego „Caritas” i ich rodzin;
- starszych i chorych mieszkańców Domu Zakonnego w Tuchowie;
- osób dorosłych wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem z obszaru rewitalizacji.

Zakres usług świadczonych w placówce będzie obejmował:

- usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne obejmujące co najmniej możliwość dowozu uczestników, możliwość pobytu w miejscu spełniającym odpowiednie warunki lokalowe, gwarantującym prawidłową realizację usług, ciepły posiłek, pomoc w podstawowych czynnościach życiowych oraz opiekę higieniczną w niezbędnym zakresie;
- usługi aktywizująco – usprawniające obejmujące m.in. organizację czasu wolnego, udział w zajęciach terapeutycznych, udział w zajęciach podnoszących sprawność psychiczną i fizyczną i aktywizujących do uczestnictwa w życiu społecznym;
- usługi wspomagające polegające m.in. na udzielaniu informacji, edukacji, wsparciu i poradnictwu, zarówno dla uczestników, jak i ich rodzin.

Aktywizacja społeczno-zawodowo

Planowane działania mające na celu włączenie społeczne tych osób niesamodzielnych m.in. osób z Klubu AA i ich rodzin:

- poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne;
- usługi opiekuna usamodzielnienia, asystenta rodziny;
- trening kompetencji i umiejętności społecznych;
- poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy;
- kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji;
- interdyscyplinarne programy zajęć dla uczestników;
- opiekę i wychowanie, pomoc w nauce; organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- programy pracy z dzieckiem i rodziną, w szczególności indywidualne programy korekcyjne, psychokorekcyjne i psychoprofilaktyczne;
- zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne;
- działania edukacyjne i animacyjne na rzecz środowiska lokalnego.

Usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne

W placówce dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin będzie prowadzona dzienna opieka i aktywizacja osób niesamodzielnych obejmująca:

- wsparcie dla rehabilitacji zawodowej i społecznej;
- usługi opiekuńczo – pielęgnacyjne obejmujące możliwość dowozu uczestników, możliwość pobytu w miejscu spełniającym odpowiednie warunki lokalowe, gwarantującym prawidłową realizację usług, ciepły posiłek, pomoc w podstawowych czynnościach życiowych oraz opiekę higieniczną w niezbędnym zakresie;
- usługi aktywizująco – usprawniające obejmujące m.in. organizację czasu wolnego, udział w zajęciach terapeutycznych, udział w zajęciach podnoszących sprawność psychiczną i fizyczną i aktywizujących do uczestnictwa w życiu społecznym;
- usługi wspomagające polegające m.in. na udzielaniu informacji, edukacji, wsparciu i poradnictwu, zarówno dla uczestników, jak i ich rodzin.

Zarząd Prowincji Warszawskiej Redemptorystów opracował „Strategię rozwiązywania problemów opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi w Prowincji Warszawskiej Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela (Redemptoryści)”. Mając na uwadze niekorzystnie zmieniającą się strukturę wiekową, Zarząd Prowincji podjął decyzję, aby dom zakonny w Tuchowie zaadaptować dla potrzeb osób niepełnosprawnych, starszych i chorych. Dla tych starszych i chorych Ojców przewiduje się podjęcie opieki długoterminowej w formie innej niż szpitalna, w zakresie, psychiatrii, geriatrii, a także w zakresie dotyczącym chorób układu krążenia, układu oddechowego, układu kostno-stawowo-mięśniowego, oraz neurologii.

Efektem podejmowanych kompleksowych działań będzie włączenie społeczne osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych, zagrożonych ubóstwem, bezrobotnych, dotkniętych problemami i sytuacjami kryzysowymi z obszaru rewitalizacji.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x		**x**		

Produkt projektu: Liczba nowych usług społecznych dostępnych na obszarze rewitalizacji - 3 szt.

Rezultat: Liczba osób korzystających ze wsparcia dziennego domu opieki - 120 osób.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- projekt jest komplementarny w stosunku do innych działań Zgromadzenia Najświętszego Odkupiciela Dom Zakonny w Tuchowie;
- projekt jest ważny społecznie – poprawia warunki i atrakcyjność usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych w dziennym domu opieki;
- rozwój zaplecza instytucjonalnego sprzyjającego integracji różnych grup społecznych przede wszystkim osób będących w trudniejszej sytuacji w obszaru rewitalizacji.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.3), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.2, 2.3).

Projekty powiązane:

- Lipowe Wzgórze Kultury i Edukacji w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.12);
- Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (lista podstawowa projekt nr 8.1.12);
- Pełnia życia - program wspierania aktywności oraz doskonalenia jakości i dostępności usług socjalnych na rzecz osób starszych w gminie (lista podstawowa projekt nr 8.1.13);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Budowa Domu Seniora (lista podstawowa projekt nr 8.1.16);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej (Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, wartość projektu: 242 864 zł, okres realizacji: 2011).

8.1.6. Rewitalizacja terenu rekreacyjnego w Łowczowie

Wnioskodawca: Miasto i Gmina Tuchów

Wartość projektu: 150 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019

Źródło finansowania: PROW, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Łowczów – Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest rewitalizacja terenu rekreacyjnego w centrum Łowczowa. W zakres projektu wejdzie m.in.:

- budowa altanki rekreacyjnej o wymiarach 4 x 6 m (24 m^2);
- wykonanie ogrodzenia działki (ok. 290 mb);
- wydzielenie boiska do piłki siatkowej z nawierzchnią sztuczną;
- wykonanie i zamontowanie tablicy informacyjnej dotyczącej trasy rowerowej;
- zamontowaniu 2 stojaków rowerowych.

Celem projektu jest podniesienie standardu przestrzeni publicznych w centrum Łowczowa oraz jakości infrastruktury rekreacyjnej dostępnej dla mieszkańców.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x		**x**		

Produkt projektu: Zrewitalizowana przestrzeń publiczna – 0,72 ha, nowa infrastruktura rekreacyjna – 1 szt.

Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej infrastruktury: 25%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej;
- stworzenie miejsca spotkań i rekreacji oczekiwanego przez mieszkańców;
- wspieranie działań sprzyjających lokalnej samoorganizacji i aktywizacji społecznej,
- realizacja zadania przyczyni się do zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, ale także innych grup wiekowych mieszkańców. Aktywizacja sportowo-rekreacyjna pozytywnie wpłynie na zagospodarowanie czasu wolnego oraz przyczyni się do zmniejszania się problemów społecznych, w szczególności wśród młodych ludzi.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1, 1.2), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3).

Projekty powiązane:

- Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę (lista podstawowa projekt nr 8.1.14);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Utworzenie miejsc zabaw (Tuchów, Piotrkowice, Łowczów, Jodłówka Tuchowska) i placów zabaw (Siedliska) oraz zakup pomocy dydaktycznych w ramach programu „Radosna szkoła" (Małopolski Urząd Wojewódzki, wartość projektu: 99 808 zł, okres realizacji: 2010);
- Odnowa centrum wsi Łowczów (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 – oś 4 LEADER, wartość projektu: 194 400 zł, okres realizacji: 2011);
- Budowa sieci wodociągowej w gminie Tuchów: Buchcice, Łowczów, Siedliska i Lubaszowa (Program rozwoju obszarów wiejskich, wartość projektu: 1 674 585 zł, okres realizacji: 2012);
- Modernizacja oddziału przedszkolnego w Szkole Podstawowej w Łowczowie (Program operacyjny kapitał ludzki na lata 2007-2013, wartość projektu: 87 270 zł, okres realizacji: 2014).

8.1.7. Modernizacja przestrzeni publicznej na cele społeczne i gospodarcze w Siedliskach

Wnioskodawca: Miasto i Gmina Tuchów
Wartość projektu: 400 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: RPO WM, oś 11.2., środki własne
Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Siedliska – Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele społeczne i gospodarcze, w tym:

- przebudowa pomieszczeń w budynku wielofunkcyjnym pod wynajem komercyjny: adaptacja pomieszczeń, dostosowanie ich do potrzeb prowadzenia działalności gospodarczej, budowa węzła sanitarnego;

- budowa wielofunkcyjnego placu ekspozycyjno-eventowego z mobilnymi stoiskami ekspozycyjnymi, w tym. Wykonanie placu (podbudowana, nawierzchnia), wyposażenie go w mobilne stoiska (demontowlane stoiska ekspozycyjne - lady z ławkami) oraz stoły i ławki dla uczestników działań prospołecznych;
- zagospodarowanie zieleni, pielęgnacja, nowe nasadzenia.

Celem podejmowanych działań jest podniesienie standardu i jakości infrastruktury społecznej i kulturalnej.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	**x**	**x**		

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjno-wypoczynkowych – 0,65 ha. Zmodernizowany obiekt komunalny o funkcjach społeczno-gospodarczych – 1 szt.
Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej 30%, liczba przedsiębiorstw ulokowanych na rewitalizowanym obszarze – 2 szt.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej;
- stworzenie warunków do rozwijania działalności gospodarczej;
- stwarzanie warunków do wychodzenia z problemów społecznych, przede wszystkim bezrobocie, ubóstwo;
- projekt przyczyni się do poprawy jakości oraz dostępności mieszkańców do oferty spędzania czasu wolnego;
- realizacja zadania będzie służyć wzmacnianiu tożsamości lokalnej, poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń publiczną, skutkujące w konsekwencji m.in. dbałością o porządek i estetykę otoczenia, odpowiedzialnością za poszczególne elementy przestrzeni.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.1).

Projekty powiązane:

- Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (lista podstawowa projekt nr 8.1.12);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Budowa wiejskiego ośrodka kultury w Siedliskach (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, wartość projektu: 500 000 zł, okres realizacji: 2011);
- Budowa mieszkań komunalnych wraz z częścią biurową w Siedliskach (Bank Gospodarstwa Krajowego, wartość projektu: 1 123 633 zł, okres realizacji: 2011);
- Budowa sieci wodociągowej w gminie Tuchów: Buchcice, Łowczów, Siedliska i Lubaszowa (Program rozwoju obszarów wiejskich, wartość projektu: 1 674 585 zł, okres realizacji: 2012).

8.1.8. Adaptacja poddasza Zespołu Szkół w Siedliskach na cele przedszkola wraz z wybudowaniem windy

Wnioskodawca: Miasto i Gmina Tuchów
Wartość projektu: 400 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2019 – grudzień 2021

Źródło finansowania: RPO WM, oś 10, środki własne
Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Siedliska – Centrum
Opis projektu: Przedmiotem projektu jest adaptacja poddasza w Zespole Szkół w Siedliskach na cele przedszkola. Działanie będzie polegało na adaptacji istniejącego poddasza i dostosowaniu go do celów placówki przedszkolnej, a także wyposażeniu w niezbędny sprzęt, meble i zabawki. Dodatkowo planowana jest budowa dźwigu windowego.

Celem projektu jest umożliwienie dostępu do edukacji na etapie przedszkolnym wszystkim dzieciom w wieku 3 do 7 lat z terenu Siedlisk i okolicznych miejscowości, a tym samym zapewnienie im lepszego przygotowania do kolejnych etapów edukacji oraz ułatwienie rodzicom łączenia życia zawodowego z życiem prywatnym. Dodatkowo celem jest podniesienie standardu i jakości infrastruktury społecznej, kulturalnej i edukacyjnej, poprzez rozbudowę infrastruktury edukacyjnej i społecznej.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	**x**			

Produkt projektu: Uruchomiona placówka przedszkolna – 1 placówka.
Rezultat: Liczba dzieci uczęszczająca do nowego przedszkola – 200 dzieci do roku 2023.
Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- Brak przedszkola w miejscowości oraz w pobliżu, co znacząco utrudnia dostęp dzieci do wychowania przedszkolnego oraz zmniejsza szanse zawodowe młodych matek po urodzeniu dziecka.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.3), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3).
Projekty powiązane:

- Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (lista podstawowa projekt nr 8.1.12);
- Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę (lista podstawowa projekt nr 8.1.14);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Utworzenie miejsc zabaw (Tuchów, Piotrkowice, Łowczów, Jodłówka Tuchowska) i placów zabaw (Siedliska) oraz zakup pomocy dydaktycznych w ramach programu „Radosna szkoła" (Małopolski Urząd Wojewódzki, wartość projektu: 99 808 zł, okres realizacji: 2010);
- Budowa wiejskiego ośrodka kultury w Siedliskach (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, wartość projektu: 500 000 zł, okres realizacji: 2011);
- Budowa sieci wodociągowej w gminie Tuchów: Buchcice, Łowczów, Siedliska i Lubaszowa (Program rozwoju obszarów wiejskich, wartość projektu: 1 674 585 zł, okres realizacji: 2012).

8.1.9. Modernizacja przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Siedliskach

Wnioskodawca: Miasto i Gmina Tuchów
Wartość projektu: 200 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: PROW, środki własne
Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Siedliska – Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe poprzez:

- budowę budynku kulturalno-rekreacyjnego pełniącego funkcję świetlicy oraz szatni dla członków stowarzyszenia LKS Alfa Siedliska;
- zagospodarowanie otoczenia poprzez wykonanie nawierzchni z kostki brukowej oraz zagospodarowanie zieleni.

Celem podejmowanych działań jest podniesienie standardu i jakości infrastruktury społecznej i kulturalnej

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x		**x**		

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjno-wypoczynkowych – 0,10 ha

Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej – 25%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej;
- stworzenie warunków do lepszej rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców;
- realizacja zadania przyczyni się do zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, ale także innych grup wiekowych mieszkańców. Aktywizacja sportowo-rekreacyjna pozytywnie wpłynie na zagospodarowanie czasu wolnego oraz przyczyni się do zmniejszania się problemów społecznych, w szczególności wśród młodych ludzi.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1, 1.2), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3).

Projekty powiązane:

- Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (lista podstawowa projekt nr 8.1.12);
- Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę (lista podstawowa projekt nr 8.1.14);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Utworzenie miejsc zabaw (Tuchów, Piotrkowice, Łowczów, Jodłówka Tuchowska) i placów zabaw (Siedliska) oraz zakup pomocy dydaktycznych w ramach programu „Radosna szkoła" (Małopolski Urząd Wojewódzki, wartość projektu: 99 808 zł, okres realizacji: 2010);
- Budowa wiejskiego ośrodka kultury w Siedliskach (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, wartość projektu: 500 000 zł, okres realizacji: 2011);
- Budowa sieci wodociągowej w gminie Tuchów: Buchcice, Łowczów, Siedliska i Lubaszowa (Program rozwoju obszarów wiejskich, wartość projektu: 1 674 585 zł, okres realizacji: 2012).

8.1.10. Rewitalizacja centrum Trzemesnej poprzez budowę wiaty turystycznej oraz zagospodarowanie punktu widokowego

Wnioskodawca: Miasto i Gmina Tuchów
Wartość projektu: 120 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: PROW, środki własne

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Lokalizacja: Podobszar zdegradowany Trzemesna

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie centrum Trzemesnej i poprawa atrakcyjności turystycznej miejscowości. Działania podejmowane w projekcie to m.in.:

- budowa wiaty turystycznej pełniącej funkcję przystani turystycznej dla rowerzystów i turystów pieszych;
- zagospodarowanie punktu widokowego „Na Skale";
- wyposażenie obiektów w ławki i stoły oraz lunetę obserwacyjną;
- montaż tablicy informacyjnej dotyczącej trasy rowerowej;
- montaż dwóch stojaków na rowery.

Celem podejmowanych działań jest podniesienie standardu i jakości infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej w gminie Tuchów, a także poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	**x**	**x**		

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjno-wypoczynkowych – 1,14 ha, nowa infrastruktura rekreacyjna – 2 szt.

Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej infrastruktury – 30%

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- wzmacnianie funkcji turystycznej obszaru rewitalizacji,
- tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego w oparciu o turystykę,
- tworzenie sieci atrakcji dla gości odwiedzających Tuchów.
- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej;
- stworzenie warunków do lepszej rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1, 1.2), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3), cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru (3.3).

Projekty powiązane:

- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Międzynarodowe Spotkanie Miast Bliźniaczych w Tuchowie (Komisja Europejska w Brukseli, Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego, Program „Europa dla obywateli", wartość projektu: 49 000 euro, okres realizacji: 2011-2013).

8.1.11. Rewitalizacja centrum Piotrkowic poprzez budowę parkingu oraz zagospodarowanie ciągów komunikacyjnych wokół zabytkowego kościoła parafialnego

Wnioskodawca: Parafia pw. Św. Michała Archanioła w Piotrkowicach

Wartość projektu: 300 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019

Źródło finansowania: PROW, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Piotrkowice – Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie centrum Piotrkowic i podniesienie atrakcyjności terenu wokół zabytkowego kościoła zarówno dla mieszkańców, jak i gości odwiedzających miejscowość. Działania podejmowane w projekcie to m.in.:

- budowa parkingu – miejsc postojowych, zagospodarowanie otoczenia i jego uporządkowanie;
- zagospodarowanie ciągów komunikacyjnych – chodników, stworzenie ścieżki pamięci wokół kościoła;
- pielęgnacja zieleni, zakup i montaż ławeczek i małej architektury.

Celem podejmowanych działań jest podniesienie standardu i jakości przestrzeni w gminie Tuchów, a także poprawa więzi społecznych i identyfikacji z miejscem zamieszkania poprzez estetyzacje i uatrakcyjnienie centrum miejscowości.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	**x**	**x**		

Produkt projektu: Zrewitalizowana przestrzeń publiczna w centrum miejscowości - 1,44 ha.

Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej infrastruktury – 8%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- modernizacja społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej;
- stworzenie warunków do lepszej rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców;
- realizacja zadania będzie służyć wzmacnianiu tożsamości lokalnej, poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń publiczną, skutkujące w konsekwencji m.in. dbałością o porządek i estetykę otoczenia, odpowiedzialnością za poszczególne elementy przestrzeni.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1), cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru (3.3).

Projekty powiązane:

- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Utworzenie miejsc zabaw (Tuchów, Piotrkowice, Łowczów, Jodłówka Tuchowska) i placów zabaw (Siedliska) oraz zakup pomocy dydaktycznych w ramach programu „Radosna szkoła" (Małopolski Urząd Wojewódzki, wartość projektu: 99 808 zł, okres realizacji: 2010);
- Budowa „Pogórzańskiej chaty" wraz z zagospodarowaniem terenu w Piotrkowicach (Program rozwoju obszarów wiejskich, wartość projektu: 20 089 zł, okres realizacji: 2012).
- Przebudowa boiska sportowego wraz z drenażem odwadniającym na plac zabaw dla dzieci w Piotrkowicach (Program rozwoju obszarów wiejskich, wartość projektu: 93 468 zł, okres realizacji: 2013);
- Modernizacja oddziału przedszkolnego w Piotrkowicach (Program rozwoju obszarów wiejskich, wartość projektu: 87 270 zł, okres realizacji: 2013).

8.1.12. Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Wnioskodawca: Biblioteka Publiczna w Tuchowie
Wartość projektu: 70 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: PROW (LGD), MKiDN, Orange, budżet gminy, środki własne

Lokalizacja: Podobszar rewitalizacji Tuchów Centrum, Siedliska Centrum oraz obszar zdegradowany

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest cykl nowych działań skierowanych do różnych grup odbiorców, którego nadrzędnym celem jest wzmocnienie znaczenia biblioteki publicznej jako miejsca integracji życia społeczności lokalnej i kreatora nowych aktywności dla mieszkańców.

Ideą projektu jest aby biblioteka i jej filie w Siedliskach i Jodłówce Tuchowskiej stały się miejscami otwartymi i chętnie odwiedzanymi przez mieszkańców, nie tylko w celu wypożyczenia książek, ale by stały się centrum społeczno-kulturalnej aktywności dla mieszkańców, by były miejscem kulturalnych konfrontacji, prezentacji i spotkań społeczności lokalnej w różnych wymiarach.

Wśród planowanych do wdrożenia działań znalazły się następujące projekty:

- **Rodzinne popołudnia z książką** - promocja czytelnictwa wśród mieszkańców - cykl spotkań w bibliotece publicznej skierowany do dzieci do lat 6 i ich rodziców. Projekt wykorzystuje innowacyjne metody łączenia działań z różnych obszarów edukacji. Głośnemu czytaniu towarzyszy zabawa, zajęcia parateatralne i plastyczne. Działanie takie doskonale przyczyniają się do wychowania i nauki poprzez kontakt z kulturą i sztuką. W ramach projektu Biblioteka Publiczna podejmie współpracę ze szkołami z terenu gminy (lekcje biblioteczne, konkursy literackie i inne, zajęcia plastyczne). Ponadto planuje się cykliczne spotkania z dziećmi np. W każdą środę od godz. 16 - 18 - czytanie i wspólna zabawa, poznawanie tradycji świątecznych itp.
- **Biblioteka – jesteś na dobrej drodze** - głównym celem realizacji tego elementu programu jest zmiana wizerunku biblioteki, poprzez przeobrażenie stereotypowej formy jej funkcjonowania, w nowoczesną, dopasowaną do współczesnych potrzeb instytucję. Aby osiągnąć ten cel biblioteka winna stać się miejscem przyjaznego kontaktu z kulturą, w którym można w sposób nieskrepowany rozwijać swoje zainteresowania i prezentować twórczość artystyczną. W ramach projektu odbywać się będą „Spotkania z pasjami„ - aktywizacja i wspieranie osób starszych w rozwoju osobistym i społecznym, dzielenie się swoimi zainteresowaniami, „ e-motywacja” - aktywizacja i wsparcie rozwoju osobistego i społecznego seniorów z wykorzystaniem Internetu i nowych technologii, które wykorzystywane są jako narzędzia do odkrywania świata i pokonywania barier społecznych.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x			**x**	

Produkt projektu: Liczba zrealizowanych działań z zakresu społeczno-kulturalnego – 2.

Rezultat: Wzrost liczby mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z oferty kulturalnej – 10%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- we wszystkich elementach konsultacji społecznych mocno wybrzmiewa zarówno brak miejsc spotkań, ale też zbyt mała dostępność (szczególnie na obszarach wiejskich) miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną oraz duża potrzeba i oczekiwanie większej integracji lokalnej społeczności. Suma projektów planowanych do realizacji przez Bibliotekę Publiczną w Tuchowie jest jednym z szeregu zaproponowanych elementów, który może przyczynić się z jednej strony do rozbudowy oferty, z drugiej tworzyć platformę do spotkań i integracji.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.3), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.2, 2.3), cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru (3.2).

Projekty powiązane:

- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Rozwijanie działalności placówki oferującą dzienną opiekę i aktywizację osobom ze Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Nadzieja" (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Modernizacja przestrzeni publicznej na cele społeczne i gospodarcze w Siedliskach (lista podstawowa projekt nr 8.1.9);
- Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę (lista podstawowa projekt nr 8.1.14);
- Sprzęt komputerowy i multimedialny do Biblioteki Publicznej w Tuchowie (Program Rozwoju Bibliotek, wartość projektu: 40 782,00 zł, okres realizacji: 2010);
- Zakup nowości wydawniczych do Biblioteki Publicznej w Tuchowie (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wartość projektu: 54 760,00 zł, okres realizacji: 2011-2015).

8.1.13. Pełnia życia - program wspierania aktywności oraz doskonalenia jakości i dostępności usług socjalnych na rzecz osób starszych w gminie

Wnioskodawca: Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie
Wartość projektu: 200 000,00 PLN (ok. 100 000 w pierwszym roku, następnie 25 000 rocznie)
Spodziewany czas realizacji: wrzesień 2017 – sierpień 2019
Źródło finansowania: RPO WM oś 9.1.1. (EFS), środki własne
Lokalizacja: Obszar rewitalizacji i obszar zdegradowany
Opis projektu: Przedmiotem projektu jest podjęcie działań, których efektem będzie stworzenie systemu aktywizacji i wsparcia seniorów (m.in. opracowanie Gminnego Systemu Aktywności i Zapobiegania Wykluczeniu Społecznemu Seniorów, powołanie Koalicji Na Rzecz Aktywizacji i Pomocy Osobom Starszym, uruchomienie Klubu Seniora, mobilnego Punktu Wsparcia Seniora) co przełoży się na poprawę jakości życia starszej generacji mieszkańców Tuchowa.

W ramach podejmowanych działań planuje się – poza różnymi formami opieki i rehabilitacji także:

- czynne zajęcia sportowo-rekreacyjne (program „Senior na rolkach", którego celem będzie podniesienie aktywności ruchowej wśród dorosłych osób 60+ poprzez organizację i udział w dostosowanych do ich potrzeb i możliwości różnych formach zajęć sportowych, a także wsparcie w rozwijaniu ich zainteresowań (związanych ze sferą aktywności ruchowej i życiem kulturalnym);
- różne formy integracji międzypokoleniowych (włączanie młodzieży w opiekę nad osobami starszym w celu integracja dzieci, ich rodziców i seniorów oraz budowanie więzi i wzajemnego zrozumienia. W ramach podejmowanych inicjatyw planuje się m.in. pikniki integracyjne, międzypokoleniową rywalizację sportową, wspólne warsztaty i podróże;
- przekazywanie wiedzy historycznej i lokalnych tradycji młodszemu pokoleniu przez osoby starsze - warsztaty międzypokoleniowe, wieczorki historyczne, spacery po najbliższej okolicy wraz z przekazem dotyczącym miejsc pamięci i wspomnień postaci historycznych.

Celem podejmowanych działań jest poprawa przepływu informacji, jakości świadczonych usług, poziomu bezpieczeństwa socjalnego seniorów, a także włączenie się seniorów w życie społeczne Gminy Tuchów.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x				

Produkt projektu: powołana Koalicja na Rzecz Aktywizacji i Pomocy Osobom Starszym – 1 organizacja; uruchomienie Klubu Seniora – 1 klub; uruchomienie mobilnego Punktu Wsparcia Seniora – 1 punkt.

Rezultat: Liczba osób korzystająca z oferty dla seniorów - 120 osób.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- wydłużający się czas życia sprawia, iż rośnie w gminie liczba osób starszych. Osoby te, aby pozostać aktywne fizycznie i umysłowo powinny otrzymać ofertę atrakcyjnego spędzania czasu. Powinny też mieć narzędzia, które pozwolą im tworzyć tą ofertę samodzielnie, tak aby aktywizacja dokonywana była przez nich samych, a nie wyłącznie dla nich. Seniorzy powinni być tutaj aktywnym twórcą, a nie biernym odbiorcą oferty.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1, 1.3), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.2).

Projekty powiązane:

- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Rozwijanie działalności placówki oferującą dzienną opiekę i aktywizację osobom ze Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Nadzieja” (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Budowa Domu Seniora (lista podstawowa projekt nr 8.1.16);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej (Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, wartość projektu: 242 864 zł, okres realizacji: 2011).

8.1.14. Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę

Wnioskodawca: Dom Kultury w Tuchowie
Wartość projektu: 60 000,00 PLN (ok. 20 000 rocznie)
Spodziewany czas realizacji: sierpień 2017 – grudzień 2019
Źródło finansowania: środki własne DK, PROW (LGD), budżet gminy
Lokalizacja: Obszar rewitalizacji i obszar zdegradowany

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest podjęcie szeregu działań, które zaktywizują młodzież, zagwarantują jej interesujący, na miarę jej potrzeb i aspiracji, program zajęć oraz włączą najmłodsze pokolenie w aktywne kształtowanie i organizowanie życia kulturalnego gminy, a także będą promowały wśród młodzieży postawy obywatelskie, twórcze i zachęcające do większej samodzielności. W ramach działań wypracowanych w czasie warsztatów i sygnalizowanych przez młodzież jako potrzebne i oczekiwane znalazły się następujące projekty:

- **Promocja Młodych Twórców Kultury** – ideą projektu jest uhonorowanie najaktywniejszych twórców młodzieżowych. Projekt polega na stworzeniu niewielkiego funduszy stypendialnego, z którego przyznawane będą nagrody finansowe młodym twórcom kultury i poprzez to promowanie młodych twórców kultury i społecznie zaangażowanych osób z najmłodszego pokolenia. Nagroda finansowa powinna pokrywać koszty udziału młodego człowieka w krajowych i zagranicznych konkursach, festiwalach, kursach, przeglądach, plenerach, wystawach, warsztatach itp., które pozwalają rozwijać ich talenty artystyczne.
- **Moc pozytywnej energii – aktywnie spędzamy czas -** celem projektu jest integracja i aktywizacja dzieci i młodzieży, przez różne formy spędzania wolnego czasu. Działania w projekcie powinny objąć: pikniki integracyjne, warsztaty dla dzieci i młodzieży, rywalizację

sportową i konkursy wiedzy pomiędzy dziećmi i młodzieżą z różnych miejscowości Gminy Tuchów.

- **Zwiedzamy nasz region – aktywnie spędzamy czas** - celem projektu jest integracja i aktywizacja dzieci i młodzieży oraz wzrost wiedzy na temat walorów przyrodniczych i kulturowych Gminy Tuchów, Powiatu Tarnowskiego i Małopolski. Działania w projekcie obejmą: wycieczki krajoznawcze do wybranych miejsc w Małopolsce, warsztaty i konkursy wiedzy dotyczące odbytych podróży.
- **Bliskie, a dalekie - poznaj bogactwo okolicy, w której mieszkasz -** celem projektu jest podniesienie świadomości dzieci i młodzieży na temat bogactwa historyczno-przyrodniczego okolicy, w której mieszkają. Jest to sposób wzmocnienia integracji środowiska lokalnego, jak również zmotywowania do nieustającego ich rozwoju i podnoszenia kwalifikacji poprzez cykl zajęć aktywizujących.

Celem podejmowanych działań jest kreowanie aktywnych postaw wśród młodego pokolenia, rozbudzanie i wspieranie ich twórczych poszukiwań, a poprzez to aktywizowanie środowisk młodzieżowych, przeciwdziałanie powstawaniu patologii oraz kształtowanie świadomych obywateli.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x				

Produkt projektu: uruchomiony fundusz stypendialny dla artystycznie uzdolnionej młodzieży – 1 inicjatywa; liczba nowych działań aktywizujących młodzież – 4 szt.

Rezultat: Liczba osób z obszaru rewitalizacji korzystająca z oferty dla młodych mieszkańców Tuchowa - 200 osób.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- często sygnalizowanym problemem jest brak atrakcyjnego sposobu spędzania czasu dla młodych mieszkańców Gminy. Projekt jest próbą poszukiwania innych propozycji niż wyłącznie zajęcia sportowo-rekreacyjne czy związane z różnymi formami zajęć pozalekcyjnych prowadzonych na terenie szkół, do których uczęszczają dzieci i młodzież (szczególnie, że młodzież podkreśla chęć uczestnictwa w zajęciach poza szkołą).

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.2, 2.3), cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru (3.2).

Projekty powiązane:

- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.1);
- Lipowe Wzgórze Kultury i Edukacji w Tuchowie (lista podstawowa projekt nr 8.1.4);
- Rozwijanie działalności placówki oferującą dzienną opiekę i aktywizację osobom ze Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Nadzieja" (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Adaptacja poddasza Zespołu Szkół w Siedliskach na cele przedszkola wraz z wybudowaniem windy (lista podstawowa projekt nr 8.1.8);
- Modernizacja przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Siedliskach (lista podstawowa projekt nr 8.1.9);
- Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego (lista podstawowa projekt nr 8.1.12);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Budowa Domu Seniora (lista podstawowa projekt nr 8.1.16);

- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Przez wszechstronny rozwój do sukcesu – projekt edukacyjny szkół w: Dąbrówce Tuchowskie, Lubaszowej, Łowczowie i Piotrkowicach (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 447 650,00 zł, okres realizacji: 2009);
- Utworzenie miejsc zabaw (Tuchów, Piotrkowice, Łowczów, Jodłówka Tuchowska) i placów zabaw (Siedliska) oraz zakup pomocy dydaktycznych w ramach programu „Radosna szkoła" (Małopolski Urząd Wojewódzki, wartość projektu: 99 808 zł, okres realizacji: 2010);
- Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej (Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, wartość projektu: 242 864 zł, okres realizacji: 2011).

8.1.15. Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu

Wnioskodawca: Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchowie
Wartość projektu: 700 000,00 PLN (ok. 100 tys. rocznie)
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2017 – grudzień 2023
Źródło finansowania: RPO WM działanie 9.1.1. (EFS), środki PUP, inne programy grantowe związane z przeciwdziałaniem wykluczeniu oraz środki własne
Lokalizacja: Obszar rewitalizacji i obszar zdegradowany
Opis projektu: Przedmiotem projektu jest podjęcie szeregu działań, których efektem będzie poprawa oraz wzmocnienie szans na aktywizację społeczną, wyjście z kryzysu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wzrost poziomu aktywności zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Gminie Tuchów. Działania zaplanowane w tym „pakiecie" na terenie gminy Tuchów na okres 2017 – 2023 to przede wszystkim projekty:

- „Aktywizacja osób w wieku 30 lat i więcej pozostających bez pracy w powiecie tarnowskim i m. Tarnów (II) Mój rozwój, moja szansa" – aktywizacja zawodowa osób po 30 roku życia.
- **Klub terapeutyczny – wsparcie dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin -** podniesienie kompetencji społecznych dzieci, w szczególności niepełnosprawnych i z trudnościami w rozwoju a także udzielenie rodzicom i osobom z bliskiego otoczenia uczestników wsparcia.
- **Wykorzystanie działań samopomocowych jako efektywna forma rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych** - celem projektu jest organizacja samopomocowych grup, których zadaniem jest wspieranie osób w trudnej sytuacji życiowej. Uruchomienie działań samopomocowych pozwala na przeciwdziałanie bierności i wykluczeniu społecznemu, zmianę świadomości, nabycie umiejętności dążenia do wspólnego celu, systematyczne poszerzania wiedzy o problemie, podniesienie odporności psychicznej osób, przełamanie problemu izolacji społecznej, poprawę wizerunku klientów pomocy społecznej.
- **Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu** - podstawowym celem projektu jest ułatwienie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym dostępu do podstawowych usług społecznych w dziedzinach edukacji, zdrowia i kultury. Ma to redukować podstawowy czynnik wykluczenia, jakim jest brak dostępu do tych dóbr oraz podwyższyć pozycję tych osób na rynku pracy. Działania obejmują uczestnictwo beneficjentów w klubie integracji społecznej oraz w szkoleniach i kursach. W ramach programu realizowane są też usługi o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym, których celem jest wsparcie mobilności na rynku pracy, pozwalające na przezwyciężenie indywidualnych barier w powrocie na rynek pracy oraz upowszechnienie aktywnej integracji i pracy socjalnej.

Celem projektu jest m.in. poprawa sytuacji na rynku pracy osób znajdujących się w gorszym położeniu (zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób niepełnosprawnych) poprzez ich aktywizację na rynku pracy, co ułatwi wychodzenie tych osób z sytuacji kryzysowych i ich powrót do życia społecznego.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	**x**			

Produkt projektu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 175 osób (w okresie 2017 – 2023).

Rezultat: Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które wzmocniły swoje szanse na zatrudnienie – 150 osób, w tym 10 osób niepełnosprawnych.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- rosnąca liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- projekt ma wspierać osoby, które (często nie z własnej winy) znalazły się w gorszym położeniu (są zagrożone ubóstwem, wykluczeniem społecznym itp.), które poprzez udział w projekcie nabiorą większej wiary w swoje możliwości i będą w stanie usamodzielnić się na rynku pracy oraz lepiej odnaleźć się w lokalnej społeczności.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.2, 2.3).

Projekty powiązane:

- Lista podstawowa projekty nr 8.1.1 - 8.1.11, 8.1.13, 8.1.14, 8.1.16;
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Przez wszechstronny rozwój do sukcesu – projekt edukacyjny szkół w: Dąbrówce Tuchowskie, Lubaszowej, Łowczowie i Piotrkowicach (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 447 650,00 zł, okres realizacji: 2009);
- Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej (Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, wartość projektu: 242 864 zł, okres realizacji: 2011).

8.1.16. Budowa Domu Seniora

Wnioskodawca: Przedsiębiorca prywatny
Wartość projektu: 1 200 000,00 PLN
Spodziewany czas realizacji: styczeń 2018 – grudzień 2021
Źródło finansowania: RPO WM, środki własne i MPIPS
Lokalizacja: Zabłędza, projekt poza obszarem rewitalizacji

Opis projektu: Celem projektu jest zapewnienie opieki dla osób starszych, które nie mogą samodzielnie mieszkać i potrzebują całodobowej opieki.

Przedmiotem projektu będzie budowa obiektu o powierzchnia około 1000 m^2. Ośrodek będzie prowadził dzienną oraz całodobową opiekę dla osób starszych, a także wspierał będzie rodziny tych osób. W wybudowanym obiekcie znajdzie się 25 pomieszczeń mieszkalnych, a także pomieszczenie do rehabilitacji, salon, kaplica i sala dzienna. Tu także znajdzie się gabinet lekarki, pomieszczenie apteczne, pomieszczenie biurowe i sekretariat.

Dzięki stworzonej infrastrukturze możliwe będzie świadczenie usług na rzecz osób z starszych które będą w stanie zaspokoić potrzeby bytowe, zdrowotne, opiekuńcze, w zakresie funkcjonowania codziennego, rodzinnego, obywatelskiego i komunikacji osób starszych z całej gminy Tuchów.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	**x**	**x**		

Produkt projektu: Liczba nowych usług społecznych dostępnych na obszarze rewitalizacji – 1. Wybudowany nowy obiekt przeznaczony na potrzeby społeczne, w tym osób starszych – 1

Rezultat: Liczba osób korzystająca z oferty dla seniorów – 25 osób rocznie.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- systematycznie rośnie liczba osób starszych – należy podejmować systematyczne działania, których celem jest zapewnienie szerokiej opieki kierowanej do tej grupy osób,
- efekty projektu będą służyć mieszkańcom całego obszaru rewitalizacji gminy.

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.3), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.2).

Projekty powiązane:

- Rozwijanie działalności placówki oferującą dzienną opiekę i aktywizację osobom ze Stowarzyszenia Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Nadzieja" (lista podstawowa projekt nr 8.1.6);
- Pełnia życia - program wspierania aktywności oraz doskonalenia jakości i dostępności usług socjalnych na rzecz osób starszych w gminie (lista podstawowa projekt nr 8.1.13);
- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Budowa Domu Seniora (lista podstawowa projekt nr 8.1.16);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej (Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, wartość projektu: 242 864 zł, okres realizacji: 2011).

8.1.17. Zagospodarowanie terenu boiska trawiastego poprzez budowę budynku wielofunkcyjnego i infrastruktury towarzyszącej w Dąbrówce Tuchowskiej

Wnioskodawca: Miasto i Gmina Tuchów (w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Nasza Dąbrówka Tuchowska i Ochotniczą Strażą Pożarną w Dąbrówce Tuchowskiej)

Wartość projektu: 2 000 000,00 PLN

Spodziewany czas realizacji: styczeń 2019 – czerwiec 2022

Źródło finansowania: środki własne, PROW, RPO WM, małe granty

Lokalizacja: Podobszar 6: Dąbrówka Tuchowska – Centrum

Opis projektu: Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie niewykorzystanego terenu w centrum Dąbrówki Tuchowskiej poprzez budowę budynku wielofunkcyjnego i infrastruktury rekreacyjnej.

W ramach projekt przewiduje się zagospodarowanie działki nr 347/4 na następujące cele:

- **kulturalne** – poprzez budowę budynku wielofunkcyjnego z 14 pomieszczeniami i garażem dla OSP przeznaczonych na świetlicę wiejską, działalność OSP, prowadzenie bieżącej działalności rady sołeckiej, radnych rady miejskiej i organizacji pozarządowych;
- **rekreacyjno-sportowe** dla wszystkich mieszkańców – poprzez wykonanie boiska wielofunkcyjnego wraz z bieżnią oraz siłownią w plenerze, zagospodarowanie terenów zieleni wraz z elementami małej architektury (ławki i oświetlenie);

- **transportowe** – poprzez budowę infrastruktury parkingowej m.in. dla celów Caravaningu.

W wybudowanym budynku prowadzone będą cykliczne zajęcia dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych umożliwiające mieszkańcom dostęp do oferty kulturalno-społecznej blisko miejsca zamieszkania. Siedzibę będzie tam miała również Ochotnicza Straż Pożarna, a także pozyskane zostaną pomieszczenia na działalność lokalnych organizacji pozarządowych.

Celem podejmowanych działań jest przywrócenie centrum miejscowości jego utraconych funkcji, stworzenie przestrzeni publicznej, która będzie sprzyjała koncentrowaniu się w niej ważnych funkcji społecznych, a także stworzenie przestrzeni rekreacyjno-sportowej odpowiadającej potrzebom mieszkańców. Działania te przyczynia się do podniesienie standardu i jakości przestrzeni na obszarze rewitalizacji, a także poprawa więzi społecznych i identyfikacji z miejscem zamieszkania poprzez estetyzacje i uatrakcyjnienie centrum miejscowości.

Spełnienie aspektów rewitalizacji przez projekt:

sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera przestrzenno-funkcjonalna	sfera środowiskowa	sfera techniczna
x	**x**	**x**		

Produkt projektu: Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjno-wypoczynkowych – 1 ha. Nowa infrastruktura rekreacyjna – 2 szt. Wybudowany nowy obiekt przeznaczony na potrzeby społeczne, w tym osób starszych – 1 budynek.

Rezultat: Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej – 30%.

Uzasadnienie ujęcia projektu na liście podstawowej:

- słabo zagospodarowane centrum miejscowości nie sprzyjające społecznej integracji;
- stworzenie miejsca spotkań i rekreacji oczekiwanego przez mieszkańców;
- wspieranie działań sprzyjających lokalnej samoorganizacji i aktywizacji społecznej;
- realizacja zadania będzie służyć wzmacnianiu tożsamości lokalnej, poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń publiczną, skutkujące w konsekwencji m.in. dbałością o porządek i estetykę otoczenia, odpowiedzialnością za poszczególne elementy przestrzeni;
- rosnąca liczba osób zmagająca się z problemami (ubóstwo, brak pracy, samotne rodzicielstwo).

Realizowane cele Gminnego Programu Rewitalizacji: cel strategiczny 1. Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej (1.1, 1.2), cel strategiczny 2. Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów (2.3), cel strategiczny 3. Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru (3.3).

Projekty powiązane:

- Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu (lista podstawowa projekt nr 8.1.15);
- Kierunek – samodzielność i niezależność (Program Operacyjny Kapitał Ludzki, wartość projektu: 662 357 zł, okres realizacji: 2009);
- Dokończenie budowy wodociągu w gminie Tuchów: Piotrkowice, Dąbrówka Tuchowska, Jodłówka Tuchowska (Program rozwoju obszarów wiejskich, wartość projektu: 915 244 zł, okres realizacji: 2010);
- Modernizacja oddziału przedszkolnego w Dąbrówce Tuchowskiej (Program Operacyjny Kapitał Ludzki dz. 9.1, wartość projektu: 87 270,05 zł, okres realizacji: 2014).

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Tabela 33. Oczekiwane wskaźniki osiągnięć *Gminnego Programu Rewitalizacji*

	Miernik wskaźnika	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	RAZEM
Główne produkty (w odniesieniu do listy zadań podstawowych)										
Zrewitalizowany obszar o funkcjach rekreacyjno-wypoczynkowych	ha				5,48			1,00		**6,48**
Zmodernizowany obiekt komunalny o funkcjach rekreacyjno-komercyjnych	szt.				1					**1**
Zmodernizowana i rozbudowana infrastruktura sportowo-rekreacyjna	szt.				1					**1**
Utworzona nowa instytucja kultury	szt.				1					**1**
Odnowiony zabytkowy obiekt	szt.				1					**1**
Powierzchnia zaadaptowanego zabytku na cele społeczne	m^2				180					**180**
Zrewitalizowana przestrzeń publiczna na cele społeczne	ha				4,47					**4,47**
Liczba nowych usług społecznych dostępnych na obszarze rewitalizacji	szt.				3		1			**4**
Zrewitalizowana przestrzeń publiczna	ha				2,81					**2,81**
Nowa infrastruktura rekreacyjna	szt.				3			2		**5**
Zmodernizowany obiekt komunalny o funkcjach społeczno-gospodarczych	Szt.				1					**1**
Uruchomiona placówka przedszkolna	szt.						1			**1**
Liczba zrealizowanych działań z zakresu społeczno-kulturalnego	szt.				2					**2**
Powołana Koalicja na Rzecz Aktywizacji i Pomocy Osobom Starszym	szt.			1						**1**
Uruchomienie Klubu Seniora	szt.			1						**1**
Uruchomienie mobilnego Punktu Wsparcia Seniora	szt.				1					**1**
Wybudowany nowy obiekt przeznaczony na potrzeby społeczne, w tym osób starszych							1	1		**2**
Uruchomiony fundusz stypendialny dla artystycznie uzdolnionej młodzieży	szt.			1						**1**
Liczba nowych działań aktywizujących młodzież	szt.			2	2					**4**
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoba		25	25	25	25	25	25	25	**175**

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Główne rezultaty (w całym okresie realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji* w odniesieniu do listy zadań podstawowych)		
Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej infrastruktury	procent	85
Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne	osoba	800
Liczba osób korzystających ze wsparcia dziennego domu opieki	osoba	120
Procent mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni publicznej	procent	30
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na rewitalizowanym obszarze	szt.	4
Liczba dzieci uczęszczająca do nowego przedszkola	osoba	200
Wzrost liczby mieszkańców obszaru rewitalizacji korzystających z oferty kulturalnej	procent	10
Liczba osób korzystająca z oferty dla seniorów	osoba	145
Liczba osób z obszaru rewitalizacji korzystająca z oferty dla młodych mieszkańców Gminy Tuchów	osoba	200
Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które wzmocniły swoje szanse na zatrudnienie	osoba	150
Liczba osób niepełnosprawnych, które wzmocniły swoje szanse na zatrudnienie	osoba	10

Źródło: Opracowanie własne

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Tabela 34. Wskaźniki oddziaływania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuchów na lata 2016-2023*

Główne oddziaływania (w całym okresie realizacji *Programu*)			
		Wartość bazowa – 2014 rok	**Wartość docelowa – 2023 rok**
Saldo migracji (na 1000 osób)	%	1,3	utrzymana na co najmniej takim samym
Gęstość zaludnienia (na 1 km^2)	osoba	182	utrzymana na co najmniej takim samym, a nie mniejszym poziomie
Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych na 1 mieszkańca	zł	351,68	wzrost o co najmniej 10%
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	osoba	1184	spadek o co najmniej 20%
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego	osoba	757	spadek o co najmniej 8%
Liczba korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	%	6,5	spadek o co najmniej 15%
Liczba korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa poniżej kryterium dochodowego	%	4,2	spadek o co najmniej 20%
Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	%	8,2	spadek o co najmniej 25%
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	szt.	64	wzrost o co najmniej 10%
Liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych na obszarze gminy na 1 000 mieszkańców	szt.	2,81	wzrost o co najmniej 50%
Długość sieci wodociągowej/kanalizacyjnej (na 100 km)	km	155,9/100,4	Osiągnięcie pełnego pokrycia w odniesieniu do sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej w miejscach gdzie budowa sieci jest ekonomicznie uzasadniona (w pozostałych miejscach przydomowe oczyszczalnie)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

8.2. Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Projekty uzupełniające w większości przewidziane są do realizacji na obszarach zdegradowanych. Projekty te są komplementarne względem podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również wpisują się w cele *Gminnego Programu Rewitalizacji*. Uwzględnienie przedsięwzięć uzupełniających służyć ma zapewnieniu komplementarności *Programu.*

Tabela 35. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne - zadania inwestycyjne umieszczono w polu białym, zadania miękkie umieszczono w polach zaciemnionych

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny	Realizo-wane[9] cele
1.	Prace konserwatorskie przy kapliczce przydrożnej z 1901 roku przy ul. Mickiewicza w Tuchowie (działka 2086/52).	2016	17 000,00	Budżet gminy	Gmina Tuchów	3.1.	PG, SPOŁ
2.	Uruchomienie kina plenerowego w Tuchowie	2016	50 000,00	Budżet gminy	Dom Kultury w Tuchowie	3.2.	SPOŁ
3.	Rozbudowa budynku biblioteki publicznej w Tuchowie.	2016-2019	2 400 000,00	Budżet gminy, RPO WM	Biblioteka Publiczna w Tuchowie	3.2.; 2.2.	SPOŁ, TECH
4.	Budowa Subregionalnej Infrastruktury Transportowej „Park&Ride” - projekt zagospodarowania terenu w Tuchowie.	2016-2019	1 000 000,00	Budżet gminy, RPO WM,	Gmina Tuchów	4.2.	TECH, PF, SPOŁ,GOSP
5.	Tworzenie szkolnych punktów informacji i kariery w gimnazjach na obszarach zdegradowanych	2016-2021	100 000,00	Środki własne	Gminna Administracja Oświaty	2.3.	SPOŁ
6.	Udostępnienie publicznego zasobu w celu integracji społecznej np. zapewnienie osoby i uruchomienie ogólnodostępnych miejsc (np. remiza, szkoła, obiekty sportowo-rekreacyjne) do codziennych spotkań	2016-2023	100 000,00	Budżet gminy	Gmina Tuchów	1.3. ; 2.2.	SPOŁ
7.	Wzmocnienie działań profilaktycznych na rzecz wzmacnia funkcjonowania rodziny w tym m.in. tworzenie środowisk	2016-2023	100 000,00	RPO WM,małe granty, budżet gminy	Ośrodek Pomocy Społecznej, NGO	1.3.; 2.2.	SPOŁ

[9] Obszar tematyczny obejmuje aspekty mające kluczowe znaczenie dla procesów rewitalizacyjnych, tzn. sfera społeczna – SPOŁ, sfera gospodarcza – GOS, sfera przestrzenno-funkcjonalna – PF, sfera środowiskowa – ŚROD, sfera techniczna – TECH

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny	Realizo-wane[9] cele
	samopomocowych,						
8.	Wzmacnianie więzi międzypokoleniowych poprzez włączenie i angażowanie osób starszych w zajęcia dla dzieci i młodzieży	2016-2023	100 000,00	RPO WM,małe granty, budżet gminy	Gmina Tuchów	1.3.; 2.2.	SPOŁ
9.	Budowanie lokalnej specjalizacji w oparciu o posiadany potencjał : pszczelarstwo, grzyby, wino - organizacja cyklicznych spotkań ektora publicznego z sektorem prywatnym i NGO	2016-2023	bez kosztów	Budżet gminy	Gmina Tuchów	2.1.	GOSP, SPOŁ
10.	Kreujemy, budujemy i umacniamy aktywne społeczeństwo obywatelskie w Gminie Tuchów	2016-2023	200 000,00	Budżet gminy, małe granty, MKiDN	Dom Kultury w Tuchowie, Biblioteka Publiczna w Tuchowie	2.2, 1.3	SPOŁ
11.	Poprawa jakości edukacji w szkołach na terenie Gminy	2016-2023	100 000,00	środki własne	Gmina Tuchów	2.3.	SPOŁ
12.	Przeciwdziałanie wykluczenia cyfrowego w gminie	2016-2023	200 000,00	Środki własne	Gmina Tuchów	2.3.	SPOŁ
13.	Wspieranie działań w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży	2016-2023	300 000,00	Środki własne	Placówki oświatowe, Dom Kultury	2.3.; 1.3.; 1.2.	SPOŁ
14.	Stworzenie kalendarza imprez i wydarzeń kulturalnych	2016-2023	W ramach budżetu	Środki własne	Dom Kultury w Tuchowie	3.2.; 2.2.; 1.3.	SPOŁ
15.	Tworzenie oferty kulturalnej z poszanowaniem tradycji ludowej (promowanie wartości kultury ludowej we wszystkich działaniach/aktywnościach)	2016-2023	W ramach budżetu	Środki własne	Dom Kultury w Tuchowie, Biblioteka Publiczna w Tuchowie	3.2.; 2.2.; 1.3.	SPOŁ
16.	Angażowanie lokalnej społeczności w tworzenie oferty kulturalnej w tym m.in. organizowanie wystaw lokalnych artystów	2016-2023	100 000,00	Budżet gminy, małe granty	Dom Kultury w Tuchowie, Biblioteka Publiczna w Tuchowie	3.2.; 2.2.; 1.3.	SPOŁ
17.	Wprowadzenie polityki parkingowej na terenie miasta	2016-2023	50 000,00	Budżet gminy	Gmina Tuchów	4.2.	PF, SPOŁ
18.	Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę chodników, bezpiecznych przejść, oświetlenie miejsc niebezpiecznych, poprawę infrastruktury drogowej na	2016-2023	1 000 000,00	Budżet gminy, RPO WM, PROW	Gmina Tuchów	4.2.	

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny	Realizo-wane[9] cele
	obszarach zdegradowanych						
19.	Poprawa płynności ruchu, a w konsekwencji standardów bezpieczeństwa przejść i dojazdów do szkół i przedszkoli	2016-2023	1 000 000,00	Budżet gminy, RPO WM, PROW	Gmina Tuchów	4.2.	PF, SPOŁ
20.	Budowa oświetlenia ulicznego opartego o ogniwa fotowoltaiczne w gminie Tuchów.	2016-2023	500 000,00	Budżet gminy, WFOŚiGW, RPO WM	Gmina Tuchów	4.2.; 4.3.	ŚROD, TECH, SPOŁ,GOSP
21.	Termomodernizacja budynku OSP Burzyn	2016-2023	500 000,00	Budżet gminy, WFOŚiGW, RPO WM	Gmina Tuchów	4.3.	ŚROD, TECH, SPOŁ,GOSP
22.	Zakup i montaż ogniw fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej.	2016-2023	300 000,00	Budżet gminy, WFOŚiGW, RPO WM	Gmina Tuchów	4.3.	ŚROD, TECH, SPOŁ,GOSP
23.	Poprawa poczucia bezpieczeństwa poprzez zabezpieczenie lewobrzeżnego i prawobrzeżnego Tuchowa przed skutkami powodzi	2016-2023	2 000 000,00	Budżet gminy	Zarząd Melioracji	4.4.	TECH, GOSP, SPOŁ
24.	Zwiedzamy nasz kraj – aktywnie spędzamy czas	2017-2018	40 000,00	Budżet gminy, małe granty	Dom Kultury w Tuchowie, Biblioteka Publiczna w Tuchowie	3.2.; 2.2.; 1.3.	SPOŁ
25.	Modernizacja skateparku w Tuchowie	2017-2019	300 000,00	PROW, budżet gminy	Gmina Tuchów	1.2.	PF, TECH, SPOŁ
26.	Utworzenie trasy spacerowej: Dąbrówka-Meszna-Siedliska	2017-2019	100 000,00	PROW, budżet gminy	Gmina Tuchów, stowarzyszenie	1.2.; 2.2.	PF, TECH, SPOŁ
27.	Budowa drewnianej „Pogórzańskiej chaty” w Burzynie	2017-2019	50 000,00	Budżet gminy, MKiDN, PROW	Gmina Tuchów, stowarzysznie	3.2.	SPOŁ
28.	Budowa drewnianej sceny z zadaszeniem (altany kulturalno-oświatowej) przy budynku wielofunkcyjnym w Piotrkowicach	2017-2019	100 000,00	Budżet gminy, MKiDN, PROW	Gmina Tuchów, stowarzyszenie	3.2.; 2.2.; 1.3.	PF, SPOŁ
29.	Termomodernizacja bloków komunalnych w Tuchowie przy ul. Reymonta i Wołowej.	2017-2019	4 000 000,00	Budżet gminy, WFOŚiGW, RPO WM	Gmina Tuchów	4.3.	ŚROD, TECH, SPOŁ,GOSP

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny	Realizo-wane[9] cele
30.	Rozbudowa placu zabaw w Burzynie	2017-2020	100 000,00	PROW, budżet gminy	Gmina Tuchów	1.1.	PF, TECH, SPOŁ
31.	Modernizacja kotłowni - archiwum wraz z otoczeniem	2017-2021	1 000 000,00	Budżet gminy, WFOŚiGW, RPO WM	Gmina Tuchów	4.3.	ŚROD, TECH, SPOŁ,GOSP
32.	Integracja międzypokoleniowa	2017-2023	100 000,00	PROW, budżet gminy	Dom Kultury w Tuchowie, Biblioteka Publiczna w Tuchowie	1.3, 2.2	SPOŁ
33.	Doposażenie szkół oraz zakup wyposażenia w placówkach na obszarach zdegradowanych	2017-2023	200 000,00	Budżet gminy	Gminna Administracja Oświaty	2.3.	SPOŁ, TECH
34.	Poprawa estetki kamienic w zabytkowej cześci miasta / park kulturowy	2017-2023	4 000 000,00	Środki własne	Mieszkańcy Tuchowa	3.1.	PF, SPOŁ, GOSP
35.	Rewaloryzacja wybranych cmentarzy wojennych z okresu I wojny światowej na obszarach zdegradowanych	2017-2023	1 000 000,00	Budżet gminy, MKiDN, PROW	Gmina Tuchów	3.3.	PF, SPOŁ
36.	Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez umożliwienie dostępu do podstawowej infrastruktury wodociągowej na obszarach zdegradowanych	2017-2023	500 000,00	PPK, budżet gminy, PROW, WFOŚiGW, RPO WM	Gmina Tuchów	4.1.	SPOŁ, GOSP, TECH
37.	Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez umożliwienie dostępu do podstawowej infrastruktury kanalizacyjnej na obszarach zdegradowanych	2017-2023	500 000,00	PPK, budżet gminy, PROW, WFOŚiGW, RPO WM	Gmina Tuchów	4.1.	SPOŁ, GOSP, TECH
38.	Poprawa podstawowej infrastruktury drogowej na obszarach zdegradowanych,	2017-2023	2 000 000,00	Budżet gminy, RPO WM, PROW	Gmina Tuchów	4.2.	TECH, PF, SPOŁ,GOSP
39.	Modernizacja sprzętu i doposażenie służb ratowniczych w tym utworzenie wspólnego magazynu gminnego	2017-2023	300 000,00	Grant PZU, budżet gminy, środki Woj. Małopolskiego	Gmina Tuchów	4.4.	TECH, GOSP, SPOŁ
40.	Moc pozytywnej energii – aktywnie spędzamy czas	2018-2011	150 000,00	PROW, budżet gminy	Dom Kultury w Tuchowie, Biblioteka Publiczna w Tuchowie	1.3, 2.2	SPOŁ

Lp.	Nazwa planowanego zadania	Czas realizacji	Koszt	Źródło finansowania	Podmiot odpowiedzialny	Obszar tematyczny	Realizo-wane[9] cele
41.	Przyszłość buduje się na historii i tradycji	2018-2011	50 000,00	Budżet gminy, MKiDN, PROW	Dom Kultury w Tuchowie, Biblioteka Publiczna w Tuchowie	3.2.; 2.2.; 1.3.	SPOŁ
42.	Budowa szatni klubowej wraz z modernizacją stadionu w Siedliskach (siłownia plenerowa, ogrodzenie).	2018-2020	600 000,00	MSiT, budżet gminy, RPO WM	Gmina Tuchów, stowarzyszenie	1.2.; 2.2.	PF, TECH, SPOŁ
43.	Przedsiębiorcze społeczeństwo buduje się od podstaw	2018-2021	90 000,00	Budżet gminy, małe granty	Gmina Tuchów, Biblioteka Publiczna w Tuchowie	2.1, 2.2	GOSP, SPOŁ
44.	Przedsiębiorczy Tuchów	2018-2022	220 000,00	Budżet gminy, małe granty	Gmina Tuchów	2.1, 2.2	GOSP, SPOŁ
45.	Modernizacja ratusza (elewacja, przeszklenie, zagospodarowanie piwnic).	2019-2021	500 000,00	Budżet gminy, RPO WM, MKiDN	Gmina Tuchów	3.1.	PF, TECH, SPOŁ

Źródło: Opracowanie własne

8.3. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla realizacji kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom rewitalizacji, o których mowa w rozdziale 7, niniejszy *Program* charakteryzuje poniższe typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Celem realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w ramach poniższych typów jest niwelowanie i rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych realizowanych przez różnych interesariuszy. Skala oraz zakres działań mogą być bardzo różne w zależności od specyfiki danego przedsięwzięcia. Zakłada się, że znacząca liczba przedsięwzięć będzie dotyczyć lokalnych inicjatyw oddziałujących na sytuacje kryzysowe m.in. niską aktywność społeczną, ubóstwo, niski poziom edukacji, niski stan techniczny obiektów etc.

Należy mieć na uwadze, że na chwilę obecną trudno jest zidentyfikować jednoznacznie wszystkie potrzeby mieszkańców. Mogą się one bowiem zmieniać, na przestrzeni funkcjonowania *Programu.* Aby *Gminny Program Rewitalizacji* był elastyczny i mógł reagować na zmieniające się potrzeby mieszkańców, poniżej zaprezentowano zakres tematyczny projektów, które będą mogły być podejmowane w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji*:

- wyrównywanie szans społecznych i zawodowych osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym działania z zakresu aktywnej integracji społecznej);
- działania włączające osoby narażone na utrwalone wykluczenie społeczne, w szczególności programy resocjalizacyjne i terapeutyczno-resocjalizacyjne, działania profilaktyczne, diagnostyczne, leczniczo-rehabilitacyjne i terapeutyczno-edukacyjne;
- integracja i aktywizacja mieszkańców oraz zwiększenie ich udziału w życiu publicznym;
- aktywizacja i integracja społeczna seniorów;
- rozwijanie usług opiekuńczych oraz interwencja kryzysowa;
- poprawa jakości i dostępności do infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia;
- rozwijanie kształcenia ogólnego z zakresu wychowania przedszkolnego, w szkołach prowadzących kształcenie ogólne, z zakresu wspierania uczniów uzdolnionych;
- rozwijanie kształcenia zawodowego uczniów i osób dorosłych;
- rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie kwalifikacji i umiejętności mieszkańców;
- rozwijania infrastruktury edukacyjnej;
- mikro-inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr, budowanie trwałej sieci wzajemnego wsparcia;
- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców;
- promowanie przedsiębiorczości, podejmowanie działań na rzecz rozwoju gospodarczego, w tym podejmowanie działań sprzyjających tworzeniu nowych firm i rozwoju kompetencji przedsiębiorczości mieszkańców;
- wsparcie przedsiębiorczości społecznej;
- poprawa stanu zagospodarowania oraz jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych;
- rozwój nowych przestrzeni publicznych służących zaspokajaniu różnych potrzeb społecznych;
- kształtowanie z udziałem mieszkańców przestrzeni publicznych, takich jak: place, skwery, trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań;
- poprawa efektywności energetycznej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego;
- ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego i ich udostępnianie na cele społeczne i gospodarcze;
- ochrona środowiska przyrodniczego;
- poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej oraz zasobów mieszkaniowych;
- poprawa wyposażenia obszaru w niezbędną infrastrukturę sieciową, w tym: ciepłowniczą, gazową i teletechniczną;

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

- rozwijanie infrastruktury transportu publicznego, w tym tras rowerowych.

8.4. Plan finansowy

W ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji* zaplanowano **16 zadań o charakterze strategicznym**, które zostały zgłoszone w procesie otwartego naboru – zadania te – **na łączną kwotę 17 236 76,42 PLN** zostały zaprezentowane w poniższej tabeli. Odnosząc się do wartości projektów **58%** z nich to projekty, których beneficjentem są jednostki samorządu terytorialnego – zarówno powiat jak i gmina wraz z jednostkami podległymi, zaś **42%** stanowią projekty, które zamierzają realizować inni beneficjenci.

Tabela 36. Harmonogram rzeczowo-finansowy przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji

Lp.	Nazwa zadania	Wartość projektu	Źródło finansowania
1.	Przebudowa stadionu MKS Tuchovia wraz z zagospodarowaniem „Skałki" w celu utworzenia ścieżki rekreacyjnej	3 000 000,00	RPO WM, oś 11, środki własne
2.	Modernizacja kompleksu sportowego przy Liceum Ogólnokształcącym im . M. Kopernika w Tuchowie	550 000,00	RPO WM, oś 11, środki własne
3.	Modernizacja zabytkowego budynku Sokoła w Tuchowie wraz z rewitalizacją jego otoczenia	2 200 000,00	RPO WM, oś 6, środki własne
4.	Lipowe Wzgórze Kultury i Edukacji w Tuchowie	5 186 976,42	RPO WM, oś 11, środki własne
5.	Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego „Jestem potrzebny"	500 000,00	RPO WM, oś 9.2.3, środki własne
6.	Rewitalizacja terenu rekreacyjnego w Łowczowie	150 000,00	PROW, środki własne
7.	Modernizacja przestrzeni publicznej na cele społeczne i gospodarcze w Siedliskach	400 000,00	RPO WM, oś 11.2., środki własne
8.	Adaptacja poddasza Zespołu Szkół w Siedliskach na cele przedszkola wraz z wybudowaniem windy	400 000,00	RPO WM, oś 10, środki własne
9.	Modernizacja przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Siedliskach	200 000,00	PROW, środki własne
10.	Rewitalizacja centrum Trzemesnej poprzez budowę wiaty turystycznej oraz zagospodarowanie punktu widokowego	120 000,00	PROW, środki własne
11.	Rewitalizacja centrum Piotrkowic poprzez budowę parkingu oraz zagospodarowanie ciągów komunikacyjnych wokół zabytkowego kościoła parafialnego	300 000,00	PROW, środki własne
12.	Biblioteka samorządowa miejscem spotkań, inspiracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	70 000,00	PROW (LGD), MKiDN, Orange, środki własne
13.	Pełnia życia - program wspierania aktywności oraz doskonalenia jakości i dostępności usług socjalnych na rzecz osób starszych w gminie	200 000,00	RPO WM oś 9.1.1. (EFS), środki własne
14.	Być kul…czyli młodzież przejmuje inicjatywę	60 000,00	środki własne DK, PROW (LGD), budżet gminy
15.	Z ludźmi dla ludzi - program przeciw wykluczeniu społecznemu	700 000,00	RPO WM oś 9.1.1. (EFS), środki PUP, środki własne
16.	Budowa Domu Seniora	1 200 000	RPO WM , środki własne, MPIPS
17.	Zagospodarowanie terenu boiska trawiastego poprzez budowę budynku wielofunkcyjnego i infrastruktury towarzyszącej w Dąbrówce Tuchowskiej	2 000 000	PROW, RPO WM, małe granty, środki własne
	Razem	**17 236 976,42**	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie kart zadań

Ponadto w dokumencie przedstawiono także szereg innych zadań, które w perspektywie wdrażania *Programu* (tzn. W latach 2016-2023) będą wdrażane przez różne podmioty, z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania, w tym środków własnych, które także wpływają na

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

poprawę jakości życia mieszkańców gminy Tuchów, a zatem mają istotny udział w osiąganiu celów zdefiniowanych na poziomie Programu. Ich wartość, a także liczba zaangażowanych podmiotów jest znacząco większa niż zdefiniowana w ramach grupy zdań podstawowych (szczegóły w rozdziale 8.2).

Ogólna szacunkowa wartość zgłoszonych projektów ujętych na liście *Uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych* wynosi **26 017 000 zł.** Poniżej zaprezentowano jej podsumowanie w układzie celów GPR zdefiniowanych w rozdziale 7.

Tabela 37. Podsumowanie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do celów *Gminnego Programu Rewitalizacji*

Lp.	Cele strategiczne	Spodziewane koszty w okresie 2016-2023
1.	Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej	1 650 000,00
2.	Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów	1 410 000,00
3.	Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru	8 307 000,00
4.	Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa	14 650 000,00
	Razem	**26 017 000,00**

Źródło: Opracowanie własne

9. KOMPLEKSOWOŚĆ I KOMPLEMENTARNOŚĆ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

9.1. Mechanizmy zapewnienia komplementarności pomiędzy poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi

Gminny Program Rewitalizacji **ujmuje działania w sposób kompleksowy** (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Układ wzajemnie uzupełniających się celów, które obejmują wszystkie ważne elementy z punktu widzenia ożywienia obszarów objętych problemami, a także wielość zadań zarówno z listy podstawowej, jak i dodatkowej oraz różnorodność podmiotów zaangażowanych we wdrażanie *Programu* gwarantują **komplementarność działań** podejmowanych na obszarze gminy Tuchów.

Program złożony jest z różnorodnych projektów, zarówno infrastrukturalnych jak i miękkich, co jest warunkiem niezbędnym do osiągnięcia **kompleksowej interwencji na obszarze zdegradowanym.** Koncentracja interwencji i konieczność hierarchizacji potrzeb powodują, że projekty rewitalizacyjne dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju całej gminy, a obejmują obszary dotknięte szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Interwencja *Programu* obejmuje wiele różnych obiektów i przestrzeni – których dysponenci deklarują realizację przedsięwzięć, które z jednej strony poprawiają sytuację na obszarze rewitalizacji, z drugiej – poprzez efekt synergii wpływają na ożywienie i rozwój całej gminy, przyczyniając się w ten sposób do budowy pozycji konkurencyjnej gminy Tuchów.

Działania ujęte w *Gminnym Programie Rewitalizacji* **obejmują zasięgiem całość obszaru zdegradowanego i dotkniętego szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. W**szystkie ujęte projekty realizowane będą na obszarach zdegradowanych.

Komplementarność jest jednym z nadrzędnych aspektów *Gminnego Programu Rewitalizacji.* Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkuje lepszym i bardziej efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Warto zwrócić uwagę, jak wiele zadań i projektów zdefiniowanych na poziomie listy zadań dodatkowych wpisuje się w więcej niż jeden cel *Gminnego Programu Rewitalizacji*, co jest potwierdzeniem ich przekrojowości i szerokiego odziaływania na szereg zjawisk związanych z rozwojem gminy Tuchów.

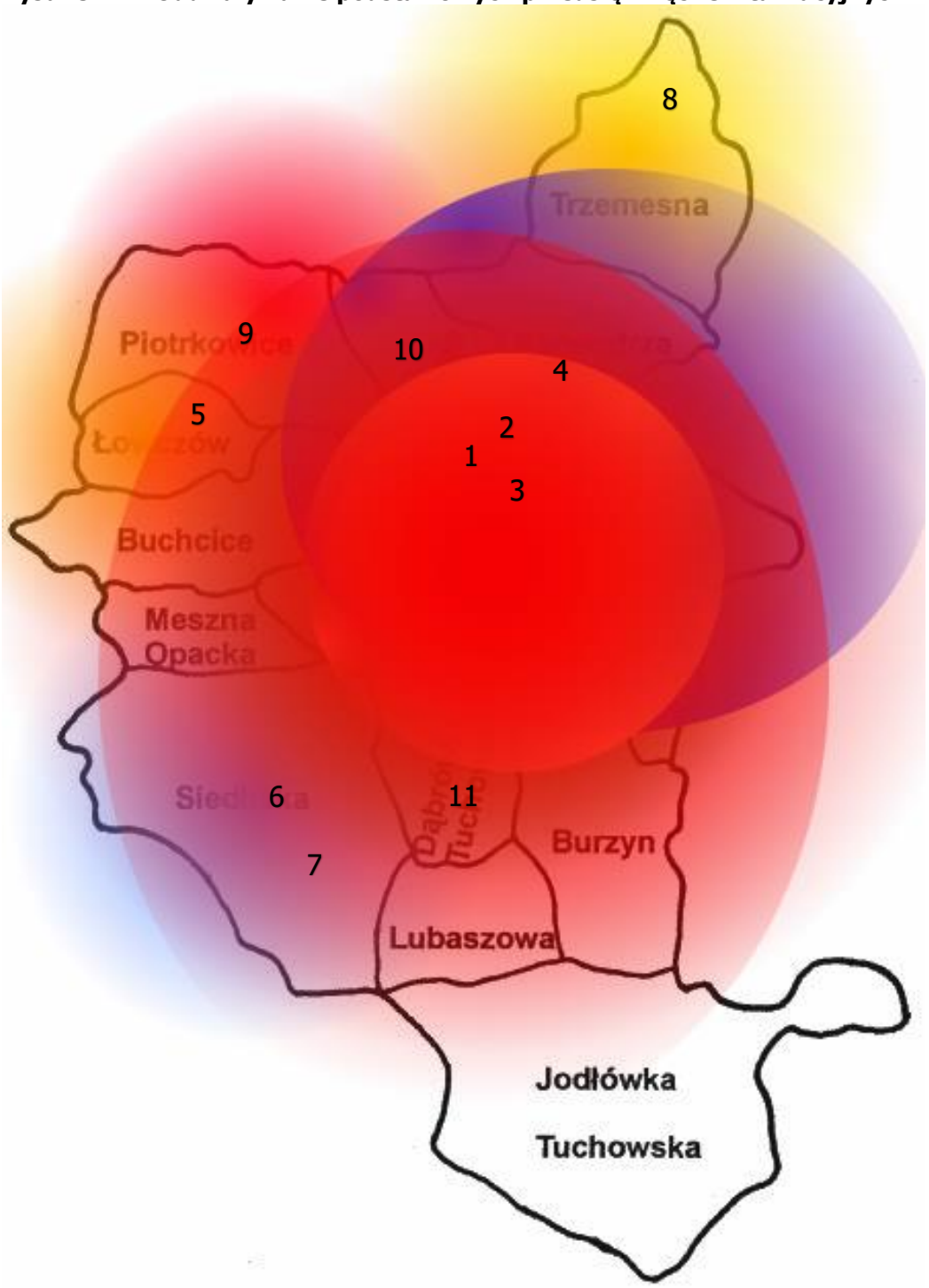
9.1.1. Komplementarność przestrzenna

Wszystkie podstawowe projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Są odpowiedzią na główne problemy dla tego terenu. Dzięki ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na wszystkich obszarach zdegradowanych, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli mieszkańcy obszaru, całej gminy, jak i regionu. Ich realizacja będzie zapobiegać przenoszeniu się różnych problemów na dalsze obszary gminy.

Kluczem do definiowania działań i projektów było to, aby się **wzajemnie dopełniały i aby ich rozkład przestrzenny nie pomijał żadnego obszaru** zdegradowanego co mogłoby powodować pogłębianie się sytuacji kryzysowej w określonej jednostce urbanistycznej. W opisie projektów w rozdziale *8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne* wskazano powiązania kluczowych projektów (por. Projekty powiązane).

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Rysunek 41. Oddziaływanie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

1. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Tuchowie
2. Modernizacja kompleksu sportowego przy Liceum Ogólnokształcącym im . M. Kopernika w Tuchowie
3. Modernizacja zabytkowego budynku Sokoła w Tuchowie wraz z rewitalizacją jego otoczenia
4. Lipowe Wzgórze Kultury i Edukacji w Tuchowie
5. Rewitalizacja terenu rekreacyjnego w Łowczowie
6. Modernizacja przestrzeni publicznej na cele społeczne i gospodarcze w Siedliskach; adaptacja poddasza Zespołu Szkół w Siedliskach na cele przedszkola wraz z wybudowaniem windy
7. Modernizacja przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w Siedliskach
8. Rewitalizacja centrum Trzemesnej poprzez budowę wiaty turystycznej oraz zagospodarowanie punktu widokowego
9. Rewitalizacja centrum Piotrkowic poprzez budowę parkingu oraz zagospodarowanie ciągów komunikacyjnych wokół zabytkowego kościoła parafialnego
10. Budowa Domu Seniora
11. Zagospodarowanie terenu boiska trawiastego poprzez budowę budynku wielofunkcyjnego i infrastruktury towarzyszącej w Dąbrówce Tuchowskiej

Źródło: Opracowanie własne

9.1.2. Komplementarność problemowa

Celem wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest przede wszystkim poprawa jakości życia. Ponadto bardzo wiele zdefiniowanych projektów ma charakter przekrojowy – realizuje więcej niż jeden cel i dotyka szeregu aspektów (społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, środowiskowych, technicznych) – co ukazano w liście zadań podstawowych w punkcie „obszar tematyczny" oraz w tabeli zadań dodatkowych w kolumnach „obszar tematyczny" i „realizowane cele".

9.1.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

System zarządzania programem rewitalizacji został wpisany w struktury Urzędu Miejskiego w Tuchowie, a także bardzo mocno angażuje czynnik społeczny (Komitet Rewitalizacji), co pozwoli na efektywne współdziałanie na rzecz rewitalizacji różnych środowisk oraz ich wzajemne uzupełnianie się. W systemie zarządzania *Gminnym Programem Rewitalizacji* zdefiniowano czytelne procedury oraz przypisano zakres odpowiedzialności do poszczególnych organów.

9.1.4. Komplementarność międzyokresowa

Dokonując wyboru projektów ważnym kryterium była ciągłość programowa. Zdefiniowane projekty są naturalną kontynuacją i rozwinięciem działań oraz przedsięwzięć realizowanych przez samorząd Tuchowa, parterów społecznych i instytucjonalnych na przestrzeni ostatnich lat, w tym z wykorzystaniem środków zewnętrznych. **W opisie projektów w rozdziale *8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne* wskazano powiązania kluczowych projektów (por. Projekty powiązane).** Projekty rewitalizacyjne wpisują się w długoterminowe plany strategiczne gminy, których celem jest podniesienie jakości życia mieszkańców.

9.1.5. Komplementarność źródeł finansowania

Projekty zawarte w *Gminnym Programie Rewitalizacji* mają zapewnione finansowanie z różnych instrumentów wsparcia (m.in. EFRR, EFS, FS) bez ryzyka podwójnego dofinansowania. Jednocześnie uwzględniają zaangażowanie środków prywatnych i publicznych. Dzięki umiejętnemu wykorzystaniu środków będzie można uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji. W finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono także projekty realizowane w formie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Doświadczenia krajów szeroko korzystających z formuły PPP pokazują, że przynosi to efekt nie tylko w postaci pozyskania kapitału prywatnego na finansowanie zadań publicznych (pozwala na realizację tych zadań w sytuacjach deficytu finansów publicznych), ale na znaczące oszczędności nakładów finansowych w całym procesie.

9.2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na zdegradowanych obszarach gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji. W tabeli zaprezentowano powiązanie celów strategicznych *Gminnego Programu Rewitalizacji z* celami i priorytetami rozwoju społeczno-gospodarczego, jakie wyznaczono w różnorodnych dokumentach strategicznych oraz planistycznych przyjętych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Tabela 38. Powiązanie celów *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016-2023* do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego gminy, regionu i kraju

Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej	Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów	Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru	Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa
POZIOM KRAJOWY			
Strategia Rozwoju Kraju 2020			
I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem (zapewnienie ładu przestrzennego)	I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (rozwój kapitału społecznego)		I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (zwiększenie bezpieczeństwa obywatela)
	II.2. Wzrost wydajności gospodarki (Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego)		II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (poprawa efektywności energetycznej i poprawa stanu środowiska)
	II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (poprawa jakości kapitału ludzkiego)		II.7. Zwiększenie efektywności transportu
	III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (rozwój regionalny i subregionalny)		III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych)
Program Rozwoju Turystyki do 2020			
	Rozwój innowacyjności, atrakcyjności, jakości usług i produktów turystycznych, jako czynnika konkurencyjnej gospodarki		
	Wzmocnienie aktywności społecznej i przedsiębiorczości w sektorze turystyki oraz zwiększenie kompetencji kadr		
	Promocja priorytetowych obszarów produktów turystycznych kraju i regionów oraz specjalizacji gospodarczych opartych na turystyce		
Zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska.		Zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska.	
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020			
	Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury		Zmniejszenie emisyjności gospodarki
			Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu
			Infrastruktura drogowa dla miast
			Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach
			Poprawa bezpieczeństwa energetyczne
POZIOM REGIONALNY			
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020			
	Gospodarka wiedzy i aktywności		
	Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego		

Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej	Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów	Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru	Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa
	Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony		Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej
Rozwój miast i terenów wiejskich			
			Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne
Małopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020			
	Przedsiębiorcza Małopolska		
			Regionalna polityka energetyczne
			Ochrona środowiska
	Dziedzictwo regionalne		
	Rynek pracy		
Region spójny społecznie			
	Wiedza i kompetencje		
Rewitalizacja przestrzeni regionalnej		Rewitalizacja przestrzeni regionalnej	
Infrastruktura społeczna			
Strategia Rozwoju Polski Południowej			
Polska południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjał makroregionu (3.1. Tworzenie pakietowych produktów turystycznych)			
Inteligentne specjalizacje Województwa Małopolskiego uszczegółowienie obszarów wskazanych w Regionalnej Strategii Województwa Małopolskiego 2014-2020			
Przemysły kreatywne i czasu wolnego (7.1. Przemysły kreatywne, 7.4. Przemysł czasu wolnego)	Nauki o życiu (1.2. Produkty lecznicze i wyroby medyczne 1.6. Zdrowa żywność i żywienie)	Przemysły kreatywne i czasu wolnego (7.1. Przemysły kreatywne, 7.4. Przemysł czasu wolnego)	
Subregionalny Program Rozwoju na lata 2014-2020			
	Wysoka konkurencyjność subregionów dzięki wykorzystaniu endogenicznych potencjałów oraz usprawnieniu sieci komunikacyjnej (1.1.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w subregionach, 1.1.4. Rozwój lokalnych tras turystycznych)		
Wysoka jakość życia na terenie subregionów województwa małopolskiego (2.3. Dostępne oraz wysokiej jakości usługi społeczne i ochrona zdrowia mieszkańców subregionów)		Wysoka jakość życia na terenie subregionów województwa małopolskiego (2.3. Dostępne oraz wysokiej jakości usługi społeczne i ochrona zdrowia mieszkańców subregionów)	Wysoka jakość życia na terenie subregionów województwa małopolskiego (2.1. Lepsza jakość powietrza w subregionach, 2.2. Dobry stan środowiska naturalnego)
Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysł Czasu Wolnego			
Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewaloryzację, kształtowanie krajobrazu kulturowego, rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację znaczeń kulturowych (1.1. Przeszłość przyszłości – Prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane przy zabytkach, 1.3. Kompleksowe programy rewitalizacji społecznej i ekonomicznej oraz kształtowanie przestrzeni)			
Pobudzanie kreatywności oraz wzrost dostępu do oferty czasu wolnego (2.2. Wzmacnianie potencjału kreatywnego w regionie)			
Kreowanie innowacyjnej i atrakcyjnej oferty czasu wolnego dla wzmocnienia przewagi konkurencyjnej regionu (3.1. Podnoszenie atrakcyjności turystycznej regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa regionu, 3.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej)			
Program Strategiczny Ochrona Środowiska			

Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej	Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów	Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru	Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa
			Poprawa jakości powietrza, ochrona przed hałasem oraz zapewnienie informacji o źródłach pól elektromagnetycznych (1.1. Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza pochodzących z systemów indywidualnego ogrzewania mieszkań)
			Ochrona zasobów wodnych (2.1.1. Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, 2.2. Utrzymanie i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę i optymalizacji zużycia wody)
			Rozwijanie systemu gospodarki odpadami (3.2. Intensyfikacja odzysku, w tym odzysku energetycznego oraz ograniczenie ilości składowanych odpadów i likwidacja zjawiska nielegalnego składowania odpadów)
			Regionalna polityka energetyczna (5.1.1. Realizacja inwestycji w zakresie energetyki rozproszonej (hydroenergetyka, biogazownie, energia wiatru, farmy słoneczne itp.)
			Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym (7.3. Wsparcie systemu zarządzania bezpieczeństwem publicznym)
Program Strategiczny Obszary Wiejskie			
Wdrażanie instrumentów regulacyjnych i planistycznych służących zintegrowanemu rozwojowi obszarów wiejskich		Wdrażanie instrumentów regulacyjnych i planistycznych służących zintegrowanemu rozwojowi obszarów wiejskich	
	Aktywizacja gospodarcza terenów wiejskich		
	Wykorzystanie potencjału wytwórczego i przedsiębiorczości społeczności lokalnych		
POZIOM LOKALNY			
Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu tarnowskiego 2015-2020			
	Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość (I.1. Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakacyjności inwestycyjnej powiatu, I.2. Osiągnięcie równowagi ekonomicznej pomiędzy strukturą gospodarstw rolnych a opłacalnością produkcji rolnej)	Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość (I.3. Kreowanie wspólnej, subregionalanej oferty turystycznej)	Dostępność komunikacyjna (II.2. Rozwój powiatowego i lokalnego układu drogowego)
	Dostępność do usług publicznych wysokiej jakości (III.3. Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym)	Dostępność do usług publicznych wysokiej jakości (III.4. Dbałość o spójność, atrakcyjność i dostępność oferty kulturalnej)	Dostępność do usług publicznych wysokiej jakości (III.1. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa,

Tworzenie warunków dla szerokiej integracji społecznej	Ożywienie gospodarcze i społeczne poprzez wykorzystanie lokalnych potencjałów i zasobów	Wzmocnienie poczucia lokalnej tożsamości poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego obszaru	Wzmacnianie integracji wewnątrzgminnej oraz zmniejszanie dysproporcji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi Tuchowa
			Ochrona środowiska naturalnego (IV.1. Ochrona zasobów wodnych i złóż kopalin, IV. 2. Ochrona powietrza oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii)
Strategia Rozwoju Gminy Tuchów na lata 2010-2020			
	Gospodarka lokalna (I.1. Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakacyjności inwestycyjnej gminy)		Dostępność komunikacyjna (II.1. Rozbudowa i modernizacja ciągów komunikacyjnych zwiększających dostępność transportową)
Rozwój kapitału społecznego (III.1. Zwiększenie dostępu do usług publicznych wysokiej jakości)			
Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych na obszarze Gminy Tuchów			
Tworzenie warunków umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie same pokonać wykorzystując własne uprawnienia, możliwości i środki.			
Ochrona standardu życia, poprawa funkcjonowania i równe szanse dla osób niepełnosprawnych i starszych.			
	Minimalizowanie skutków bezrobocia i aktywacja osób bezrobotnych.		
Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.			Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.
Zapobieganie zjawisku bezdomności.			
Zapobieganie kryzysom rodziny i wspieranie rodzin ze szczególnym, uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych, niepełnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym.			
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Miasta i Gminy Tuchów			
			Redukcja łącznej emisji CO_2
			Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Tuchów			
	Tworzenie nowych miejsc pracy (3. Organizacja i rozwój turystyki i agroturystyki)		
	Oświata, rekreacja, sport (1. Budowa i rozbudowa szkół, 4. Budowa boisk sportowych z zapleczem)		
			Infrastruktura (1. Budowa wodociągów, 2. Budowa kanalizacji, 3. Remonty, modernizacja i budowa dróg)
			Ochrona środowiska (1. Ochrona powietrza)

Źródło: Opracowanie własne

10. SYSTEM REALIZACJI (WDRAŻANIA) PROGRAMU REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji ma charakter operacyjny i jako taki winien identyfikować organizacyjne struktury wdrażające planowane cele, działania, zadania oraz ustalenia. Wśród struktur organizacyjnych wymienić należy dwa typy podmiotów:

- podmioty wykonawcze, czyli jednostki sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego realizujące poszczególne zadania/projekty;
- podmioty zarządzające, czyli jednostka koordynująca wdrożenie Programu, jako całości, a przy tym prowadzące jego aktualizację, monitoring i ocenę.

Niepodważalna rola organów gminy w zarządzaniu *Programem* polega na jego ukierunkowaniu, uchwaleniu, kontrolowaniu i ocenie z punktu widzenia lokalnej strategii rozwoju. Odnosi się to szczególnie do kontekstu celów przygotowania *Programu* (uszczegółowienie i wcielenie w życie instrumentów rozwoju gminy, pozyskanie środków z funduszy strukturalnych, etc.).

Do wyłącznych kompetencji Rady Miasta i Gminy Tuchów zastrzeżone zostaje:

- uchwalenie *Gminnego Programu Rewitalizacji*;
- nadzór nad realizacją *Programu* przez burmistrza;
- opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji *Programu*, przedstawionych przez burmistrza.

Do kompetencji burmistrza należeć będzie:

- realizacja zapisów Programu m.in. poprzez wyznaczenie Operatora Programu Rewitalizacji i nadzór nad jego działalnością oraz zapewnienie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania zadań ujętych w Programie, zgodnie z założonym udziałem gminy;
- podejmowanie decyzji o potrzebie weryfikacji Programu, m.in. na podstawie wniosków zarówno samego Operatora, jak i wniosków innych jednostek gminnych, a także partnerów społeczno-gospodarczych.

Do działań o charakterze wykonawczym zostanie wyznaczony Operator Programu Rewitalizacji.

Zadania Operatora będą obejmowały następujące elementy zarządzania *Programem:*

- aktualizację i kontynuację procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia Ramowego Programu o działania realizowane w ramach mikroprogramów społecznych lub uwzględniające inne kategorie projektów;
- planowanie dalszych procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego *Programu* (tj. rok 2023);
- realizację *Programu*, w rozumieniu koordynowania i animowania działań administracji i beneficjentów, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań wewnętrznych i zewnętrznych (np. RPO WM), a także spójności *Programu*;
- organizację procesu upowszechnienia *Programu* i komunikacji społecznej (organizacje pożytku publicznego, przedsiębiorcy, spółdzielnie mieszkaniowe, deweloperzy, struktury partnerstwa publiczno-prywatnego);
- monitorowanie realizacji *Programu*;
- opracowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów *Programu*.

10.1. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym GPR wynosi 8 lat (lata 2016 – 2023). Przewiduje się podział tego okresu na trzy podokresy dwuletnie pełnej funkcjonalności GPR poprzedzone okresem uruchamiania Programu.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Tabela 39. Ramowy program realizacji procesu rewitalizacji w latach 2016-2023

Etap realizacji GPR	Rok	Działania
Przygotowanie GPR	2016	1. Diagnoza i wyznaczenie obszaru rewitalizacji. 2. Opracowanie i przyjęcie GPR. 3. Powołanie struktury zarządzania GPR – w tym określenie zasad wyboru członków Komitetu Rewitalizacji. 4. Zainicjowanie prac Komitetu Rewitalizacji. 5. Opracowanie szczegółowego harmonogramu na rok 2017
Okres uruchamiania GPR	2017	1. Realizacja harmonogramu działań na rok 2017. 2. Uruchamianie zgodnie z planem kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i testowanie systemu zarządzania i monitorowania. 3. Uruchomienie systemu monitorowania i oceny realizacji. 4. Opracowanie harmonogramu 2018 – 2019.
I etap GPR	2018-2019	1. Ewaluacja realizacji GPR w roku 2017, wnioski i poprawki. 2. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2018 - 2019 ze szczególnym uwzględnieniem bieżącego dbania o synergię pomiędzy przedsięwzięciami (korygowanie harmonogramów w taki sposób, aby przedsięwzięcia potencjalnie synergiczne były uruchamiane w sposób skoordynowany). 3. Opracowanie harmonogramu na lata 2020 – 2021 (w 2019 roku).
II etap GPR	2020-2021	1. Ewaluacja realizacji GPR 2018-2019, wnioski i poprawki. 2. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2020 – 2021. 3. Opracowanie harmonogramu na lata 2022 – 2022 (w 2021 roku).
III etap GPR	2022-2023	1. Ewaluacja realizacji GPR 2020-2021, wnioski i poprawki. 2. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2022 – 2023. 3. 2023 – opracowanie GPR na kolejny okres (min. 6 -letni).

Źródło: Opracowanie własne

10.2. Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

Analizując specyfikę gminy oraz zakres zadań (w których przeważają zadania leżące w kompetencji samorządu – zarówno organizacyjnej, jak i finansowej), wydaje się, iż najkorzystniejszym i najprostszym rozwiązaniem jest usytuowanie Operatora w strukturze Urzędu Miejskiego w Tuchowie, w ramach komórki odpowiedzialnej za zagospodarowanie przestrzenne i rozwój gospodarczy. W ramach tego wydziału należy powołać zespół zadaniowy ds. rewitalizacji (w skład którego wejdą osoby z różnych komórek organizacyjnych, obejmujące swoimi kompetencjami cała tematykę *Programu Rewitalizacji*), na którego czele stanie Pełnomocnik ds. Rewitalizacji. Nie ma obecnie przesłanek do precyzyjnego **oszacowania kosztów zarządzania** *Programem.* **Według wstępnego oszacowania powinny one mieścić się w granicach 1,0 – 2,0% całkowitych kosztów programu**, tj. około 58 tys. do 115 tys. złotych **rocznie**.

Struktura zarządzania *Programem* składa się z następujących komórek:

- **Rada Miejska** – odpowiada za uchwalanie *Programu* i jego głównych kierunków oraz opiniowanie zmian i aktualizację *Programu*;
- **Burmistrz** – odpowiada za bieżący nadzór nad realizacją *Programu*, w tym dbałość o zagwarantowanie (w budżecie i WPF) środków na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, a także podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania korekt w *Programie*;
- **Operator Programu** – Referat Gospodarki Przestrzennej i Mienia Komunalnego, do koordynacji spraw rewitalizacyjnych zostanie powołany Pełnomocnik ds. Rewitalizacji – odpowiada za bieżącą koordynację działań podejmowanych w ramach *Programu*, aktualizację i kontynuację procesu planowania, pozyskiwanie nowych partnerów

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Programu, upowszechnianie zarówno samego Programu, jak i możliwości korzystania z niego, bieżący monitoring działań oraz sprawozdawczość;

- **Komitet Rewitalizacji** – w skład której wejdą m.in. przedstawiciele operatora, jednostek gminnych, przedsiębiorcy, partnerzy społeczni i mieszkańcy. Zadaniem Komitetu będzie opiniowanie zgłaszanych projektów oraz wskazywanie nowych obszarów tematycznych i zadań ważnych z punktu widzenia interesariuszy. Rola Komitetu Rewitalizacji jest niezwykle istotna z punktu widzenia promocji *Programu*, z uwagi zarówno na szeroki krąg, jak i społeczny zasięg oddziaływania Komitetu.

10.3. System obiegu informacji w instytucji odpowiedzialnej za zarządzanie programem

System obiegu informacji oraz środków finansowych w ramach *Programu Rewitalizacji*, będzie realizowany przez Operatora Programu zgodnie z dotychczasowymi zarządzeniami i instrukcjami kancelaryjnymi obowiązującymi w Urzędzie Miejskim w odniesieniu do powyższych kwestii, które wynikają z Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 roku w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz.U. 2011 nr 14, poz. 67). W oparciu o powyższe rozporządzenie w Urzędzie Miejskim wprowadzono stosowne procedury, które rozstrzygają zakres odpowiedzialności i kompetencji poszczególnych jednostek Urzędu Miejskiego, regulują zasady przepływu informacji w Urzędzie, a także środków finansowych pozostających w dyspozycji gminy. Uszczegółowienie powyższych zapisów w odniesieniu do *Gminnego Programu Rewitalizacji* znajdzie swoje odzwierciedlenie w Zarządzeniu burmistrza powołującym Pełnomocnika ds. Rewitalizacji z umiejscowieniem go w strukturze Urzędu Miejskiego w Tuchowie.

Obieg informacji poza strukturą Urzędu Miejskiego w Tuchowie zapewnią stałe spotkania Komitetu Rewitalizacji, na których będą przekazywane informacje nt. bieżącego postępu prac nad *Programem*, a także pozyskiwane informacje o postępie prac u pozostałych partnerów *Programu*, w tym informacje o środkach zaangażowanych poza gminą.

Ponadto informacja o postępie prac i uruchamianych projektach będzie dostępna na wydzielonej części portalu internetowego gminy Tuchów poświęconej wdrażaniu *Programu Rewitalizacji*. Tam też będą publikowane bieżące sprawozdania z postępu prac nad *Programem*.

10.4. Promocja i informacja

W fazie realizacyjnej *Programu*, zarówno jego Operator, jak i konkretni beneficjenci podejmowanych działań, dołożą wszelkich starań, aby we właściwy sposób rozpowszechnić informacje o jego celach, zamierzeniach, jak i konkretnych efektach, które przyniesie jego realizacja. Działania te będą także cały czas otwarte na dalszy proces konsultacji i możliwą aktualizację *Programu* w sytuacji zmiany jakichkolwiek czynników, które determinowały obecny jego kształt.

Za podejmowanie konkretnych działań promocyjnych odpowiadać będzie Operator Programu, który określi:

- cele działań informacyjnych i promocyjnych;
- potencjalne grupy docelowe działań informacyjnych i promocyjnych;
- strategie informowania i promocji.

Podstawowymi celami działań informacyjnych i promocyjnych, realizowanymi w ramach *Programu Rewitalizacji* winno być podniesienie świadomości opinii publicznej o przebiegu realizacji i rezultatach *Programu*.

Ze względu na zintegrowany charakter *Programu*, zasięg terytorialny i rangę realizacji jego celów, do grup docelowych działań PR zaliczyć należy:

- społeczeństwo, z uwzględnieniem specyficznych narzędzi kierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz kierowanych do mieszkańców obszarów gminy nieobjętych *Programem*;
- beneficjentów i potencjalnych beneficjentów *Programu*;

- partnerów społeczno-gospodarczych;
- organizacje pozarządowe,
- samorządy gospodarcze, instytucje otoczenia biznesu;
- właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa małopolskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne miast i gmin partnerskich);
- media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim oraz media elektroniczne).

Proces informowania o *Programie Rewitalizacji* powinien mieć charakter dwukierunkowy, to znaczy pozwalać odbiorcom przekazów na formułowanie informacji zwrotnych i własnych opinii. Plan promocji powinien zatem realizować zarówno bierne, jak i czynne prawo obywateli do informacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami i standardami. i tak, wśród instrumentów realizacji działań PR w tych sferach wymienić należy:

- wykorzystanie oficjalnych stron internetowych gminy i jednostek podległych (w tym BIP) do publikacji informacji o rewitalizacji;
- prowadzenie serwisu internetowego Programu Rewitalizacji, w którego skład wejść powinny:
  - opis problematyki związanej z rewitalizacją obszarów wiejskich,
  - publikacja *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuchów na lata 2016-2023*,
  - informacje o bieżącym stanie wdrażania, finansowania, ewaluacji *Programu*,
  - inne informacje i materiały o charakterze informacyjnym (komunikaty o przetargach, konkursach ofert i ich wynikach),
  - forum mieszkańców,
  - baza przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
  - informacje o możliwości pozyskania środków na projekty, związane z przyjętymi celami rewitalizacji,
  - baza umożliwiająca znalezienie partnera do projektu (zgłoszonego lub planowanego do zgłoszenia do *Programu Rewitalizacji*),
  - statystyki i raporty związane z realizacją *Programu*,
  - galeria fotografii (np. przed realizacją – po realizacji);
- broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych projektów, wydawane przez Operatora oraz podmioty zaangażowane w realizację *Programu Rewitalizacji*;
- konferencje prasowe (organizowane przez Operatora i/lub beneficjentów *Programu Rewitalizacji*) dotyczące np. uchwalenia *Programu*, kolejnych etapów wdrożenia i ewaluacji, uzyskania środków na finansowanie Programu lub poszczególnych projektów, zakończenia każdego projektu realizowanego w ramach Programu.

10.5. System monitoringu i oceny skuteczności działań

Aby móc zmierzyć efekt przyszłych działań rewitalizacyjnych realizowanych w gminie i trafnie reagować na niepożądane tendencje, niezbędne jest wdrożenie profesjonalnego systemu monitoringu i ewaluacji opierającego się na konkretnych wskaźnikach.

Zgodnie z definicją monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych opisujących postęp i efekty programu. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. W monitorowaniu brać winny udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie *Programu Rewitalizacji*.

Do instytucji i podmiotów biorących udział w monitoringu *Programu Rewitalizacji* zaliczyć należy w szczególności:

- Radę Miejską;
- Burmistrza Tuchowa;
- Operatora Programu Rewitalizacji;
- Komitet Rewitalizacji;

- Odpowiednie stanowiska w strukturze Urzędu Miejskiego w Tuchowie odpowiedzialne za nadzór i kontrolę nad istotnymi dla procesu rewitalizacji sferami;
- Beneficjentów Programu Rewitalizacji.

Dla osiągania wskaźników *Programu Rewitalizacji*, szczególna rola w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych, ujętych w nim projektów.

Na poziomie monitorowania *Programu Rewitalizacji* głównym podmiotem, monitorującym oraz dokonującym oceny osiągania założonych wskaźników, stać się powinien Operator Programu, a w odniesieniu do osiągania celów szczegółowych i ogólnych rewitalizacji Rada Miejska, Burmistrza Tuchowa i Komitet Rewitalizacji.

Rola Operatora *Programu* obejmować powinna jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość. Sprawozdania z realizacji programów (rzeczowo-finansowe) przedkładane powinny być przez Operatora Burmistrzowi Tuchowa w cyklach kwartalnych i w formie sprawozdania rocznego, a także załączane do sprawozdania z realizacji całego *Programu Rewitalizacji* przedkładanego corocznie Radzie Miejskiej i Komitetowi Rewitalizacji.

Jednostki organizacyjne gminy Tuchów będą brały bezpośredni udział w monitorowaniu projektów, zgłoszonych i zarządzanych przez siebie, tak jak każdy Beneficjent *Programu*. Z drugiej strony mogą włączać się w proces monitorowania, w związku z udostępnianiem przez nie danych o stanie spraw, prowadzonych przez gminę i jej jednostki, a dotyczących inwestycji, zgłoszonych jako projekty do *Programu Rewitalizacji*.

10.6. Rodzaje monitoringu i wskaźniki monitoringu

Jednym z celów monitoringu jest dostarczanie informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania pomocy – na poziomie pojedynczego projektu i całego *Programu*. Zgodnie z zasadami w zależności od charakteru dostarczanych danych, monitoring dzielimy na rzeczowy i finansowy. Zakłada się przyjęcie tej systematyki dla *Gminnego Programu*.

10.6.1. Monitoring rzeczowy

Monitoring rzeczowy dostarcza danych, obrazujących postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów. Dane wykorzystywane przy monitorowaniu powinny zostać skwantyfikowane i obrazować postęp we wdrażaniu oraz rezultaty działań, w podziale na trzy kategorie wskaźników:

- wskaźniki **produktu**, które odnoszą się do rzeczowych efektów działalności i są liczone w jednostkach materialnych;
- wskaźniki **rezultatu**, odpowiadające bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z wdrożenia *Programu*, które mogą mieć formę wskaźników materialnych lub finansowych;
- wskaźniki **oddziaływania**, obrazujące konsekwencje *Programu*, wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów (mogą przybrać formę oddziaływań bezpośrednich, jak i oddziaływań pośrednich).

Wskaźniki, z wyjątkiem oddziaływań, formułowane są już w trakcie opracowywania wniosków o finansowanie poszczególnych projektów. Studia wykonalności projektów stanowią zatem podstawę do monitorowania efektów rzeczowych przez odpowiednie podmioty.

Zgodnie obowiązującymi zasadami wdrażania programów finansowanych ze środków UE poziom wymaganej kwantyfikacji celów zależy od rodzaju interwencji. W przypadku tych celów, które nie mogą być skwantyfikowane *ex-ante*, wskaźniki będą musiały być dopracowane już we wczesnej fazie wdrażania.

10.6.2. Monitoring finansowy

Monitoring finansowy dostarcza danych, dotyczących finansowych aspektów realizacji *Programu* i stanowi podstawę do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

środków. Powinien odbywać się w oparciu o sprawozdania – okresowe, roczne oraz końcowe (obejmujące projekt, cele szczegółowe, *Program Rewitalizacji*), które przedstawiane są:

- Operatorowi Programu – w formie kopii sprawozdań, przedkładanych Instytucji Zarządzającej przez beneficjentów projektów, które uzyskały wsparcie w ramach RPO WM lub innych funduszy UE;
- Operatorowi Programu – w formie sprawozdań, przedkładanych przez Beneficjentów *Programu*, którzy nie pozyskali środków z Funduszy Strukturalnych, ale rozpoczęli realizację projektów, ujętych w *Programie Rewitalizacji* i wykorzystują inne publiczne źródła finansowania, w tym środki gminy;
- Burmistrzowi Tuchowa – w formie sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu, dotyczących finansowania w odniesieniu do *Programu* – w podziale na cele szczegółowe rewitalizacji;
- Radzie Miejskiej – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania *Programu.*
- Komitetowi Rewitalizacji – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania *Programu.*

Dane zawarte w tych sprawozdaniach obejmować powinny wysokość wkładu finansowego, pochodzącego ze środków publicznych (wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem, wydatki poniesione od początku realizacji zadania, stan zaawansowania realizacji zadania w ujęciu procentowym), z wyszczególnieniem:

- wkładu wspólnotowego: ogółem oraz środków z EFRR/EFS;
- krajowego wkładu publicznego: ogółem oraz budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego, budżet gminy, inne środki publiczne (fundusze celowe, środki specjalne);
- środków z pożyczek na prefinansowanie;
- środków z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
- środków prywatnych;
- innych środków.

Dodatkowo sprawozdania winny zawierać informacje na temat postępu realizacji planu finansowego odpowiednio projektu lub *Programu*, w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na rok następny.

10.6.3. Sprawozdawczość

Monitorowanie rzeczowe i finansowe odbywać się powinno na podstawie dostarczanych sprawozdań z realizacji: okresowych, rocznych i końcowych. Sprawozdawczość zakłada bieżący i periodyczny przepływ informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości w procesie wdrażania i monitorowania *Programu*. Elementami systemu sprawozdawczości w przypadku *Programu Rewitalizacji* są:

- instytucje i podmioty otrzymujące i sporządzające sprawozdania tj. Rada Miejska, Burmistrz Tuchowa, Komitet Rewitalizacji, Operator Programu, Beneficjenci;
- przedmiot sprawozdania, tj. informacje o postępie realizacji projektu, celów szczegółowych oraz całego *Programu*;
- narzędzia sprawozdawczości, tj. sprawozdania, umowy o dofinansowanie i wnioski aplikacyjne/o refundację;
- okresy sprawozdawcze.

Kompleksowe sprawozdanie, obejmujące dane umożliwiające skuteczny monitoring rzeczowy i finansowy, powinno zawierać następujące dane:

- informacje ogólne;
- informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji projektu lub *Programu:*
  - na poziomie *Programu*: informacje dotyczące zgłoszonych do realizacji projektów, podpisanych umów lub podjętych decyzji, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągania założonych w *Programie* wskaźników monitorujących,

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

  - na poziomie projektu: informacje dotyczące podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji celów projektu, stopnia osiągania założonych w nim wartości wskaźników;
- informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków;
- prognozę przebiegu realizacji *Programu* lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym – dla sprawozdań okresowych lub rocznych;
- informacje na temat przestrzegania polityk Wspólnoty przy realizacji projektu lub *Programu*;
- informacje na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji;
- informacje na temat sprawności systemu realizacji;
- informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

Założyć należy, iż sprawozdanie okresowe może nie zawierać informacji, dotyczących stopnia osiągania wartości wskaźników monitorujących rezultaty i oddziaływania, a jedynie wskaźniki produktu.

Sprawozdania będą składane w formie zgodnej z zasadami, obowiązującymi przy składaniu sprawozdań, odpowiadających wymaganiom każdego z podmiotów monitorujących.

10.7. Zasady pomiaru i doboru wskaźników monitorowania

Wskaźniki monitorowania podzielono na kategorie: produktu, rezultatu i oddziaływania. Wszystkie wskaźniki mierzone będą cyklicznie. Częstotliwość pomiaru wskaźników jest uzależniona od kategorii wskaźnika. Bazowym okresem, wobec którego porównywane są zmiany wskaźników jest rok (lub jego ostatni kwartał) poprzedzający rok, w którym rozpoczęto wdrażanie *Programu*.

Częstotliwość pomiaru w zależności od kategorii wskaźników i przedmiotu sprawozdawczości przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Częstotliwość sprawozdawczości z uwzględnieniem pomiaru wskaźników

Przedmiot sprawo-zdawczości	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu	Wskaźniki oddziaływania	Podmiot składający sprawozdanie	Podmiot monitorujący
Projekt	Okresowo (co najmniej raz na pół roku)	Corocznie lub po zakończeniu projektu	–	Beneficjent	Operator *Programu* (wszystkie projekty); podmioty wynikające z systemu wdrożenia RPO WM (projekty dofinansowane z EFRR/EFS)
Cele strategiczne	Okresowo (co najmniej raz na pół roku)	Corocznie lub zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie działania	W połowie okresu realizacji i po zakończeniu wdrażania Programu	Operator	Burmistrz Tuchowa; Komitet Rewitalizacji
Cel główny	Okresowo (co najmniej raz na pół roku)	Corocznie	W połowie okresu realizacji i po zakończeniu wdrażania Programu	Operator	Burmistrz Tuchowa, Rada Miejska; Komitet Rewitalizacji
Program Rewitalizacji	Okresowo (co najmniej raz na rok)	Corocznie	W połowie okresu realizacji i po zakończeniu	Operator	Rada Miejska

Źródło: Opracowanie własne

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Podstawą monitoringu dla wskaźników produktu i rezultatu jest tabela „Produkty i rezultaty *Gminnego Programu Rewitalizacji*" w rozdziale 8 „Przedsięwzięcia rewitalizacyjne", zaś dla wskaźników oddziaływania tabela „Wskaźniki oddziaływania *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Tuchów na lata 2016-2023*" w tymże rozdziale.

10.8. Ocena Gminnego Programu Rewitalizacji

Ocena (ewaluacja) *Programu Rewitalizacji* pozwala oszacować oddziaływanie samego *Programu*, jak i pomocy publicznej, w tym pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do założonych celów. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu jak najlepszego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków. Ocena udziela odpowiedzi na pytanie o celowość, trafność i wartość dodaną interwencji planowanej, przeprowadzanej lub zakończonej. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowość raportowania przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania *Programu*. Ocena taka bada sam program i jego efekty długotrwałe, czyli oddziaływania. Wiąże się zatem z przedstawionym wyżej monitoringiem rzeczowym.

Proponuje się, by system i rodzaje oceny *Programu* odpowiadały metodologii ogólnie stosowanej metodologii oceny i systemu sprawozdawczości programów finansowanych ze środków UE.

10.8.1. Ocena przed realizacją programu (ocena *ex-ante*)

Celem oceny *ex-ante* jest dostarczenie danych dla przygotowania (aktualizacji) *Programu* i zawartych w nim planów, dzięki oparciu się na doświadczeniach z ubiegłych okresów programowania (wynikach oceny *ex-post*). Ogólnie – ocena *ex-ante* zawiera m.in. analizę wpływu dotychczasowych interwencji oraz analizę problemów na obszarze rewitalizacji. W związku z wymogiem zgodności *Programu Rewitalizacji* z politykami wspólnotowymi i politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej, a także polityką regionalną państwa i regionu, ewaluacja *Programu* winna uwzględniać jego wpływ na realizację tych zasad.

Pierwszą pełną ocenę *ex-ante Programu* przeprowadzić winien Operator Rewitalizacji, posiadając pełną informację o celach, działaniach i projektach włączonych do Programu. Zakłada się, iż organizowanie kolejnych ocen *ex-ante* wiązać się będzie z aktualizacją *Programu*, wynikającą z kolejnych okresów programowania oraz należeć będzie do obowiązków Operatora Programu.

10.8.2. Ocena w połowie okresu realizacji (ocena *mid-term*)

Ocena w połowie okresu realizacji (ocena *mid-term*) Planu lub *Programu*, przeprowadzana nie później niż w ciągu roku następującego po zakończeniu połowy okresu realizacji, obejmuje analizę:

- efektywności wykorzystania środków;
- skuteczności w zakresie osiągania założonych celów;
- oddziaływania na sytuację społeczno-gospodarczą, w tym na zatrudnienie;
- funkcjonowania systemu realizacji.

10.8.3. Ocena na zakończenie Programu (ocena *ex-post*)

Celem oceny *ex-post* będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia *Programu*, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju gminy, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania *Programu*.

Za organizację procesu ewaluacji końcowej odpowiadać powinien Operator Programu z udziałem Komitetu Rewitalizacji, Burmistrza Tuchowa, Rady Miejskiej, jako organu przyjmującego wyniki oceny.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

Ocenę przeprowadzić powinni niezależni ewaluatorzy. Przyjąć można, iż ocena powinna zostać zakończona nie później niż 3 lata po zakończeniu okresu programowania.

Raport z realizacji programu powinien zostać upubliczniony i opublikowany na stronie internetowej gminy (Biuletyn Informacji Publicznej).

10.8.4. Ocena bieżąca (ocena *on-going*)

Niezależnie od prowadzenia wyżej wymienionych form ewaluacji, Rada Miejska, a także Burmistrz oraz Operator mogą inicjować bieżącą ocenę *Programu Rewitalizacji*, której przedmiotem jest efektywność stosowanych instrumentów i całego systemu wdrażania.

10.8.5. Kryteria oceny

Za główne kryteria oceny *Programu Rewitalizacji*, przyjąć należy ogólnie stosowane kryteria, do których należą:

- **trafność** – kryterium pozwalające ocenić, w jakim stopniu cele *Programu* odpowiadają potrzebom i priorytetom na danym poziomie analizy, np. na poziomie Obszaru Rewitalizacji, miasta, regionu. Trafność jest głównym kryterium przy przeprowadzaniu oceny *ex-ante* i *mid-term*;
- **efektywność** – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności" *Programu*, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasobów finansowych, zasobów ludzkich i poświęconego czasu) do uzyskanych wyników i rezultatów;
- **skuteczność** – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte;
- **użyteczność** – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie *Programu* odpowiada potrzebom grup docelowych;
- **trwałość** – kryterium pozwalające ocenić, na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem *Programu*, będą trwać po jego zakończeniu. Ma zastosowanie przy ocenie wartości *Programu* w kategoriach jego użyteczności w dłuższej perspektywie czasowej. W ocenie *ex-post* zaś, zwłaszcza realizowanej w dłuższym odstępie czasu po zakończeniu *Programu*, można zbadać, na ile zmiany wywołane jego oddziaływaniem są rzeczywiście istotnie trwałe.

10.9. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

10.9.1. Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7, ust. 3

Komitet Rewitalizacji, to ciało doradczo-opiniotwórcze, przewidziane w Ustawie o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku, jako podmiot wspierający Burmistrza Tuchowa w podejmowaniu decyzji i wydawaniu opinii o działaniach rewitalizacyjnych. Komitet Rewitalizacji został uwzględniony w strukturze zarządzania i monitoringu *Gminnego Programu Rewitalizacji, a* zostanie powołany zarządzeniem burmistrza do 3 miesięcy od przyjęcia *Programu.*

10.9.2. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 15 ust 1 pkt 10)

Gminny Program Rewitalizacji nie przewiduje zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322).

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

10.9.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W *Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Tuchów* nie przewiduje się ustanowienia Specjalnego Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

10.9.4. Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tuchów nie przewiduje wprowadzenia zmian w obecnym dokumencie uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Tuchów przyjętego Uchwałą XXI/243/00 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 29 listopada 2000 roku (z późniejszymi zmianami), jednakże w przypadku realizacji niektórych zadań wskazanych w *Programie* konieczne będzie wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

10.9.5. Niezbędne zmiany w Wieloletniej Prognozie Finansowej

Po uchwaleniu *Gminnego Programu Rewitalizacji* Rada Miejska wprowadza przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku).

11. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji gminy Tuchów jako **fundament działań na różnych jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie),** monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym *Programem*. Ponadto realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013, polegającą na **łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów**) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że **opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu**, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Proces diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Tuchów oraz społecznego odbioru zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, której ideą jest **włączanie mieszkańców i partnerów społecznych w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji**, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach. Twórcy dokumentu tzn. samorząd gminy, uczestnicy oraz moderatorzy procesu, od samego początku kładli nacisk na wagę rozwiązań organizacyjnych (poszukiwanie nowych dróg dojścia) oraz potrzebę zmiany społecznej świadomości w zakresie szukania innych rozwiązań problemów na obszarach kryzysowych, poza tworzeniem na nich kolejnych, nowych inwestycji.

Warunkiem dobrej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o rewitalizacji, o jej znaczeniu i efektach. Dlatego wiele uwagi poświęcono na dotarcie do społecznej świadomości mieszkańców gminy i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Pomocne okazały się tutaj narzędzia informatyczne – głównie strona internetowa gminy, ale korzystano także z niestandardowych sposobów komunikacji ze społecznością lokalną, np. angażując księży, którzy przekazywali informacje w czasie ogłoszeń parafialnych i wskazywali miejsca, w których można poszerzyć wiedzę bądź wziąć udział w warsztatach.

11.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania *Gminnego Programu Rewitalizacji*

11.1.1. Diagnozowanie obszaru zdegradowanego

Pierwszym krokiem w diagnozowaniu sytuacji na obszarze gminy Tuchów było przeprowadzenie **dwóch ankiet:**

- **skierowanej do wszystkich mieszkańców** – pytano w niej m.in. o ocenę jakości życia w gminie, dostępność usług publicznych (i rzeczywiste miejsca korzystania z nich przez mieszkańców), najważniejsze problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowe. Co istotne – pytania były tak sformułowane, aby dawały obraz sytuacji nie na obszarze całej gminy, ale **danej jednostki urbanistycznej**, w której mieszka wypełniający. Pytano także o priorytetowe działania lokalne, które należy podjąć, aby poprawić jakość i komfort życia najmniejszych społeczności. Konsultacje trwały od 26 listopada 2015 roku do 31 stycznia 2016, a liczba zebranych ankiet wyniosła 144.
- **skierowanej do lokalnych liderów** (radnych, sołtysów, większych przedsiębiorców, instytucji kultury, opieki społecznej, przedstawicieli NGO, lokalnych liderów). Ocenie

jakościowej poddano w niej szereg zagadnień zgrupowanych w takich obszarach tematycznych jak:

- sfera przestrzenna, środowisko,
- infrastruktura techniczna,
- gospodarka,
- zdrowie,
- edukacja,
- bezpieczeństwo,
- sfera społeczna,
- kultura,
- turystyka, rekreacja, promocja.

Także w tym wypadku pytano o kluczowe problemy oraz priorytetowe działania. Inna była też metoda dystrybucji ankiety – docierała ona bezpośrednio na adres poczty elektronicznej wytypowanych osób, niemniej i w tym przypadku zwrot był bardzo duży i wyniósł 69% wysłanych ankiet (co w liczbach bezwzględnych dało wynik 23 wypełnionych ankiet).

Rysunek 42. Praca warsztatowa nad problemami i potencjałami jednostek urbanistycznych w trakcie warsztatów rewitalizacyjnych 21 grudnia 2015 roku

Źródło: Urząd Miejski w Tuchowie

Drugi krok stanowiły **warsztaty rewitalizacyjne.** Był to moment szerokiego zaprezentowania idei rewitalizacji, osadzenia w kontekście strategicznym procesów rozwojowych gminy, a także pokazania dobrych i złych praktyk działań rewitalizacyjnych. W części warsztatowej skupiono się na pogłębionym diagnozowaniu przyczyn powstawania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej oraz próbie osadzania poszczególnych zjawisk w konkretnych, wskazanych jednostkach urbanistycznych gminy Tuchów. Warsztaty rewitalizacyjne odbyły 21 grudnia 2015 i 26 stycznia 2016 roku i zgromadziły ponad 50 osób.

Rysunek 43. Warsztaty rewitalizacyjne 26 stycznia 2016 roku

Źródło: Urząd Miejski w Tuchowie

Opracowane wyniki obu ankiet (zaprezentowane w raporcie z tego etapu konsultacji), wyniki prac warsztatowych i nałożone na to eksperckie analizy ilościowe w układzie jednostek urbanistycznych, pozwoliły wskazać te tereny, w których suma negatywnych zjawisk społecznych oraz towarzyszących im zjawisk gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych wskazuje, iż **obszar można uznać za zdegradowany**.

11.1.2. Wyznaczanie obszaru rewitalizacji

Wyniki pierwszego etapu konsultacji społecznych – w tym graficzna mapa problemów oraz wiedza o istocie i miejscu koncentracji problemów – pozwoliły przystąpić do określenia obszarów o największym zagęszczeniu zjawisk negatywnych. Do ostatecznego wskazania obszaru rewitalizacji wykorzystano metodę badań fokusowych (zogniskowanych wywiadów grupowych), z uwzględnieniem wyników z zebranych i opracowanych materiałów.

W badaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miejskiego, instytucji odpowiedzialnej za pomoc społeczną, instytucji związanych z kulturą, przedstawiciele NGO oraz przedstawiciele lokalnej społeczności z obszarów uznanych za zdegradowane.

Do przeprowadzenia zogniskowanych wywiadów grupowych skonstruowany został scenariusz wywiadu, mający postać określonych pytań badawczych oraz wypunktowanych kwestii, które omawiano z uczestnikami badania. Scenariusz pełnił w badaniu rolę „bazy" i zestawu wskazówek, natomiast moderatorzy na bieżąco reagowali na przebieg dyskusji i dostosowywali pytania do zachowania uczestników i biegu wydarzeń.

Scenariusz opracowany na potrzeby badań, składał się z 9 tematycznie podzielonych części. Pierwsze 3 pełniły rolę wstępu i wprowadzenia do istotnej dla badacza części wywiadu (w której moderatorzy mogli wysłuchać opinii zebranych na interesujące ich tematy). Uczestnikom został w nich przybliżony projekt i cele badania. Omówiona została również istota techniki zogniskowanych wywiadów grupowych oraz rola moderatorów w trakcie przeprowadzania badania. Uczestnicy i moderatorzy mogli też się zapoznać, co pozytywnie wpływało na przebieg dyskusji, dzięki przełamaniu barier i obaw osób biorących udział wywiadzie.

Po części wprowadzającej, badanie podzielono na 4 obszary, w których pytania koncentrowały się wokół zagadnień będących właściwym obiektem zainteresowania badaczy. Pierwszy obszar zawierał pytania stanowiące wstęp do dyskusji na temat sfery społecznej gminy Tuchów. Kolejne dotyczyły sfery gospodarczej gminy, przestrzennej oraz środowiskowej. Istotą prowadzonego badania było osadzenie omawianych problemów w bardzo **konkretnym miejscu, w którym ich koncentracja jest największa.** Ostatni element scenariusza wywiadu miał na celu zachęcenie do dyskusji nad komunikacją pomiędzy instytucjami funkcjonującymi na terenie gminy Tuchów oraz relacjami pomiędzy centrum gminy, a jej peryferiami. Uczestnicy mieli możliwość porównania ze sobą różnych obszarów gminy Tuchów.

Scenariusz zakończony był podsumowaniem przeprowadzonego badania. Zawierał on ogólne pytania dotyczące tworzenia programów rewitalizacji oraz wykorzystania techniki zogniskowanych wywiadów grupowych do zbierania niezbędnych informacji. Miał także na celu zbudowanie pozytywnej relacji między moderatorami i uczestnikami dyskusji, przydatnej w przypadku przeprowadzania innych badań w przyszłości.

W wyniku przeprowadzonych badań fokusowych uzyskano obraz szczególnej koncentracji obszarowej zdiagnozowanych problemów. Jednocześnie wskazano te miejsca i projekty, których potencjał pozytywnego oddziaływania na dany obszar, ale też na społeczność całej jednostki urbanistycznej, a nierzadko całej gminy, jest największy. Nałożenie perspektywy koncentracji problemów i potencjału dla ich rozwiązania pozwoliło **wyznaczyć obszar rewitalizacji.**

11.1.2.1. Konsultacje społeczne wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z zapisami ustawowymi, wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji poddano konsultacjom społecznym. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczono w zakładce rewitalizacyjnej oraz w BIPie, a po 7 dniach od zamieszczenia informacji rozpoczęto proces konsultacji. Miał on formę zarówno bierną (zgłaszanie uwag ustnie i pisemnie), jak i czynną (spotkanie konsultacyjne). Przeprowadzone konsultacje nie zmieniły wyznaczonych obszarów.

Raport z przeprowadzonych konsultacji opublikowano w zakładce rewitalizacyjnej oraz w BIPIe.

Rysunek 44. Ogłoszenia dot. konsultacji umieszczone na stronach BIP Urzędu Miejskiego i stronie internetowej Tuchowa

Źródło: www.tuchow.pl

Konsultacjom obszarów towarzyszyły także konsultacje trybu wyłaniania Komitetu Rewitalizacyjnego. Co prawda ustawa mówi, iż komitet powinien zostać wyłoniony najpóźniej w ciągu 3 miesięcy od zakończenia prac nad dokumentem, niemniej jednak samorząd Tuchów zdecydował, iż chce już na tym etapie rozpocząć formowanie się Komitetu Rewitalizacji.

11.1.3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Najważniejszym celem pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji było osadzenie procesu budowy programu rewitalizacji w lokalnym środowisku, bo tylko to gwarantuje trafność sformułowania celów rewitalizacji oraz adekwatność przedsięwzięć rewitalizacyjnych. To właśnie **mieszkańcy obszaru rewitalizacji określili hierarchię zdiagnozowanych problemów, wskazując w ten sposób swoje priorytety w zakresie jakości życia.** Pogłębionej diagnoza obszaru rewitalizacji dokonano na podstawie analizy *desk research* zgromadzonych danych statystycznych i dwóch technik badań jakościowych:

- zogniskowanych wywiadów grupowych
- wywiadów z liderami lokalnymi z obszaru rewitalizacji.

11.1.4. Tworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji

Także w tym przypadku zdecydowano się na szeroki proces uspołecznienia oraz włączenia i zaangażowania mieszkańców gminy Tuchów w tworzenie *Programu.*

Pierwszym etapem były szerokie konsultacje internetowe listy działań i projektów rewitalizacyjnych. Moderatorom procesu chodziło o to, by w maksymalnie dużym stopniu zaangażować lokalną społeczność w proces współdecydowania o kierunkach podejmowanych działań. z tego względu zdecydowano się na zamieszczenie na specjalnym formularzu wstępnej listy zadań rewitalizacyjnych z prośbą o:

- wskazanie 3 zadań priorytetowych dla rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych;
- wskazania zadań dodatkowych, ważnych z punktu widzenia respondenta, a nieujętych na wstępnej liście.

Działanie to miało na celu zaangażowanie lokalnej społeczności w proces współdecydowania o wyborze najważniejszych zadań i projektów, które będą w jak największym stopniu odpowiadać na społeczne zapotrzebowanie i wpływać na poprawę sytuacji na obszarach uznanych za wymagające rewitalizacji.

W ten sposób opracowano listę działań i projektów rewitalizacyjnych, które udało się – w drodze konsultacji – ułożyć w sposób obrazujący **priorytety i oczekiwania lokalnej społeczności** gminy Tuchów.

Ostatnim elementem partycypacji były warsztaty rewitalizacyjne, na które zaproszono lokalnych liderów. W ich trakcie – analizując uzyskane wyniki dotyczące hierarchicznego układu zadań – zastanawiano się nad priorytetami w zakresie działań rewitalizacyjnych, które zostały zasygnalizowane przez lokalną społeczność.

W ten sposób **zdefiniowano wizje rewitalizacji, cele strategiczne i wiodące kierunki interwencji**, które wynikają ze wszystkich wcześniejszych etapów konsultacji społecznych i są ujęte w formie ostatecznej listy projektów rewitalizacyjnych.

Dodatkowo przedmiotem warsztatów było znalezienie lokalnych liderów, którzy mogliby propagować ideę rewitalizacyjną wśród mieszkańców i umieliby wciągnąć lokalną społeczność do aktywnych działań na rzecz swoich „małych ojczyzn". W trakcie warsztatów udało się także opracować założenia wiodących projektów rewitalizacyjnych i przekazać je pracownikom Urzędu Miejskiego do dalszego (formalnego) opracowania, tak aby mogły być wdrożone w życie w najbliższym czasie (z uwzględnieniem posiadanych środków finansowych).

11.1.4.1. Konsultacje społeczne Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z zapisami ustawowymi opracowany Program zostanie poddany konsultacjom społecznym. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczono będzie w zakładce rewitalizacyjnej oraz w BIPie, a po 7 dniach od zamieszczenia informacji rozpocznie się proces konsultacji.

Jednocześnie dokument przesłano do zaopiniowania instytucjom wskazanym w art. 17, ustęp 2, tiret 4 a i b. Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

11.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji*

11.2.1. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Szerokie upowszechnienia informacji o rewitalizacji i partycypacyjny model opracowywania *Gminnego Programu Rewitalizacji* będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

11.2.2. Komitet Rewitalizacji

Włączenie lokalnych społeczności w działania rewitalizacyjne to warunek konieczny do osiągnięcia głównego celu rewitalizacji, czyli poprawy jakości życia. Mieszkańcy muszą mieć poczucie, że **zmiany w ich otoczeniu kształtowane są z myślą o nich i przy ich udziale.** Zostanie im to zapewnione m.in. poprzez możliwość uczestnictwa w pracach *Komitetu Rewitalizacji.* **Stanowi on forum współpracy i dialogu interesariuszy z** organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą burmistrza. Uprawniony jest do wyrażania opinii oraz podejmowania inicjatyw rozwiązań odnoszących się do rewitalizacji gminy Tuchów. W skład Komitetu rewitalizacji wchodzą:

- przedstawiciele Urzędu Miejskiego Tuchowa i jednostek organizacyjnych;
- przedstawiciele Rady Miejskiej Tuchowa;
- przedstawiciele każdego obszaru zdegradowanego delegowanych przez organy stanowiące jednostek pomocniczych wchodzących w skład danego obszaru zdegradowanego;
- przedstawiciele sektora społecznego (organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, działających na terenie gminy Tuchów);
- przedstawiciele podmiotów prywatnych (prowadzących działalność gospodarczą na obszarze zdegradowanym);
- przedstawiciele mieszkańców.

Prace nad powołaniem Komitetu Rewitalizacji rozpoczęto już w momencie dokonywania delimitacji, wychodząc z założenia, że ciało powinno zostać powołane możliwe szybko, aby mogło

być zaangażowane w proces tworzenie *Gminnego Programu Rewitalizacji*. Uchwała Rady Miejskiej w Tuchowie w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji została przyjęta 27 lutego 2016 r (**Uchwała nr XXI/138/2016 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 27 lutego 2016 r.** W sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji). Zgodnie z przyjętym regulaminem odbędzie się otwarty nabór na członków Komitetu, w efekcie którego Burmistrz powoła skład Komitetu Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji będzie podstawowym narzędziem dalszego rozwijania i aktualizowania dokumentu, ale także upowszechniania informacji o samym *Programie*, jak i jego efektach wśród lokalnej społeczności oraz pozyskiwanie informacji o nowych pojawiających się potrzebach, które powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w aktualizacji *Programu*.

11.2.3. Partnerstwo – zasady współpracy pomiędzy sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych na zdegradowanych obszarach gminy Tuchów nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym.

W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także podstawą wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów *Gminnego Programu Rewitalizacji* odbywać się będzie w trzech zintegrowanych wymiarach:

- **merytorycznym** – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów;
- **organizacyjnym** – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów;
- **finansowym** – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno-prywatnego.

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego opiera się na podstawowych zasadach stanowiących fundament wspólnych działań: respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu, przejrzystość podejmowanych działań, otwarty dialog z mieszkańcami.

Rola partnerskiej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów objętych kryzysem jest szczególnie istotna zarówno z punktu widzenia społecznej użyteczności *Programu*, jak i wymogów stawianych przez Unię Europejską. W tym celu już na etapie konstruowania *Programu* ogromną rolę – zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w *Programie*, a także niezwykle istotny element uspołecznienia i promocji samego *Programu,* przypisano Komitetowi Rewitalizacji składającemu się z przedstawicieli gminy, jednostek gminnych, lokalnych przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, partnerów społecznych i mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Kluczowe było wyłonienie członków **Komitetu Rewitalizacji już w trakcie prac nad opracowywaniem *Gminnego Programu Rewitalizacji***, aby włączyć ciało doradcze w proces przygotowawczy. Wydaje się, iż tak silne umocowanie w procesie realizacji *Programu* czynnika społecznego i niezależnego gwarantuje wypracowanie spójnego i wspólnego sposobu działania ponad jednostkowymi celami partnerów procesu (władz lokalnych, beneficjentów *Programu*, podmiotów włączanych) i da rzeczywisty impuls do rozwoju terenów rewitalizowanych i w konsekwencji całej gminy.

Ponadto dla pełniejszego zrealizowania zasad partnerstwa planuje się także wykorzystać następujące instrumenty:

- Stworzone zostanie w ramach działalności Operatora Programu tzw. **One Stop Centre (Centrum Jednej Wizyty)**, pozwalającego w jednym miejscu i krótkim czasie na uzyskanie pełnej informacji o:

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

- możliwościach zainwestowania,
- możliwościach pozyskania partnera,
- przetargach i konkursach ofert organizowanych w ramach realizacji *Programu*.

- Uwzględniona zostanie w bieżącej pracy Urzędu Miejskiego w Tuchowie potrzeba **koordynacji działań programowych i planistycznych**, dostosowanych do zapisów *Programu Rewitalizacji*, co bezpośrednio łączy się z możliwością wykorzystywania Programu do poszerzania bazy inwestycji publicznych oraz do włączania partnerów społecznych w system finansowania i realizacji gminnych inwestycji;
- Wykorzystanie stron internetowych gminy m.in. do:
  - public relations *Gminnego Programu Rewitalizacji* z informowaniem o warunkach włączenia się do *Programu* z nowymi działaniami i projektami (aktualizacja *Programu*),
  - prowadzenia bazy „Znajdź partnera do projektu”,
  - informowania o możliwości pozyskania środków na projekty związane z celami rewitalizacji.
- Inicjowanie i organizowanie **dyskusji publicznej**, związanej z istotnymi fazami procesu rewitalizacji, bądź zmianami mogącymi wpłynąć na jego realizację z udziałem: przedstawicieli władz, regionu, instytucji uczestniczących w realizacji polityki regionalnej, Operatora, Komitetu Rewitalizacji i innych zainteresowanych partnerów społeczno-gospodarczych (przedstawicieli organizacji pozarządowych, nauki, kultury, biznesu, samorządów zawodowych, itp.).

11.2.4. Instrumenty wsparcia beneficjentów działań rewitalizacyjnych

Poza działaniami informacyjnymi (wymienione w rozdziale *Promocja i informacja*) warto wykorzystywać narzędzia, których celem jest wsparcie beneficjentów *Gminnego Programu Rewitalizacji*:

- Szkolenia i seminaria dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie *Programu Rewitalizacji* oraz beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, na temat m.in.: możliwości udziału w *Programie* (aktualizacji), zarządzania projektami, monitorowania realizacji projektów, zasad finansowania projektów;
- Nadzór i wparcie (organizacyjne, doradcze, techniczne) Beneficjentów Zewnętrznych *Programu Rewitalizacji* przy wypełnianiu obowiązków promocyjnych, związanych z unijnym źródłem finansowania, takich jak przygotowywanie, zgodnie z obowiązującymi zasadami.

11.2.5. Instrumenty włączające społeczność lokalną w działania rewitalizacyjne

Wśród działań skierowanych do społeczności lokalnej można wykorzystać następujące instrumenty:

- festyny, święta ulicy/sołectwa;
- warsztaty dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz wspólnego podejmowania nowych aktywności realizowane z uwzględnieniem technik partycypacyjnych (np. World cafe, narada obywatelska, spacery badawcze, kawiarnia obywatelska);
- lekcje w szkołach poświęcone rozwojowi społeczno-gospodarczemu i rewitalizacji;
- konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizowanych;
- konkursy w mediach (plastyczne, fotograficzne, dla wspólnot mieszkaniowych, inwestorów);
- uroczystości związane z zakończeniem realizacji projektów.

Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

11.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów *Gminnego Programu Rewitalizacji*

Niezbędnym elementem zarządzania procesem rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społecznego nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także w momencie oceny efektów wdrożenia *Gminnego Programu Rewitalizacji*. Konieczne są podsumowanie efektów procesu rewitalizacji, prognoza ich trwałości oraz efektów synergicznych i mnożnikowych. Ten etap, z tego względu, że ostatni, jest często pomijany, jednak nie można do tego dopuszczać. Celem oceny końcowej nie jest bowiem tylko zweryfikowanie, czy cele rewitalizacji zostały w pełni osiągnięte, czy też nie. Celem jest również ocena trwałości osiągniętego stanu, w tym przede wszystkim trwałości dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Celem jest także podjęcie decyzji o ewentualnym przedłużeniu działań rewitalizacyjnych oraz ich zaprojektowanie. Przeprowadzenie tego etapu nie jest możliwe bez udziału mieszkańców.

Ocena *Programu* powinna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych obszaru rewitalizacji opartą na wskaźnikach oraz opinie mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie oceny rewitalizacji uwzględnia **aktywny udział mieszkańców poprzez uczestnictwo w pracach Komitetu Rewitalizacji oraz w szerokich konsultacjach społecznych.**

Formy i narzędzia aktywnego włączania mieszkańców w ocenę efektów Gminnego Programu Rewitalizacji wykorzystywanie na końcowym etapie:

- badania sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji,
- ankiety z wykorzystaniem mediów społecznościowych: sondy na stronie www, wydarzenia na facebooku,
- badania fokusowe dot. jakości życia na obszarze rewitalizacji,
- debata z władzami publicznymi na temat rewitalizacji,
- analiza postrzegania przez mieszkańców zmian na obszarze rewitalizacji,
- debaty publiczne,
- warsztaty sektorowe,
- festyny, święta miejscowości połączone z prezentacją efektów rewitalizacji,
- konkursy,
- spacery rewitalizacyjne,
- warsztaty z mieszkańcami (world cafe, kawiarenka obywatelska).

Opisywane instrumenty powinny każdorazowo być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania. Dla partycypacji społecznej w rewitalizacji ważne są przy tym umiejętności osób animujących proces oraz ich otwartość na współpracę z mieszkańcami i ich organizacjami. Bez owej otwartości i pełnej gotowości do współpracy instrumenty partycypacji nie będą spełniały swej roli.

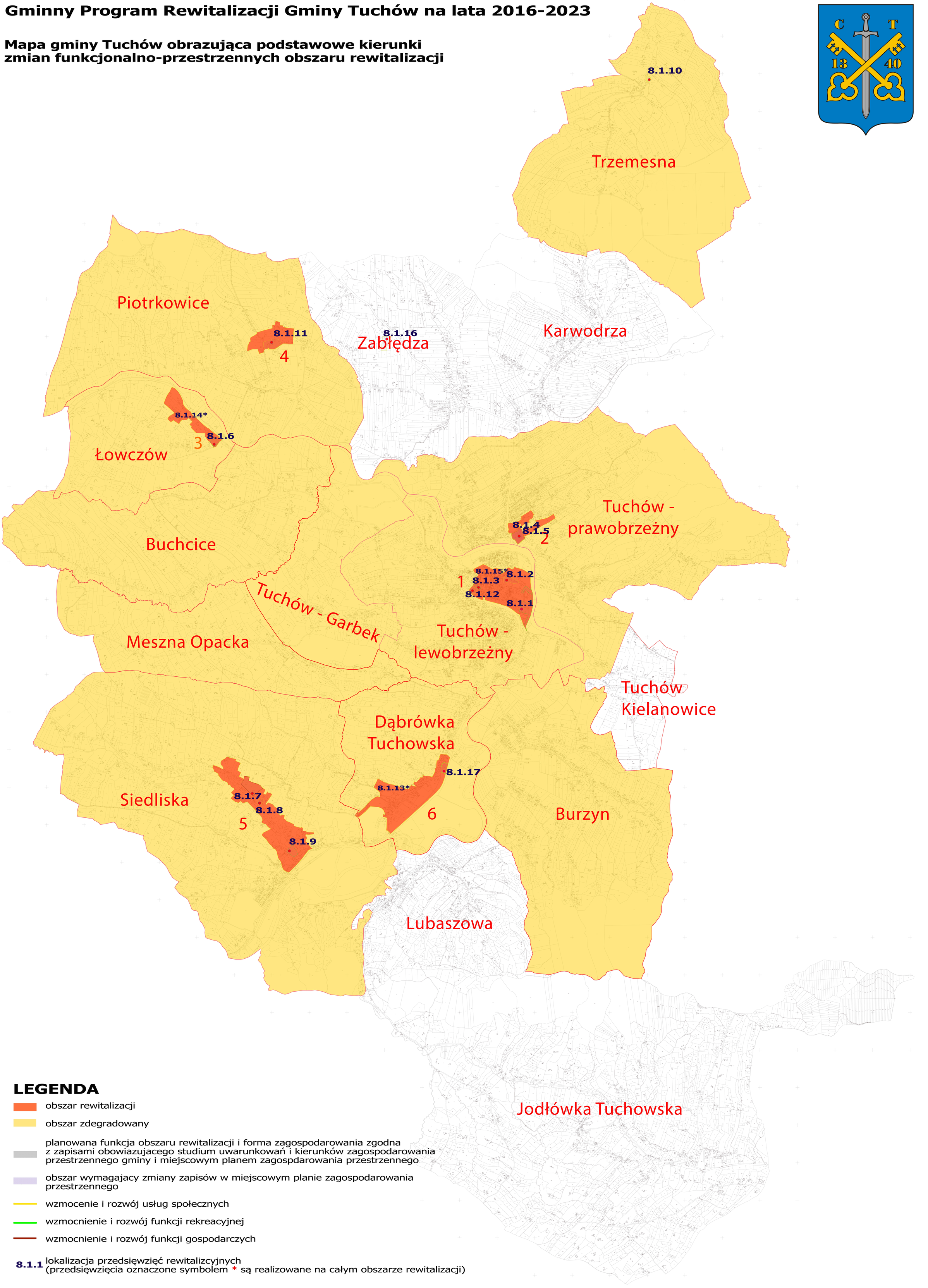
Id: 1037594A-2753-4E1A-AF6C-124A5896B6E5. Podpisany

12. ZAŁĄCZNIK

Mapa gminy Tuchów obrazująca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji (opracowana z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej o skali 1:5 000).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Tuchów na lata 2016-2023

Mapa gminy Tuchów obrazująca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

LEGENDA

- obszar rewitalizacji
- obszar zdegradowany
- planowana funkcja obszaru rewitalizacji i forma zagospodarowania zgodna z zapisami obowiazujacego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowym planem zagospdarowania przestrzennego
- obszar wymagajacy zmiany zapisów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego
- wzmocenie i rozwój usług społecznych
- wzmocnienie i rozwój funkcji rekreacyjnej
- wzmocnienie i rozwój funkcji gospodarczych

8.1.1 lokalizacja przedsięwzięć rewitalizcyjnych
(przedsięwzięcia oznaczone symbolem * są realizowane na całym obszarze rewitalizacji)

Pro Regio Consulting
Kraków, ul. Śliwkowa 14/3
tel./fax (12) 686 15 62, biuro@proregio.pl

UZASADNIENIE

Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Udział w takim procesie jest ważny dla wielu osób i podmiotów z obszaru objętego działaniami rewitalizacyjnymi – w tym dla samorządu gminy, mieszkańców tego miejsca, organizacji społecznych, przedsiębiorców, zaś w szczególny sposób wszystkich grup społecznych zagrożonych kryzysem na obszarze objętym procesami rewitalizacyjnymi.

Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji zostało, w pierwszej kolejności, poprzedzone szczegółową diagnozą w szeroko rozumianym obszarze zagadnień społecznych, a w drugiej kolejności także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych (diagnoza została opracowana zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku oraz Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanymi przez Ministra Infrastruktury i rozwoju w lipcu 2015 roku).

Dopiero tak przeprowadzona analiza pozwoliła dokonać pełnej diagnozy problemów i zagrożeń, wskazać obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych, a w konsekwencji wyznaczyć obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. To na nich ostatecznie zdefiniowano katalog działań, które – konsekwentnie wdrażane i realizowane – będą prowadziły do sukcesywnego wydźwignięcia się z sytuacji kryzysowej lub przynajmniej minimalizowania jej skutków.

W programie ujęto działania, które w najbliższych latach winny być realizowane z wykorzystaniem środków unijnych, ale co równie ważne także działania, które finansowane będą z innych środków publicznych oraz prywatnych.

Połączenie aktywności wielu osób i instytucji, także różnych środków, w tym właśnie zarówno publicznych, jak i prywatnych pozwoli w sposób kompleksowy rozwiązać wszystkie zdiagnozowane w dokumencie problemy.